

ÂFŌ-ÂFŌ

TĀ ÍGÍ-ÍGÍ MÚSĀ KÂ RĪ LÂ

Lâñō 'dē 'bá õjílā Ísirā'élē kâ dr̄ī rî

¹ Yâkóbâ gólâ rú lâ drí â'dólé kpá Ísirā'élē rî, mvá lâ yí fî 'bá gólâ bê Mâšîrî 'álâ 'bâ-fî ïyikâ bê rî, rú lâ ïyî 'dî nô: ² Rúbënê, Símónâ, Lávî, Yúdä, ³ Ísakárâ, Zâbûlánâ, Bênjimónâ, ⁴ Dánâ, Nâfâtálî, Gádâ gô'dâ Ásérâ. ⁵ Yâkóbâ yî ózowâ lâ yí bê ndrî rî'a nyâ'dî-nâ-dr̄ī-lâ-ngâ-mûdrî Mâšîrî 'álâ. Yâkóbâ rî mvá Yôsépâ ïyikâ trá âkû ró Mâšîrî 'á tólâ.

⁶⁻⁷ 'Bâdrî gólâ Mâšîrî kâ nâ 'á tólâ rî, Yâkóbâ rî ózowâ yí lîzô ïyî gô'dâ trá lâvûlî kôrô ïsî ïyî vô trá ndrî.

Ndrô dûu vólé dr̄ī 'ásî rî, Yôsépâ yî âdrupî lâ yí bê ôdrâ ïyî trá mbâ-azí ïyikâ kâyî nâ 'bá yí kâ bê ndrî. ⁸ 'Dî' vósî rî, ó'bâ kúmú ó'dí gólâ tibê tâ Yôsépâ kâ nû 'bâ kô rî trá 'bâdrî Mâšîrî kâ drîlî. ⁹ Gô'dâ kúmú 'dî drí tâ âtázó õjílā ïyikâ rî 'bá yí drí kî, "Ójílā Ísirâ'élê kâ lûtî ïyî trá lîzolé dûu gârâ' âmâ dr̄ī sî. ¹⁰ 'Dô ïyî rî'a zââ mvá lûtîlî lîzozó nû'sî 'álâ. Mâ ìsû tâ kî, òzô   jû 'd'ê âmâ dr̄ī rî, gôlyî 'd'ô rû 'ê'bé'â' âmâ   jû-'bâ-azí yí bê âkpâ âmâ rú. Gô'dâ gôlyî drí râzó vólé 'bâdrî nô ayélé. Mâ ndâ láfî gôlyî ikízô âkpâ nô òzô ïyî lîzô gârâ."

¹¹ Gô'dâ õjílā gôlyî Mâšîrî kâ 'dî 'bá yî lê ïyî tâ-dr̄ī trá tâ kúmú drí âtálé 'dî 'á. Drîlîyî õjílâ Ísirâ'élê kâ 'bâzó â'dólé râgîī ïyikâ ró. Gô'dâ drîlîyî drî-'bâ azâ 'bá yî 'bâzó õjílâ Ísirâ'élê kâ drîlî lôsî fêlé rôô gôlyî drí 'élê mbârâkâ sî. Drîlîyî õjílâ 'dî 'bá yî 'bâzó jârîbâ zîlî Pítomâ yî Râmásé bê rî 'bá yî bëlé, gô'dâ kpá   rô ángî azâ 'bá yî bëlé kúmú 'dî drí jârîbâ 'dî 'bá yî 'á. ¹² Gbô lé õjílâ Mâšîrî kâ 'dî 'bá yî ikpokpôlô gôlyî 'bâ lôsî 'ê'ê sî rôô rî, gôlyî drí lûtîzó lîzolé rôô. Tâ 'dî kâ rî tí rî, õjílâ Mâšîrî kâ rî 'bá yî drí gôlyî ûrîzó rôô. ¹³ Ójílâ Mâšîrî kâ drí lâñô fêzó gôlyî drí lâvûlî kôrô lôsî âmbâ 'e'ê sî.

¹⁴ Ójílâ Mâšîrî kâ 'dî 'bá yî drí gôlyî 'bâzó rî'a tóbô 'bëlé zâlê rîzó jó âmbâ-âmbâ azâ 'bá yî bëlé, kpá rî'a gôlyî 'bâlê ngâ 'wâlê lâvûlî kôrô   yî drí ámvú 'á. Drîlîyî 'd'ôzó   zâ kôkô bê rôô. Ngâ ndrî drîlîyî 'élê 'dî 'bá yî 'ásî rî, õjílâ Mâšîrî kâ 'dî 'bá yî ndré gôlyî   zâ kô, gô'dâ drîlîyî lâñô fêzó gôlyî drí rôô.

¹⁵ 'Dî' vósî rî, kúmú Mâšîrî kâ 'dî drí   kó gôlyî rî Ísirâ'élê ró rîzó mvá fîlî drîgâ' lâ yî rû bê Sîpírâ yî Pûwâ bê rî   zîzó yí ngâlâ tâ âtázó gôlyî drí. ¹⁶ Gólâ kî gôlyî drí rî, "Ozô nî opâ   kó ânî   zí-azí Ísirâ'élê ró rî 'bá yî trâ rî, òzô   kó   zâ õtîrî 'ê'ê mvá fîlî rî, nî ndrê tândî rô. Ozô gólâ ūfî mvá ágô 'í rî, nî fû kôrô vólé. Ozô ūfî mvá ânjô 'í rî, nî âyê õrî lédre'-lédrê rô." ¹⁷ Õkó gôlyî rîzó mvá fîlî drîgâ' lâ ïyî 'dî 'bá yî 'é ïyî tâ kúmú drí âtálé 'dî kô, tâlâ gôlyî rô Òvârî rôrõ. Gô'dâ gôlyî fû 'dîyîmvâ gôlyî ágô ró rî 'bá yî kô. ¹⁸ Kúmû ârâ tâ   kó 'dî 'bá yî kâ 'dî bê rî, gólâ drí gôlyî   zîzó tâ jîzó gôlyî tî kî, "Tâlâ   dô 'í ânî drí rîzó 'dîyîmvâ ágô mvá ró 'dî 'bá yî âyélé yâ? Nî 'ê tâ 'dî   tâlâ   dô 'í yâ?" ¹⁹ Nîngâ sî,   kó 'dî 'bá yî drí tâ-dr̄ī jâzó kúmú drí kî, "Õkó gôlyî Ísirâ'élê kâ rî 'bá yî mbârâkâ lâ yî lâvû gârâ   kó gôlyî Mâšîrî kâ rî 'bá yî drîlî sî. Gôlyî rî mvá fîlî drë âkpâkâ'   dâ   kó gôlyî rîzó mvá fîlî drîgâ' lâ rî 'bá yî drí âcâ   kó. 'Dô 'bâ'â ángô tí rô âmâ drí 'dîyîmvâ 'dî 'bá yî fûzó âkpâkâ'   dâ ândrê lâ yî drí tâ lâ nû   kó yâ?"

²⁰⁻²¹ Tâ   kó 'dî 'bá yî drí 'elê 'dî sû trá Òvârî rû. Tâ 'dî tâsî, Òvârî drí   rê fêzó gôlyî drí gôlyî 'bâlê mvá fîlî ïyî nyâânyâ drí. Gô'dâ gólâ drí mvá fêzó õjílâ Ísirâ'élê kâ drí dûu gôlyî drí lîzozó dûu lâvûlî kôrô.

²² Tâlâ   kó 'dî 'bá yî ârî kúmú rî   vô kô rî, gólâ drí tâ 'bâzó tâ 'bâ'bâ ró õjílâ ndrî gólâ zêlê rî 'bá yî drí kî, "Dîyîmvâ gôlyî õjílâ Ísirâ'élê kâ drí fîlî 'd'ô 'bá âgô mvá ró rî 'bá yî, nî lûvû gôlyî ndrî vólé   mvû ândrê Kârá kâ rî 'á. Gô'dâ 'dîyîmvâ gôlyî   kó mvá ró rî 'bá yî, nî âyê cé   dî rîlî lédrê-lédrê rô, nî ūfû gôlyî kô."

Mûsâ̄ rî fîfî

¹   gô   zâ 'bâsûrû gólâ Lávî kâ rî 'ásî gî   kó trá âkpâ 'bâsûrû ïyikâ 'ásî. ² Mvá sîsî gôlyîkâ rî'a mvá ânjô 'í. 'Dî' vósî rî,   kó 'dî drí kpá rû 'bâzó 'â bê. Gô'dâ drîlâ mvá 'dî fîzó mvá ágô rô. Gô'dâ ndrê mvá 'dî bê 'bô'bô rô kpângbâlî rî, gólâ lêé kô mvá ïyikâ 'dî fûzó, gô'dâ drîlâ trôzó lâ lâpîlî. ³ Párâ nâ vósî rî, icâ gô'dâ kô gólâ drí rîzó zââ mvá 'dî lâpîlî. Iti rî, gólâ drí ívõ 'dîlî lómí 'ásî rî âtrôzó. Gô'dâ drîlâ ngâ òzô 'dâ kâtí rî ndrûzó ívõ 'dî rû. Gô'dâ gólâ drí mvá 'dî 'bâzó ívõ 'dî 'á, gô'dâ fî lâ 'â'bâzó. Gô'dâ drîlâ trôzó lâ kírâ, nûlî lâpîlâ áyágâ Kârá kâ fî 'álâ. Gólâ lâpîlî ívõ 'dî trâ   mvû nûlî lómí lâfâlê. ⁴ Gô'dâ mvá 'dî ìzô lâ drí ânîzó âdrêlê gbýá jêjê rô lônýí lâ 'dî rû sî, rî'a ngâ 'e' 'bâ rû 'ê'lê lônýí lâ 'dî drí rî ndrêlê. ⁵ 'Dî' vósî, kúmû âmbâ Mâšîrî kâ mvá lâ   kó mvá ró rî, drîlîyî ngâzó nûlî rû   bû 'bâ ïyikâ   kó rô rî 'bá yî bê, nûlî   mvû dâlê   mvû ândrê Kârá kâ nâ 'álâ. Gólâ õtîrî rî   mvû dâlê rî, rû   bû 'bâ gólâkâ 'dî 'bá yî ïyikâ nûlî lâmú bê   mvû nûlî sî vô ndrê bê gólâ rû sî. Gô'dâ kúmû rî mvá   kó mvá ró rî 'dî drí kôrô   fî 'bêzó ívõ gólâ lâpîlî lómí lâfâlê 'dî rû. Drîlâ ngâzó rû   bû 'bâ ïyikâ âlô rî jôlé nûlî ívõ 'dî âtrôlê. ⁶ Drîlâ ívõ 'dî trôzó fî lâ nûlî, gólâ drí mvá   dê   sûzô. Ndrê bê mvá 'dî rî'a âwó ngô'lâ rî, ìzâ lâ drí gâzó dr̄ī lâ, gô'dâ drîlâ ngâzó tâ âtálé kî nû rî, "Wââwá, nôô mvá   dê Ísirâ'élê kâ 'dî 'á." ⁷ Gô'dâ mvá 'dî ìzô lâ drí ânîzó gólâ rî ijílî kî nû rî, "Nî lê má drí nûlî   kó Ísirâ'élê kâ ndâlê ânîlî bâ fêlé mvá 'dî drí yâ?" ⁸ Gô'dâ mvá kúmû kâ 'dî drí tâ-dr̄ī lêzó kî, "Tândî rô, mí nû." Gô'dâ mvá 'dî ìzô lâ drí nûlî mvá rî gôgo 'dî ândrê lâ rî   zîlî 'dî gólâ ngâlâ. ⁹ Gólâ kî nû rî mvá 'dî ândrê lâ drí rî, "Ozô nî òtrô mvá   dê nô trâ   mbâlê má drí rî, mâ rî gôgo 'dî 'dô lâfâ fê'â nû drí." Õkó 'dî drí tâ-dr̄ī lêzó. Drîlâ mvá 'dî trôzó yí drí 'bâ 'álâ, rî'a vó lâ ndrêlê. ¹⁰ Gô'dâ mvá 'dî   fî lâ cî bê âgô mvá ró bâ âyélé rî, ândrê lâ drí mvá 'dî trôzó, nûlî lôgôlâ kúmû rî mvá nâ drí. Mvá 'dî drí gôzó 'bâlê kúmû rî mvá drí òzô gólâ rî mvá nyâânyâ kâtí. Drîlâ rû lâ zîzó Mûsâ̄ ^a, tâlâ gólâ âtâ tâ trá kî nû rî, "Mâ ângî gólâ   mvû 'ásî."

^a2:10 Itô lâ kî, 'Ângî-ângî'.

Tā Músä drí rāzō Mīdiyánā 'álâ rī

¹¹ Gō'dá nīngá sī, Músä drí mbāzó â'dólé ágō ángi rō. Kāyī ázâ sī, gólâ drí ngāzó nīlî őjílā íyî ífifí kâ Ísīrā'élē rō rī yî ngálâ. Tólâ rī, gólâ ndrê lânjō rī'á félâ gólîyî drí lôsî 'elē sī rī trá. Gō'dá gólâ ndrê ágô ázâ Måsîrî kâ trá rī'á ágô ázâ íyî nyânyâ Ísīrā'élê kâ cä'á őnjí rō. Gólâ drí ngāzó ăwâ rō. ¹² Gólâ drí vō ndrēzó yí lâgâtî sī dîrî gbââ. Gólâ ndrê őjílâ ázâkâ kô ălôlâ. Ítí rî, gólâ drí ágô Måsîrî lé 'bá rō 'dî fûzó ăvõ lâ lâpîlî sínýitâ 'á.

¹³ Drízô lá ázâ râ sī, gólâ drí kpâ ngâzó gôlê őjílâ íyikâ nâ 'bá yî ngálâ. Tólâ rî, gólâ drí ágô ázâ 'bá yî rî Ísīrā'élê kâ úsúzó, rī'á rû fû'á ăkpâ íyî vō 'ásî. Gō'dá gólâ drí ágô gólâ rî 'bá íyî ází-ăzí rî cälé nô ăjizó kî nî rî, "Á, nî rî ánî ází-ăzí rî cälé nô ădô tâsî yâ?"

¹⁴ Ágô 'dî drí tâ-drî lôgôzó gólâ drí kî nî rî, "Á'dî 'bá nî nî â'dólé kúmú rô âmâ drîlî gô'dá tâ kî 'bá âmákâ rô yâ? Ngbâângbânô nî rî'á njââ ámâ fûlî kpâ őzô ágô gólâ Måsîrî kâ nî drí fûlî ágî 'dî tí yâ?" Ulî 'dî drí Músä rî 'bâzó â'dólé үrî rō. Gō'dá drîlâ tâ ăsúzó kî nî rî, "Tákô, tâ gólâ má drí 'elé 'dî, őjílâ úsû vō lâ trá."

¹⁵ Nîngá sî, kúmú ángi Måsîrî kâ ârî tâ gólâ Músä drí 'elé 'dî bê rî, gólâ drí ágô ázâ 'bá yî jözó, őnî rô íyî Músä rî fûlî. Gō'dá Músä drí íyîngá râzó vôle nîlî 'bâdrî gólâ zîlî Mîdiyánâ rî 'álâ. Gō'dá gólâ ácâ bê rî, gólâ drí nîzó rîlî lôvôlê órô ázâ lâgâtî.

¹⁶ Drî-'bá lâ'bí 'dâ 'bá Mîdiyánâ kâ rî bê Mîdiyánâ 'á tolâ, rû lâ Rûwélê. Gólâ rî'á mvâ ânjó bê nji-drî-lâ-rî. Itú vósî cé, őkó mvâ 'dî 'bá yî rî trá kâbîlîkî átâ lâ yî kâ trôlê, nî'á ájîlâ óró nâ tî 'álâ lûmvû mvüli. Gólîyî rî lûmvû 'dî dâlê 'bûlukú dêlêkô kâbîlîkî drí rîzó lûmvû mvüli 'á lâ rî 'á. ¹⁷ Nîngá sî rî, kâbîlîkî lôkí 'bá ázâ 'bá yî drí ânîzó kâbîlîkî őkó mvâ 'dî 'bá yî kâ lâdrôlé vôle. Gō'dá Músä ndrê tâ ányâ 'dî bê ătî rî, gólâ drí őkó mvâ 'dî 'bá yî pâzó lôkí 'bá 'dî 'bá yî drîgá sî. Drîlâ ngâzó lûmvû félê kâbîlîkî őkó mvâ 'dî 'bá yî kâ drí mvüli.

¹⁸ Gō'dá őkó mvâ 'dî 'bá yî gô ăyî bê cälé átâ lâ yî Rûwélê ngálâ rî, Rûwélê drí tâ ăjizó gólîyî tî kî nî rî, "Nî ágô ăndrô ăkpâ ădô drí yâ?"

¹⁹ Drîlîyî tâ-drî lôgôzó gólâ drí kî nî rî, "Måsîrî lé 'bá ázâ ânî nî âmâ pâlê lôkí 'bá őnjí 'dî 'bá yî drîgá sî. Gólâ ábë lîmvû nî âmâ drí, gô'dá drîlâ kpâ lûmvû fêzó kâbîlîkî âmákâ rî 'bá yî drí."

²⁰ Nîngá sî, gólâ drí mvâ lâ yî ăjizó kî nî rî, "Ágô 'dî gólâ ngbâângbânô ădô 'á yâ? Nî âyê gólâ tolâ ădô tâsî yâ? Nî nî gôlê gólâ rî ăzîlî ăanî rô ngâ nyâlê âmâ bê." Gólîyî drí nîzó Músä rî ăzîlî.

²¹ Gólîyî ăzî Músä bê rî, Músä lê tâ-drî trá ânîzó ngâ nyâlê gólîyî bê. Dîv vósî rî, Gólâ drí rîzó zââ gólîyî bê. Nîngá sî, Rûwélê drí íyî mvâ ânjó rû bê Zîpórâ rî fêzó Músä drí gîlî őkó rô. ²² Nîngá sî, Zîpórâ drí mvâ fîzó ágô rô. Músä drí mvâ 'dî rû lâ zîzó Gêrësómë ^b, tâlâ Músä kî nî rî, "Mâ őjílâ âwâ 'i 'bâdrî lîdî nô 'á."

²³ Gō'dá ndrô dûû 'dî 'bá yî vósî, kúmú Måsîrî kâ drí drâzó. őjílâ Ísîrâ'élê kâ Måsîrî 'álâ rî íyî trá tâ ăsû rô lânjö ămbâ rî 'bá gólîyî 'elé râgîrî rô rî 'bá yî tâsî. Gólîyî rî íyî trá âwó ngôlê Óvârî drí, tâlâ Óvârî ăpâ rô íyî bê. ²⁴ Óvârî drí âwó gólîyîkâ ărizó. Ítí rî, tâ-drî lêlê gólâ drí 'bâlê trá gólîyî ă'bîyâ Åbârâyâmâ, Ísákâ, Yâkóbâ yî bê rî drí âgázó gólâ drî.

²⁵ Ítí Óvârî drí lânjö őjílâ íyîkâ Ísîrâ'élê kâ rû rî ndrêzó, gô'dá drîlâ âdôzó tâ ăsû gólîyî pâzó rî bê.

Tâ Óvârî drí Músä rî ăsúzó vō 'âlî 'á rî

³ ¹ Gō'dá kâyî nâ 'bá yî sî rî, Músä rî trá ă'bî lâ Jétrô ^cbê, gólâ â'dô 'bá drî-'bá lâ'bí 'dâ 'bá kâ rô Mîdiyánâ 'álâ rî. Músä drí nîzó kâbîlîkî Jétrô kâ lôkîlî. Drîlâ gólîyî bîzó kôrô vō 'lâ'lî 'ásî, nîzó cälé únî Óvârî kâ zîlî Hôrébê ^drî 'álâ.

² Vô 'dî 'á tolâ rî, Óvârî drí íyî â'dâzó Músä drí fê gólâ lâsî drí rîzó kôlê drî lâ 'ásî rî 'ásî. Â'dô trá nôtí. Músä ndrê fê gólâ rî 'bá kôlê lâsî bê yî drî rî trá. Gō'dá lâsî 'dî zaâ fê 'dî kô. ³ Gólâ ndrê lâsî 'dî bê rî, gólâ drí tâ ăsûzó kî nî rî, "Mâ lê nîlî tâ lârâkô ătî 'dî ndrêlê, tâlâ má nî rô tâ gólâ lâsî 'dî drí fê 'dî zaâzó kô 'dî bê."

⁴ Gō'dá Kûmú Óvârî ndrê Músä âcâ bê ânyî fê 'dî rû rî, drîlâ Músä rî zîzó kôrô lâsî rî 'bá kôlê fê mvâ 'dî drîrî rî 'ásî kî nî rî, "Músä, Músä." Músä drí ngâzó tâ kôlê kî nî rî, "Mâ rî'á nô."

⁵ Gō'dá Óvârî drí tâ âtâzó Músä drí kî nî rî, "Nî ânî ânyî nôlê kô. Nî ângi kâ'bókâ ánîkâ 'dî vôle, tâlâ vō gólâ nî drí rîzó âdrêlê 'á lâ 'dî rî'á ănyâkú ngîngi lâ rô má drí rî 'dî. ⁶ Mâ rî'á Óvârî gólâ ánî ă'bîyâ Åbârâyâmâ yî, Ísákâ yî, gô'dá Yâkóbâ yî drí rî'á ănjîlâ rî 'dî." Gō'dá Músä ârî tâ 'dî bê rî, drîlâ íyî lîfî â'bâzó kpâákü, tâlâ gólâ үrî rô vō ndrêlê Óvârî ngálâ.

⁷ Gō'dá Kûmú Óvârî drí tâ âtâzó kî, "Pâtîrî rô. má ndrê őjílâ ámákâ â'dô 'bá Måsîrî 'álâ rî ăzâ lâ yî trá. Má ârî gólîyî âwó trá, tâlâ lânjö gólâ őjílâ Måsîrî kâ rî 'bá yî drí rî'á félâ gólîyî drí rî tâsî. Gō'dá tâ ăsû gólîyîkâ 'ê mâ trá rôô. ⁸ Tâ 'dî tâsî rî, má ânî trá gólîyî pâlê őjílâ Måsîrî kâ drîgá sî. Má â'dô gólîyî lôfô'â tolâ sî vôle, nî'á rîlî 'bâdrî ángi tândî 'á. 'Bâdrî 'dî rî'á 'bâdrî gólâ ngâ-ăyînyâ bê rôô rî 'dî, őjílâ drí rîzó dô nyâlê apé yî bê rî 'dî. 'Bâdrî nâ rî'á vō gólâ őjílâ Kânanâkâ, Hítîkâ, Åmôrâkâ, Pêrezêkâ, Hívîkâ, gô'dá kpâ őjílâ Jêbûsâkâ, drîlîyî rîzó rîlî 'á lâ rî 'dî. ⁹ Má ârî fî őjílâ gólîyî Ísîrâ'élê kâ rî 'bá yî âwó lâ trá. Má ndrê lânjö gólâ őjílâ Måsîrî kâ drí rî'á félê gólîyî drí rî kpâ trá. ¹⁰ Ngbâângbânô nî nî gôlê tolâ. Má jô nî gôlê kúmú ángi gólâ Måsîrî kâ nâ ngálâ, tâlâ nî lôfô rô őjílâ gólîyî ámákâ Ísîrâ'élê kâ rô nâ 'bá yî vôle Måsîrî 'ásî."

¹¹ Gō'dá Músä drí tâ-drî lôgôzó Óvârî drí kî, "Má â'dô őjílâ ămbâ 'i kô. Má â'dô nî'á kúmú ángi Måsîrî kâ nâ ngálâ ángô tî yâ? Má â'dô őjílâ ámákâ lôfô'â 'bâdrî Måsîrî kâ 'ásî ángô tî yâ?"

^b2:22 Tâ ifî lâ kî, 'őjílâ âwâ'.

^c3:1 Músä rî ă'bî Rûwélê rî rû ăzâ Jétrô.

^d3:1 Únî 'dî rû lâ kpâ Sînayî.

¹² Gō'dá Ôvârí drí tā âtázó Músä drí kī nī rī, “Mâ rī gógo íffifí lâ â'dô â'dó'á nī bē. Nôô lâmbé gólâ 'e 'bá â'dálâ kī'á nī rī, má jō nī nī rī ì'lî. Özô ní ölôfö öjílâ ámákâ 'dî 'bá yî trá Mâsîrî 'ásî rī, nî â'dô ânî'á ámâ ̄injîlî únî nô dñî.”

¹³ Gō'dá nîngá sī, Músä drí tā ijízó Ôvârí tî kī nī rī, “Özô má ônî trá tā âtálé öjílâ gólîyî Ōsîrâ'élê kâ nā 'bá yî drí kī, ‘Ôvârí gólâ ̄anî ̄á'bîyâ yî drí rī'á ̄injîlâ rî âjô mâ nî' rī, özô gólîyî ̄ijîlâ mâ trá kî'á nî rī, ‘Ôvârí rî 'dî rú lâ ̄a'dî ì'lî yâ' rî, má ̄akî'á nî gólîyî drí rî ̄a'dô yâ?’”

¹⁴⁻¹⁵ Ôvârí drí tā-dří jazó Músä drí kī nī rī, “Ámâ rú rī'á MÂ RÍ'Á ÖZÔ MÁ DRÍ Â'DÓRÉ KÂTÍ rî ì'lî.” Gō'dá gólâ drí tā âtázó Músä drí kī nī rī, “Nôô rî'á tā-dří ní drí ̄e'á jálâ gólîyî drí rî ì'lî, ní âtâ gólîyî drí, ‘Ôvârí rú bê MÂ-RÍ'Á rî âjô mâ nî ̄anî ngálâ. Kúmú Ôvârí gólâ ámâ ̄á'bîyâ Ábârâyámâ, Îsákâ, Yâkóbâ yî drí rī'á ̄injîlâ rî âjô mâ nî ̄anî ngálâ.’ ‘Dñi ámâ rú gólâ rî 'bá zââ bâdî rî ì'lî. 'Dñi rī'á rú gólâ öjílâ drí ̄ezó ámâ nîlî ì'lî sî lâ mbâ-azí rú sî câlé mbâ-azí azâ 'bá yî rú zââ bâdî rî ì'lî.’”

¹⁶ Gō'dá nîngá sī, gólâ drí kpâ tā âtázó Músä drí kī nī rī, “Ní nî gôlé Mâsîrî 'álâ. Ní ̄bê öjílâ ̄ambâ-âmbâ Ōsîrâ'élê kâ gólîyî ̄a'dô 'bá sîsî-lési rî 'bá yî ndrî tû, gō'dá nî âtâ ró tâ gólîyî drí kī, ‘Kúmú Ôvârí gólâ ámâ ̄á'bîyâ Ábârâyámâ, Îsákâ, Yâkóbâ yî drí rī'á ̄injîlâ rî ̄a'dâ ̄iyî íffifí trá má drí, gō'dá âtâ trá kī, ‘Mâ rî'á zââ ̄anî vó ndrê'á dódó tâ ndrî ̄e 'bá ̄a'dolé ̄anî drí rî 'ásî, gō'dá má ndrê lâjô rî 'bá ̄anî 'élê Mâsîrî 'álâ rî trá.’” ¹⁷ Mâ 'bá tâ trá ̄anî lôfôzó lâjô gólâ rî 'bá ̄anî 'élê Mâsîrî 'á nô 'ásî. Mâ ̄a'dô ̄anî ̄ajíl'á 'bâdrî ̄angî tândí 'á. 'Bâdrî lâ 'dî rī'á 'bâdrî gólâ ngá-̄iyýnâ bê rôô rî ì'lî, öjílâ drí rîzó dô nyâlé ápé yí bê rî ì'lî. 'Bâdrî nâ rî'á vô gólâ öjílâ Kânánâ kâ, Hítî kâ, Ámorâ kâ, Pérézé kâ, Hívî kâ, gō'dá kpâ öjílâ Jébûsâ kâ, drílîyî rîzó rîlî 'á lâ rî ì'lî.’”

¹⁸ Gō'dá nîngá sī, Ôvârí drí kpâ tā âtázó Músä drí kī, “Öjílâ ̄ambâ-âmbâ sîsî-lési Ōsîrâ'élê kâ 'dî 'bá yî ̄a'dô ̄iyî ̄anî ̄árî'á. 'Dñi vósî rî, nî nî gólîyî bê kúmú ̄angî Mâsîrî kâ nâ ngálâ, nî âtâ ró tâ gólâ drí kī, ‘Kúmú tibê Ôvârí gólâ ̄a'dô 'bá öjílâ Ōsîrâ'élê kâ rî 'bá yî kâ rî ̄a'dâ rû trá ámâ drí. Ní âyê ámâ nîlî lâmú bê vô 'á'lî ̄asî kâyî nâ sî, nî'a körönyâ lî bê zâlé félé Kúmú ámákâ Ôvârí drí ngá fefé ró.’” ¹⁹ Özô nî ̄aatâ ̄ulî 'dî 'bá yî trá rî, má nî trá kî nî rî, kúmú ̄angî Mâsîrî kâ 'dî lêé tā-dří kô ̄anî drí ̄afôzó, té mbârâkâ ámákâ ̄a'dô gólâ rî 'bâ'á nî tâ 'dî 'élê.’” ²⁰ Tâ 'dî tâsî rî, má ̄a'dô mbârâkâ ámákâ ̄a'dâ'á öjílâ Mâsîrî kâ drí. Mâ ̄a'dô tâ lârâkô ̄ambâ azâ 'bá yî ̄e'á gólîyî drí. Mâ ̄a'dô tâ lârâkô ̄ambâ azâ 'bá yî ̄e'á gólîyî rú. 'Dñi vósî rî, kúmú ̄angî Mâsîrî kâ 'dî ̄oró gô ̄anî ̄ayéle nîlî. ²¹ Mâ ̄a'dô öjílâ Mâsîrî kâ 'dî 'bá yî 'bâ'á ̄anî 'élê drí tândí drí. Özô nî o'ê trá ̄afôlé vôlé Mâsîrî 'ásî rî, gólîyî ̄a'dô ngá tândí fê'á öjílâ ̄anîkâ Ōsîrâ'élê kâ drí, tâlâ nî ̄ozô ̄ágôô drí-drí ró kô. ²² Dré ̄akpâkâ'dâ ̄anî drí ̄afô ̄akó Mâsîrî 'ásî rî, ökó gólîyî ̄anîkâ Ōsîrâ'élê ró rî ̄ijî 'bâ-fî-'dî-azí ̄iyíkâ ̄a'dô 'bá Mâsîrî lé 'bá ró rî yî gô'dá kpâ ökó gólîyî Mâsîrî lé 'bá gólîyî rî 'bá ̄iyî drí 'bâ'á ̄asî rî 'bá yî bê, gólîyî ̄âafé ró ngá lô'lî-lô'lî sîlîvâ 'ásî dâabô bê gô'dá kpâ itâ tândí bê ̄iyî drí, 'dîyimvâ ̄iyíkâ drí sôlê kâyî ̄iyî drí ̄afôzó Mâsîrî 'ásî rî sî. Ití rî, nî ̄a'dô ngá-fî ̄ambâ Mâsîrî lé 'bá kâ ̄atrô'á.’”

Tâ Ôvârí drí lâmbé tâ lârâkô 'e kâ fêzó Músä drí rî

⁴ ¹ Gō'dá nîngá sī, Músä drí tā-dří lôgôzó Ôvârí drí kī nī rī, “Özô öjílâ Ōsîrâ'élê kâ 'dî 'bá yî ̄olë ̄iyî tâ-dří kô gô'dá ̄âârî ̄iyî ̄ulî ámákâ 'dî 'bá yî kô rî, ̄aatâ ̄iyî tâ trá kî'á nî rî, nî Kúmú Ôvârí ̄a'dâ rû kô má drí rî, má ̄a'dô tâ-dří lôgô'á gólîyî drí ̄angô tí yâ?’”

² Gō'dá Kúmú Ôvârí drí tā ijízó Músä tî kī, “Ngá ní drîgâ 'dî ̄a'dô 'í yâ?’” Gō'dá Músä drí tā-dří jazó kī nī rî, “Nôô pîdrîg'í 'í.”

³ Gō'dá Ôvârí drí tā âtázó gólâ drí kī, “Ní vû pîdrîg'í 'dî vûdrî ̄inyâkú drí. Músä drí pîdrîg'í 'dî vûzó vûdrî, gô'dá pîdrîg'í 'dî drí rû jazó ̄a'dolé ̄injî ró. Gō'dá Músä drí ngâzó râlê ̄injî lâ drí sî. ⁴ Gō'dá Ôvârí drí tā âtázó Músä drí kī nī rî, “Ní ijô ̄anî drí, ní rû ̄injî 'dî ̄avî lâ.” Ití rî, Músä drí ̄injî 'dî rûzó ̄avî ̄ingâlé. Gō'dá kôrô ̄injî 'dî drí ̄iyî jazó ̄ágôlé pîdrîg'í ró gólâ drígâ. ⁵ Gō'dá Ôvârí drí tā âtázó Músä drí kī, “'Dñi rî'á tâ lârâkô 'e 'bá öjílâ Ōsîrâ'élê kâ 'bâlê gólîyî drí tâ lêzó kî'á nî rî, má Kúmú gólâ Ôvârí tibê ̄iyî ̄á'bîyâ Ábârâyámâ, Îsákâ, Yâkóbâ yî drí rî'á ̄injîlâ rî ̄a'dâ yî nî ní drí rî ì'lî.”

⁶ Nîngá sî, gólâ drí kpâ tā âtázó Músä drí kī, “Ngbâângbânô rî, ní sô dré ̄anî drí itâ ámîkâ nîjînji ró 'dî 'á.” Gō'dá Músä drí ̄iyî drí sôzó itâ ̄iyíkâ nîjînji ró 'dî 'á. Gó'lâ ̄angî ̄iyî drí bê rî, drí lâ ̄edê rû trá ̄ágôlé té özô drílâ ̄a'doré ̄akû rî tí.

⁸ Gō'dá Ôvârí drí kpâ tā âtázó Músä drí kī, “Özô gólîyî ̄olë tâ ámîkâ 'dî kô gólîyî ̄otírî tâ lârâkô sîsî 'dî ndrê'ê rî, gólîyî ̄a'dô tâ ámîkâ 'dî lê'á tâ lârâkô rî lâ 'dî sî. ⁹ Özô gólîyî ̄olë tâ ámîkâ kô tâ lârâkô rî 'dî 'bá yî sî rî, ní ̄abê ̄limvâ áyágâ Kárâ kâ 'ásî dâlé vûdrî ̄inyâkú drí, lûmvâ 'dî ̄a'dô rû jâ'á ̄a'dolé ̄arî ró.”

¹⁰ Gō'dá Músä rî'á ̄urî ró tâ 'dî 'élê. Nîngá sî, drílâ tâ âtázó Ôvârí drí kî, “'E'ë, Kúmú, ̄akû ró rî, má ̄a'dô kô öjílâ gólâ rî 'bá ̄ulî ̄atâlê tândí ró rî ì'lî, gô'dá ̄a'dô kpâ kô ngbâângbânô kâyî gólâ ní drí tâ âtázó mâ rû ̄bû 'bá ámîkâ drí nô rî sî, tâlâ má rî ̄ulî ̄atâlê lândó ró. Amâ lândrâ rî'á kpâlâdrô-kpâlâdrô.”

¹¹ Gō'dá nîngá sî, Ôvârí drí ngâzó tâ âtâlê Músä drí ngbâlî-ngbâlî kî nî rî, “'A'dî fê ̄fî nî öjílâ drí yâ? 'A'dî 'bá bî tâ ̄arîzó gô'dá kpâ tâ ̄arîzó kô rî nî yâ? 'A'dî 'bá ̄fî ̄fî nî gólâ drí rîzó vô ndrê'ê, gô'dá ̄a'dî 'bá gólâ rî ̄fî nî drílâ vô ndrê'ê kô yâ? Mâ Kúmú Ôvârí ì'lî ngá 'dî 'bá yî 'e 'bá 'í. ¹² Mâ ̄atâ ní drí, nî nî. Mâ ̄a'dô ̄anî pâ'lâ tâ âtâlê. Tâ ní drí ̄e'á ̄atâlâ rî, má ̄a'dô ̄a'dâ'á lâ nî drí.”

¹³ Gō'dá Músä drí kpâ tâ-dří jazó Ôvârí drí kî nî rî, “'E'ë, Kúmú, má lô'bâ rû'bâ ní drí öjílâ azâ jôlê ì'lî.”

¹⁴ Nîngá sî rî, Kúmú Ôvârí drí ̄a'dozó ̄awâ ró Músä bê. Gô'dá drílâ tâ âtázó kî, “Özô má öjô ̄amî ̄adrûpî Árónâ 'bâsûrû Lâvî kâ 'ásî rî ì'lî rî, ̄a'dô 'bâ'á ̄angô tí yâ? Mâ nî trá gólâ ̄a'dô ̄icâ'á tâ âtâlê tândí ró. Mâ ̄a'dô gólâ rî jô'á nî bê. Gólâ trá ̄akû ró lâfî drí ̄fî ̄anîlâ rû ̄usûlî nî bê. Gólâ ̄a'dô 'bâ'á ̄ayíkô ró ̄anî ndrê'ê 'á. ¹⁵ Ní ̄a'dô tâ gólâ drí ̄e'á ̄atâlâ rî ̄a'dâ'á gólâ drí

sīsī, gō'dá gólâ drí gõzó tā rī 'dī lôpélé òjílā drí. Má â'dô ãnî pā'á kpäräti, gõ'dá má â'dô ãnî ìmbâ'á tā ãnî drí 'ë'á 'ë'lâ rī sī. ¹⁶ Gólâ â'dô tā âtâ'á òjílā drí õzö ní drí rîrē tā âtâlê rî kâtí. Â'dô 'bâ'á nyé õzö ní drí tā ámákâ âtârë gólâ rî fì sī rî kâtí. Ní â'dô 'bâ'á gólâ drí õzö mā Òvârî drí rîrê tā âtâlê gólâ drí rî kâtí. ¹⁷ Ní trô pïdrigū Ạcị tō kâ áníkâ 'dī kpâ' ní bê, tâlâ ní 'ê rô tā lârâkô 'dī 'bâ yâ bê l'dî sî lâ."

Tā Músä drí gõzó Mâsîrî 'álâ rî

¹⁸ Gõ'dá nîngá sī, Mûsä drí ngâzó gõlé Ạ'bî lâ Jétrô ngálâ. Gólâ drí tā âtâzó Jétrô drí kî nî rî, "Ní lê tâ-dři má drí, âmâ drí nîzö gõlé ámâ okable gõ'dá ámâ mvá yí bê, nî'á òjílâ ámâ nyânyâ kâ Mâsîrî 'álâ rî 'bâ yî ndrêlê, ngâtâ gólîyî drê zââ bê lédrê-lédrê rô yâ rî." Jétrô drí tâ-dři jâzó kî nî rî, "Awô, nî nî gõlé Mâsîrî 'álâ. Òvârî õfë ândrâ-tandî ãnî drí."

¹⁹ Gõ'dá Kûmú Òvârî âtâ tâ bê Mûsä drí Mîdîyánâ 'álâ rî, gólâ â'dâ tâ nô kpâ trâ Mûsä drí kî nî rî, "Ní gô Mâsîrî 'álâ pïpîsîlî ẹ'đi sî, tâlâ òjílâ gólîyî lê 'bâ ámâ fûlî tólâ nâ 'bâ yî ôdrâ ỵî trâ ndrî." ²⁰ Gõ'dá ãtí rî, Mûsä drí okable lâ 'dîyîmvá yí bê 'bâzö dõngí drîj nîzö gõlé gólîyî bê Mâsîrî 'álâ. Drîlâ pïdrigû gólâ Òvârî drí tâ lârâkô 'ezô l'dî sî lâ rî âtrôzó kpâ' yí bê.

²¹ Gõ'dá Òvârî drí tâ âtâzó kpâ o'dí Mûsä drí kî nî rî, "Ózö nî õgô trâ Mâsîrî 'álâ rî, ní 'ê tâ lârâkô ndrî má drí mbârâkâ lâ fêlê ní drí 'e'le rî 'bâ yî kûmú ángî Mâsîrî kâ nâ ândrâ. Ózö nî õ'ê tâ lârâkô 'dî 'bâ yî gbõ le rî, má â'dô gólâ rî pïpîsîlî 'bâ'á â'dolé ἰdúlî ἰdû-ἰdû, gólâ â'dô vólé gâ'a dô òjílâ ámâkâ âyélé nîlî vólé. ²² Dři vóso rî, õzö kûmú 'dî ögâ trâ dô rî, ní âtâ tâ gólâ drí kî, "Nôô tâ gólâ Kûmú Òvârî drí âtâlê ní drí rî l'dî, "Mâ zî 'bâsûrû Ísîrâ'élê kâ 'dî trâ â'dolé má drí õzö ámâ mvá ágô drî-kákâ rô rî kâtí." ²³ Gõ'dá má âtâ tâ trâ ní drí kî, "Ní âyê ámâ mvá 'dî 'bâ yî âfôlê, õnî rô ỵî ámâ ịnjîlî." Gõ'dá nî gâ vólé trâ dô. Tâ 'dî tâsî rî, má â'dô ámâ mvá yí ágô rô sîsî rî 'bâ yî ūfû'á mvá ágô sîsî òjílâ Mâsîrî kâ rî 'bâ yî kâ bê ndrî."

²⁴ Mûsä yî drí rîrê nî'á gõlé Mâsîrî 'álâ rî sîsî rî, gólîyî drí nîzö ẹ'đu kôlê jô ūmú kâ 'á. Ngâtâ ẹ'đi sî, Kûmú Òvârî drí 'ezô Mûsä rî fûlî. ²⁵ Gõ'dá Mûsä rî okable Zîpórâ ndrê tâ 'dî bê ãtí rî, drîlâ ngâzó ligû cîcî  délé kúnî 'asî rî âtrôlê ỵî mvá rî 'bêzö bâsâ 'á l'dî sî lâ. Gõ'dá drîlâ ịnyirikô lâ drîlâ ịjolé 'dî âtrôzó Mûsä rî pâ dôzô l'dî sî lâ. Gõ'dá gólâ drí tâ âtâzó Mûsä drí kî, "Pâtîjâ  rî mvá 'bêlê bâsâ 'á nô kâ sî rî, nî trâ rî'á ámâ ágô 'lî." ²⁶ Zîpórâ âtâ úlî 'dî ãtí, tâlâ icâ trâ gólâ drí ỵî mvá rî 'bêlê bâsâ 'á ịyî ágô rî pâzó. Ítí rî, Òvârî drí ngâzó Mûsä rî âyélé fû  kô lâ.

²⁷ Drê  apkâkâ'dâ Årónâ drí â'dorê Mâsîrî 'álâ rî, Òvârî âtâ tâ trâ gólâ drí kî, "Ní ngâ nîlî Mûsä rî ūsûlî vô 'a'í 'á òmâ 'álâ." Årónâ drí ngâzó nîlî Mûsä rî ūsûlî únî Òvârî kâ drí 'álâ. Gõ'dá gólîyî ūsû rû bê tólâ rî, Årónâ drí Mûsä rî âmvôzó bî-'bâlê lâ vôle. ²⁸ Dři vóso rî, Mûsä drí tâ ndrî Òvârî drí gólâ rî jôzô nî'á âtâlâ Mâsîrî 'álâ rî âtâzó Årónâ drí. Gõ'dá kpâ tâ lârâkô gólîyî Òvârî drí tâ lâ 'bâlê trâ gólâ drí 'e'le rî, drîlâ kpâ â'dâzô lâ Årónâ drí.

²⁹ Gõ'dá Mûsä yî cå bê Årónâ bê Mâsîrî 'álâ rî, drîlîyî ɔjílâ ámbâ- mbâ Ísîrâ'élê kâ sîsî-lësî rî 'bâ yî  zîzô rû  bêlê tû. ³⁰ Gõ'dá nîngá sî, Årónâ drí ngâzó tâ ndrî Òvârî drí âtâlê Mûsä drí rî âtâzó drîlîyî. Gõ'dá gólâ drí kpâ tâ lârâkô 'dî 'bâ yî 'ezô ɔjílâ 'dî 'bâ yî ândrâ. ³¹ Gõ'dá gólîyî drí tâ lêzô úlî 'dî 'bâ yî 'á tâ lârâkô 'dî 'bâ yî drí sî. Gõ'dá gólîyî  rî bê kîl'á nî rî, Òvârî ndrê ỵî  zâ trâ gô'dá kpâ 'e'á ịyî pâlê rî, drîlîyî drî ūsôzô vûdrî Òvârî rî ịnjîlî.

Tâ Mûsä yî drí tâ âtâzó kûmú ángî Mâsîrî kâ drí rî

¹ Nîngá sî, Mûsä yî Årónâ bê drí ngâzó nîlî kûmú ángî Mâsîrî kâ ngálâ. Gõ'dá gólîyî drí tâ âtâzó gólâ drí kî nî rî, "Nôô tâ gólâ Kûmú gólâ Òvârî tibê ɔjílâ Ísîrâ'élê kâ rî 'bâ yî drí rî'á ịnjîlâ rî drí âtâlê ní drí rî l'dî. Gólâ kî, "Ní âyê ɔjílâ ámâkâ õnî rô ỵî bê vô 'a'í rô nâ 'á kârâmâ 'e'le ámâ ịnjîzô."

² Gõ'dá kûmú ángî Mâsîrî kâ 'dî drí tâ-dři jâzó gólîyî drí kî, "Kûmú íyikâ 'dî l'dî má drí tâ lâ ârîlî, gõ'dá má drí ɔjílâ Ísîrâ'élê kâ âyézó nîlî yâ?" Mâ nî'á gólâ kô, gõ'dá má icâ kô ɔjílâ Ísîrâ'élê kâ âyélé nîlî."

³ Nîngá sî, gólîyî drí tâ âtâzó kûmú 'dî drí kî, "Òvârî ámâkâ Ísîrâ'élê kâ 'dâ yî trâ ámâ drí. Ní âyê ámâ nîlî Ạcî kâyî nâ kâ sî vô 'a'í rô nâ 'álâ, nî'á kôrônýâ  lîlî zâlê Kûmú ámâkâ Òvârî drí ngâ fêfê rô, tâlâ õzö mâ ò'le tâ 'dî ãtí kô rî, gólâ â'dô ámâ ūfû'á ngâ lâzé sî ngâtâ  ajú sî."

⁴⁻⁵ Gõ'dá kûmú 'dî drí tâ âtâzó gólîyî drí kî, "Tâlâ  dô 'i nî lê ɔjílâ 'dî 'bâ yî  kîlî lôsî  yíkâ 'e're 'ásî yâ? Mî ndrê drê, ɔjílâ  nîkâ 'dî 'bâ yî 'â'dô trâ ngebâangbânô dûû. Gõ'dá nî lê ɔjílâ 'dî 'bâ yî 'bâlê drîlîyî lôsî  yíkâ âyézó 'e'  akô lâ  dô tâsî yâ?  nî ndrî, nî nî gôlê lôsî  nîkâ 'e'le ngebâangbânô."

Lâjô mbécê fêzó kô tóbô 'bêzó rî

⁶ Indí kâyî 'dî sî rî, kûmú ángî 'dî drí tâ 'bâzö drî-'bâ íyikâ gólîyî 'bâlê trâ râgîjî drîlî rî drí, gõ'dá kpâ ɔjílâ Ísîrâ'élê kâ gólîyî 'bâlê trâ drî-'bâ lôsî kâ rô rî drí. ⁷ Gólâ kî gólîyî drí rî, "Nî fê mbécê tóbô 'bâ kâ kô ɔjílâ Ísîrâ'élê kâ 'dî 'bâ yî drí, õzö ãnî drí rî'á fêlâ gólîyî drí sîsî rî kâtí. Nî 'bâ gólîyî õnî rô nî lôndâlâ  yî íffî drí. ⁸ Gõ'dá nî 'bâ gólîyî  bê tóbô zââ tê õzö drîlîyî rî'á 'bâlê lâ sîsî rî tí, nî 'bâ tóbô rî 'dî 'bâ yî lâlâ lâ  âgô vólé 'álâ kô.  vô rî nî gólîyî 'e'le. Tâ 'dî tâsî rî, l'dî gólîyî drí rîzô ámâ  jîlî  yî âyélé yî nî rô bê kôrônýâ  lîlî zâlê ngâ fêfê rô Òvârî  yíkâ drí. ⁹ Bê trâ ãtí rî, nî fê lôsî rôô lâvûlî  gärä gólîyî drí 'e'le! Gõ'dá nî 'bâ gólîyî kô rîlî tâkô, tâlâ gólîyî  zó rîlî  nî  nî jîlî 'dî 'bâ yî  rîlî."

¹⁰ Gõ'dá nîngá sî rî, drî-'bâ Mâsîrî kâ gólîyî 'bâlê râgîjî drîlî 'dî 'bâ yî, gõ'dá kpâ ɔjílâ Ísîrâ'élê kâ gólîyî 'bâlê trâ drî-'bâ lôsî kâ rô 'dî 'bâ yî bê, drîlîyî nîzö gôlê vô lôsî 'e' kâ 'álâ. Drîlîyî tâ âtâzó lôsî 'e' 'bâ Ísîrâ'élê kâ rî 'bâ yî drí kî nî rî, "Nôô tâ kûmú ángî drí âtâlê  nî drí rî l'dî. Ngebâangbânô, mâ icâ kô mbécê tóbô 'bê kâ fêlê  nî drí. ¹¹ Nî nî, nî'á lôndâlâ  nî íffî sî vô  azâ 'bâ yî  nî drí 'ezô ūsûlâ 'á lâ rî 'ásî. Gõ'dá tóbô 'bê 'bê  nîkâ  ogô vólé 'álâ kô, lâlâ lâ  rî zââ vô lâ 'á õzö sîsî rî tí."

¹² Gō'dá Ítí rī, Ójílā Ōsīrā'élē kā 'dī 'bá yī drí lā'búzó 'bādrī Māsīrī kā 'ásī, nī'á mbécē lōndā bē. ¹³ Nīngá sī, drī-'bá rāgī kā 'dī 'bá yī drí rīzó zāā lōsī fēlē gōlīyī drí rī'á 'élā mbārākā sī. Gō'dá gōlīyī kī, "Nī 'é lōsī kāyī álō kā ndēlē, té őzō sīsī rīrē mbécē fēlē áñān drí rī kātī." ¹⁴ Nīngá sī, drī-'bá rāgī kā 'dī 'bá yī ndrē iýī bē Ójílā Ōsīrā'élē kā 'é lōsī kō té őzō kūmú Māsīrī kā 'dī drí lēlē rī tī rī, drīlīyī ngāzó Ójílā Ōsīrā'élē kā gōlīyī á'dō 'bá drī-'bá lōsī kā rō 'dī 'bá yī cālē. Gō'dá gōlīyī drí tā ijízó drī-'bá 'dī 'bá yī tī kī, "Ágī gō'dá kpá ándrō nō, Ójílā áñikā Ōsīrā'élē kā rí iýī kō tóbō 'bēlē té őzō sīsī rī kātī á'dō tāsī yā?"

¹⁵ Gō'dá drī-'bá lōsī kā 'dī 'bá yī drí ngāzó nīlī tā ijílī kūmú ángī Māsīrī kā 'dī tī rú'bá lō'bā-lō'bā sī kī, "Nī rī ámā gōlīyī rū ?'bū 'bá áñikā rō rī 'bá yī 'élē őnjí rō nōtī á'dō tāsī yā?" ¹⁶ Ámā rū ?'bū 'bá áñikā, ófēé mbécē tóbō 'bē kā ámā drí kō, gō'dá áátā ámā drí rīlī zāā tóbō 'bēlē őzō sīsī rī kātī. Mí ndrē drē, ócā ámā rū ?'bū 'bá áñikā trá rōō cū Ítī ámā drí tā őnjí 'é ákō. Gō'dá drī-'bá rāgī kā áñikā rī 'bá yī 'é tā őnjí nī."

¹⁷ Gō'dá kūmú ángī Māsīrī kā 'dī drí tā-drī lōgōzó őmbā sī kī, "Dī' á'dō kō tā ángī 'í. Ánī rī'á ővó 'í. Óvō áñikā 'bá áñā nī rī'á tā átálē kī nī rī, 'Nī áyé ámā nīlī kōrōnyā līlī zālē ngá fēfē rō Kúmú Óvárí drí." ¹⁸ Ngabāngbānō rī, nī nī gōlē lōsī 'éle. Mbécē tóbō 'bē kā, ófēé áñān drí kō. Gō'dá áñān drí tóbō 'bēlē, lālā lā áá'dō té őzō sīsī rī kātī."

¹⁹ Drī-'bá lōsī kā Ōsīrā'élē kā 'dī 'bá yī árī tā bē kī'á nī rī, iýī drí tóbō 'bēlē lālā lā áá'dō té őzō sīsī rī kātī rī, gōlīyī nī trá kī, lānō ángī á'dō 'dēl'á iýī drīlī. ²⁰ Gō'dá gōlīyī áyé kūmú 'dī bē rī, gōlīyī drí Músā yī ūsúzó Árónā bē rī'á njāá gōlīyī tē'á. ²¹ Drīlīyī tā átázó Músā yī drí Árónā bē kī nī rī, "Óvárí őndré tā őnjí áñān drí 'é'lé ámā rū. Gólā ófē lānō áñān drí, tālā nī ízā ámā rū trá ngá áñá gólā ngū 'bá ngūngū rī kātī kúmú rī őmvō 'á drī-'bá gólākā rī 'bá yī bē. Tā 'dī tāsī rī, gōlīyī 'bāá ámā lōvó kō. Ítī rī, nī 'bá gōlīyī ámā úfūlī."

Tā Óvárí drí tā 'bāzó Ójílā íyíkā pāzó rī

²² Gō'dá nīngá sī rī, Músā drí rātāá 'ezó Óvárí drí kī, "Óo Óvárí, tālā á'dō 'í nī drí lānō 'bāzó 'dēlē őjílā nō 'bá yī drīlī yā? Nī ájó mā kō áñilí gōlīyī pālē yā?" ²³ Kāyī má drí nīzó tā átī-áti áñikā átálē kúmú Māsīrī kā 'dī drí nā vósī rī, gólā fē lānō trá őjílā áñikā 'dī 'bá yī drí lāvūlī gārā. Nī pā őjílā áñikā kō álōwálā."

²⁴ ¹ Gō'dá nīngá sī, Kúmú Óvárí drí tā átázó Músā drí kī nī rī, "Ngabāngbānō, nī á'dō tā ángī ángī gōlīyī má drí 'é'lá 'élā kúmú Māsīrī kā 'dī drí rī ndrē'á. gōlīyī má drí 'é'lá 'élā mbārākā sī rī á'dō gólā rī 'bāá őjílā ámákā áyélē nīlī. Mbārākā ákī ámákā á'dō gólā rī 'bāá gōlīyī drōlē vólé 'bādrī íyíkā 'ásī."

²⁵ Gō'dá Óvárí drí kpá tā átázó Músā drí kī nī rī, "Mā Kúmú Óvárí 'dī. ³ Mā á'dā rū trá Ábārāyámā drí, Ísákā drí, gō'dá kpá Yākóbā drí Óvárí mbārākā ákī rī rō. Gō'dá gōlīyī nī'á ámā rū Kúmú Óvárí rī kō. ⁴ Gō'dá má 'bā tā-drī lēlē ámákā trá gōlīyī bē ákū rō tā 'bā'bā rō. Mā 'bā tā trá 'bādrī zīlī Kānánā tibē gōlīyī drí rīzó 'á lā őjílā lídí rō rī fēlē gōlīyī drí á'dō rō 'bādrī gōlīyī nyāányā kā rō. ⁵ Ngabāngbānō, má árī áwō őjílā ámákā Ōsīrā'élē kā tibē őjílā Māsīrī kā drí 'bālē rāgīlī rō rī 'bá yī kā trá. Gō'dá tā-drī lēlē ámákā má drí 'bālē gōlīyī bē 'dī drí ágázó má drīlī.

⁶ "Tā 'dī tāsī rī, nī átā tā őjílā Ōsīrā'élē kā drí kī, 'Mā Kúmú Óvárí 'dī. Mā á'dō áñān pāl'á lānō gólā őjílā Māsīrī kā drí rī'á fēlā áñān drí rī 'ásī. Mā á'dō áñān injí'á rīrī áñikā rāgīlī rō rī 'ásī. Mā á'dō ámā drí iýī'á áñān pālē mbārākā ákī ámákā sī. Mā á'dō lānō fē'á őjílā Māsīrī kā drí tā lārākō ámbá ázā 'bá yī 'é'lé lā sī. ⁷ Őzō má őlōfō áñān trá Māsīrī 'ásī rī, nī á'dō 'bāá őjílā ámā nyāányā kā rō. Mā á'dō 'bāá 'dī Óvárí áñikā rō. Gō'dá nī á'dō ámā nī'á Kúmú áñikā Óvárí tibē áñān lōfō 'bá lānō gólā őjílā Māsīrī kā drí fēlē áñān drí rī 'ásī rī 'dī. ⁸ Mā á'dō áñān lōfō'á ájílī 'bādrī gólā má drí tā lā 'bālē trá ákū rō fēlē Ábārāyámā drí, Ísákā drí gō'dá kpá Yākóbā drí rī 'á. Mā á'dō 'bādrī rī 'dī fē'á áñān drí, á'dō rō áñān nyāányā kā rō. Mā Kúmú Óvárí 'dī."

⁹ Gō'dá nīngá sī rī, Músā drí gōzó tā 'dī 'bá yī átálē őjílā Ōsīrā'élē kā drí, gō'dá gōlīyī drí vólé gāzó dō tā Músā drí átálē 'dī árīlī, tālā gōlīyī rū'bá njā trá gō'dá tā lōvó fō kpá trá gōlīyī 'ásī lānō rāgī kā 'dī drí sī.

¹⁰ Gō'dá Kúmú Óvárí drí tā átázó Músā drí kī nī rī, ¹¹ "Nī nī gōlē kúmú ángī Māsīrī kā 'dī ngálā tā átálē gólā drí kī, gólā áayé őjílā Ōsīrā'élē kā 'dī 'bá yī fōlē vólé 'bādrī gólākā 'dī 'ásī."

¹² Gō'dá Músā drí tā-drī jāzó Óvárí drí kī, "Őzō őjílā Ōsīrā'élē kā őlē iýī tā ámákā árīlī kō rī, gō'dá kúmú Māsīrī kā á'dō tā ámákā árī'á ángō tí yā? Mā rī'á lāndó 'bá 'í."

¹³ Ítī rī, Óvárí átā tā trá Músā yī drí Árónā bē tā őjílā Ōsīrā'élē kā tāsī gō'dá kúmú Māsīrī kā bē. Óvárí 'bā tā trá Músā yī drí Árónā bē őjílā íyíkā Ōsīrā'élē kā lōfōlē vólé Māsīrī 'ásī.

'Bā-fī Músā yī kā Árónā bē

¹⁴ Nōō rī Músā rī á'bīyá yī rú 'dī Árónā bē.

Rúbēnē rī'á mvá sīsī Yākóbā Ōsīrā'élē kā 'dī. Gólā rī'á mvá bē sū, rū lā yī 'dī nō 'bá yī: Ánókā, Pálū, Ezérónē, gō'dá Kámī. 'Dī' 'bá yī rī'á 'bāsúrú őrī Rúbēnē kā rī kā á'bīyá lā yī 'dī.

¹⁵ Símónā 'rī mvá yī rú rī'á Yēmūwélē, Yāmínā, Ódā, Yākínā, Zórā, gō'dá Sáolō. Sáolō 'dī íyíkā őkó gólā Kānánā lésī rī mvá lā 'dī. Mvá 'dī 'bá yī rī'á 'bāsúrú őrī Símónā kā rī kā á'bīyá lā yī 'dī.

¹⁶ Nōō 'bá yī rī'á Lávī 'frī mvá yī rú 'dī á'dō 'bāsúrú gōlīyíkā rī vō rō: Gērēsónā, Kōhátā gō'dá Mērárī. Ndrō Lávī kā rī'á kámá-álo-nyá'dī-trá-drī-lā-ngā-mūdrī-drī-lā-ngā-njī-drī-lā-rī (137).

¹⁷ Nōō 'bá yī rī'á Gērēsónā rī mvá yī rú 'dī á'dō 'bāsúrú gōlīyíkā rī vō rō: Líbínī gō'dá Símē bē.

^{e6:15} Símónā 'dī rī'á Yākóbā rī mvá rī lā rō fīlī Rúbēnē ūgúlī rī 'dī.

^{f6:16} Lávī 'dī rī'á Yākóbā rī mvá nā lā rō rī 'dī.

¹⁸ Kōhátā rī mvá yí rú Āmārámā, Īzāhárā, Ēbērónē gō'dá ūzélē. Ndrō Kōhátā kâ rī'á kámá-älô-nyâ'dî-trá-drñ-lâ-mûdrñ-drñ-lâ-ngâ-nâ (133).

¹⁹ Mērârī rī mvá yí rú Málī gō'dá Músī bê.

'Dñ' 'bá yí rī'á ūrī Láyī kâ á'biyá lâ yí ūdî 'bäṣurú gólñyíkâ rī vó ró.

²⁰ Kōhátā rī mvá Āmārámā gî iyí'á'õ rú bê Jōkobédë rí ūdî, drílñyî mvá fízó ūdî bê lâ úzì rú lâ iyí ūdî Músâ yí Ārónâ bê. Āmārámâ rī ndrō rī'á kámá-älô-nyâ'dî-trá-drñ-lâ-ngâ-mûdrñ-drñ-lâ-ngâ-njñ-drñ-lâ-rñ (137).

²¹ Īzāhárâ rī mvá yí rú rī'á Kórâ, Néfégë gō'dá Zíkírî bê.

²² ūzélê rī mvá yí rú rī'á Mísálë, Ělizápánâ gō'dá Sítrî bê.

²³ Ārónâ gî Āmínâdábâ rī mvá ãnjó rú bê Ělísébâ rī ūdî. Ělísébâ iyíkâ Násónô rī ūzó 'i. Ělísébâ fî mvá trá Ārónâ drí sù. Mvá 'dî 'bá yí rú lâ iyí rī'á Nâdábë, Åbíhû, Ělîyézâ gō'dá Ítámâ.

²⁴ Kórâ rī mvá yí rú Ásírî, Ělékánâ gō'dá Åbísafâ, gólñyî 'dî 'bá yí rī'á ūrī Kórâ kâ rî á'biyá lâ yí ūdî.

²⁵ Ělîyézâ Ārónâ rī mvá gî ökó Pütéłê rī mvá yí 'ásî. Drílñyî mvá fízó, rú lâ Fínásë. 'Dñ' rī ūrī Láyî kâ á'biyá lâ yí ūdî, 'dî 'bäṣurú gólñyíkâ vó ró.

²⁶ Ārónâ yí ädrúpî lâ Músâ bê, gólñyî ūdî tibê Övârî drí tâ âtázó drílñyî kî, "Ní lôfö öjílâ ūsírâ'élê kâ Mâsírî 'ásî, 'dî 'bäṣurú gólñyíkâ rî vó ró" rî ūdî. ²⁷ Gólñyî kpâ ūdî tibê tâ âtâ 'bá kúmú Mâsírî kâ drí tâ âfö-âfö öjílâ ūsírâ'élê kâ Mâsírî lésî rî tâsî rî.

Tâ Övârî drí tâ âtázó ândálé Músâ drí rî

²⁸ Gô'dá nîngâ sî, Kúmú Övârî drí kpâ tâ âtázó Músâ drí. ²⁹ Gô'lâ kî, "Mâ Kúmú Övârî ūdî. Ní âtâ kúmú Mâsírî kâ drí tâ ndrî má drí âtâlê ní drí âtâlê rî." ³⁰ Gô'dá Músâ drí tâ-drñ lôgôzó drílâ kî, "Mâ rî'á lândó 'bá 'i, kúmú Mâsírî kâ 'dî 'bäṣurú gólñyíkâ rî vó ró?"

⁷ ¹ Gô'dá Kúmú Övârî kî Músâ drí rî, "Mâ 'dî 'dô ánî 'bâ'á 'dî 'dôlé ūzô Övârî kâtí kúmú Mâsírî kâ drí, ní 'dî 'bäṣurú gólâ drí. Ánî ädrúpî Ärónâ 'dî 'bâ'á ánî fî-vô âtâ 'bâ ró kúmú ágâlé ūzô tâ ąngû 'bâ kâtí. ² Ní âtâ tâ ndrî má drí tâ lâ 'bâlê ní drí âtâlê ánî ädrúpî Ärónâ drí rî, gô'dá gólâ 'dî 'dô tâ 'dî âtâ'á kúmú Mâsírî kâ drí kî, gólâ áâyê öjílâ ūsírâ'élê kâ fôlê vôle 'bâdrñ iyíkâ Mâsírî kâ 'ásî. ³ Gô'dá má 'dî 'dô kúmú Mâsírî kâ 'dî pîpîsîlî lâ 'bâ'á ıdûlî ıdû-ıdû. Nîngâ sî, má 'dî 'dô tâ lârâkô 'e'á dûu Mâsírî 'á. ūzô gbô lé má ő'ê tâ lârâkô 'dî 'bâ yí trâ rî, ⁴ gólâ 'dî 'dô vôle gâ'á dô, árî tâ ăñíkâ kô. Tâ 'dî tâsî rî, má 'dî 'dô ámâ drí ıngâ'á lâjñö fëzô rôô öjílâ Mâsírî kâ 'dî 'bâ yí drí tâ lârâkô 'e'á 'dî 'bâ yí sî. Ítî rî, má 'dî 'dô öjílâ ámâkâ ūsírâ'élê kâ lôfö'á, 'dî 'bäṣurú gólñyíkâ rî vó ró. ⁵ Gô'dá ūzô má öfë lâjñö trâ ūtî Mâsírî 'á gô'dá mâ ölôfö öjílâ ūsírâ'élê kâ trâ vôle Mâsírî 'ásî rî, öjílâ Mâsírî kâ 'dî 'dô ıyî nî'â lâ kî nî rî, mâ rî'á Kúmú Övârî mbârâkâ ăkî bê rî ūdî."

⁶ Nîngâ sî, Músâ yí Ärónâ bê drí tâ 'dî 'ezó té ūzô Övârî drí tâ lâ 'bârë gólñyî drí rî tí. ⁷ Gô'dá gólñyî ötírî nî'â tâ âtâlê kúmú Mâsírî kâ drí rî, 'dî'ndrî Músâ kâ trâ nyâ'dî-sû, gô'dá ndrî Ärónâ kâ iyíkâ trâ nyâ'dî-sû-drñ-lâ-ngâ-nâ.

Tâ pîdrîgû Ärónâ kâ drí rû jâzó 'dî 'dôlé ıñî ró rî

⁸ Gô'dá Övârî drí tâ âtázó Músâ yí drí Ärónâ bê kî, ⁹ "Özô kúmú Mâsírî kâ ââtâ tâ trâ ăñî drí kî, nî ő'ê tâ lârâkô yí drí ndrîlê rî, nî Músâ, nî âtâ Ärónâ drí kî, 'Ní trô pîdrîgû ăñíkâ, nî vû vûdrî kúmú ândrâ.' Pîdrîgû 'dî 'dî 'dô rû jâ'á 'dî 'dôlé ıñî ró." ¹⁰ Nîngâ sî, Músâ yí Ärónâ bê drí nîzó kúmú ăngî Mâsírî kâ 'dî ngálâ, drílñyî tâ tibê Övârî drí tâ lâ 'bâlê gólñyî drí 'elê rî 'ezó. Ärónâ drí pîdrîgû iyíkâ 'dî vûzó vûdrî kúmú ândrâ drñ-'bâ gólâkâ rî 'bâ yí bê, gô'dá pîdrîgû 'dî drí rû jâzó 'dî 'dôlé ıñî ró. ¹¹ Gô'dá kúmú drí ójó iyíkâ rî 'bâ yí ăzîzó ăñílî tâ lârâkô 'dî 'elê. Gô'dá gólñyî drí tâ 'dî 'ezó té ūzô Ärónâ yí drí 'erê lâ kâtí mbârâkâ öjö ıyíkâ 'dî kâ sî. ¹² Gólñyî drí kpâ pîdrîgû ıyíkâ vûzó vûdrî. Pîdrîgû 'dî 'bâ yí drí rû jâzó 'dî 'dôlé ıñî ró. Gô'dá pîdrîgû Ärónâ kâ ıñî ró 'dî drí pîdrîgû ójó 'dî 'bâ yí kâ rû jâ 'bâ ıñî ró 'dî 'bâ yí lôtézó ndrî. ¹³ Ó'ê tâ lârâkô 'dî 'bâ yí gbô lé ıtî rî, kúmú Mâsírî kâ 'dî drí vôle gâzó dô tâ Músâ yí kâ 'dî ărlílî. Gô'lâ rî pîpîsîlî rî trâ zââ ıdû-ıdû ró, ūzô Övârî drí tâ lâ âtâlê trâ rî tí.

Tâ lîmvû Kárâ kâ drí rû jâzó 'dî 'dôlé ărlí ró rî

¹⁴ Gô'dá nîngâ sî, Övârî drí kpâ tâ âtázó Músâ drí kî nî rî, "Kúmú Mâsírî kâ 'dî, pîpîsîlî lâ rî'á zââ ıdû-ıdû ró, gô'lâ gâ trâ dô öjílâ ámâkâ nô 'bâ yí ăyé'lé nîlî. ¹⁵ Nîngâ sî, ăkpâ cîjnô, kúmú Mâsírî kâ 'dî 'dî 'dô nî'â Kárâ tî 'álâ. Ánî Ärónâ bê, nî nî gólâ rî ăsúlî tólâ. Nî trô pîdrîgû ăñíkâ tibê rû jâ 'bâ ıñî ró 'dî kpâa ăñí bê. ¹⁶ Gô'dá nî âtâ tâ kúmú 'dî drí kî, 'Kúmú Övârî gô'lâ öjílâ ūsírâ'élê kâ drí rî'á ıñjîlâ rî ăjô ámâ nî tâ âtâlê ní drí kî, nî ăyê öjílâ iyíkâ 'dî 'bâ yí nîlî, gólñyî önî ró vô 'a'í ró nâ 'álâ ıyí ıñjîlî ngâ fëfë sû 'bâ yí rû rî sî. Acâlê bûuñ ngbâângbânô, nî ărlí tâ iyíkâ 'dî 'bâ yí kô.

¹⁷ "Nôô tâ gô'lâ Övârî drí âtâlê ní drí ngbâângbânô rî ūdî. "Özô nî öndrê tâ lârâkô má drí rî'á 'elâ Ärónâ sî nô trâ rî, nî 'dî nî'â lâ kî, mâ Kúmú Övârî mbârâkâ ăkî bê rî ūdî." Mâ Ärónâ, mâ 'dî lîmvû ândrê Kárâ kâ nô câ'a pîdrîgû ámâkâ nô sî, drílâ rû jâzó ărlí ró. ¹⁸ Gô'dá ı'bî 'á lâ rî 'bâ yí 'dî 'dô ôdrâ'á ndrî, gô'dá lîmvû ăjî 'dî 'dô ngû'á 'dî ı'bî ănjâ ăjî ró, öjílâ Mâsírî kâ ăcâlê ıyí kô lîmvû 'dî mvûlî."

¹⁹ Gô'dá nîngâ sî, Músâ yí Ärónâ bê drí nîzó kúmú Mâsírî kâ 'dî ngálâ Kárâ tî 'álâ. Gô'dá Övârî drí kpâ tâ âtázó Músâ drí kî nî rî, "Ní âtâ tâ Ärónâ drí, gô'lâ ötrô pîdrîgû iyíkâ 'dî ıngâlé ăyágâ Mâsírî 'á rî 'bâ yí drñ' sî ndrî, ăpâpâ yí drñ' sî, lîmvû 'dîlî drí sî dîlî rî 'bâ yí drñ' sî, gô'dá kpâ óró yí bê, tâlâ lîmvû ndrî Mâsírî 'á rî ăjâ ró rû bê ndrî 'dî 'dî 'dôlé ărlí ró, lîmvû lîmvû 'áñi gô'dá ăgâ 'áñi."

²⁰ Gô'dá Músâ yí Ärónâ bê drí tâ 'dî 'ezó té ūzô Övârî drí tâ lâ 'bârë gólñyî drí rî tí. Ärónâ drí pîdrîgû ăngázó lîmvû Kárâ kâ 'dî câzó ūdî sî lâ kúmú Mâsírî kâ 'dî ândrâ drñ-'bâ gólâkâ rî 'bâ yí bê. Lîmvû 'dî 'bâ yí drí rû ăjâzó ndrî 'dî 'dî 'dôlé

ãrí ró. ²¹ Ítí rí, ɿ'bí Kárá 'á rí 'bá yí drí ôdrázó ndrī. Gõ'dá l̄imvû ɿjí drí ngūzó 'dó ɿ'bí ãsá ró áyágá 'ásí ndrī, ícá gõ'dá kô ɿjílā Mâs̄ír̄í kâ drí l̄umvû lâ mvüli. L̄imvû Mâs̄ír̄í 'á rí â'dô trá ndrī ãrí ró.

²² Gõ'dá 'dñ vósí rí, ójó Mâs̄ír̄í kâ rí 'bá yí drí kpá tâ lârâkô ɬâlô-âlô 'dí 'ezó mbârâkâ ȳíkâ sî. Ítí rí, kúmú Mâs̄ír̄í kâ 'dí pípísílî lâ rí trá zââ ɿdû-ɿdû ró. Ózõ Ôvârî drí tâ lâ âtálé rí tí, kúmú 'dí gâ trá dó tâ Músâ yí kâ Arónâ bê 'dí ârílî.

²³ Tâ ndrī gólîyî rû 'e 'bá 'dí 'bá yí, tâ lâ yí lâzé kúmú rú kô. Tâ 'dî võ lâ 'á rí, drílâ ȳíngá ngâzó nî'á gõlé 'bâ ȳíkâ kúmú kâ rí 'álâ. ²⁴ Gõ'dá ɿjílā ndrī Mâs̄ír̄í 'álâ rí drí óró 'džzó Kárá rí gârâ drñi 'ásí l̄umvû lâ mvüli, tâlâ gólîyî icá l̄imvû Kárá 'dí mvüli kô, tâlâ ãrí gõ'dá ngá ȳají ɿjmvû 'á rí drí sî.

²⁵ Rû jâjâ ɿjmvû Kárá kâ ãrí ró 'dí vósí rí, kâyî lâvû trá njí-drñi-lâ-ri.

Lâjñō ãngbâ kâ

⁸ ¹ 'Dñ vósí rí, Ôvârî drí tâ âtázó kpá ó'dí Músâ yí drí kí nî rí, "Mî nî kúmú Mâs̄ír̄í kâ 'dí ngâlâ. Nî âtâ tâ gólâ drí

kí nî rí, 'Nôô tâ gólâ Kúmú Ôvârî drí âtálé ní drí rí ɿdî. Gólâ kí, ní âyê ɿjílâ ȳíkâ ònî ró ȳíbâ bê ȳí ɿnjílî ngâ fêfê sî. ² Ózõ ní ògâ vólé dó gólîyî âyélé rí, yí â'dô lâjñō ɿnjí fê'á ãnî drí ãngbâ sî. Ængbâ â'dô 'bâ'á võ 'ásí ndrī 'bâdrî áníkâ nô 'á. ³ L̄imvû Kárá kâ â'dô 'e'á 'bâlê ȳangbâ bê dûdû. Ængbâ 'dí 'bâ yí â'dô ȳfô'á filí jô áníkâ kúmú kâ 'á, jô mvâ áníkâ ɭâdû kô kâ 'á, gbârâkâ drñi sî. Â'dô ȳí fí'á kpá jô drñi-'bâ áníkâ rí 'bâ yí kâ 'á. Gólîyî â'dô fí'á jô 'ásí ndrî lôwâlê ɿjílâ áníkâ rí 'bâ yí rû'bâ lâ yí 'ásí. Â'dô ȳí fí'á võ ngá nyânyâ lâ'dî kâ 'á, gõ'dá kpá lôwâlâ límvô ngá lâ'dî kâ 'ásí. ⁴ Ængbâ â'dô lômbâl'á ãnî drñi sî ɿjílâ áníkâ rí 'bâ yí bê ndrî." Ítí rí, Músâ yí drí nîzô Arónâ bê úlî 'dí 'bâ yí âtálé kúmú drí.

⁵ 'Dñ vósí rí, Ôvârî drí kpá tâ âtázó Músâ drí kí, "Nî âtâ tâ Arónâ drí kí, gólâ ȳingâ pídrígû yí drígá 'dí áyágá Mâs̄ír̄í 'á rí 'bâ yí drñi sî ndrî, ȳpâpâ yí drñi sî, l̄imvû 'dñlî drí sî ȳlî rí 'bâ yí drñi sî, gõ'dá kpá óró yí bê, tâlâ ȳangbâ ȳâfô ró bê ȳnyákû 'bâdrî Mâs̄ír̄í kâ rí kâ 'á." Músâ drí tâ 'dî 'bâ yí âtázó Arónâ drí.

⁶ Ítí rí, Arónâ drí pídrígû yí drígá 'dí ȳngázó ɿjmvû áyágá Mâs̄ír̄í 'á rí 'bâ yí kâ drñi sî ndrî. Gõ'dá kôrô ȳangbâ drí âfôzô ȳílî lâbûlî 'bâdrî Mâs̄ír̄í kâ 'ásí ndrî. Nîngâ sî, Músâ yí drí ȳngázó kúmú 'dí ȳyélé. ⁷ Gõ'dá ójó Mâs̄ír̄í kâ rí 'bâ yí drí kpá tâ 'dî 'ezó ȳjô ȳíkâ rí sî. Gólîyî drí kpá ȳangbâ 'bâzó ȳfôlê dûu 'bâdrî Mâs̄ír̄í kâ 'á.

⁸ Gõ'dá nîngâ sî, kúmú Mâs̄ír̄í kâ 'dî drí Músâ yí ȳzizô Arónâ bê yí ngâlâ. Drílâ tâ âtázó gólîyî drí kí, "Nî 'ê râtâá Kúmú Ôvârî drí, gólâ ȳdrô ró ȳangbâ nô 'bâ yí bê vólé má rú sî gõ'dá kpá ɿjílâ ámákâ rú sî. 'Dñ vósí rí, má â'dô ɿjílâ áníkâ ȳyé'á, ònî ró ȳí kôrônyâ ȳlî zâlê Kúmú Ôvârî drí."

⁹ Gõ'dá Músâ drí gôzó tâ âtálé kúmú 'dî drí kí nî rí, "Dôvô ní 'bâ kâyî ní drí lâlê má drí râtâá rí 'ezó ãnî tâsî drñi-'bâ áníkâ rí 'bâ yí bê gõ'dá kpá ɿjílâ áníkâ rí 'bâ yí bê rí, tâlâ ȳangbâ ȳyé ró ãnî bê 'bâ áníkâ bê. Ængbâ gólîyî icá 'bâ lâkîlî rí â'dô 'bâ'á cé gólîyî rí 'bâ ɿjmvû Kárá kâ 'á rí 'bâ yí ɿdî."

¹⁰ Gõ'dá kúmú drí tâ-drñi lôgôzó Músâ drí kí, "Nî 'ê râtâá rí 'dí ȳdrû."

Gõ'dá nîngâ sî, Músâ drí kpá tâ âtázó kúmú 'dî drí kí nî rí, "Má â'dô tâ ní drí âtálé 'dî 'bâ yí 'e'á, tâlâ nî ró bê kí nî rí, Ôvârî ȳzâ yû'dâwâ ȳzõ Kúmú ámákâ Ôvârî tí. ¹¹ Ængbâ â'dô ãnî ȳyé'á ndrî 'bâ áníkâ bê. Â'dô ȳí rí'á cé ɿjmvû Kárá kâ rí 'á."

¹² Nîngâ sî, Músâ yí Arónâ bê drí kúmú Mâs̄ír̄í kâ 'dí ȳyézó. Gõ'dá Músâ drí ȳawó ngôzó Ôvârî drí rû'bâ lô'bâ-lô'bâ sî ȳangbâ gólâ drí âjôlê kúmú Mâs̄ír̄í kâ drí rí tâsî. ¹³ Tâ gólâ Músâ drí ȳjílî rí, Ôvârî drí 'ezó lâ. Ængbâ gólîyî jô 'á rí 'bâ yí, ȳdî-drñi 'á rí 'bâ yí, gõ'dá gólîyî ȳfô 'bâ ȳnyákû drñi rí 'bâ yí bê, drílîyî ȳdrâzó ndrî. ¹⁴ Gõ'dá ɿjílâ Mâs̄ír̄í kâ drí ȳvô lâ yí ȳdûzó, ònî ró drô bê lâ tû tû. ȴjâ lâ yí 'dî ȴjí lâ drí võ kpâzó 'bâdrî 'dî 'ásí ndrî. ¹⁵ Gõ'dá kúmú Mâs̄ír̄í kâ 'dî ndrê bê kí'lâ nî rí, ȳangbâ ȳôdrâ ȳí rí trá ndrî rí, gólâ rí pípísílî drí gôzó â'dôlê kpá ó'dí ȳdû-ȳdû ró, ȳzõ Ôvârî drí tâ lâ âtârê tí. Drílâ vólé ȳgâzó dó tâ gólâ drí 'bâlê 'e'lé Músâ yí drí Arónâ bê rí 'e'lé.

Lâjñō ȴjûrû kâ

¹⁶ Gõ'dá nîngâ sî, Ôvârî drí kpá tâ âtázó Músâ drí kí, "Nî âtâ tâ Arónâ drí, gólâ ȳingâ pídrígû yí drígá 'dí ȳnyákû drñi câzó ȴdî sî lâ. 'Bâdrî Mâs̄ír̄í kâ 'ásí ndrî, tâpílîndrî ȳnyákû drñi kâ â'dô rû jâ'á ndrî â'dôlê ȴjûrû ró." ¹⁷ Músâ yí Arónâ bê drí tâ 'dî 'ezó ȴtî. Gõ'dá Arónâ câ ȳnyákû drñi bê rí, tâpílîndrî 'bâdrî Mâs̄ír̄í kâ 'á rí drí rû jâzó ndrî â'dôlê ȴjûrû ró lô'délê ɿjílâ drñi sî kôrônyâ bê. ¹⁸ Gõ'dá ójó Mâs̄ír̄í kâ ȴjûrû ȴyí bê ȴjûrû lôfôlê ȴjô ȴyíkâ sî rí, gólîyî icá kô 'e'lâ. ȴjûrû 'dî 'bâ yí drí rîzó zââ lô'délê ɿjílâ drñi kôrônyâ bê. ¹⁹ Gõ'dá ójó 'dî 'bâ yí drí tâ âtázó kúmú Mâs̄ír̄í kâ drí kí nî rí, "Ôvârî rí nî tâ nô 'bâ yí 'e'lé mbârâkâ ȴyíkâ sî." Gõ'dá kúmú rí pípísílî drí rîzó zââ ȴdû-ȴdû ró. Gólâ gâ dô tâ gólîyîkâ ȴrîlî, ȳzõ Ôvârî drí âtálé rí tí.

Lâjñō drûu ȴtrê kâ

²⁰ Gõ'dá nîngâ sî, Ôvârî drí kpá tâ âtázó Músâ drí kí, "Jdrû cîjnô, nî ngâ ȴkpâ, nî'á áyágá 'álâ kúmú Mâs̄ír̄í kâ ȴusûlî, gólâ ȴtîrî nî'á áyágá 'álâ rí. Nî âtâ tâ gólâ drí âmbâ-âmbâ ró kí nî rí, 'Nôô tâ gólâ Kúmú Ôvârî drí âtálé ní drí rí ɿdî. 'Nî âyê ɿjílâ ámákâ ònî ró ȴyí, tâlâ gólîyî ȴjînji ró mâ bê. ²¹ Ózõ ní ògâ vólé dó ɿjílâ ámákâ 'dî 'bâ yí âyélé nîlî rí, má â'dô drûu ȴtrê ònjí têtë dûu âjôl'â lô'délê ãnî drñi, drñi-'bâ áníkâ rí 'bâ yí bê, ȴjílâ áníkâ rí 'bâ yí bê, gõ'dá kpá ãnî drí jô 'ásí ndrî. ȴjílâ Mâs̄ír̄í kâ ndrî, drûu ȴtrê â'dô fí'á drílîyî jô 'ásí dûûdû, gõ'dá â'dô kpô'á kpá võ gólîyîkâ rí 'bâ yí 'ásí ndrî. ²²⁻²³ Kâyî 'dî tû rí, má â'dô ɿjílâ ámákâ lâfâ lâ câ'á ɿjílâ áníkâ rí 'bâ yí rû sî. Má â'dô tâ ngî ȴzâ 'e'á ȴdî 'bâdrî ȴzilî Gôséné ɿjílâ ámákâ drí rîzó 'á lâ rí 'á. Drûu ȴtrê â'dô 'bâ'á yû 'bâdrî rí 'dî 'á, tâlâ nî ró bê kí, má Kúmú Ôvârî bê rí'á 'bâdrî áníkâ nô 'á. Tâ 'dî â'dô rû 'e'á ȴdrû." Nîngâ sî, ȴkpâ cîjnô Músâ drí tâ Kúmú Ôvârî drí âtálé 'dî 'bâzó kúmú Mâs̄ír̄í kâ 'dî drí.

²⁴ Ítí Övárí drí tā 'dī 'ézó. Drílâ drūû êtrē ônjí tētē 'bäzó ânlílî 'ä'dô ró bê dūûdû jó kúmú 'dî kâ rî 'á, gõ'dá jó drï-'bâ gólâkâ rî 'bâ yí kâ bê. 'Bädrï Måsïrï kâ 'dî 'á, võ drí rû ïzazó ndrï drûû êtrë drí sî.

²⁵ Gõ'dá ìtí rî, kúmú 'dî drí Músä yî âzïzó Ärónä bê. Drílâ tâ âtázó gólïyî drí kî nî rî, "Tändí ró, ânî òjílâ ïsîrâ'élâ kâ bê, nî lî kôrõnyä zälé Övárí ânlâkâ drí. Gõ'dá nî nî òmâ 'álâ kô, nî 'ê tâ rî 'dî âkpâkâ'dâ nöngâ." ²⁶ Gõ'dá Músä drí tâ-drï jâzó drílâ kî nî rî, "'Dî rî 'â'dô kô tâ mbî 'ämâ drí 'ëlê rî ïdî. Õjílâ Måsïrï kâ lëe kôrõnyä lîlî 'ämâ drí 'ë'â 'ë'lâ 'dî kô. Özô gólïyî öndrê 'ämâ trâ tâ 'dî 'ë're 'ämâ lûvû'â kúnî mvâ sî. ²⁷ Ítí rî, ní âyê 'ämâ âcî tölé kâyî nâ, nîlî võ 'ä'lî ró nâ 'álâ kôrõnyä lîlî zälé Kúmú 'ämâkâ Övárí drí tolâ, özô gólâ drí tâ lâ 'bârë 'ämâ drí 'ë'lé rî tí."

²⁸ Gõ'dá kúmú 'dî drí ngâzó tâ âtâlé kî nî rî, "Má 'â'dô 'ämâ âyê'â nîlî kôrõnyä lîlî ngâ fëfë ró Kúmú ânlâkâ Övárí drí vò 'ä'lî ró nâ 'álâ, gõ'dá mî nî jëjë ró kô. Ngbâângbânô, nî 'ê râtâa 'ämâ pâzó lâjö nô 'äsî."

²⁹ Gõ'dá Músä drí tâ-drï lôgôzô drílâ kî nî rî, "'Özô mä âyâye nî trâ rî, má 'â'dô râtâa 'ë'â Kúmú Övárí drí ânî tâsî. Îdrû drûû êtrë 'â'dô 'ämâ âyê'â drï-'bâ ânlâkâ rî 'bâ yí bê gõ'dá kpá òjílâ ânlâkâ rî 'bâ yí bê. Gõ'dá má sô drï-mbílî nî lîfî, nî âdô 'ämâ kô 'dî. Ní lôgâ òjílâ ânlâkâ kô nîlî kôrõnyä lîlî zälé ngâ fëfë ró Övárí drí."

³⁰ Nîngâ sî, Músä yî drí kúmú 'dî âyézó. Drílîyî râtâa 'ë'â Övárí drí, tâlâ drûû êtrë âyâye ró gólïyî bê. ³¹ Övárí drí tâ Músä drí ïjílî 'dî 'ézó. Drûû êtrë drí kúmú rî âyézó drï-'bâ gólâkâ rî 'bâ yí bê, gõ'dá òjílâ gólâkâ yí bê. Drûû êtrë lâkí gõ'dá kô 'älôwâlâ. ³² Gõ'dá gbô lé kúmú 'dî 'bâ tâ bê gólïyî âyézó nîlî rî, gólâ gâ vôle trâ dô. Pípíslî lâ 'â'dô trâ 'idû-'idû ró kpá 'dî.

Ngâ lâzé ônjí gólâ 'dē 'bâ kôrõnyä 'bâ kâ drï' rî

⁹ ¹ Gõ'dá nîngâ sî, Övárí drí tâ âtázó Músä drí kpá 'dî kî, "Ní nî kúmú Måsïrï kâ nângâlâ. Ní âtâ tâ gólâ drí kî, 'Nôô tâ Kúmú gólâ Övárí ânlâ ïjílâ 'érlâ kâ drí rîlâ ïnjîlâ rî drí âtâlé nî drí rî ïdî. Gólâ kî, "Ní âyê 'ïjílâ 'ämâkâ nîlî, tâlâ gólïyî 'önî ró 'ämâ 'ïnjîlî." ² Özô nî 'ögâ vôle dô gólïyî âyâlé nîlî gõ'dá nî 'dî 'bâ gólïyî trâ rîlî zââ 'nöngâ rî, ³ Kúmú Övárí 'â'dô 'nöngâ 'nöngâ lâzé ônjí tētê 'âjó'â 'dôlē kôrõnyä lîlî 'nöngâlî 'ämâkâ 'bâ kâ rî 'bâ yí drï', tâlâ 'öodrâ ró 'ïyî bê vôle. 'Dî rîlâ 'nsánî yî, döngî yî, gámêlê yî, 'itî yî, 'indrî yî, gõ'dá kâbîlîkî yî ïdî. ⁴ Gõ'dá Kúmú Övárí 'â'dô kôrõnyä òjílâ ïsîrâ'élê kâ rî 'bâ yí kâ lâfâ lâ câ'a ngâlî kôrõnyä òjílâ Måsïrï kâ rî 'bâ yí kâ rû sî. Kôrõnyä gólïyî tibê 'ämâ òjílâ ïsîrâ'élê kâ rî 'bâ yí kâ, ngâ lâzé ônjí 'dî 'de drï lâ 'ïyî kô.'" Ítí rî, Músä drí nîzó tâ 'dî âtâlé kúmú Måsïrï kâ 'dî drí. Gõ'dá kúmú Måsïrï kâ 'dî lêe tâ-drï kô òjílâ ïsîrâ'élê kâ 'dî 'bâ yí drí nîzó.

⁵ Nîngâ sî, Övárí drí kâtë'â gólâ ngâ lâzé 'dî drí 'ézó 'dôlê 'bädrï 'dî 'á rî 'bäzó. Gólâ 'bâ kâtë'â lâ trâ 'idrû rî tí. ⁶ Gõ'dá drïzô 'azâ rî sî, Övárí drí tâ 'dî 'ézó té ìtí. Kôrõnyä gólïyî òjílâ Måsïrï kâ rî 'bâ yí kâ drí 'öodrâ rô lâvûlî, gõ'dá kôrõnyä gólïyî òjílâ ïsîrâ'élê kâ rî 'bâ yí kâ drââ kô 'älôwâlâ. ⁷ Gõ'dá kúmú Måsïrï kâ 'dî 'ârî tâ rû 'ë'â 'bâ 'dî bê rî, drílâ lâjö 'bâ 'ïyîkâ rî 'bâ yí 'jözö nîlî võ 'äsî ndrï, nîlî tâ 'dî mbijimbî lâ ndrêlê. Gõ'dá gólïyî 'üsû kôrõnyä gólïyî òjílâ ïsîrâ'élê kâ rî 'bâ yí kâ, ngâ lâzé ônjí 'dî 'de drï lâ 'ïyî kô. Gõ'dá gbô lé ìtí rî, kúmú 'dî pípíslî lâ drí rîzó zââ 'idû-'idû ró. Gólâ gâ vôle trâ dô òjílâ ïsîrâ'élê kâ âyâlé nîlî.

Ngâ lâzé ângó kâ

⁸ Gõ'dá nîngâ sî rî, Övárí drí tâ âtázó Músä yî drí Ärónä bê kî, "Ní ômvô ófô dûû ânî drîgâ sî lâsî võ 'äsî. Ní trô nîzó ìdî bê lâ kúmú nângâlâ, Músä 'ogô ró lôyîlâ 'ûrû 'îlî 'â kúmú 'dî ândrä. ⁹ Ítí rî, ófô 'dî 'â'dô lâ'bû'â 'bädrï Måsïrï kâ 'äsî ndrï, özô tâpîlîndrï drí rîrî lâ'bûlî rî kâtí. Özô ófô 'dî 'dî 'dê trâ òjílâ rû ngâtâ kôrõnyä rû 'yâ rî, ângó 'â'dô lô'bâ'â gólïyî rû 'bâ'â 'äsî."

¹⁰ Gõ'dá Músä yî Ärónä bê drí ófô ômvózó 'ïyî drîgâ sî nîzó ìdî bê lâ âdrélé kúmú ágâlê. Gõ'dá Músä drí ófô 'dî lôyîzô 'ûrû 'îlî 'â. Gõ'dá ófô 'dî 'dê bê 'ïjílâ Måsïrï kâ rû kôrõnyä gólïyîkâ bê rî, ângó drí lô'bäzó 'ïyî bê gólïyî rû 'bâ'â 'äsî.

¹¹ Gõ'dá 'ójô Måsïrï kâ rî 'bâ yí 'icâ kô âdrélé Músä yî ágâlê, tâlâ ângó 'dî lô'bâ trâ gólïyî rû sî òjílâ Måsïrï kâ bê ndrï.

¹² Gõ'dá 'â'dô kpâlé ìtí rî, Kúmú Övárí drí kúmú 'dî pípíslî lâ 'bäzó 'â'dolé 'idû-'idû ró. Kúmú 'dî drí gâzó dô tâ Músä yî kâ Ärónä bê rî 'ârîlî, özô Övárí drí tâ lâ âtârê rî tí.

Lâjö sîn kâ

¹³ Gõ'dá nîngâ sî rî, Övárí drí tâ âtázó Músä yî drí kî nî rî, "Idrû 'äkpâ cïjnô, nî ngâ nîlî kúmú rî 'üsûlî. Ní âtâ tâ gólâ drí kî, 'Nôô tâ gólâ Kúmú Övárí òjílâ ïsîrâ'élê kâ drí rîlâ 'ïnjîlâ rî drí âtâlé nî drí rî ïdî. Gólâ kî, "Ní âyê 'ïjílâ 'ämâkâ 'önî ró 'ïyî âmâ 'ïnjîlî." ¹⁴ Özô nî 'ögâ gólïyî nîlî kô rî, má 'â'dô lâjö 'önjî 'zââ kôkô bê 'bâ'â 'dôlē 'ämâ nyâyâ drï', drï-'bâ 'ämâkâ bê, gõ'dá kpâ 'ïjílâ 'ämâkâ bê ndrï, tâlâ nî nî ró bê kî nî rî, má Övárí 'î, övárí 'azâ yû'dâwâ 'mbârâkâ bê gârâ özô má tí.

¹⁵ Mí ndrê drê, tî 'äkû ró, má 'icâ trâ 'ämâ drï 'îngâlé lâjö fêzó 'ämâ drí 'ïjílâ 'ämâkâ bê 'ämâ 'ûfûzô ndrï ngâ lâzé ônjí têtê sî, gõ'dá 'âcâlê 'bûûû 'ândrô nô, má 'é tâ 'dî drê kô. ¹⁶ Gõ'dá má âyâne nî trâ rîlî 'ledrê-ldrê ró tâ nô tâsî, má 'â'dâ ró 'mbârâkâ 'ämâkâ bê nî drí, tâlâ 'ämâ rû 'ûlkû ró bê ângó 'äsî ndrï. ¹⁷ Nî rîlâ 'zââ 'ämâ 'ûrû'â rîzô 'ïjílâ 'ämâkâ rî 'bâ yí drïlî, gõ'dá nî lêe kô gólïyî âyâlé nîlî. ¹⁸ Tâ 'dî tâsî rî, 'idrû 'ïtû-pá má drí rîzô tâ âtâlé nî drí 'lâ 'lâ nô sî, má 'â'dô 'ôzë 'âjô'â 'dîlî sîn ônjí têtê bê rôô. Sîn gólâ má drí 'ë'â 'âjâlî 'dî 'â'dô lô'dé'â ônjí ró lâvûlî gârâ sîn gólâ rî 'bâ kô lô'déle 'bädrï Måsïrï kâ 'â 'nöngâ sîsî rî 'bâ yí drïlî sî. ¹⁹ Ngbâângbânô nî 'bâ tâ 'ïjílâ 'ämâkâ drí 'ölojî 'ïyî ngâ-tî 'ïyîkâ 'ivî rî 'bâ yí gõ'dâ kôrõnyä 'bâ kâ 'omâ 'â rî 'bâ yí bê ndrï 'lôfîlî võ 'tândi 'â, tâlâ sîn 'ozô gólïyî cââ ônjí lâ rôô." Gõ'dá Músä drí tâ gólâ Övárí drí âtâlé rî 'â'dâzô kúmú Måsïrï kâ drí gõ'dâ drï-'bâ gólâkâ rî 'bâ yí bê.

²⁰ Drï-'bâ kúmú kâ 'azâ 'bâ yí drí 'úlî Övárí drí âtâlé 'dî 'rôzô. Drílîyî razô nîlâ râgïï 'ïyîkâ kôrõnyä bê rî 'bâ yí 'adrïlî 'âjâlî 'bâ'â. ²¹ Gõ'dá drï-'bâ gólïyî 'ûlî Övárí kâ âtâlé 'dî 'ârî 'bâ yí 'âdrïlî râgïï 'ïyîkâ kôrõnyä 'ïyîkâ bê rî 'bâ yí 'bâ'â kô, rî 'ïyî trâ 'âkpâ 'omâ 'â tolâ.

ombí 'dī 'bá yī bīzó ndrī līmvū ândrē Kāâkâ rī 'álâ. Gō'dá ômbí ālôlâ lâkí kô Mâsîrī 'á. ²⁰ Gō'dá Ôvârî drí kúmú 'dī drī lâ 'bâzó 'd'ôlê âmbâ-âmbâ ró, gō'dá kúmú 'dī drí vólé gâzó dô őjîlâ Ísîrâ'lélê kâ 'dī 'bá yî âyélé nîlî.

Lânjō ɻinjîkûwâ kâ

²¹ Gō'dá nîngá sî rî, Ôvârî drí tâ âtázó Mûsârî drí kî, "Ní îngâ áñî drí ȫrû 'bûn 'álâ, tâlâ ɻinjîkûwâ ɻâñî rô bê 'bâdrî Mâsîrî kâ 'á vô 'ásî ndrî, ɻinjîkûwâ dîbîdîlî gôlâ őjîlâ drí ɭicâzó vô ndrêlê kô rî." ²² Gō'dá Mûsârî drí iyî drí îngázó ȫrû 'bûn 'álâ, ɻinjîkûwâ drí vô 'â'bâzó kpâqûk Mâsîrî 'á kâyî nâ. ²³ Gō'dá kâyî nâ 'dî 'á rî, őjîlâ Mâsîrî kâ rî 'bá yî ɭicâ kô őjîlâ ázî rû'bâ ndrêlê ɻinjîkûwâ 'dî drí sî, gō'dá gôlîyî ɭicâ kpâ kô rû ȫsélé iyî vô 'ásî. Kpâlé ɻitî rî, ɻinjîkûwâ 'dî ɻâñî vô gôlâ őjîlâ Ísîrâ'lélê kâ drí rîzó rîlî 'á lâ rî 'á kô, vô gôlîyîkâ rî iyîkâ rîlî ngá ɻitî rô.

²⁴ Nîngá sî, kúmú Mâsîrî kâ 'dî drí Mûsârî yî ɻâñîzó. Gō'dá drîlâ tâ âtázó drîlîyî kî, "Áñî ndrî, mî nî Ôvârî rî ɻinjîlî. Mâ âyê âñî nîlî ɻanî ɻokó yî bê gô'dá kpâ ɻanî mvâ yî bê ndrî. Gō'dá má lê ɻanî drí kôrônyâ fî ngîngî ɻanîkâ 'bâ kâ rî 'bá yî âyélé ndrî nîngá Mâsîrî 'á."

²⁵ Gō'dá Mûsârî drí tâ-drî lôgôzó drîlâ kî, "Ícâ trâ nî drí ɻamâ âyézó nîlî kôrônyâ ɻamâkâ yî bê ndrî, tâlâ ɭicâ trâ ɻamâ drí kôrônyâ lîlî zâlê 'd'ôlê ngá ɻefê rô Kûmû ɻamâkâ Ôvârî drí. ²⁶ Mâ lê kôrônyâ ɻamâkâ drîlî kpââ ɻamâ bê ndrî, mâ âyê âlôlâ nîngá kô. Ícâ trâ ɻamâ drí kôrônyâ ázâ 'bá yî lîlî ngá ɻefê rô Kûmû ɻamâkâ Ôvârî drí gôlâ rî ɻinjîzó. Gô'dá mâ nîlî kôrônyâ gôlîyî Ôvârî drí lîlê ɻamâ drí 'eñ'â ȫfûlâ gôlâ drí rî drê kô, té ȫzô mâ ȫcâ trâ vô gôlâ rî ɻinjîzó 'á lâ rî 'álâ rî ɻitî."

²⁷ Gō'dá Ôvârî drí kúmú 'dî pîpîsîlî lâ 'bâzô 'd'ôlê ɻidû-ɻidû rô. Kûmû 'dî lîlê tâ-drî kô őjîlâ Ísîrâ'lélê kâ 'dî 'bá yî âyélé nîlî. ²⁸ Gô'dá gôlâ kî Mûsârî drí rî, "Ní nî vólé má lîfî sî. Ní âgô gô'dá kô má ngâlâ ɻalôwâlâ. Kâyî gôlâ nî drí ɻamâ ndrêzó kpâ 'dî rî tú rî, nî 'dîdô drâ'a!"

²⁹ ɻitî rî, Mûsârî drí tâ-drî lôgôzó drîlâ kî nî rî, "Tândí rô, má âgôó gô'dá kô kpâ 'dî nî ngâlâ."

Lânjō 'e 'bá 'dêlê mvâ sîsî ɻagô rô rî 'bá yî drîlî rî

11 ¹ Gô'dá tâ Mûsârî drí lôgôlê kúmú Mâsîrî kâ drí 'dî vósî rî, Ôvârî drí tâ âtázó Mûsârî drí kî nî rî, "Mâ 'dô lânjô ázâ fê'â ɻâlô kúmú Mâsîrî kâ 'dî drí őjîlâ gôlâkâ rî 'bá yî bê. ȫzô lânjô 'dî ȫdê trâ rî, 'dîlî vósî rî, gôlâ 'dô ȫdô ɻanî âyé'â nîlî nîngá sî. ȫzô gôlâ âyê ɻanî trâ nîlî rî, gôlâ 'dô 'eñ'â ɻanî drôlê vólé ndrî 'bâdrî iyîkâ 'ásî. ² Nî ȫâtâ tâ őjîlâ Ísîrâ'lélê kâ drí, ɻagô gô'dá ɻokó bê ndrî, gôlîyî ɻijî 'bâ-fî-'dî-âzî gôlîyîkâ Mâsîrî lé 'bá rô rî 'bá yî ɻâñîfê rô ngá lô'ñ-lô'ñ gôlîyî ȫdélé lâgû-lâgû rô dâabô 'ásî sîlîvâ bê rî 'bá yî gôlîyî drí." ³ Mî ndrê drê, Ôvârî 'e őjîlâ Mâsîrî kâ trâ 'd'ôlê ȫyîkô rô őjîlâ Ísîrâ'lélê kâ bê. Gô'dá drî-'bá kúmú Mâsîrî kâ rî kâ rî 'bá yî gô'dá őjîlâ Mâsîrî kâ ázâ 'bá yî bê 'bá ȫyî ɻanjî trâ Mûsârî rû őjîlâ ȫngî rô.

⁴ Gô'dá Mûsârî drí tâ âtázó kúmú 'dî drí kî nî rî, "Nôô tâ Kûmû Ôvârî drí ȫâtâlê nî drí rî ɻitî. Gôlâ kî, 'Mâ 'dô ɻâmû'â a'bí itô 'á Mâsîrî 'ásî ndrî. ⁵ Mvâ ɻagô sîsî Mâsîrî 'á rî 'bá yî, má 'dô ȫfûlâ'â lâ ndrî, ȫtôlê mvâ sîsî ɻanîkâ kúmú Mâsîrî kâ rî rû sî, câlê bûnû mvâ sîsî ɻagîlî ȫkó rô gôlâ rî 'bá ngá ɻilî rî kâ rî rû. Gô'dá mvâ sîsî kôrônyâ 'bá kâ rî 'bá yî kâ 'dô ȫdrâ'a. ⁶ Tâ 'dî tâsî rî, őjîlâ 'dô ȫyî ângbâ'â lûlû 'bë'bë bê trôô ȫzâ kôkô drí sî 'bâdrî Mâsîrî kâ 'á vô 'ásî ndrî. ȫzâ 'dî 'dô 'bâ'â ȫnjí rô lâvûlî gârâ sîsî rî 'bá yî drîlî sî gô'dá kpâ lâvûlî gârâ ȫzâ gôlâ 'eñ'â 'bá 'd'ôlê ȫzâtû rî drîlî sî. ⁷ Gô'dá őjîlâ Ísîrâ'lélê kâ rî 'bá yî lâfâlê 'á rî, ȫzâ 'dô 'bâ'â yû. Gô'dá vô 'dô ȫvî'â ȫnjûrû. Áârî ngá ȫwô ȫzâkâ gô'dá kô. ⁸ ȫDîlî Kûmû Ôvârî kâ nî drí rî ɻitî. ȫDîlî 'ásî rî, nî 'dô nîlî lâ kî nî rî, Kûmû Ôvârî 'bá őjîlâ iyîkâ trâ ngû' őjîlâ Mâsîrî kâ rû sî. ⁹ Gô'dá drî-'bá ȫánîkâ 'dô ȫyî ânîlâ ndrî má ngâlâ. Gôlîyî 'dô drî ȫndî'â má ȫágâlê tâ ȫâtâlê rû'bâ lô'bâ-lô'bâ sî kî nî rî, 'Áñî őjîlâ ȫánîkâ Ísîrâ'lélê kâ rî 'bá yî bê ndrî, nî ngâ nîlî 'bâdrî ȫámâkâ 'ásî.' ¹⁰ ȫDîlî vósî rî, ȫámâ drí ȫgozô nîlî." Nîngá sî, Mûsârî drí 'd'ôzó ȫmbâ rô. Drîlâ ngâzó ȫfôlê kúmú ȫágâlê sî ȫwâsî sî gôlâ rî âyélé.

⁹ Akpâkâ'dâ tâ lânjô kâ 'dî 'bá yî 'é rû drê kô, Ôvârî ȫâtâ tâ trâ Mûsârî drí kî nî rî, "Kûmû Mâsîrî kâ 'dî 'dô vólé gâ'â dô tâ ȫánîkâ ȫârlíl, tâlâ má 'ê rô tâ lârâkô bê dûnû Mâsîrî 'á." ¹⁰ Gbô lê Mûsârî yî ȫrónâ bê 'ê tâ lârâkô ȫmbâ 'dî 'bá yî bê kúmû 'dî ȫandrâ rî, Ôvârî 'bá kúmû rî pîpîsîlî trâ 'd'ôlê ɻidû-ɻidû rô, gôlâ gâ trâ dô őjîlâ Ísîrâ'lélê kâ âyélé nîlî vólé 'bâdrî iyîkâ 'ásî.

Tâ Ôvârî drí râlê őjîlâ iyîkâ drí kâyî lâvû-lâvû kôrô rî kâ tâsî

12 ¹ Nîngá sî, Ôvârî drí tâ nô 'bá yî ȫâtâzó Mûsârî yî drí ȫrónâ bê Mâsîrî 'álâ. Gôlâ kî, ² "Itônlâlê ȫandrô nô, nî ndrê pârâ nô ɻanî drí pârâ sîsî ndrô 'dî kâ rô ndrô vósî cé. ³ Nî ȫâtâ tâ őjîlâ Ísîrâ'lélê kâ drí ndrî kî nî rî, kâyî mûdrî pârâ sîsî 'dî nô kâ 'á rî, ɻagô ȫlô-ȫlô ȫnjí ȫyî kâbîlîkî mvâ ȫlô-ȫlô ȫyî drí 'bá 'ásî 'eñ'â ȫfûlâ drîlîyî nyâlê, 'dô 'bâ-fî iyîkâ rî vó rô. ⁴ Gô'dá ȫzô őjîlâ 'bâ-fî ȫlô kâ ȫicâ ȫyî kô kâbîlîkî 'a'wâ 'dî nyâlê ndêlê kâyî ȫlô 'dî 'á rî, gôlîyî ȫâjâzî 'bâ-fî-'dî-âzî iyîkâ ânîlî kâbîlîkî 'a'wâ 'dî nyâlê gôlîyî bê. 'Bâ-fî-'dî-âzî gôlîyî drí ȫzâtû 'dî 'bá yî ȫâdô cé őjîlâ gôlîyî 'eñ'â 'bá kâbîlîkî 'a'wâ 'dî nyâlê ndêlê gôlîyî bê, 'a'wâ 'dî drí lâkî ȫakô rî ɻitî. ⁵ Gô'dá kôrônyâ gôlâ 'eñ'â ȫfûlâ 'dî ȫâdô kâbîlîkî mvâ ȫágô rô ngâtâ ȫndrî mvâ ȫágô rô gôlâ 'bá 'bá drê cé ndrô ȫlô, gô'dá 'dô 'bá ngâ ȫnjí ȫzâkâ ȫakô rû'bâ lâ 'á rî ɻitî. ⁶ ȫjîlâ Ísîrâ'lélê kâ 'dî 'bá yî ȫondrê kâbîlîkî 'dî 'bá yî vó lâ dôdô ȫacâlê bûnû kâyî mûdrî-ȫrî-ȫlô-ȫngâ-sû pârâ sîsî nô kâ 'á. Gô'dá kâyî rî 'dî sî, gôlîyî ȫûfû kâbîlîkî 'dî 'bá yî ȫtû drí fîrî 'á, 'dô 'bâ-fî iyîkâ vó rô. ⁷ ȫzô ȫûfû kâbîlîkî 'dî 'bá yî trâ rî, ȫlûvî ȫyî ȫarî lâ jô ȫtîlî-fî 'á ȫûrû lésî gô'dá kpâ gârâ drî lâ 'ásî, jô ȫtîbê gôlîyî drí 'eñ'â kâbîlîkî 'dî 'bá yî nyâlê 'á lâ rî 'bá yî kâ rî tî. ⁸ Gô'dá ngâcî ȫlôlâ 'dî sî rî, gôlîyî ȫlô'bî 'a'wâ 'dî lô'bî-lô'bî lâsî sî nyâlê ȫatûbî gî 'bá gîgî rî sî, gô'dá kpâ ȫmbâtâ gôlâ 'bêlê ȫkû 'ákô rî sî. ⁹ Gôlîyî ȫonyâ 'a'wâ 'dî kô ȫbî rô, gô'dá gôlîyî 'dî 'bá kpâ kô lâ'dîlî lâ'âlî. Kâbîlîkî 'dî 'a'wâ lâ, gôlîyî 'dî 'bá lâsî 'a' lô'bîlî dôdô, drî lâ bê, pâ lâ yî bê, gô'dá ngâ 'a' lâ rî 'bá yî bê ndrî. ¹⁰ Gôlîyî ȫonyâ 'a'wâ 'dî ndrî ngâcî 'dî sî, gôlîyî âyê ȫambûkû lâ kô nyâlê ȫcînô, ȫzô 'a'wâ 'dî ȫambûkû lâ ȫcâ trâ bûnû ȫcînô fâ lâ bê rî, gôlîyî ȫzâ vólé lâsî sî. ¹¹ ȫlâtî ȫanî drí 'eñ'â ngâ 'dî 'bá yî nyâlê rî ɻitî nôô. Nî sô ȫítâ ȫánîkâ ȫombélê gâgâ 'a' lâ rû rîzô njââ ȫacî tôlê vô jêjê 'á. Nî sô kâ'bôkâ ȫánîkâ ȫanî pâ, gô'dá nî

trō p̄idrīgū ãníkâ ãní drīgá. Nī gō ró ngá nyälé 'wāâ'wâ. 'Dññ rī lā'bí ãní drí 'ë'á 'élâ kárámâ nô tú, tâlâ nõõ rí kâyì gólâ mâ Övârî drí 'ëzo ãní pâlé 'á lâ rí ï'dî.'¹²

¹² Gõ'dá Övârî drí kpá tâ lânjï-lânjï âtázó Músä drí kí nî rî, "Ngácì rí 'dî sî rî, má 'â'dô lâmú'á Mášiñï 'ásï ndrî, má 'â'dô mvá sísì õjilâ Mášiñï kâ rí 'bá yí kâ ûfú'á ndrî, gõ'dá kpá mvá sísì kôrõnyä gólyïkâ rí 'bá yí kâ bê. Má 'â'dô kpá lânjö fê'á övârî ábârâdâgô gólyï õjilâ Mášiñï kâ rí 'bá yí drí rí'á ïnjilâ rí 'bá yí drí. Mâ Kúmú Övârî ï'dî. ¹³ Ïrí tibé ãní drí lûvîlî jô tîlî-fî ãníkâ 'ásï 'dî 'bá yî, 'â'dô 'bá'a lâmbé rô. Ozô má õndrê ãrí 'dî trá rí, má 'â'dô lâvü'á kôrô jô 'dî rú sî mvá sísì 'á lâ rí fû ãkô. Mâ òfè lânjö õdrâ kâ õjilâ Mášiñï kâ drí rí, lânjö 'dî cá ãní rú kô.

¹⁴ "Nî 'bá kâyì 'dî kâyì ángi ró, tâlâ nô mân Kúmú Övârî drí 'ë'á 'élâ ãní pâlé 'dî õjâ ãní drí sî kô. Nî rî zââ bãdî kárámâ nô 'élâ ndrô vósí cé kâyì 'dî 'á rízó tâ lâ ïsûlî tîlîlî zââ  dûkû ãkô. ¹⁵ Sísì 'álâ, nî 'é kárámâ 'dî nôtí. Kâyì njï-drî-lâ-rî, nî nyâ  ambâtâ  akú ãkô rí ï'dî. Kâyì sísì kárámâ 'dî kâ rí sî, nî lôfô ngá  akú bê yí 'á rí 'bá yí ndrî vólé ãní drí jô 'ásï. Nî ndrî drê, ozô õjilâ  azâ  onyâ ngá  azâ  akú bê yí 'á rí trá kâyì njï-drî-lâ-rî 'dî 'bá yí 'á rí,  â'dô gólâ rí drô'á vólé õjilâ ïsîra'lêlê kâ lâfâlé sî. ¹⁶ Kâyì sísì gõ'dá kpá kâyì  dûkû kárámâ 'dî kâ 'á rí, nî 'ê'bê rû vô  lô 'á ámâ ïnjilî. Kâyì rí 'dî 'bá yí 'á rí, nî 'ê lôsî  azâ 'bá yí kô. Nî êdê cé ngá nyãnyä ï'dî õjilâ drí nyâlê. 'Dññ rí'á cé lôsî ãní drí 'élâ kâyì 'dî 'bá yí 'á rí ï'dî.

¹⁷ "Ndrô vósí cé kâyì 'dî 'bá yí 'á rí, nî 'é kárámâ 'dî Kárámâ Ámbâtâ Ákú Ákó rí Nyâ kâ rí rô, tâlâ 'dî rí'á kâyì gólâ má drí ãní lôfôzó Mášiñï 'ásï 'bâsûrû ãníkâ vó rô rí ï'dî. Nî 'é kárámâ 'dî zââ ndrô vósí cé tîlîlî tîlîlî zââ  dûkû ãkô.

¹⁸ "Párá sísì rí 'á, nî nyâ  ambâtâ  akú ãkô rí ï'dî itôlê lânjâtûlî bê kâyì mûdrî-drî-lâ-ngâ-sû kâ 'dî 'á bûuû cálê lânjâtûlî kâyì nyâ 'dî  lô-drî-lâ-ngâ- lô kâ 'á. ¹⁹⁻²⁰ Kâyì njï-drî-lâ-rî 'dî 'bá yí sî rî, nî âyê ngá  akú bê yí 'á rí 'bá yí kô jô ãníkâ rí 'bá yí 'ásï. Õjilâ  azâ gólâ rí 'bá rílî ãní lâfâlé 'á, ngâtâ õjilâ ïsîra'lêlê kâ 'lî ngå õjilâ lídî 'lî yâ rí, ozô gólâ  onyâ  ambâtâ  akú bê yí 'á rí trá rí,  â'dô drô'á lâ vólé õjilâ ãníkâ ïsîra'lêlê kâ lâfâlé sî. Kâyì 'dî 'bá yí sî, nî nyâ ngá  akú bê yí 'á kô rí ï'dî vô gólyï 'á ãní drí 'ézo rílî 'á lâ rí 'bá yí 'ásï. Ámbâtâ ãní drí nyâlê rí 'â'a dô cé  ambâtâ  akú ãkô rí ï'dî."

²¹ Gõ'dá nîngâ sî, kâyì mûdrî-drî-lâ-ngâ-sû 'dî âcâ bê rí, Músä drí drî 'bá gólyï ïsîra'lêlê kâ rí 'bá yí âzîzô ndrî tâ âtázó drîlîyî kí nî rî, "Mî nî õjilâ ãníkâ rí 'bá yí bê kâbîlî kí ngâtâ  indrî 'lî yâ rí gólyï ãní drí êpêlê trá 'bâ-fî ãníkâ vó rô 'ë'á fûlâ rí  atrôlê fûlî kárámâ lâvü-lâvü kôrô kâ 'ézo ï'dî sî lâ. ²² Nî 'bá ãrî lâ 'dî râlê  igâ ãníkâ rí 'bá yí 'á, nî trô ró kóyó'bí  edélé fê zîlî hîsôpâ rí gárâ lâ yí 'ásï sôlê ãrí 'dî 'á. Nî trô ró ãrí 'dî lûvîlî jô tîlî-fî 'á  urû lésí gõ'dá kpá gârâ drî lâ 'ásï ndrî. Gõ'dá õjilâ  azâ  âfô jô íyikâ 'ásï kô cálê bûuû cîjnô. ²³ Gõ'dá Övârî ðtîrî nîm lâmú bê mâlâyïkâ íyikâ bê 'bâdrî Mášiñï kâ 'ásï ngâcì bê, nî 'á mvá sísì õjilâ Mášiñï kâ rí 'bá yí kâ  fú bê rí, ozô Övârî õndrê ãrí 'dî trá jô tîlî-fî 'á rí, gólyï 'â'dô lâvü'á kôrô jô ãníkâ rí 'bá yí rú sî. Gólâ 'â'dô mâlâyïkâ gólâ nî 'bá mvá sísì  fú bê rí lôgâ'á dô fîlî jô 'âlâ mvá sísì ãníkâ rí 'bá yí  fúlî.

²⁴ "Nî 'é tâ 'bâ'bâ Övârî drí 'bâlê ãní drí 'élê 'dî ndrô vósí cé zââ bãdî, ãní ãní ózôwâ yí bê. ²⁵ Ozô nî  câ trá 'bâdrî tibé Övârî drí tâ lâ 'bâlê 'ë'á fêlâ ãní drí 'dî 'á rí, nî 'é kárámâ 'dî. ²⁶ Gõ'dá  zâtû rí, ozô ãní mvá yî  ijî ãní trá kárámâ lâvü-lâvü kôrô kâ 'dî tâ ífî lâ tâsî rí, ²⁷ nî  âtâ gólyï drí kí nî rî, 'Mâ 'é kárámâ lâvü-lâvü kôrô kâ nô Övârî rí  njîzô, tâlâ kâyì gólâ Övârî drí mvá sísì Mášiñï 'á rí 'bá yí  fúzô rí 'á rí, drîlâ lâvüzô  amâ õjilâ ïsîra'lêlê kâ drî sî, drîlâ  amâ pâzô rí ï'dî.' Gõ'dá úlî 'dî 'bá yí vósí rí, drî-fî 'bâ ïsîra'lêlê kâ 'dî 'bá yí drí  yî drî  andîzô vûdrî Övârî rí  njîlî. ²⁸ Nîngâ sî, õjilâ ïsîra'lêlê kâ 'dî 'bá yí drí tâ 'dî 'ézo Övârî drí tâ lâ 'bârê Músä yî drí Árónâ bê rí katî.

²⁹ Gõ'dá  bí  ítô 'á rí, Övârî drí ânizô mâlâyïkâ íyikâ bê mvá sísì  ágô ró õjilâ Mášiñï kâ rí 'bá yí kâ  fúlî ndrî, itôlê mvá sísì kúmú  angì Mášiñï drîlî rí kâ rí rú sî, cálê bûuû mvá sísì gânjmâ'á kâ rí rú. Gõ'dá kpá mvá sísì kôrõnyä 'bá kâ rí 'bá yí kâ  fúzô ndrî. ³⁰ Ngâcì 'dî sî rî, kúmú  angì Mášiñï kâ 'dî, drî-fî 'bá íyikâ rí 'bá yí bê, gõ'dá kpá õjilâ Mášiñï kâ rí 'bá yí bê ndrî, drîlîyî lîfî njîzô  dû 'ásï, drîlîyî rízô ángbâlé  awó bê gõ'dá kpá lûlû bê, tâlâ 'bá trá ndrî  avô bê  yî 'ásï.

Tâ kúmú Mášiñï kâ drí tâ 'bâzó õjilâ ïsîra'lêlê kâ drí âfôzó Mášiñï 'ásï rî

³¹ ïndí ngâcì 'dî 'á rí, kúmú 'dî drí Músä yî âzîzô Árónâ bê ânîlî yí ngâlâ. Drîlâ tâ âtázó gólyï drí kí nî rî, "Ãnî õjilâ ãníkâ ïsîra'lêlê kâ bê, mî nî vólé. Nî âyê õjilâ  amâkâ  yî drî sî, nî gõ ró Kúmú ãníkâ Övârî rí  njîlî, ozô ãní drí rí'á  jîlî má tî rí tí. ³² Gõ'dá nî trô kôrõnyä fî ngüingî ãníkâ rí 'bá yí ndrî ãní bê  ozô ãní drí lêlê rí tí, nî gõ ró nîlî. Gõ'dá nî  jî Övârî ãníkâ 'dî  orê fêlê má drí."

³³ Gõ'dá õjilâ Mášiñï kâ rí 'bá yí drí rû'bâ lô'bâzó õjilâ ïsîra'lêlê kâ drí 'bâdrî  yîkâ  ayélez 'wââ'wâ rô. Gólyïkâ kí nî rî, ozô õjilâ ïsîra'lêlê kâ õnî  yî kô 'wââ rí, yî 'â'dô ôdrâ'á ndrî. ³⁴ Gõ'dá nîngâ sî, õjilâ ïsîra'lêlê kâ 'dî 'bá yí drí  yîl- arâ  onjâzô lûmvû sî njîyâ rô 'bêlê  ambâtâ  akú ãkô rí rô. Drîlîyî  ambâtâ  atrí 'dî trôzô 'bâlê límvô 'á. Drîlîyî  itâ gôzô límvô 'dî 'bá yí rû sî, 'â'dô rô bê  yî drí njîzô lâ ángbâláñgô 'á. ³⁵ Gõ'dá drê  akpâkâ'dâ  kâyì 'dî câ  akó rí, õjilâ ïsîra'lêlê kâ nî trá 'bâ-tî 'dî  azî  yîkâ Mášiñï le 'bâ ró rí 'bá yí  jîlî  ââfô rô  yî ngâ  lô- lô'í gólyï  edélé lâgû-lâgû rô  dâabô 'ásï sîlîvâ bê rí 'bá yí gõ'dá kpá  itâ yí bê  yî drí, ozô Músä drí tâ lâ  âtârê drîlîyî rí katî. ³⁶ Gõ'dá Övârî 'bâ õjilâ ïsîra'lêlê kâ rí 'bá yí tâ lâ yí trâ sîlî õjilâ Mášiñï kâ rí 'bá yí rú. Gõ'dá drîlîyî ngâ gólyï õjilâ ïsîra'lêlê kâ 'dî 'bá yí drí tâ lâ  jîlî gólyï tî 'dî 'bá yí fêzô gólyï drí. ïtî rí, õjilâ ïsîra'lêlê kâ trô  yî ngâ-fî tândí  ambâ trá õjilâ Mášiñï kâ drîgâ sî, nîzô ï'dî bê lâ.

³⁷ Gõ'dá nîngâ sî, õjilâ ïsîra'lêlê kâ 'dî 'bá yí drí ngâzô nîlî pâ sî Râmasë 'ásï cálê Sûkâtâ 'álâ. Õjilâ  ágô ró nî 'bá 'dî 'bá yí ndrî rí'á kútô kâmâ-njï-kâzîyâ. 'Dññ rí, ólâ cé  ágô ï'dî, gõ'dá ólää  okó kô 'dîyimvâ bê. ³⁸ Gõ'dá õjilâ  azâ 'bá yí gólyï 'â'dô 'bá kô õjilâ ïsîra'lêlê kâ ró rí 'bá yí  anî  yî trâ dûu gólyï bê, gõ'dá kpá kôrõnyä õjilâ ïsîra'lêlê kâ rí 'bá yí kâ bê dûûdû. ³⁹ Gõ'dá õjilâ 'dî 'bá yí drí  ambâtâ  atrí drîlîyî  onjâlê Mášiñï 'âlâ nâ  atrôzô 'bêlê  ambâtâ rô. Gólyï 'bê  ambâtâ 'dî

trá әкү әкó, тәлә áâdrô gólîyî trá âdrô-âdrô Mâşîrî lésî 'wââ'wâ. Itú-pá trá yû'dâwâ gólîyî drí әkú әmbâtâ 'bê kâ 'ézó ىyî drí nyâlê.

⁴⁰ Öjîlâ Ísîrâ'élê kâ 'dî 'bâ yî rî ىyî trá Mâşîrî 'á ndrô kámá-sû-nyâ'dî-trá-dfî-lâ-ngâ-mûdrî. ⁴¹ Ndrô gólâ kámá-sû-nyâ'dî-trá-dfîlâ-ngâ-mûdrî 'dî vósî rî, Ôvârî lôfö öjîlâ íyîkâ Ísîrâ'élê kâ rî 'bâ yî trá ndrî vólé Mâşîrî 'ásî, â'dô 'bâsûrû gólîyîkâ rî vó ró. ⁴² Gô'dá Ôvârî lôfö öjîlâ íyîkâ bê Mâşîrî 'ásî rî, gólâ rî trá gólîyî vó ndrêlê ngâcî gîrî. Tâ 'dî tâsî rî, әnî öjîlâ Ísîrâ'élê kâ, nî rî Ôvârî rî lûyîlî ngâcî gîrî ndrô vósî cé ngâcî 'dî 'á, tälâ ngá pâpâ Ôvârî drí әnî pâzó 'dî tâsî. Nî rî tâ 'dî 'éle ىtî әfîlî әfîlî zââ әdûkû әkó.

Tâ Ôvârî drí 'bâlé kârámâ lâvû-lâvû kôrô kâ nyânyâ lâ tâsî әzâ 'bâ yî rî

⁴³ Gô'dá nîngâ sî rî, Ôvârî drí tâ âtázó Músâ yî drí Árónâ bê kârámâ lâvû-lâvû kôrô kâ tâsî kî nî rî, "Nôô tâ má drí 'bâlé әnî drí 'éle kârámâ lâvû-lâvû kôrô rî kâ nyânyâ lâ tâsî rî ىdî. Nî âyê öjîlâ lídí kô ngá nyâlê әnî bê kârámâ 'dî 'á.

⁴⁴ Cé râgîjî gólîyî әnî drí gîlî lôsî 'éle әnî drí rî 'bâ yî ىdî, ôzô nî ә'bê gólîyî trá bâsâ 'á rî, әgô ró ىyî ngá nyâlê әnî bê kârámâ 'dî 'á. ⁴⁵ Gô'dá lôsî 'é 'bâ öjîlâ lídí ró gólîyî rî 'bâ lôsî 'éle әnî bê әdî sî rî 'bâ yî gô'dá kpâ öjîlâ lídí әzâ 'bâ yî gólîyî әnî 'bâ rîlî әnî bê cé kâyî dâ sî rî 'bâ yî, nî âyê gólîyî kô ngá nyâlê әnî bê kârámâ 'dî 'á.

⁴⁶ "Gô'dá kâyî gólâ kârámâ kâ 'dî 'á rî, 'bâ-fî ndrî, nî nyâ kâbîlîkî mvá ә'wâ әnî drí jô 'ásî әlô-әlô, nî trô ә'wâ әzâ kô әlôlâ lôfôlê ىvî 'álâ. Ôzô nî үlî kâbîlîkî trá rî, nî җo fâ lâ kô әlôlâ. ⁴⁷ Öjîlâ Ísîrâ'élê kâ rî 'bâ yî ndrî әnyâ ىyî kârámâ 'dî.

⁴⁸ "Öjîlâ lídí gólâ rî 'bâ әnî lâfâlê 'á rî, ôzô gólâ әlê trá kârámâ lâvû-lâvû kôrô kâ 'dî nyâlê әnî bê rî, gólâ drí 'dêlê zâlô bâsâ 'á öjîlâ ndrî әgô ró 'bâ-fî gólâkâ 'á rî 'bâ yî bê. ىtî rî, â'a'dô gólâ rî ndrêlâ öjîlâ íyîkâ bê, ôzô öjîlâ gólîyî fîlî 'bâsûrû әnîkâ 'á rî kâtí. Öjîlâ gólâ 'dê 'bâ bâsâ 'á kô rî әnyâ kârámâ 'dî kô. ⁴⁹ Ô'bâ tâ 'bâ'bâ әlô-әlô 'dî 'bâ yî trá öjîlâ gólîyî fîlî әrî Ísîrâ'élê kâ 'á rî 'bâ yî drí, gô'dá kpâ öjîlâ lídí gólîyî rî 'bâ әnî lâfâlê 'á rî 'bâ yî bê." ⁵⁰ Nîngâ sî, öjîlâ Ísîrâ'élê kâ 'é ىyî tâ kârámâ 'dî kâ ndrî gólîyî Kúmú Ôvârî drí 'bâlé Músâ yî drí Árónâ bê rî trá. ⁵¹ Gô'dá kâyî nâ 'á rî, Ôvârî lôfö öjîlâ Ísîrâ'élê kâ trá Mâşîrî 'ásî, â'dô 'bâsûrû gólîyîkâ vó ró.

Tâ mvá sîsî 'bâzó ngîngî lâ Ôvârî drí rî

13 ¹ Gô'dá nîngâ sî, Ôvârî drí tâ âtázó Músâ drí kî nî rî, ² "Nî 'bâ mvá sîsî әgô ró öjîlâ Ísîrâ'élê kâ lâfâlê sî rî, ә'dô ró ngîngî lâ ámâkâ ró, ngâtâ mvá sîsî әgô ró öjîlâ mvá kâ 'î ngâ 'bô mvá sîsî әgô ró kôronyâ kâ 'î yâ rî."

³ Gô'dá Músâ drí tâ âtázó öjîlâ Ísîrâ'élê kâ drí kî nî rî, "Mî 'bâ kâyî әnî drí âfôzó 'bâdrî Mâşîrî kâ 'ásî nô kâyî әngî ró. Ndrô vósî cé, mî 'ê kârámâ, tälâ 'dî rî'á kâyî gólâ Kúmú Ôvârî drí әnî lôfôzó mbârâkâ íyîkâ sî 'bâdrî gólâ әnî drí rîzó râgîjî ró rî 'ásî rî ىdî. Gô'dá nî nyâ әmbâtâ gólâ әkú әkô rî ىdî kâyî 'dî 'á. ⁴ Nî rî âfôlê Mâşîrî 'ásî әndrô nô pârâ sîsî gólâ zîlî Әbîbî 'dî 'á. ⁵ Ôvârî â'dô әnî әjî'á 'bâdrî gólâ drí tâ lâ 'bâlé lâtrîtrí sî әnî ә'bîyâ yî drí 'é'á fêlâ әnî drí rî 'á. 'Dî' rî 'bâdrî gólâ öjîlâ Kânánâ kâ, Hítî kâ, Әmôrâ kâ, Hívî kâ, gô'dá kpâ öjîlâ Jêbûsâ kâ, drîlîyî rîzó rîlî 'á lâ rî ىdî. 'Bâdrî 'dî rî'á 'bâdrî gólâ ngâ-iyînyâ bê rôô rî ىdî, öjîlâ drí rîzó dô nyâlê әpê yî bê rî ىdî. Ôzô nî әcâ trá 'bâdrî 'dî 'á tólâ rî, nî rî kârámâ 'dî 'éle ndrô vósî cé pârâ sîsî 'á. ⁶ Kâyî nîjî-kâzîyâ, nî nyâ әmbâtâ gólâ 'bâlé әkú әkô rî ىdî. 'Dî' vósî rî, kâyî nîjî-drî-lâ-rî sî, nî 'ê kârámâ әngî Ôvârî rî әnîjîzô. ⁷ Gô'dá kâyî nîjî-drî-lâ-rî 'dî 'bâ yî sî, nî rî әmbâtâ әkú әkô rî nyâlê ىdî. Nî âyê ngâ әkú bê yî 'á rî 'bâ yî kô rîlî әnî drí 'bâ 'ásî, gô'dá kpâ 'bâdrî әnî drí rîzó 'á lâ rî 'á. ⁸ Kâyî kârámâ kâ 'dî 'á rî, nî âtâ tâ әnî mvá yî drí kî nî rî, 'Mâ rî kârámâ nô 'éle, tälâ tâ gólâ Ôvârî drí 'éle әmâ drí әmâ lôfôzó Mâşîrî 'ásî rî tâsî.' ⁹ Kârámâ әnî drí rî'á 'éle 'dî â'dô әnî 'bâ'á tâ Ôvârî drí әnî lôfôzó Mâşîrî 'ásî mbârâkâ íyîkâ lâvû 'bâ gârâ rî sî 'dî tâ lâ әsûlî, tâ lâ әzô já әnî drî sî kô. Kârámâ 'dî rî'á tâ â'dâ-â'dâ ró ôzô ngâ tibê әnî drí 'á gô'dá kpâ әnî әndrâ-gâ-sîlî 'á tälâ tâ әrî ró bê âgâlê әnî drî rî kâtí, tälâ nî rî ró bê tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ 'éle gô'dâ kpâ tâ lâ âtâlê öjîlâ әnîkâ rî 'bâ yî drí. ¹⁰ Tâ 'dî tâsî rî, nî rî zââ kârámâ 'dî 'éle ndrô vósî cé kâyî gólâ Ôvârî drí 'bâlé 'dî 'á.

¹¹ "Ôzô Ôvârî әâjî әnî trá câlê 'bâdrî öjîlâ Kânánâ kâ rî kâ tibê drîlâ tâ lâ 'bâlé trá әkû ró lâtrîtrí sî әnî ә'bîyâ yî drí fêlê әnî drí rî 'á rî, ¹² nî fê mvá sîsî әnîkâ әgô ró rî 'bâ yî ndrî Ôvârî drí mvá sîsî kôronyâ әnîkâ kâ әgô ró rî 'bâ yî bê, â'dô ró bê Ôvârî kâ ىdî. ¹³ Nî lî kâbîlîkî mvá â'dôlê ngâ fêfê ró Ôvârî drí, â'dô ró bê әnî drí mvá sîsî döngî әnîkâ rî kâ ômbê lâ gîzô әnî drí әnîkâ ró. Döngî mvá sîsî әnî drí ômbê lâ gîlî kô rî, nî pî ômbê lâ әnîlê. Gô'dá әnî drí mvá sîsî әnîkâ ômbê lâ gîzô Ôvârî drîgâ sî. ¹⁴ Izátú sîsî 'á tólâ, ôzô әnî mvá yî әjî әnî trá tâ әfîlî 'bâ'á mvá sîsî ômbê gîgî 'dî kâ tâsî rî, nî âtâ gólîyî drí kî nî rî, 'Kúmú Ôvârî lôfö әmâ nî Mâşîrî lésî mbârâkâ íyîkâ lâvû 'bâ gârâ rî sî, 'bâdrî gólâ әmâ drí rîzó 'á lâ râgîjî ró rî 'ásî. ¹⁵ Nî ndrê drê, kúmú Mâşîrî kâ gâ vólé bê dô әmâ âyélê âfôlê Mâşîrî 'ásî rî, ىdî Ôvârî drí mvá sîsî әgô ró öjîlâ Mâşîrî kâ rî 'bâ yî kâ gô'dâ kpâ mvá sîsî әgô ró kôronyâ gólîyîkâ rî 'bâ yî kâ bê әfûzûndrî 'bâdrî Mâşîrî kâ 'ásî. 'Dî' rî'á tâ әfîlî gólâ әmâ drí rîzó mvá sîsî әgô ró kôronyâ әmâkâ rî kâ әfîlî ngâ fêfê ró Ôvârî drí, gô'dâ mvá sîsî әmâkâ әgô ró rî ômbê lâ gîzô Ôvârî drîgâ sî. 'Dî' rî әrî gólâ әnî drí 'é'á âtâlâ әnî mvá yî drí rî ىdî. ¹⁶ Lâ'bí 'dî rî'á tâ â'dâ-â'dâ ró ôzô ngâ tibê әnî drí ômbêlê әnî drí 'á gô'dâ kpâ әnî әndrâ-gâ-sîlî 'á tälâ tâ әrî ró bê âgâlê әnî drî rî kâtí, әrâbâ ró әnî bê tâ Ôvârî drí әnî lôfôzó Mâşîrî 'ásî mbârâkâ íyîkâ lâvû 'bâ gârâ rî sî 'dî tâ lâ әsûlî, tâ lâ әzô já әnî drî sî kô."

Lâfî Ôvârî drí öjîlâ íyîkâ Ísîrâ'élê kâ әdřizó âfôlê Mâşîrî 'ásî rî

¹⁷ Gô'dá kúmú Mâşîrî kâ 'dî lê tâ-drî bê öjîlâ Ísîrâ'élê kâ âyézó nîlî rî, Ôvârî әdřizó öjîlâ íyîkâ 'dî 'bâ yî ânîlî lâfî gólâ nî 'bâ kôrô 'bâdrî gólâ öjîlâ Fîlîsîtîyâ kâ drí rîzó 'á lâ rî 'ásî kô, lâfî 'dî â'dô bê kpâ lé lâfî jê 'bâ kô rî ىdî rî. Tälâ Ôvârî әsûlî tâ trá kî nî rî, ôzô әjû ә'dê gólîyî drî rî, gólîyî â'dô tâ әsûlî íyîkâ jâ'á nîzô gôlê vólé Mâşîrî 'álâ. ¹⁸ Tâ 'dî tâsî rî, Ôvârî drí gólîyî әdřizó ânîlî lâfî gólâ nî 'bâ kôrô vô 'âlî â'dô 'bâ 'bâ әkó rî 'ásî tibê nîzô lîmvû ândrê Kâkâkâ rî 'álâ rî 'ásî. Gô'dá öjîlâ Ísîrâ'élê kâ âyê ىyî Mâşîrî bê rî, gólîyî drí ىyî әdëzó njââ rî'á әjû drî têlê.

nandrēlē. Gólā drí tā ̑sū ̑jú 'bū 'bá Máṣ̄iṝ kâ rī kâ onjázó gólyí 'bälé â'dólé ūr̄ ró. ²⁵ Drílā ̄rōbíyā gólyíkâ ̃sán̄ drí rī' sélâ rī pâ lâ yî 'bäz̄ lâkpâlē ūlûträ 'á. Gõ'dá ̄rōbíyâ nññ drí gôzó 'bälé lâjñ̄ ró. Gõ'dá ̑jílā Máṣ̄iṝ kâ 'dī 'bá yî drí tā âtázó kī nñ rī, "Mâ nñ, mä ̑yê ̑jílā ̑sír̄'élē kâ nô 'bá yî, tâlâ Ôvârî trá ̃ombâ 'e'â ̑amâ drí gólyí tâsí."

²⁶ Gõ'dá 'dî' vósí rî, ̑jílā ̑sír̄'élē kâ 'dī 'bá yî mbâ ̑yî ̄lmvû ̄andrê 'dī drí lâ bê rî, Ôvârî drí tâ âtázó Músâ drí kî nñ rî, "Ní ̑ngâ pîdrígü áníkâ 'dî ūrû, ní ̑jô ró ání drí ̄lmvû ̄andrê 'dî drí' sî, ̄lmvû âgô ró bê vô lâ 'á ̑jú 'bû 'bá Máṣ̄iṝ kâ 'dî 'bá yî drí' ̄rōbíyâ ̑yíkâ bê gô'dâ kpá ̃sán̄ gólyíkâ bê." ²⁷ Músâ drí gôzó pîdrígü ̑yíkâ ̑ngâlê ūrû ̄lmvû ̄andrê 'dî drí' sî. Gõ'dá ̑tú drí ̑fôrê 'á, ̄lmvû 'dî drí ̑ágôzó vô lâ 'á. ̑jú 'bû 'bá Máṣ̄iṝ kâ 'dî 'bá yî ̑yî trá kpí' râlê ̑yî nyânyâ pâlê ̄lmvû 'dî ̑así. Gõ'dá Ôvârî drí ̄lmvû 'dî 'bäz̄ gólyí trôlé ndrî vólé. ²⁸ ̑tí rî, ̄lmvû 'dî drí gólyí ̑tézó ndrî ̄rōbíyâ gólyíkâ bê gô'dâ kpá ̃sán̄ gólyíkâ bê. ̑jú 'bû 'bá ndrî gólyí 'dē 'bá ̑jílā ̑sír̄'élē kâ 'dî 'bá yî vósí rî drí ̑odrâzó ndrî. ̑jílâ ̑azâkâ ̑alô pâ ngá kô ̑alôwâlâ.

²⁹ Gõ'dá drê ̑akpâkâ'dâ ̄lmvû 'dî drí ̑ágô ̑akó ̑jílâ Máṣ̄iṝ kâ 'dî 'bá yî ̑ufúlî rî, ̄lmvû 'dî cå ̑lâfâ bê rî gârâ drí lâ drí-̑ágô lési gô'dâ drí'-̑jîlî lési rî bê drí 'bäz̄ ̑tungü-tungü ūrû ūzô kúnî úngû kâtí cåcâ rô rî, ̑jílâ ̑sír̄'élê kâ 'dî 'bá yî ̑lâvû ̑yî trá ndrî vô 'á'lî ró tâkô rî ̑así. ³⁰ Kâyî 'dî sî, Ôvârî pâ ̑jílâ ̑sír̄'élê kâ trá ̑jílâ Máṣ̄iṝ kâ drígâ sî. Gõ'dá ̑jílâ ̑sír̄'élê kâ 'dî 'bá yî drí ̑jílâ Máṣ̄iṝ kâ 'dî 'bá yî ̑avô lâ yî ̑usúzó ̄lmvû ̄andrê 'dî gârâ drí lâ ̑así. ³¹ Gõ'dá ̑jílâ ̑sír̄'élê kâ 'dî 'bá yî ndrâlê bê tâ Ôvârî drí ̑élê ̑jílâ Máṣ̄iṝ kâ 'dî 'bá yî rú ̑yî pâzó mbârâkâ ̑akî gólyâkâ sî 'dî rî, gólyí drí Ôvârî rî rôzó. Gõ'dá drílyí ̑lîlî 'bäz̄ Ôvârî drí' rû ̑bû 'bá gólyâkâ Músâ bê.

Lóngó ngá pâpâ kâ Músâ yî drí ngôlē rî

15 ¹ Gõ'dá nñngâ sî rî, Músâ yî ̑jílâ ̑sír̄'élê kâ bê drí lóngó ̑ngôzó Kúmú Ôvârî drí kî,

"Mâ ngô lóngó Kúmú Ôvârî drí, tâlâ gólâ pê ̑amâ ̑ajú-'bá-̑azí yî trá mbârâkâ ̑akî ̑yíkâ sî. Ôvârî 'bá ̄lmvû trá ̃sán̄ yî trôlé vólé pî 'bá lâ yî bê, drílyí ̑odrâzó ndrî.

² Kúmú Ôvârî 'dî fâfâ ̑afè 'bá ̑amâ drí, gólâ kpâ 'dî tibê ̑amâ pâ 'bá rî. Ngbaângbânô gólâ 'bá ̑amâ trá lóngó ̑ayíkô kâ ngôlê. Gólâ 'dî rî'â Ôvârî rî 'bá ̑amâ ̑y'bîyâ yî vó ndrâlê rî, gô'dâ kpâ 'dî gólâ rî 'bá ̑amâ vó ndrâlê rî. Tâ 'dî kâ rî tí rî, mä ̑a'dô gólâ rî lûyî'â gô'dâ kpâ gólâ rî ̑injîlî.

³ Kúmú ̑amâkâ rî rú lâ Ôvârî. Gólâ rî'â ̑ajú 'bû 'bá tândí 'lî.

⁴ Gólâ 'bû 'bá kúmú Máṣ̄iṝ kâ rî kâ rî 'bá yî bê ̄lmvû ̄andrê Kâkâkâ 'dî ̑á.

⁵ ̄lmvû fîfî ̑etê gólyí trá, gólyí lêtê trá ̄lmvû zélé ūzô kúnî ̄andrê drí lêtérê ̄lmvû 'á rî kâtí."

⁶ "Kúmú Ôvârî, nî rî'â mbârâkâ bê rôô. Ní ̑ojô ání ̑ajú-'bá-̑azí yî trá cînyí-cînyí ání drí-̑ágô sî.

⁷ Ní pê ání ̑ajú-'bá-̑azí yî trá mbârâkâ ̑áníkâ ̑lâvû 'bá gârâ rî sî. ̃ombâ ̑áníkâ 'dê trá gólyí drí' ̑yílî ̑yílî zâlê ūzô lásî drí ūmâ zârê kâtí.

⁸ Ní 'bâ tâ trá kâgûmâqâ drí ̑vîzó ̄lmvû drí rû ̑b'ezó vô ̑alô 'á. ̄lmvû rî 'bá dîlî rî drí ̄adrézó â'dólé ūzô kúnî úngû kâtí, ̑icâ gô'dâ kô dîlî."

⁹ "Sîsî rî, ̑amâ ̑ajú-'bá-̑azí yî ̑atâ tâ trá kî nñ rî, yî ̑aa'dô ̑amâ pâ sîlî bë'â ̑anîzô ̑amâ ūrûlî drí-̑ngâ ̑amâkâ ̑opázó ndrî, ngâ ̑yî drí ̑lîlê rî 'bá yî ̑opázó ̑yî nyânyâ drí. Yî ̑aa'dô ̑lîgû mbîlêso-mbîlêso ̑yíkâ ̑angî'â ̑amâ ūfûzó ndrî 'dî sî lâ.

¹⁰ Gõ'dá ní 'bâ tâ trá kâgûmâqâ drí ̑vîzó gólyí drí ̑ákôlê kpâqâkû ̄lmvû ̄andrê zélé. Gólyí drí lêtérê ̄lmvû zélé ūzô ̑adì gólâ lâjnî 'bá lâjnî-̑lânjî rî kâtí."

¹¹ "Ôvârî ̑azâ ̑lâfâlê sî, ̑a'dî 'dî ūzô ní tí yâ, Kúmú Ôvârî? Ní 'dî gârâ ôvârî ̑azí drí' sî ndrî. Ôvârî ̑azâ yû'dâwâ ūzô ní tí. Ní rî'â Ôvârî pâtîlî mbârâkâ lâ gô'dâ ̑ambâ lâ drí ̑lâvûlî gârâ rî 'dî! Ní rî tâ lârâkô ̑angî ̑angî rî 'bá yî ̑elé!"

¹² Ní ̑ingâ ání drí-̑ágô bê ūrû rî, ̑nyâkû kâkâkâ drí 'dêzó ̑amâ ̑ajú-'bá-̑azí yî bîlî ndrî."

¹³ "Ní ̑a'dô ̑amâ ̑jílâ ̑áníkâ ró ní drí pâlê ̑rägî 'á'sî rî yî lôp'â, tâlâ lôvô ̑áníkâ ̑amâ drí rî rî'â ̑adûkû ̑akó. Ní ̑a'dô 'e'â ̑amâ ̑ajílî mbârâkâ ̑áníkâ sî 'bädrî ̑tândí gólâ ní drí 'bälé 'e'â fâlâ ̑amâ drí rî 'lâl.'

¹⁴ ̑jílâ 'bâsûrû ̑azâ 'bá yî kâ ̑angó 'á'sî rî 'bá yî ̑a'dô ̑yî tâ lârâkô ní drí ̑elé ̑amâ pâzó nô tâ lâ ̑arî'â. Gólyí ̑a'dô lë'â ̑lîlê ūrî drí sî. ūrî ̑a'dô fî'â ̑jílâ Fîlîsîtýâ kâ 'á rôô.

¹⁵ Kúmú 'bâsûrû zîlî Édômê rî kâ rî 'bá yî ̑a'dô ̑yî lë'â ̑lîlê ūrî drí sî. Gõ'dá ̑jílâ ̑ambâ-̑ambâ 'bâsûrû zîlî Môwâbâ rî kâ rî 'bá yî ̑a'dô ̑yî kpâ lë'â ̑lîlê ūrî drí sî. Gõ'dá ̑jílâ 'bädrî Kânánâ kâ rî 'bá yî ̑a'dô ̑yî kpâ lë'â ūrî drí sî."

¹⁶ "Ózô ̑jílâ 'dî 'bá yî ūndrâ ̑yî mbârâkâ ̑áníkâ 'dî trá rî, ūrî gólyíkâ ̑a'dô gólyí 'bâ'â ̑adrézé tîtî ró ūzô kúnî úngû kâtí, té ̑jílâ ̑áníkâ ní drí pâlê ̑lâjñ̄ ̑rägî kâ 'á'sî rî 'bá yî drí ̑lâvûzô ndrî zâlô.

¹⁷ Ní ̑a'dô ̑jílâ ̑áníkâ lôfô'â ̑ánâlî rîlî ūnî ̑áníkâ drí', vô gólâ nî Kúmú Ôvârî drí njîlî 'bá ̑áníkâ ró rî 'á, vô ní drí ̑edélé trá ̑amâ nyânyâ drí ūzô 'á lâ rî 'á.

¹⁸ Ní Kúmú Ôvârî ̑a'dô rî'â ̑amâ drílî kúmú ró zââ bâdî ̑adûkû ̑akó."

gólâ bê, gõ'dá kpá Másã^m, tâlâ gólîyî újú Óvârî trá tâ lë ãkô gólîyíkâ rî sî kî nî rî, “Kúmú Óvârî fî pâtñî rî'á âmá bê yâ?”

Tâ õjílâ Âmälékâ kâ drí 'dêzó  jú bê õjílâ Ísîrâ'lélê kâ drîjî rî

⁸ Gõ'dá nîngá sî rî,  jú 'bû 'bá Âmälékâ kâ rî 'bá yî drí ânîzó  yî 'dêlê  jú bê õjílâ Ísîrâ'lélê kâ drîjî Rêfëdímâ 'á nîngá.

⁹ Nîngá sî, Músã drí tâ âtázó  yî  azî- azí Yásowâ drí kî nî rî, “Ní njî  agô  azâ 'bá yî  amâ lâfâlé 'asî  onî rô  yî  jú 'bûlî õjílâ Âmälékâ kâ bê  drû. Gõ'dá má â'dô âdré'á únî drîjî pîdrîgû ámákâ Óvârî drí tâ lârâkô 'ezó  dî sî lâ rî bê má drîgâ.”

¹⁰ Yásowâ drí tâ 'dî 'ezó  ozô Músã drí tâ lâ 'bârê gólâ drí 'lélê 'dî kâtí. Gõ'dá gólîyî drí nîzó 'dêlê  jú bê õjílâ Âmälékâ kâ drîjî  jú 'bû 'bá  yíkâ bê. Gõ'dá Músã yî, Arónâ bê, gõ'dá  agô  azâ rû bê Hûrû rî bê, gólîyî drí nîzó mbârâkâ únî drî 'álâ.

¹¹ Gõ'dá Músã  tirî  yî drî  ngá  rû pîdrîgû bê rî, õjílâ Ísîrâ'lélê kâ drí 'dôzó mbârâkâ bê  gäräjî õjílâ Âmälékâ kâ 'dî 'bá yî drîjî sî. Gõ'dá Músã rî drî  tirî  orô  agôlê vûdrî 'álâ rî, õjílâ Âmälékâ kâ 'dî 'bá yî drí 'dôzó mbârâkâ bê  gäräjî õjílâ Ísîrâ'lélê kâ drîjî sî. ¹² Gõ'dá Músã rî drî  orô bê trá rî, gólâ gô  icâ kô pîdrîgû  ngâlé  rû. Gõ'dá Arónâ yî Hûrû bê drí kúnî mvá âtrôzó 'bâlê gólâ drí rîzó drî lâ 'á. Gólîyî drí Músã rî drî rûzó  ngâlé  rû, Arónâ rû  yíkâ Músã rî drî  alô rî, gõ'dá Hûrû rû  yíkâ gólâ rî drî  azâ rî  dî. Gólîyî drí rîzó Músã rî drî rûlî  ngâlé  rû  ití  kâjâlû. ¹³  tí rî, Yásowâ yî  jú 'bû 'bá  yíkâ bê drí õjílâ Âmälékâ kâ pêzó bândjî-bândjî  jú 'dî 'á.

¹⁴ Gõ'dá nîngá sî, Kúmú Óvârî drí tâ âtázó Músã drí kî nî rî, “Ní  igî tâ  anî drí õjílâ Âmälékâ kâ pêzó 'dî tâ lâ vûdrî wárâgâ bî drîjî, tâ lâ  ozô jââ kô  anî drîjî sî. Ní  adâ tâ lâ Yásowâ drí. Gõ'dá ní  atâ tâ gólâ má drí 'bâlê õjílâ Âmälékâ kâ tâsî rî gólâ drí kî, ‘Má â'dô  orî Âmälékâ kâ  ufú'á ndêlê vólé  angó 'asî ndrî.’”

¹⁵ Gõ'dá nîngá sî rî, Músã drí vô rîzó kôrônyâ zâlê fêlé Óvârî drí ngá fêfê rô rî bêzó. Gõ'dá drílâ vô 'dî rû lâ  zîzó kî nî rî, ‘Kúmú Óvârî  dî bérê  amâ drí  ngâlé  amâ  azú-'bá- azí pêzó rî’. ¹⁶ Gõ'dá Músã drí tâ âtázó kî nî rî, “Má  ngâ  amâ drí trá  rû lâtrîtrí  trizó kî nî rî, Óvârî â'dô rî'á 'dêlê  jú bê õjílâ Âmälékâ kâ drîjî zââ bâdjî  dûkû  akó.”

Tâ Músã rî  bî drí nîzó gólâ rî lômílî rî

18 ¹ Gõ'dá nîngá sî, Músã rî  bî bê rû lâ Jétrô, gólâ rî'á drîjî 'bá lâbí 'dâ 'bá kâ rô õjílâ Midiyánâ kâ rî drí. Gólâ drí tâ ndrî Óvârî drí 'êlê Músã drí õjílâ Ísîrâ'lélê kâ rî 'bá yî bê gólîyî lôfôzó Mâsiři lési rî tâ lâ  arízó. ²⁻³ Gõ'dá drê  akpâkâ'dâ sîsî Músã lâyvûú drê kô Mâsiři 'asî rî, Músã drí  yî  okó Zîpôrâ rî jôzó 'dîyimvâ  yíkâ rî  agô rô 'dî 'bá yî bê nîlî rîlî  yî  bî Jétrô drí 'bâ 'álâ. Jétrô drí gólîyî lâgûzó rîlî  yî bê. Mvá sîsî Músã kâ rî rû lâ Gêrësómê ⁿ, tâlâ  kâjî gólâ rî fîzó rî sî rî, Músã  atâ tâ trá kî nî rî,  yî rî'á õjílâ  awâ 'lî 'bâdrî lîdî nô 'á. ⁴ Mvá gólâkâ  azâ rî rû lâ  lîyézâ ^o, tâlâ  kâjî mvá 'dî fîzó rî sî rî, Músã  atâ tâ trá kî nî rî, “Óvârî tibê  amâ  bîyâ drí rî'á  injîlâ rî rî'á  amâ pâ 'bá rî  dî. Gólâ pâ mâ trá  awâljkâ kúmú Mâsiři kâ rî kâ nô drîgâ sî.”

⁵⁻⁶ Gõ'dá nîngá sî, Músã rî  bî Jétrô  arî tâ bê kî'á nî rî, Músã yî 'bâ tâyâ  yíkâ trá vô 'a'í 'á  anyi  unî  angî Óvârî kâ  zîlî Sînayî rî rû rî, gólâ drí vörâ  jôzó Músã drí kî nî rî, “Mâ  anî  bî Jétrô  dî,  amâ trá nî'á  anî ngálâ  anî  okó bê gõ'dá  anî mvá yî rî 'dî 'bá yî bê.” Gõ'dá nîngá sî, drílîyî ngâzó nîlî Músã rî  usûlî tólâ.

⁷ Nîngá sî, Músã drí ngâzó nî'á  bî lâ rî drî têlê pávó fî 'á. Gólîyî drí rû  usûzó Músã bê. Músã drí drî  andjîzó vûdrî  bî lâ  andrâ nî-bê- yâ 'ezó drílâ, gõ'dá kpá gólâ rî  amvôzó, gólîyî drí  yî bî-'bâlê vôzó. Gõ'dá gólîyî drí tâ ijîzó  yî vô 'asî. Gõ'dá gólîyî drí fîzó gûgû Músã kâ 'á. ⁸ Gõ'dá Músã drí tâ ndrî Óvârî drí 'êlê õjílâ Ísîrâ'lélê kâ pâzó kúmú Mâsiři kâ drîgâ sî õjílâ Mâsiři kâ bê rî tâ lâ  ngîzó  bî lâ Jétrô drí. Gõ'dá Músã drí lâjô  yî  usû 'bá lâfî 'á rî 'bá yî tâ lâ  ngîzó lâfî gólîyî Óvârî drí  yî pâzó 'álâ 'asî rî 'bá yî bê.

⁹ Gõ'dá Jétrô  arî tâ tândî ndrî Óvârî drí 'êlê õjílâ Ísîrâ'lélê kâ pâzó õjílâ Mâsiři kâ drîgâ sî 'dî tâ lâ bê rî, gólâ drí â'dôzó  ayîkô rô. ¹⁰ Gólâ kî, ‘Ólûyî Kúmú Óvârî, tâlâ gólâ pâ  anî trá kúmú Mâsiři kâ drîgâ sî õjílâ  yíkâ Mâsiři kâ bê. ¹¹ Ngbâângbânô má nî trá kî, Kúmú Óvârî  dî mbârâkâ bê  gäräjî  ovârî  azî drîjî sî ndrî, tâlâ gólâ pâ õjílâ  yíkâ Ísîrâ'lélê kâ trá õjílâ Mâsiři kâ rî 'bá gólîyî 'êlê  onjí rô rî drîgâ sî lâjô fêfê gólîyî drí rî sî.’’ ¹² Gõ'dá nîngá sî rî, Músã rî  bî Jétrô drí kôrônyâ  atrôzó zâlê Óvârî drí ngá fêfê rô. Gólâ drí kpá ngá fêfê  azâ 'bá yî fêzó Óvârî drí. Gõ'dá Arónâ yî drí ânîzó drîjî 'bá õjílâ Ísîrâ'lélê kâ rî kâ rî 'bá yî bê ngá fêfê 'dî 'bá yî nyâlê Óvârî rî lîfî drîjî 'á nîngá.

Tâ Músã drí õjílâ  azâ 'bá yî ìnjîzó  yî pâlê tâ kî 'bá rô rî

¹³ Gõ'dá drîjôzó  azâ rî sî, Músã drí rîzó vûdrî õjílâ Ísîrâ'lélê kâ  andrâ tâ õjílâ lâfâlé 'asî rî kîlî. Õjílâ drí ânîzó  adréle Ngbâângbânô gólâ rû sî, gólâ drí rîzó tâ gólîyíkâ kîlî  itôlê cîjnô câlé bûuu lânjâtûlî bê. ¹⁴ Gõ'dá Músã rî  bî Jétrô ndrê tâ Músã drí rîzó tâ õjílâ kâ kîlî  elê 'dî bê rî, gólâ drí tâ âtázó Músã drí kî nî rî, “Nî cé  dî tâ kî 'bá rô õjílâ nô 'bá yî drí ndrî â'dô tâsî yâ? Õjílâ drí rîzó ânîlî  adréle Ngbâângbânô nî rû sî  itôlê cîjnô câlé bûuu lânjâtûlî bê.”

¹⁵ Gõ'dá Músã drí tâ-drî lôgôzó  bî lâ Jétrô drí kî nî rî, “ jílâ 'dî 'bá yî rî  yî  anîlî má ngálâ, tâlâ má â'dâ rô tâ Óvârî drí lêlê gólîyî drí 'êlê tâ gólîyíkâ tâsî rî bê gólîyî drí. ¹⁶  ozô tâ  dô trá õjílâ lâfâlé 'asî rî, gólîyî rî  anîlî má ngálâ má drí rîzó tâ gólîyíkâ kîlî,  dô tâ 'bâbâ Óvârî kâ rî vó rô.”

¹⁷ Músã rî  bî drí tâ-drî lôgôzó kî nî rî, “Tâ ní drí rî'á  elâ 'dî  dô kô lâfî mbî rî  dî. ¹⁸ Nî gõ'dá õjílâ gólîyî rî 'bá  anîlî nî ngálâ 'dî 'bá yî bê, lâjô  dô fî'á  anî rû ndrî. Lôsî 'dî trá rôô,  icâ kô nî drí rîzó  elâ  elêwâlâ. ¹⁹ Ngbâângbânô nî

^m17:7  tô lâ kî nî rî, ‘Tâ  ujû- ujû’.

ⁿ18:2-3 Rû Gêrësómê 'dî tâ ifi lâ kî nî rî, ‘ jílâ  awâ’.

^o18:4 Rû  lîyézâ 'dî tâ ifi lâ kî nî rî, ‘Óvârî  dî  amâ pâ 'bá 'i’.

^p18:11 Óvârî  abârâdâgô Mâsiři kâ rî 'bá yî rî cù  ití mbârâkâ  akó lâjô lîkâ  ití 'dî 'bá yî  ikizó  jílâ  yíkâ rû sî.

ârī tā gólâ ámákâ nō. Má lē ámî lîfî îcîlî tā 'dî tâsî. Ôvârî ðfõ ørê ní drí lôsî 'dî 'êzó. Rl'a mbî ní drí rîzó zââ lîfî rô őjîlâ drí Ôvârî ágâlé, tâlâ tâ gólîyî lâfâlê 'á rî âjîlâ Ôvârî ágâlé drîlâ tâ nññ fëzó ní drí tâ gólîyîkâ kízó mbî. ²⁰ Gô'dâ ngbâângbânô, ní îmbâ őjîlâ lîfî tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ sî, gô'dâ ní 'â'dâ tâ gólîyî drí 'ê'á 'êlâ gólîyî drí rîzó rîrî tândí sî rî 'bâ yî. ²¹ Ní njî őjîlâ tândí âzâ 'bâ yî őjîlâ lâfâlê 'ásî, őjîlâ gólîyî tibê Ôvârî rô 'bâ rôrô rî 'bâ yî, gólîyî őjîlâ âzî drí lîfî 'bâzô gólîyî drîlî tibê îcázó kô gólîyî lîfî gîlî âdî sî, drîlîyî tâ őjîlâ âzî kâ kízó mbîmbî. Ní 'bâ őjîlâ 'dî 'bâ yî ûrûkâ lâ tâ kî 'bâ rô őjîlâ kútû-âlô kâ rî 'bâ yî drîlî, âzâ 'bâ yî őjîlâ kámâ-âlô kâ rî 'bâ yî drîlî, âzâ 'bâ yî őjîlâ nyâ'dî-ři-dři-lâ-ñgâ-mûdrî kâ rî 'bâ yî drîlî, gô'dâ âzâ 'bâ yî őjîlâ mûdrî kâ rî 'bâ yî drîlî. ²² Gólîyî őrî tâ gólîyî őjîlâ lâfâlê 'ásî rî kîlî ܴtú vósî cé. Tâ gólîyî â'dô 'bâ kô âmbâ-âmbâ rô rî 'bâ yî, gólîyî nyâányâ ôkî tâ rî 'dî 'bâ yî. Gô'dâ tâ gólîyî drí îcálé kîlâ kô rî, gólîyî ôgô rô ţyî tâ rî 'dî âjîlâ ní drí kîlî. Õzô ní ô'ê tâ 'dî trá ţtî rî, â'dô lôsî 'bâ'a lâtjî âkô. Tâ kî 'bâ 'dî 'bâ yî â'dô ánî pâ'á lôsî 'dî 'e'â lâ sî. ²³ Õzô úlî ámákâ 'dî â'dô tâ gólâ Ôvârî drí lêlê ní drí 'êlê rî 'dî rî, ní 'ê ôzô má drí âtâlê ní drí 'dî kâtí. Ţtî rî, ní â'dô îcâ'a lôsî ánîkâ 'êlê tândí rô lâtjô âkô, gô'dâ őjîlâ â'dô gô'a ţyî drí 'bâ 'ásî tâ ܴdî bê, tâlâ éedê tâ gólîyî lâfâlê 'ásî rî trâ."

²⁴ Gô'dâ nñngâ sî, Mûsâ drí tâ ndrî ܴbî lâ drí âtâlê rî ârîzó, gólâ drí 'êzó lâ té ܴozô ܴbî lâ drí âtâlê 'dî kâtí. ²⁵ Gôlâ drí őjîlâ tândí âzâ 'bâ yî njîzô őjîlâ Ţsîrâ'elê kâ lâfâlê sî gólîyî lô'bâlê tâ kî 'bâ rô őjîlâ drîlî, Õlô'bâ ûrûkâ lâ trá tâ kî 'bâ rô őjîlâ kútû-âlô kâ rî 'bâ yî drîlî, âzâ 'bâ yî őjîlâ kámâ-âlô kâ rî 'bâ yî drîlî, âzâ 'bâ yî őjîlâ nyâ'dî-ři-dři-lâ-ñgâ-mûdrî kâ rî 'bâ yî drîlî, gô'dâ âzâ 'bâ yî őjîlâ mûdrî kâ rî 'bâ yî drîlî. ²⁶ őjîlâ gólîyî lô'bâlê tâ kî 'bâ rô 'dî 'bâ yî drí rîzó tâ őjîlâ kâ kîlî kâtij vósî cé. Tâ gólîyî â'dô 'bâ kô âmbâ-âmbâ rô rî 'bâ yî, gólîyî nyâányâ drí kízó lâ. Gô'dâ tâ gólîyî drí îcálé kîlâ kô rî, gólîyî drí âjîzó lâ Mûsâ ngálâ drîlâ kîlî.

²⁷ Gô'dâ nñngâ sî, Mûsâ drí mí-nñ-gbô 'êzó ܴbî lâ Jétrô drí. Gô'dâ ܴbî lâ drí ngâzó nñ'á gôlê 'bâzô ţyî nyâányâ kâ rî 'álâ.

Tâ Ôvârî drí rû â'dázó Mûsâ drí únî Sînâyî kâ drî 'álâ rî

19 ¹⁻² Gô'dâ nñngâ sî, őjîlâ Ţsîrâ'elê kâ rî 'bâ yî drí Rëfëdîmâ rî âyézó nñlî vô 'â'lî Sînâyî kâ 'álâ. Kâtj sîsî pârá nâ kâ 'â'âfô-âfô gólîyîkâ Mâsîrî lésî rî vôle drî lâ 'ásî, gólîyî drí nñzô cálé únî Sînâyî kâ rî 'álâ. Gô'dâ gólîyî cå bê tölâ rî, gólîyî drí tâyâ ţyikâ 'bâzô únî 'dî pâlé.

³ Nñngâ sî, Mûsâ drí ngâzó mbâlê ûrû únî 'dî drî 'álâ, nñ'á rû ûsûlî Ôvârî bê. Gô'dâ Ôvârî drí gólâ rî zîzô tâ âtâzó gólâ drí kî nñ rî, "Nôô rî 'bâ yî tâ ní drí 'ê'á âtâlâ őjîlâ Ţsîrâ'elê kâ drí rî 'dî. ⁴ 'Anî nyâányâ, ní ndrê tâ gólâ má drí 'êlê őjîlâ Mâsîrî kâ rû rî trâ. Má drí ânî lôfôzó vôle tölâ sî, ôzô ârî drí ţurî mvâ lâ yî rû úfû lâ zélé rî kâtí, ânî âjîzó nñngâ őjîlâ âmâ nyâányâ kâ ró. ⁵ Õzô ní ôrô mâ trá gô'dâ ânî drí tâ tâ-đři lêlê má drí 'bâlê ânî bê rî kâ rî 'êzó ndrî rî, őjîlâ 'bâsûrû ndrî ângô nô 'ásî rî kâ lâfâlê sî, ní â'dô 'bâ'a őjîlâ má drí nñjîlî ngîngî lâ ámákâ ró rî 'dî. Ângô nô ndrî, má 'dî lîpî lâ 'î. ⁶ Gô'dâ ní â'dô 'bâ'a őjîlâ ngîngî lâ ámákâ ró ânîlî má ngálâ tâ ámákâ nñlî gô'dâ tâ ámákâ pélê őjîlâ âzî drí rî 'dî. 'Dîrî'âlî ámákâ ní drí 'e'á âtâlâ őjîlâ Ţsîrâ'elê kâ rî 'bâ yî drí rî 'dî."

⁷ Ţtî rî, Mûsâ drí ârîzó vûdrî únî drî lésî, gólâ drí drî-'bâ Ţsîrâ'elê kâ rî 'bâ yî âjîzó ânîlî rû 'bâlô 'â. Gô'dâ gólâ drí tâ Ôvârî drí âtâlê gólâ drí rî âtâzó ndrî gólîyî drí. ⁸ Gô'dâ drî-'bâ Ţsîrâ'elê kâ 'dî 'bâ yî ârî ţyî tâ 'dî bê rî, gólîyî drí tâ-đři jâzô őjîlâ Ţsîrâ'elê kâ bê ndrî kî nñ rî, "Tâ ndrî Ôvârî drí 'e'á 'bâlê âmâ drí 'êlê rî 'bâ yî, mâ â'dô 'e'â lâ." Nñngâ sî, Mûsâ drí ngâzó mbâlê gôlê ûrû únî drî 'álâ, nñ'á tâ őjîlâ 'dî 'bâ yî kâ lôgôlê Ôvârî drí.

⁹ Gô'dâ Ôvârî drí gôzó tâ âtâlê Mûsâ drí kî nñ rî, "Mâ â'dô ânîlî rû â'dálê ní drí mbârâsâsâ ânî 'bâ ânî rî 'â tâ âtâlê ní bê, őjîlâ âârî ró ţyî mâ bê úlî âtârê 'â ní bê, tâlâ gólîyî 'bâ rô lîfî bê ní drîlî kâtij vósî cé."

¹⁰ Nñngâ sî, Ôvârî drí tâ âtâzó Mûsâ drí kî nñ rî, "Ní ní őjîlâ Ţsîrâ'elê kâ 'dî 'bâ yî êdélé njââ ámâ ûsûlî. Ændrô gô'dâ ïdrû, gólîyî ܴbâ ţyî pîpîsîlî â'dôlê ngbângbâ, gô'dâ gólîyî ܴjî rô kpá ítâ ţyikâ ngbângbâ rîzó ámâ drî têlê. ¹¹ Gólîyî őrî njââ, mâ ûsû rô rû bê gólîyî bê. Kâtj rî vósî, mâ â'dô ârî'á únî Sînâyî kâ drîlî, őjîlâ ndrî â'dô ţyî ámâ ndrê'á. ¹² Ní sî  esê únî 'dî rû sî dîrî. Ní sô drî-mbîlî őjîlâ lîfî kî nñ rî, 'Ní lâvû  esê nô drî lâ kô nñzô mbâlê únî drî 'álâ. Ní tô pá kô únî 'dî rû. őjîlâ tibê pá tô 'bâ trá únî 'dî rû rî, gólâ â'dô drâ'á. ¹³ őjîlâ âzâ gólâ tâ 'dî ârî 'bâ kô rî, ngâ 'bô kôrônyâ 'î yâ rî, ââ'dô gólâ rî lûvû'â kûnî mvâ sî, ngâtâ gólâ rî 'bû'â ţyâ sî fûlî. őjîlâ âzâ òmbâ  esê 'dî drî lâ kô, nñ'á drî dôlê âvô lâ rû. Õzô őjîlâ âzâ ôdô drî trá âvô rî 'dî rû rî, ââ'dô kpá őjîlâ rî 'dî fû'â vôle. Gô'dâ ôzô óôvô tîrî 'bâ trá mânî-mânî rî, gólîyî őrô gô rû  esêlê ânyî únî 'dî rû.'"

¹⁴ Gô'dâ nñngâ sî, Mûsâ drí ârîzó vûdrî únî drî lésî. Gôlâ ârî bê rî, gólâ drí nñzô tâ âtâlê őjîlâ Ţsîrâ'elê kâ 'dî 'bâ yî drí kî nñ rî, gólîyî  edê ţyî nyâányâ njââ Ôvârî rî ïnjîlî. Gólîyî őjî ítâ ţyikâ rîzó ngbângbâ. ¹⁵ Gô'dâ gólâ kî gólîyî drí rî, "Ní êdê ânî nyâányâ njââ kâtj rî nô 'bâ yî sî. Ägô ţâyî  okó ágâlé 'â kô kâtj 'dî 'bâ yî sî. Kâtj nâ sî, Ôvârî â'dô ţyî nyâányâ â'dâ'â ânî drí."

¹⁶ Gô'dâ cå bê cîjnó kâtj nâ 'dî kâ 'ârî, mõgbârá drí rîzó ûfûlî, gô'dâ vô drí rîzó lâgûlî kângbê-kângbê, tatrûtrû drí únî Sînâyî kâ 'dî drî lâ lîmôzó kpâákû, gô'dâ őjîlâ drí tîrî 'bâ vôvô ârîzó rî'â 'û'â ngbâlá-ngbâlá. őjîlâ ndrî tâyâ 'â rî 'bâ yî drí rîzó ţyî lêlê ūrî drí sî. ¹⁷ Nñngâ sî, Mûsâ drí őjîlâ 'dî 'bâ yî drîzô lôfôlê vôle tâyâ 'ásî, nñ'á rû ûsûlî Ôvârî bê. Gô'dâ drîlîyî nñzô 'dô âdréle únî 'dî pâlé lâ 'â. ¹⁸ Gô'dâ gólîyî  otírî vô ndrê'â rî,  ocikâ lîmô únî Sînâyî kâ 'dî rû 'bâ lâ trâ ndrî, tâlâ Ôvârî ârî trá únî 'dî drîlî lâsî bê.  ocikâ drí rîzô âfôlê únî 'dî drîlî sî trôlî-trôlî ôzô  ocikâ gólâ lîndî kâ rî kâtí. Gô'dâ únî 'dî drí rîzô rû ţyâlê ônjî têtê rô rôô. ¹⁹ Gô'dâ tîrî 'bâ rî'â vôlâ 'dî, ţyîlâ drí rîzô 'ûlî rôô ngbâlá-ngbâlá. 'Dîrî vósî rî, Mûsâ drí úlî âtâzó Ôvârî drí, gô'dâ gólâ drí tâ-đři lôgôzô Mûsâ drí 'û'â lâ ôzô mõgbârá drí rîrê ûfûlî rî kâtí.

²⁰ Gô'dâ Ôvârî ârî bê únî Sînâyî kâ 'dî drîlî tâ âtâlê Mûsâ bê rî, drîlâ Mûsâ rî  ajîzó mbâlê ûrû yî ngálâ únî 'dî drî 'álâ. Gô'dâ Mûsâ drí mbâzô ûrû gólâ ngálâ. ²¹ Gô'dâ Ôvârî drí tâ âtâzó Mûsâ drí kî nñ rî, "Ní ârî vûdrî 'álâ tâ âtâlê őjîlâ drí, ní sô drî-mbîlî őjîlâ 'dî 'bâ yî lîfî kî, gólîyî  ocê rû kô  esê-drî 'dî âmbâlê mbârâkâ sî ânîzô mâ Kûmu Ôvârî rî ndrê'â.

Özö gólíyî õcê ïyî rû trá 'ezó ânîlî ámâ ndrélé rî, gólíyî â'dô ôdrâ'a.²² Gõ'dá kpá rî'á ìtí drî-'bá gólíyî rî 'bá körönyä zälé má drí rî 'bá yî tâsî. Gólíyî eedê ïyî nyäänyâ â'dolé ngbángbá má lïfî, gólíyî õgô ró âsîlî má lágatî. Özö gólíyî eedê ïyî nyäänyâ kô ngbángbá rî, má â'dô lâjõ fë'á gólíyî drí."²³ Gõ'dá Músä drí tâ-drî lôgôzó Ôvârî drí kî nî rî, "Öjílî icá ïyî âmbälé ní ngálâ únî drî 'á nölé kô, tâlâ ámî nyäänyâ sô drî-mbílî trá ámâ lïfî ësê 'bázó dîrî gbââ únî 'dî rú sî â'dolé ngîngî lâ áníkâ rô."

²⁴ Gõ'dá Kúmú Ôvârî drí tâ âtázó Músä drí kî nî rî, "Ní ârî vûdrî 'álâ Ärónâ rî âdrîlî ní bê ûrú 'á nölé. Gõ'dá ní âtâ tâ drî-'bá körönyä zâ kâ 'dî 'bá yî drí òjílâ bê kî, gólíyî õcê rû kô âmbälé mbârâkâ sî únî drî 'á nölé ámâ ndrélé. Özö gólíyî õcê rû trá 'ezó ânîlî ámâ ndrélé rî, má â'dô lâjõ fë'á gólíyî drí."

²⁵ Gõ'dá drê äkpâkâ'dâ Músä ârî vûdrî 'álâ tâ Ôvârî kâ âtâlê òjílâ ïsîrâ'lélê kâ 'dî 'bá yî drí kô rî, Ôvârî 'bâ tâ 'bâ'bâ íyíkâ trá mûdrî òjílâ drí 'élê.

Tâ 'bâ'bâ mûdrî Ôvârî kâ rî

20¹ Nôô rî'á tâ 'bâ'bâ gólíyî mûdrî Ôvârî drí 'bâlê trá òjílâ íyíkâ drí 'élê rî ì'dî. Gólâ kî,² "Mâ rî'á Kúmú Ôvârî rî 'bá ânî vó ndrélé rî ì'dî. Má lôfô ânî nî 'bâdrî Mâsîfî kâ lésî, 'bâdrî gólâ tibê ânî drí 'bâzó rágfî ró rî 'ásî.

³ Ní 'bâ ôvârî ázâkâ âlô lâ kó kô ìnjîlî Ôvârî ró ámâ vô 'á, nî ìnjî cé mâ ì'dî.

⁴ Ní êdê ngá lârâkô âzâ 'bá yî kô ânî nyäänyâ drí rî'á ìnjîlâ âlôwâlâ, ngâtá lârâkô ngá gólíyî 'bûû 'álâ rî 'bá yî kâ, ngá lârâkô ngá ìnyákú drî'á rî 'bá yî kâ, ngá lârâkô ngá lïmvû 'á rî 'bá yî kâ bê.⁵ Ní ândî ânî drî kô vûdrî ngá 'dî 'bá yî drí, gõ'dá nî ìnjî gólíyî kpá kô ôvârî ró, tâlâ má cé ì'dî rî'á Ôvârî ânîkâ. Gõ'dá má rî'á â'bê bê ânî tâsî. Òjílâ gólíyî ámâ gâ 'bá dô Ôvârî ró rî 'bá yî, má â'dô lâjõ fë'á gólíyî drí gõ'dá 'dîyímvâ gólíyíkâ bê, cälé bûûú ózowâ lâ yî ózowâ yî rú.⁶ Gõ'dá má â'dô ngá lêlê ámâkâ â'dâ'a òjílâ gólíyî ámâ lê 'bá gõ'dá tâ 'bâ'bâ ámâkâ 'e 'bá rî 'bá yî drí ózowâ gólíyíkâ bê cälé bûûú mbâ-azí gólíyíkâ kútû-âlô âzâ 'bá yî rú.

⁷ Ní ìzâ Kúmú ânîkâ Ôvârî rú lâ kô, tâlâ má â'dô lâjõ fë'á òjílâ gólâ ámâ rú ìzâ 'bâ rî drí.

⁸ Ní 'bâ kâyî njî-drî-lâ-rî 'dî â'dolé ngîngî lâ râtâa 'ezó má drí 'á lâ.⁹ Ní 'ê lôsî ânîkâ ndrî kâyî njî-káziyá.¹⁰ Gõ'dá kâyî njî-drî-lâ-rî 'dî rî'á kâyî 'bâlê má Kúmú ânîkâ Ôvârî drí rî ì'dî. Ní lôvô 'á lâ. Ní 'ê lôsî kô kâyî rî 'dî 'á, ngâtá ânî mvâ yî ì'dî, ngá rágfî ânîkâ rî 'bá yî ì'dî, ngá körönyä ânîkâ rî 'bá yî ì'dî, ngô òjílâ lídí gólíyî rî 'bá ânî bê rî ì'dî yâ rî.¹¹ Má 'bâ tâ 'dî ìtí 'dî, tâlâ má lô'bâ vô 'bûû 'álâ rî ìnyákú drî bê lïmvû ândré bê, ngá-fî lârâkô 'á lâ rî 'bá yî bê ndrî kâyî njî-káziyá sî. Gõ'dá kâyî njî-drî-lâ-rî sî rî, má drí lôvôzó. Tâ rî 'dî tâsî, má Kúmú Ôvârî drí òrê fêzó kâyî njî-drî-lâ-rî 'dî 'á kâyî lôvô-lôvô kâ ró, gõ'dá 'bâzó lâ ngîngî lâ ró má drí."

¹² Ôvârî drí kpá tâ 'bâ'bâ âzâ nô 'bá yî 'bâzó òjílâ drí 'élê kî nî rî,

"Ní rô ânî átâ yî ânî ândré yî bê, tâlâ nî rî ró bê tândí ró ndrô dûû 'bâdrî má Ôvârî drí 'e'á fêlâ ânî drí rî 'á.

¹³ Ní fû òjílâ âzí kô.

¹⁴ Ní âyî kô òjílâ âzâ bê ânî õkó ngâtá ânî ágô drî'á sî.

¹⁵ Ní ûgû ngá òjílâ âzí kâ kô.

¹⁶ Ní âdô õnjô kô òjílâ ândrá òjílâ âzí rú.

¹⁷ Ní 'bâ pípísilî kô 'bâ 'álé òjílâ âzí kâ rú, õkó lâ rú, rágfî gólâkâ rî 'bá yî rú, ngâtá ìfî gólâkâ rú, ngá döngí gólâkâ rú, gõ'dá kpá ngá âzâ ûrûkâ 'bá yî â'dô 'bá gólâkâ ró rî 'bá yî rú."

'Dî tâ 'bâ'bâ mûdrî gólíyî Ôvârî drí 'bâlê òjílâ drí 'élê Músä drí ârîlî ânîlâ tâ lâ âtâlê òjílâ drí rî ì'dî.

Tâ òjílâ drí ūrî 'ezó Ôvârî rî gbórökö drí sî rî

¹⁸ Gõ'dá òjílâ ârî ïyî mõgbárâ úfû-ûfû bê tîrî'bâ vîvô bê gõ'dá gólíyî ndrê ïyî vô lágû-lágû bê õcîkâ rî 'bá âfôlé únî drî lésî rî bê rî, gólíyî drí âdrézó jéjë ró únî 'dî rú sî, gõ'dá rû'bâ lâ ïyî drí rîzó lêlê ūrî drí sî.¹⁹ Drîlîyî tâ âtázó Músä drí kî nî rî, "Özö ní ââtâ úlî nî âmâ drí rî, mä â'dô ârîlâ lâ. Ôvârî ââtâ úlî kô âmâ drí, tâlâ özö gólâ ââtâ úlî nî rî, mä â'dô ôdrâ'a."

²⁰ Gõ'dá Músä drí tâ-drî lôgôzó drîlîyî kî nî rî, "Ní 'ê ūrî kô. Ôvârî ânî nî ânî újûlî mbârâkâ íyíkâ bê ìtí 'dî, tâlâ nî rô rô yî bê, nî özö tâ ònjî 'e'ê kô."

²¹ Òjílâ 'dî 'bâ yî âdrê ïyî trá zâa jéjë ró únî 'dî rú sî, gõ'dá Músä drí ânîzó âcâlê ânyî vô  nî- nî tâttrútrú ró Ôvârî drí â'dózó 'á lâ rî rú.

Tâ Ôvârî drí 'bâlê tâ íyî ìnjîzó mbîmbî rî tâsî rî

²² Gõ'dá nîngâ sî, Kúmú Ôvârî drí tâ âtázó Músä drí kî nî rî, "Ní âtâ tâ 'bâ'bâ 'dî 'bá yî ndrî òjílâ ïsîrâ'lélê kâ 'dî 'bá yî drí, gõ'dá ní âtâ tâ nô kpá gólíyî drí kî nî rî, 'Ní ndrê trá ngbâângbânô ânî lïfî sî, má drí rîrê úlî âtâlê ânî drí ūrû lésî nôô kâtí.²³ Ní ìnjî cé mâ ì'dî. Ítí rî, nî êdê ngá âzâ kô dâabô 'ásî ngâtá sîlîvâ 'ásî ânî nyäänyâ drí rî'á ìnjîlâ ôvârî ró.

²⁴ Ní bê vô rîzó körönyä zälé drî lâ 'á ngá fêfë ró má drí rî ìnyákú sî. Gõ'dá vô 'dî drî'á rî, nî lî kâbîlîkî ânîkâ gõ'dá ìfî ânîkâ bê â'dolé ngá fêfë zälé lâsî sî rî ró, gõ'dá nî lî kpá körönyä drî lâ 'á â'dolé ngá fêfë tâ  dî 'e' kâ òjílâ âzí bê rî kâ ró. Ní 'ê tâ 'dî vô ndrî gólíyî má drí 'e'á â'dâlâ ânî drí ámâ ìnjîzó rî 'á, gõ'dá má â'dô âmîlâ òrê fêlê ânî drí.²⁵ Özö nî ölê vô körönyä zâ kâ êdélé kúnî 'ásî má drí rî, nî êdê vô rî 'dî kô kúnî mvâ gólâ pâlê trá rî sî. Özö nî eedê vô 'dî kúnî pâlê pâpâ rî sî rî, âdî kúnî pâ kâ 'dî â'dô vô 'dî ìzâ'á má lïfî.²⁶ Gõ'dá nî bê vô rîzó körönyä zälé drî lâ 'á rî kô ūrû körönyä zâ 'bá drí rîzó mbâlê mbâmbâ cälé ūrû tólâ. Özö nî òbê vô rî 'dî trá ūrû rî, òjílâ öndré vô trá ūrû tólâ rî, gólíyî â'dô körönyä zâ 'bá rî ödô ndrê'á."

²² “Gõ'dá nĩ rî kô ąyízì gõ'dá 'dîyímvá gólîyî ımvá-änjî ró rî 'bá yî lârâkô lâ yî 'elé önüjí ró. ²³ Özõ nĩ ő'ê gólîyî trá önüjí ró rî, gólîyî ő'dô ăwó ngõ'a má drí lâjõ 'dî tâsî, gõ'dá má ő'dô gólîyî pâ'a. ²⁴ Ítî rî, má ő'dô 'bâ'a ăní bê ăwâ ró, gõ'dá má ő'dô ăní 'bâ'a ûfûlî ăjú 'á. ăñî őkó yî drí ő'dózó ăyízì ró gõ'dá ăñî mvá yî drí kpâ ő'dózó ımvá-änjî ró.

²⁵ “Özõ nĩ őpâ őjîlâ ámákâ ăñî lâfâlé 'á ăzâ bê rî trá, ăñî drí ődî fëzô őjîlâ rî 'dî drí rî, nĩ ő'dô kô őzõ ődî ămú 'bâ rî kâtí. Nî 'bâ gólâ kô ődî 'dî võ lâ lôgôlê ăñî drí gârâ gólâ drí trôlê ăñî drîgâ sî rî drîjî sî. ²⁶ Nî ăzâ, őzõ őjîlâ ăzâ őfê itâ njînjî íyikâ trá nî drí ngá ăfî ró kî, pâtîjî yî ő'dô ődî yî drí trôlê nî drîgâ sî ăsîsî rî võ lâ lôgô'â rî, nî lôgô itâ 'dî drîlâ drê ăkpâkâ'dâ ăjtû drí fî ăkó, ²⁷ tâlâ gólâ rî'â itâ ăzâ ăkó ăkôlê yî drîjî ăd'ê ngâcî kâ drí. őzõ nî őlôgô itâ 'dî kô rî, gólâ ő'dô ăyî rû'â ăkó'â ăd'ô sî yâ? őzõ gólâ őngô ăwó má drí tâ 'dî tâsî rî, má ő'dô ăwó gólâkâ ărî'â, tâlâ má ndrê ăzâ gólâkâ trá.

²⁸ “Nî ătâ ălî önüjí kô mâ Ôvârî rû, gõ'dá nî trî lâtrí kô drîjî 'bâ ăñikâ rî 'bâ yî rû.

²⁹ “Nî cå ngá-ăyînyâ ăñikâ ő'bélé ămuvú 'ásî rî 'bâ yî lâfâ lâ võ 'ásî mûdrî, nî trô ălô mûdrî 'ásî ăfêlê má drí ngá fêfê ró, ngâtâ ădrûgû 'i, ngâtâ fê lô'wâ ămuvû 'i, ngâtâ dô rî'â zâlâ zâzâ rî 'dî yâ rî. Gõ'dá nî ăfê ngá fêfê mbîmbî rî 'dî má drí mvá ăgô ăsîsî ăñikâ rî 'bâ yî ômbê lâ gîzó, tâlâ mvá ăsîsî 'dî 'bâ yî rî'â ámákâ 'dî. ³⁰ Gõ'dá nî lî ătî mvá ăgô ăsîsî gõ'dá kâbîlîkî mvá ăgô ăsîsî rî bê ăfêlê má drí ngá fêfê ró. Nî 'bâ gólîyî őrî ândrê lâ yî bê cé kâyî njî-drî-lâ-rî, gõ'dá kâyî njî-drî-lâ-nâ 'á rî, nî lî gólîyî ăfêlê má drí ngá fêfê ró.

³¹ “Ănî rî'â őjîlâ ngîngî lâ ámákâ 'dî. Tâ rî 'dî tâsî rî, nî nyâ ă'wâ gólâ kôrônyâ ăzí őmâ kâ drí fûlî nî rî kô'dâwâ. Nî fê ă'wâ 'dî ăké drí nyâlê nî.”

23 ¹ Nôô tâ 'bâ'bâ ăzâ 'bâ yî Ôvârî drí 'bâlê trá Mûsä sî őjîlâ íyikâ drí 'elé rî 'dî. “Tâ gólâ ăñî drí ărîlî önüjô ró őjîlâ ăzâ 'bâ yî fî sî rî, nî lôpê kô őjîlâ ăzâ 'bâ yî drí. Nî ădô önüjô kô tâ kî 'bâ ândrâ őjîlâ gólâ tâ önüjî 'e 'bâ rî tâsî, tâlâ ădô ró bê őjîlâ 'dî ăyézó tâ önüjî gólâkâ 'elé 'dî 'ásî.

² “Özõ őjîlâ dûu őrî ăjtî tâ önüjî 'elé rî, nî 'dê gólîyî vósî kô tâ önüjî gólîyî drí rî'â 'elé 'dî 'elé. Gõ'dá őzõ őjîlâ dûu ăzâ 'bâ yî őrî ăyîkâ tâ ănyâ ătálé 'dî tâ kî 'bâ ândrâ rî, nî rî ăñikâ zââ tâ mbî ătálé 'dî. ³ őzõ gbô lé őjîlâ tâ önüjî 'e 'bâ 'dî ăa'dô őjîlâ gólâ ngá ăkó lé 'bâ 'i rî, nî ădrê gólâ ngá lésî ró önüjô ădô-ădô sî kô.

⁴ “Gõ'dá őzõ kôrônyâ ăñî ăjtû-'bâ-ăzí kâ ăjtû' trá, ngâtâ ătî 'i ngâ 'bô döngî 'i yâ rî, őzõ nî ămûsû trá rî, nî sê kôrônyâ rî 'dî nîlâ lôgôlâ vólé lîpî lâ 'dî drí. ⁵ őzõ nî ămûsû döngî ăñî ăjtû-'bâ-ăzí kâ ő'dê trá vûdrî ngá lâjî-lâjî drî lâ 'á rî drí sî rî, nî pâ gólâ döngî 'dî ăngâlê ăadrê ró bê ărû ăyî pâ drîjî. Nî lâvû kô lâgâtî lâ 'ásî. ⁶ Gõ'dá őzõ őjîlâ gólîyî ngá ăkó lé 'bâ ró rî yî ăadrê vô tâ kî kâ 'á tâ gólîyîkâ kîlî rî, tâ kî 'bâ ăkî tâ gólîyîkâ kô ănyâ ró. ⁷ Nî 'e ăcîcîyâ kô ănyâ ró őjîlâ gólâ tâ önüjî 'e 'bâ kô rî rû. Gõ'dá tâ kî 'bâ ăfû tâ mbî 'bâ gólâ tâ önüjî 'e 'bâ kô rî kô, tâlâ tâ kî 'bâ gólâ tâ 'dî 'e 'bâ rî, má ă'dô lâjî ăfî' drîlâ.

⁸ “Nî 'bâ őjîlâ őgî ăñî ăjtû kô ődî sî, tâlâ őzõ őogî ăñî ăjtû trá rî, ődî 'dî ă'dô ăñî 'bâ'a tâ ăsî ăñikâ jâlê tâ őjîlâ 'dî kâ tâsî. ătî rî, nî ă'dô tâ ănyâ 'e'â tâ mbî 'bâ ăzâ 'bâ yî rû tâ 'dî tâsî.

⁹ “Nî rî kô őjîlâ ăwâ gólîyî rî 'bâ ăñî lâfâlé 'á rî 'bâ yî 'elé önüjî ró, tâlâ nî nî lâfî gólâ őjîlâ drí rîzô őjîlâ ăwâ 'elé önüjî ró dôdô, tâlâ ăsîsî lâ sî nî ă'dô trá őjîlâ ăwâ ró 'bâdrî Mâsîrî kâ 'á.”

Tâ 'bâ'bâ ăzâ 'bâ yî ndrô lôvô kâ tâsî kâyî lôvô kâ bê

¹⁰ Nôô tâ 'bâ'bâ ăzâ 'bâ yî Ôvârî drí 'bâlê ndrô lôvô kâ tâsî gõ'dá kâyî lôvô kâ bê rî 'dî. “Nî 'wâ ămuvú ăñikâ cé ndrô njî-kázîyâ, gõ'dá nî ăbê ngá-ăyînyâ 'á lâ rî 'bâ yî 'dó ndrô 'dî 'bâ yî 'á. ¹¹ Gõ'dá ndrô njî-drî-lâ-rî 'á rî, nî ăyê ănyâkû drî ămuvû rî 'dî kâ rîlî tâkô, tâlâ őjîlâ gólîyî ngá ăkó lé 'bâ ró ăñî lâfâlé 'á rî 'bâ yî ăñî ró ăjtû ngá ădrâ gólîyî ăfô 'bâ ănjî 'dî 'rî ăd'ûlî ăjtû drí nyâlê, gõ'dá kôrônyâ őmâ kâ ănyâ ró ăjtû ngá ădrâ ăfô 'bâ ănjî 'dî 'á rî 'bâ yî. Gõ'dá nî 'e kâpâ ătî ămuvû ăñikâ ălâ'bâ kâ gõ'dá kpâ ălîvî kâ bê rî 'á.

¹² “Nî 'e lôsî ămuvû ăñikâ cé kâyî njî-kázîyâ. Gõ'dá kâyî njî-drî-lâ-rî 'dî rî'â kâyî gólâ ăñî drí lôvôzô 'á lâ rî 'dî. Nî 'e lôsî ăzâkâ kô kâyî rî 'dî 'á. Gõ'dá ătî ăñikâ yî, döngî ăñikâ yî, râgîjî ăñikâ rî 'bâ yî ndrî, gõ'dá őjîlâ ăwâ gólîyî rî 'bâ ăñî lâfâlé 'á rî yî bê ărî ăjtû kpâ lôvôlê, tâlâ gólîyî mbârâkâ ăagô ró bê gólîyî rû.

¹³ “Nî 'e tâ ndrî gólîyî má drí ătálé ăñî drí 'elé rî 'bâ yî dôdô. Nî 'e râtâă kô Ôvârî ăbârâdâgô ăzâ 'bâ yî drí, gõ'dá nî zî gólîyî rû kpâ kô ăñî tî.”

Tâ 'bâ'bâ kârámâ nâ rî 'bâ yî 'e kâ tâsî

¹⁴ Tâ 'bâ'bâ Ôvârî drí 'bâlê Mûsä sî tâ kârámâ 'e'â kâ tâsî rî 'dî nô. “Má 'bâ kârámâ nâ ăñî drí ănîlî 'elé má drí ndrô vósî cé.

¹⁵ “Kârámâ drî-kákâ má drí 'bâlê ăñî drí 'elé rî 'dî kârámâ ămbâtâ ăkú ăkó rî kâ. ăkármâ rî 'dî 'á, nî nyâ ămbâtâ 'bâlê ăkú ăkó rî kâyî njî-drî-lâ-rî, őzõ má drí tâ lâ 'bâlê ăñî drí 'elé rî kâtí. Nî 'e kârámâ 'dî kâyî má drí tâ lâ 'bâlê trá ăñî drí párâ zîlî ăbâsî rî 'á, tâlâ 'dî rî'â párâ gólâ má drí ăñî lôfôzô Mâsîrî lésî rî 'dî. Gõ'dá őjîlâ ăzâ ăanî kô má ândrâ drî-drîjî ró ngá fêfê ăkó.

¹⁶ “Kârámâ rî lâ ró ăñî drí 'elé má drí rî, rî'â kârámâ ngá-ăyînyâ drî ăzâ ămuvû kâ ăbê-ăbê kâ rî kâ ămuvû 'ásî rî 'dî. ¹⁷

^{q23.15} Kârámâ 'dî rî'â kâyî gólâ mâlâyîkâ drí nîzô mvá ăsîsî Mâsîrî kâ ăfûtû bê gõ'dá drîlâ lâvûzô kôrô jô tîlî-fî őjîlâ ăsîrâ'elê kâ 'ásî cü ătî tâ önüjî 'e ăkó rî tâ lâ ăsîzô. Úzî kârámâ 'dî kpâ kârámâ lâvû-lâvû kôrô kâ. Nî zî ăfô-ăfô kápítâ 12.

^{r23.16} Kârámâ 'dî 'á rî, őjîlâ őnjo ngá-ăyînyâ drî ăzâ ămuvû kâ ăbê-ăbê kâ rî kâ ămuvû 'ásî rî 'dî.

“Kārámā nâ lâ ró ãnî drí 'é'lé rî, rîl'á kārámā ngá-iyínâ ndrî ámvú 'á rî ê'bê kâ. ⁸Nî 'ê kārámâ rî 'dî ndrô ȝdûkû 'á, ȝzô nî ȝê'bê ngá-iyínâ ânîkâ ámvú 'á rî yî trá ndrî rî.

¹⁷“Gö'lá ndrô vósí cé kārámâ gólîyî nâ 'dî 'bá yî 'á rî, ȝgô ndrî ânîn̄ ȝyî ámâ ȝnjilî Kúmú ȝyíkâ Ôvârí ró vó rízó ámâ ȝnjilî rî 'á.

¹⁸“Ozô nî ȝüli körönyâ trá félé má drí ngá fefê ró rî, nî fefê 'dî kô 'dûwâ ȝambâtâ gólâ 'bélé ȝákú bê yî 'á rî bê. Körönyâ ânî drí ȝilî ngá fefê ró 'dî, nî âyê dô lâ kô cälé bûuu cîñô dřzô ȝázâ ȝri sî.

¹⁹“Ozô nî ȝê'bê ngá-iyínâ dřzô ȝázâ ânîkâ ámvú 'á rî trá rî, nî ȝatrô ngá-iyínâ tåndí ngá-iyínâ dřzô ȝázâ 'dî 'asî ajílí vó ámâ ȝnjí kâ Kúmú ânîkâ Ôvârí ró rî 'á ngá fefê ró má drí. Gö'lá ozô nî ȝolâ 'dî ȝindrî mvâ trá rî, nî lâ 'dî ȝawâ lâ kô bâ ȝimvû ȝandrê lâ kâ sî.”

Tâ Ôvârí drí 'é'lé lâfî ȝnjolâ ȝijlâ ȝyíkâ ȝisírâ'lélê kâ rî 'bá yî ȝandrâ rî

²⁰Nî ndrê drê, má â'dô mäläyïkâ ámákâ jô'á sisí ȝanî ȝandrâ, örlî ró bê ȝanî vó lôkílî ȝaci ȝanîkâ 'á, ȝlôpê ró ȝanî bê cälé bûuu 'bâdrî gólâ má drí ȝedélé trâ ȝanî drí 'ezó nîlî rîlî 'á lâ rî 'ålâ. ²¹Nî 'ê tâ ndrî gólîyî mäläyïkâ 'dî drí ȝatálé ȝanî drí 'é'lé rî, gö'dá nî gâ völé kô dô tâ gólâ drí ȝatálé ȝanî drí rî 'bá yî 'é'lé. Ozô nî ȝogâ völé trá dô tâ gólâkâ ȝarílî rî, gólâ ȝayé tâ ȝonjî ȝanîkâ kô, tâlâ gólâ rîl'á ȝajjó'bá ámákâ 'dî cù drí-ȝacê ámákâ bê. ²²Ozô nî ȝô'ê tâ ndrî gólâ drí ȝatálé ȝanî drí rî trá mbímbî tåndí ró, gö'dá ozô nî ȝô'ê tâ ndrî gólîyî má drí ȝatálé ȝanî drí rî 'bá yî trá rî, má â'dô ȝajjú 'bú'á ȝanî ȝajjú-'bá-ȝazî yî bê, má â'dô ȝanî pâl'á. ȝijlâ gólîyî ȝanî gâ 'bá dô rî, má â'dô kpá gólîyî gâ'á dô. ²³Mäläyïkâ ámákâ â'dô 'dî'á sisí ȝanî ȝandrâ ȝanî lôpélé nîl'á cälé 'bâdrî ȝijlâ ȝamórâ kâ, Hítî kâ, Pêrézë kâ, Kânánâ kâ, Hívî kâ, gö'dá Jébûsâ kâ rî 'bá yî drí rízó rî 'ålâ rî 'á. Má â'dô ȝijlâ 'dî 'bá yî ȝufû'á ndrî völé, tâlâ ȝanî drí rízó bê 'bâdrî gólîyïkâ 'dî 'á. ²⁴Nî ȝandî drí kô vûdrî ôvârî ȝabârâdâgô gólîyïkâ 'dî 'bá yî drí gólîyî ȝnjilî. Gö'lá nî rî kô tâ 'é'lé â'dô lâ'bí ȝijlâ 'dî 'bá yî kâ vó ró. Nî ȝufû ôvârî ȝabârâdâgô gólîyïkâ ȝedrâlê ȝurû kúnî mvâ 'asî 'dî 'bá yî völé cînyi-cînyi. ²⁵Nî ȝnjí cé mâ 'dî Kúmú ȝanîkâ Ôvârí ró. Ozô nî ȝô'ê trá ȝitî rî, má â'dô ȝorë fë'á ȝanî drí, ȝanî drí â'dozó ngá-iyínâ bê dûuu gö'dá ȝimvû bê. Gö'lá má â'dô ngá lâzé trô'á völé ȝanî lâfâlé 'asî. ²⁶'Bâdrî ȝanîkâ 'á, ȝokó ȝalô ȝicâ kô rîlî mvâ ȝifâ ȝokó, gólîyî ȝotírî rîlî mvâ ȝifâ ȝokó, mvâ ȝodé gólîyïkâ rî 'bá yî ȝicâ kô ȝodrâlé. Gö'lá má â'dô ndrô ȝanîkâ rîzó ȝangó nô 'á rî 'bá'á â'dôlê dûuu nîlî ȝatî 'ålâ.

²⁷“Má â'dô 'dî'á sisí ȝanî ȝandrâ, ȝijlâ gólîyî ȝanî drí 'ezó nîlî rîlî 'bâdrî gólîyïkâ 'asî 'dî 'bá yî, má â'dô gólîyî 'bá'á â'dôlê ȝürlî ró rôrôm ȝabarâkâ ámákâ drí sî. Gö'lá má â'dô gólîyî drí 'bá'á ȝijlîlî ȝirâlî lîjâ, gólîyî â'dô ȝugûlî ȝajâ'á râzó völé ȝanî drí sî. ²⁸Gö'lá má â'dô ȝirî jô'á sisí ȝanî ȝandrâ, nîl'á ȝijlâ Hívî kâ, Kânánâ kâ gö'dá Hítî kâ bê rî lâdrôlê völé lâfî ȝanî drí 'ezó nîlî rî 'asî. ²⁹Má lâdrô gólîyî kô ndrî 'dô ndrô ȝalô 'á. Ozô má ȝô'ê ȝitî rî, 'bâdrî 'dî â'dô 'bá'á ândrô ró ȝijlâ ȝakó, gö'dá körönyâ ȝomâ kâ â'dô ȝyî ȝanî'á ȝyî rîlî 'á lâ dûuu lângô félé ȝanî drí rôrô. ³⁰Tâ 'dî vó lâ 'á rî, má â'dô ȝijlâ 'dî 'bá yî lâdrô'á völé ȝanî ȝandrâ sî ȝanîsî ȝanîsî, ȝanî drí lûtjizó ȝacâlê dûuu 'bâdrî gólîyïkâ 'dî ȝotâlê ȝanî nyâanyâ kâ ró. ³¹Má â'dô ȝesê-ȝrî 'bâdrî ȝanîkâ 'dî kâ 'bá'á ȝitôlê ȝimvû ȝandrê ȝakâkâ rî rú sî cälé bûuu ȝimvû ȝandrê Mêđitérénî rî 'ålâ, vó gólâ ȝijlâ Fîlîsîtîyâ kâ drí rízó rî 'á, gö'lá vó ȝagângebélë Sînâyî kâ rú sî cälé bûuu ȝyágâ Yûférêtë kâ rî 'ålâ. Gö'lá má â'dô ȝanî 'bá'á ȝijlâ rî 'bá 'bâdrî 'dî 'á ȝngbâângbânnô rî 'bá yî pëlê. Nî â'dô gólîyî lâdrô'á völé ȝanî ȝandrâ sî. ³²Nî mvû ȝarí kô gólîyî bê. Gö'lá nî lë tâ-ȝrî kpá kô ôvârî gólîyïkâ ȝirâtâlê. ³³Nî âyê ȝijlâ 'dî 'bá yî rîlî 'bâdrî gólâ má drí 'e'á félâ ȝanî drí 'dî 'á kô. Ozô nî ȝayê gólîyî trá rî, gólîyî â'dô ȝanî 'bá'á tâ ȝonjí 'é'lé má rû, tâlâ gólîyî â'dô ȝanî ȝadô'á ôvârî ȝabârâdâgô gólîyïkâ rîl'á ȝirâtâlê 'dî 'bá yî ȝirâtâlê.”

Tâ ȝijlâ drí tâ-ȝrî lêzó tâ Ôvârí drí 'bâlé rî 'ezó rî

24 ¹Gö'lá nîngá sî, Ôvârî drí tâ ȝatázó Mûsâ drí kî, “Nî ȝârî vûdrî tâ 'bá'bâ ámákâ 'dî 'bá yî â'dálé ȝijlâ ȝisírâ'lélê kâ drí. Dî vósí rî, nî ȝanî mâ Kúmú Ôvârî ȝngâlâ. Nî ȝadrî ȝarónâ, mvâ lâ Nâdâbë gö'dá ȝebihû bê, gö'dá kpá drí-'bá ȝisírâ'lélê kâ nyâ'dî-nâ-ȝrî-lâ-ȝgâ-mûdrî rî 'bá yî kpââ nî bê ȝunî pâlê nîngá. Gö'dá nî 'bá gólîyî ândrê ȝejë ró ȝunî pâ tólâ ámâ ȝnjilî. ²Gö'lá nî rî gogó Mûsâ, nî ȝambâ cé nî ȝelê ȝanîlî ȝanyâ mâ Kúmú Ôvârî ȝlagâtî. Nî âyê gólîyî â'dô 'bá kô drí-'bá ró rî 'bá yî ȝanîlî ȝanyâ ȝunî pâlê nîngá kô.” ³Nîngá sî, Mûsâ drí ȝârizó vûdrî ȝunî drí lési tâ ndrî Ôvârî drí ȝatálé gólâ drí tâ 'bá'bâ ȝyikâ bê rî tâ lâ ȝatálé ȝijlâ drí ndrî. Gö'lá drílîyî tâ-ȝrî lôgôzó kpâkâ ȝalô kî nî rî, “Âwô, tâ ndrî Ôvârî drí ȝatálé ámâ drí 'é'lé rî, mâ â'dô ȝe'á lâ.” ⁴Gö'lá Mûsâ drí tâ 'bá'bâ Ôvârî drí â'dâlê drílâ rî 'bá yî ȝigzô ndrî. Gö'lá ȝakpâ cîñô drízô ȝazâ rî sî, gólâ drí ngazô vó rîzó körönyâ zâlê drí lâ 'á ngá fefê ró Ôvârî drí rî bêlê ȝunî ȝangî 'dî pâ 'á tólâ. Gólâ drí kúnî ȝungû âtrôzó mûdrî-ȝrî-lâ-ȝgâ-rî ȝedrâlê ȝurû. Kúnî rî 'dî 'bá yî â'dâ 'bâsûrû ȝisírâ'lélê kâ mûdrî-ȝrî-lâ-ȝgâ-rî rî 'bá yî 'dî ȝalô-ȝalô, â'dô 'bâsûrû gólîyïkâ vó ró. ⁵Nîngá sî, Mûsâ drí ȝagô ȝanîjî ȝisírâ'lélê kâ ȝazâ 'bá yî jôzô nîl'á körönyâ ȝazâ 'bá yî ȝilî zâlê kâj'dî-kâj'dî ngá fefê ró Ôvârî drí, gö'dá drílîyî kpá ȝitî ȝagô jôrâ ȝazâ 'bá yî ȝezô félê Kúmú Ôvârî drí ngá fefê tâ ȝedê kâ ȝijlâ lâfâlé 'á Ôvârî bê rî ró. ⁶Gö'lá Mûsâ drí körönyâ ȝülîli 'dî 'bá yî ȝarí lâ ȝurûkâ lôdâzô ȝigâ ȝazâ 'bá yî 'asî. Gö'lá drílâ ȝarí 'dî ȝambûkâ lâ trôzó nîl'á lûvî bê lâ vó rîzó körönyâ zâlê drí lâ 'á rî rû'bâ lâ 'asî. ⁷Gö'lá nîngá sî, Mûsâ drí ngá drílâ tâ 'bá'bâ Ôvârî kâ 'dî 'bá yî ndrî ȝigzô trá drí lâ 'á rî âtrôzó rîl'á ȝilâ ȝijlâ drí ȝarílî, tâlâ gólîyî ȝolê ró tâ-ȝrî lâ bê. Gö'dá drílîyî tâ-ȝrî lôgôzó kî, “Tâ ndrî Ôvârî drí 'bâlé ȝamâ drí 'é'lé 'dî 'bá yî, mâ â'dô rô'á lâ ȝamâ drí 'ezó lâ ȝozô gólâ drí lâfâlé rî kâtí.”

⁸Dî vósí rî, Mûsâ drí ȝigâ gólîyî ȝarí bê ȝyî 'asî 'dî 'bá yî trôzó, nîl'á ȝarí 'dî lûvî bê ȝijlâ drílîli sî, tâ ȝatâ-ȝatâ bê kî, “Nôô rîl'á ȝarí tâ-ȝrî lâfâlé ȝedézô tibê Ôvârî drí ȝyî lâfâlé 'á ȝijlâ ȝyikâ bê tâ 'bá'bâ yî drí 'bâlé ȝanî drí 'é'lé 'dî 'bá yî sî rî 'dî.”

⁹Nîngá sî, Mûsâ, ȝarónâ, Nâdâbë, ȝebihû, gö'dá drí-'bá ȝisírâ'lélê kâ nyâ'dî-nâ-ȝrî-lâ-ȝgâ-mûdrî rî 'bá yî bê, gólîyî drí itôzó mbâlé nîl'á ȝunî 'dî pâ lâ, ozô Ôvârî drí tâ lâ 'bâlé rî kâtí. ¹⁰Gö'lá gólîyî ndrê ȝyî Ôvârî ȝijlâ ȝisírâ'lélê kâ drí rîl'á

ínjlâ rî trá rî'â âdré'â únì kôlérê lágû-lágû ró ãzâ lârâkô bê õzõ 'bûû kâtí rî drî. ¹¹ Gõ'dá gólýi ícâ trá Ôvârí rî ndrélé cù ítí lâjõ fë  kó drílýi. Gõ'dá nîngá sî, drílýi ngá nyazó ngá mvûmvû bê Ôvârí ândrá.

Tâ Ôvârí drí Mûsâ rî zizó mbâlé únì drî 'álâ tâ 'bâ'bâ tâsí rî

¹² Gõ'dá nîngá sî, Ôvârí drí tâ âtázó Mûsâ drí kî, "Ní âmbâ má ngálâ únì drî 'â nôlé rîlî má bê tâkô. Má â'dô kúnì mvâ kpêkérê-kpékérê má drí 'ezô tâ 'bâ'bâ ámákâ 'dî 'bâ yî igilí drî lâ 'â rî 'bâ yî fë'â ní drí, ní imbâ rô bê  jílă lîfî tâ 'bâ'bâ rî 'dî 'bâ yî sî."

¹³ Gõ'dá Mûsâ yî ūglí  fî 'bâ iyíkâ Yásowâ bê drí iyí nyânyâ edezó njââ, â'dô rô bê gólýi drí mbâzó únì ândré Ôvârí kâ 'dî drî 'álâ. ¹⁴ Gõ'dá  kpâkâ'dâ drílýi mbâ  kó únì 'dî drî 'álâ rî, Mûsâ drí tâ âtázó drî-'bâ  jílă  srâ'lé kâ rî 'bâ yî kâ 'dî 'bâ yî drí kî, "Ní rî ámâ têlî nongâ,  mâ drí acázó âgôlé  nâ ngálâ.  rnâ yî Hûrû bê â'dô rî'â iyí  nâ bê.  zõ  jílă  zâ  dô tâ bê iyâ lâfâlê 'â iyâ  zí- zí  zâ bê rî, gôlâ oñi gólýi ngálâ eedê rô iyî tâ gólýi lâfâlê 'â 'dî bê."

¹⁵ Nîngá sî rî, Mûsâ yî drí ngazó mbâlé  rû únì drî 'álâ Yásowâ bê. Gõ'dá mbârâsâsârî drí ânizó únì 'dî drî lâ lîmôlé kpâkâkâ. ¹⁶⁻¹⁷ Ôvârí drí ârîzó  nâlâ rîlî únì Sînayi kâ 'dî drî. Â'dô-â'dô gólâkâ drí únì 'dî drî lâ 'bâzó â'dôlê lágû-lágû ró kângbê-kângbê. Ití rî, Ôvârí rî lârâkô 'dî drí lêndrézó  jílă  srâ'lé kâ lîfî  zôz lâfî gôlâ rî 'bâ kôlê rî kâtí únì 'dî drî. Gõ'dá mbârâsâsârî 'dî drí únì 'dî drî lâ lîmôzó kâyâi njâ-kâzíyâ sî. Gõ'dá kâyâi njâ-drî-lâ-rî 'â rî, Ôvârí drí Mûsâ rî âzízó gôlâ  ânâ rô bê yî ngálâ élê. ¹⁸ Gõ'dá Mûsâ drí mbâzó mbârâsâsârî 'dî 'ásî, nîlâ câlê únì 'dî drî 'álâ, gôdâ drílâ rîzó únì drî 'â tólâ kâyâi nyâdî-rî  tú gôdâ kpâ ngâcî gîfî.

Tâ Ôvârí drí 'bâlê gugû lânjâ ngîngî lâ rô yî drí rî êdê-êdê lâ kâ tâsí rî

25 ¹ Gõ'dá Ôvârí drí tâ âtázó Mûsâ drí kî, ² "Ní âtâ tâ  jílă  srâ'lé kâ 'dî 'bâ yî drí,  jílă ndrî gólýi lê 'bâ ngá fëfë félé rî 'bâ yî  ajâjî iyí ngá gólýi gugû lânjâ ngîngî lâ má drí rî êdêzó rî 'bâ yî félé ní drí ngá nô 'bâ yî 'ásî rî. ³ Ngá gólýi lêlê  jílă drí félé rî 'bâ yî 'dî nô. Dâabô, silvâ, gôdâ  fî  zâ  zîlî bôrônjî rî bê, ⁴ gôdâ kpâ itâ  tlâq rô sô 'bâ sôsû rî, kiyâ  sitsûbâ rô kâdâ-kâdâ rî, lámûrî-lámûrî rô rî, gôdâ kpâ kâkâkâ rô rî; gôdâ itâ edélé  ndrî 'bí 'ásî rî bê, ⁵ kâbîlîkî  nyirikó rû'bâ lâ iâkalé iâkâ rî,  nyirikó  tândí, gôdâ kâsîyâ fë bê, ⁶ dô olivâ kâ rî'â dâlâ lâmbâ 'â rî, ngâ  ajâjî bê tûrû-tûrû rîzô dô ndrûlî rî edélé rî 'bâ yî, gôdâ ngá  zâ 'bâ yî  zõ bâhûrû kâtí  ajâjî bê tûrû-tûrû rî'â zâlâ ngá fëfë rô rî bê, ⁷ gôdâ kûnî mvâ lâgû-lâgû  zîlî  oniksîsârî kûnî mvâ lâgû-lâgû  zâ 'bâ yî bê gólýi rî'â  pâlâ itâ kôrônyâ zâ 'bâ kâ  zîlî  fôdê rî drî'â rî itâ rî'â ômbelâ  gâsî 'â rî bê.

⁸ "Gõ'dá  jílă eedê gugû lânjâ ngîngî lâ rô má drí ngá gólýi drí âtrôlé 'dî 'bâ yî 'ásî, má  anâ rô bê rîlî gólýi lâfâlê 'â.

⁹ Nî êdê gugû 'dî ngá ndrî 'â lâ rî 'bâ yî bê té  zõ má drí 'eâ 'â'dâlâ ní drí rî tí."

Tâ sândukû tâ-drî lêlê kâ êdê kâ

¹⁰ "Gólýi eedê sândukû fë kâsîyâ kâ 'ásî  cê lâ 'â dô drî-mvâ- fî nyâdî-rî-drî-lâ-ngâ-njâ,  angbângú lâ 'â dô drî-mvâ- fî nyâdî-trâ-drî-lâ-ngâ-njâ,  angbângú lâ 'â dô drî-mvâ- fî nyâdî-trâ-drî-lâ-ngâ-njâ-drî-lâ-rî, gôdâ  cê lâ  rû 'álâ rô rî 'â dô kpâ nyâdî-trâ-drî-lâ-ngâ-njâ-drî-lâ-rî.

¹¹ Gólýi  ndrû sândukû 'dî 'âlê lâ  rû'bâ lâ  ivî lési rî bê ndrî dâabô  ffîfî sî, gôdâ gólýi  fî'â rô tî gârâ lâ  igigirâlê  igigirâ dâabô sî dîrî  bâ. ¹² Gólýi eedê  njî sî dâabô 'ásî. Gólýi  ppâ  njî 'dî 'bâ yî sândukû  usú sî gólýi vûdrî lési rî 'bâ yî rû sî, sîsî lési 'â dô rî gôdâ vôle lési 'â dô kpâ rî. ¹³ Gólýi  pâ fë  cê sândukû 'dî njâ kâ rî fë kâsîyâ kâ 'ásî, gôdâ gólýi  ndrû fë rî 'dî 'bâ yî rû'bâ lâ dâabô sî. ¹⁴ Gólýi  osõ fë 'dî 'bâ yî kôrô  njî 'dî 'bâ yî  pî lâ 'ásî, 'â dô rô bê sândukû 'dî njâzô  dî sî lâ. ¹⁵ Fë 'dî 'bâ yî  rîzâ  njî sândukû  rû 'dî 'bâ yî 'á. Aângâ kô vôle. ¹⁶ Gôdâ ní trô kûnî mvâ kpêkérê-kpékérê má drí tâ 'bâ'bâ  gîzô drî lâ 'â 'eâ fëlâ ní drí rî 'bâlê sândukû 'dî 'ásî.

¹⁷⁻²⁰ "Gôdâ  jílă eedê sândukû 'dî fî lâ dâabô  ffîfî 'ásî. Sândukû 'dî fî lâ 'dî  cê lâ 'â dô drî-mvâ- fî nyâdî-rî-drî-lâ-ngâ-njâ,  angbângú lâ 'â dô drî-mvâ- fî nyâdî-trâ-drî-lâ-ngâ-njâ-drî-lâ-rî. Gólýi  dî dâabô eedê rô iyî mälâyîkâ lîndrî rî 'â lâ sî, gólýi  bâ rô bê sândukû fî 'dî drî. Gólýi  bâ mälâyîkâ lîndrî 'âlô rî sândukû fî gârâ drî 'âlô rî 'â, gôdâ  zâ rî gólýi  bâ gârâ drî lâ  zâ lési rî 'â.  ppâ iyî mälâyîkâ lîndrî 'dî 'bâ yî sândukû 'dî fî lâ rû 'â dô rô bê ngâ 'âlô rô 'dî bê lâ. Mälâyîkâ lîndrî 'âlô rî  ijô iyî úfû gôlê  zâ rî ngálâ rô, gôdâ  zâ  ijô iyî úfû kpâ gôlê  zâ rî ngálâ rô, tâlâ gólýi úfû 'dî 'bâ yî  akô rô sândukû fî 'dî drî lâ bê. Vô gôlâ mälâyîkâ lîndrî 'dî 'bâ yî lâfâlê 'â 'dî 'â dô rî'â vô Ôvârí drí rîzô tâ  njî  jílă kâ  yélyé 'â lâ rî. Mälâyîkâ lîndrî 'dî 'bâ yî, 'âlô rî  ojâ iyî  fî gôlê  zâ rî ngálâ rô, gôdâ  zâ rî  ojâ iyî  fî kpâ gôlê  zâ rî ngálâ rô, tâlâ gólýi  ondrê rô bê vô tâ  njî  yélyé kâ 'dî vó lâ. ²¹ Nî trô kûnî mvâ tâ 'bâ'bâ  gîzô drî lâ 'â má drí 'eâ fëlâ  anî drí rî 'bâ yî 'bâlê sândukû 'dî 'â, gôdâ ní trô sândukû fî 'dî, ní âkô sândukû 'dî fî lâ kpâkâkâ 'dî sî lâ. ²² Mâ 'â dô  anî'â rû  usûlî ní bê sândukû 'dî drîlî, vô tâ  njî  yélyé kâ 'dî 'â nîngá, mälâyîkâ lîndrî 'dî 'bâ yî lâfâlê 'â. Mâ 'â dô tâ 'bâ'bâ ámákâ fë'â ní drí, imbâlé  jílă  srâ'lé kâ drí."

Tâ târâbízâ êdê kâ ngá fëfë  ambâtâ rô rî 'bâzô drî lâ 'â Ôvârí drí rî

²³ "Gólýi eedê târâbízâ fë kâsîyâ kâ 'ásî,  cê lâ 'â dô drî-mvâ- fî nyâdî-trâ-drî-lâ-ngâ-mûdrî-drî-lâ-ngâ-njâ-kâzíyá,  angbângú lâ 'â dô drî-mvâ- fî mûdrî-drî-lâ-ngâ-njâ-drî-lâ-nâ, gôdâ  cê lâ  rû 'álâ rô rî 'â dô drî-mvâ- fî nyâdî-trâ-drî-lâ-ngâ-njâ-drî-lâ-rî. ²⁴ Gólýi  ndrû târâbízâ 'dî rû'bâ lâ ndrî dâabô  ffîfî sî, gôdâ gólýi eedê cù  râ bê dîrî  bâ. ²⁵  râ lâ  vû  vû lâ 'â dô rî'â drî-mvâ- fî nâ. Gôdâ gólýi  obê  râ lâ dâabô sî. ²⁶⁻²⁷ Gólýi eedê  njî sî dâabô  asî. Gólýi  ppâ  njî 'dî 'bâ yî  usú târâbízâ kâ sô 'dî 'bâ yî rû vó pâ lâ drí 'bâzô rî 'ásî,  yâyî gârâ drî lâ rû  ivî lési rô, 'â dô rô bê fë  cê sôzô kôrô  pî lâ 'dî 'bâ yî 'ásî târâbízâ 'dî njâzô  dî sî lâ. ²⁸ Gólýi  pâ fë  cê târâbízâ 'dî njâ kâ

^{t25.5}  nyirikó 'dî  nyirikó kôrônyâ  angî  lmvû kâ rî kâ 'î.

kásíyā 'ásī, gō'dá gólīyī ūndrū fē rī 'dī 'bá yī rú'bá lâ dâabō sī. ²⁹ Gō'dá gólīyī ēēdē sâánī lâ yī, kórâ lâ yí bê, gō'dá kpá ūpúwâ lâ yí bê ndrī 'dō dâabō íffifí 'ásī. Gólīyī õ'bá ūpúwâ 'dī 'bá yī gō'dá kórâ 'dī 'bá yí bê, ã'dô rô bê ngá mvûmuvû gólīyī rī'á félâ má drí ngá fëfë rô rî lôdâzó 'álâ 'ásī. ³⁰ Ní 'bá ūmbâtâ tâ â'dâ-â'dâ kâ ró kí mân bê rî'á ãní bê rî târâbízâ 'dî drî, òrî rô bê kâyî vósî cé má ândrá."

Tâ ngá lámbâ 'bâzó drî lâ 'á rî édê kâ

³¹ "Gólīyī ēēdê ngá lámbâ 'bâzó drî lâ 'á rî, ã'a'dô cù gárâ bê, pá lâ gō'dá pá fâ lâ íto 'â lâ bê. Gólīyī ūdî dâabô íffifí rî' dî ngá 'dî édészô 'álâ sî. Gárâ lâ 'dî 'bá yí rú sî, gólīyī ēēdê ngá âzâ 'bá yí dâabô 'ásî lârâkô bê sûsû rô õzô fô fû 'bá trâ gō'dá drê cù rî'á õ'bôrökô lâ bê ãtî lâ rî kâtí, gólīyî ã'dô rô bê ndrî ngá âlô rô ngá lámbâ kâ 'dî bê. ³² Gólīyî ēēdê ngá lámbâ 'bâ kâ 'dî gárâ bê njî-káziyâ gárâ drî lâ 'ásî, gárâ drî lâ âlô rî lésî ââ'dô nâ, gō'dá gárâ drî lâ âzâ lésî rî ââ'dô kpá nâ. ³³ Gólīyî ēēdê ngá âzâ 'bá yí lârâkô bê õzô fê fô zilî ãmónđô gólâ fû 'bá gô'dá drê rî'á cù õ'bôrökô lâ bê rî kâtí. Gólīyî  icû ngá rî 'dî 'bá yí gárâ njî-káziyâ 'dî 'bá yí rú nâ nâ cé tifî, âlô vûdrî lésî, âlô íto 'â lâ 'á, gô'dá âlô rî drîlî lâ 'á. ³⁴ Gólīyî  icû ngá lârâkô bê õzô fê fô zilî ãmónđô kâtí 'dî sû ngá lámbâ 'bâ kâ 'dî íto 'â lâ rú. ³⁵ Gólīyî  icû ngá 'dî 'bá yí âlô-âlô ngá lámbâ 'bâ kâ 'dî rú lûkumâ lâ 'ásî, gô'dá kpá gá drî lâ 'á. ³⁶ Gólīyî ēēdê ngá lámbâ 'bâ kâ 'dî ngá sûsû 'dî 'bá yí bê dâabô íffifí 'ásî, ã'dô rô bê ngá âlô rô.

³⁷ "Gólīyî ēēdê lámbâ dô kâ dâdâwâ rî 'bá yí njî-drî-lâ-rî dâabô íffifí 'ásî lô'bâlê gá ngá lámbâ 'bâ kâ 'dî drîlî sî, òrî rô bê vô  ilî ngá lámbâ 'bâ kâ 'dî ândrá. ³⁸ Gólīyî ēēdê ngá rîzô lámbâ 'dî 'bá yí bâgô lâ yí ïolé rî, gô'dá sâánî kpêkérêwâ mvâ bâgô ïolé trâ 'dî 'bá yí lô'bâzô rî kpá dâabô íffifí 'ásî. ³⁹ Dâabô ngá lámbâ 'bâ kâ édészô rî ngá lâ yí bê, lânjî-lânjî lâ rî'á ndrî kîlô nyâ'dî-âlô-drî-lâ-ngâ-mûdrî-drî-lâ-ngâ-njî. ⁴⁰ Gólīyî ēēdê ngá 'dî 'bá yí ndrî lâfî má drí â'dâlé ní drí únî nô drîlî nõngá rî vó rô."

Tâ â'dâ-â'dâ gûgû lânjâ ngîngî lâ Ôvârî drí rî kâ édê-êdê tâsî rî

26 ¹ Nîngâ sî, Ôvârî drí tâ âtázô Mûsâ drí kî, "Ójîlâ 'dî 'bá yí ēēdê  yî gûgû ítâ bî âcê tîlâ sû 'bá rô rî 'bá yí 'ásî mûdrî. Ítâ bî 'dî 'bá yí gólîyî ôlôsê rû'bâ lâ sûsû rô kîyâ  isjtubâ rô kâ'dâ-kâ'dâ rî, lâmûrî-lâmûrî rô rî, gô'dá kââkâ rô rî bê. Ítâ lôsé 'bá tândí ôlôsê mälâyîkâ lîndrî ítâ 'dî 'bá yí rû. ² Ítâ 'dî 'bá yí, lârâkô lâ yí â'dô ndrî 'dô âlô, cêcê lâ â'dô pâ lâfâlé mûdrî-drî-lâ-ngâ-rî, gô'dá  avû- avû lâ ã'dô pâ lâfâlé rî. ³ Gólîyî ôlôsê ítâ bî njî rî 'bá yí ndrî âzî rû, â'dô rô ítâ bî âlô rô. Gô'dá ítâ bî âzâ njî rî 'bá yí, gólîyî ôlôsê kpá  ití, â'dô rô bê ítâ bî âlô rô. ⁴⁻⁵ Gólîyî ēēdê ítâ fî âzâ 'bá yí lârâkô lâ â'dô ítâ kâ'dâ-kâ'dâ rô rî 'ásî. Gólîyî ââtî ítâ fî 'dî 'bá yí 'â lâ âtî-âtî pârâ-pârâwâ lôsélé ítâ fî gârâ drî ítâ âcê 'dî kâ 'ásî. Gô'dá gólîyî ēēdê ítâ fî âzâ 'bá yí kpá  ití lôsélé ítâ fî gârâ drî ítâ âcê âzâ rû kâ 'ásî, â'dô rô bê ítâ âcê 'dî 'bá yí  icûzô rî' dî sî lâ vô âlô 'á. Gólîyî ēēdê ítâ fî 'dî 'bá yí nyâ'dî- rî-drî-lâ-ngâ-mûdrî lôsélé ítâ fî gârâ drî ítâ âcê âlô rî kâ rû. Gô'dá gólîyî ēēdê ítâ fî 'dî 'bá yí âzâ lâ kpá  ití. Gólîyî ââ'dô 'dô fî rû ûsû âzî rô. ⁶ Gólîyî ēēdê ngá ítâ gûgû kâ 'dî 'bá yí  icû kâ lâ dâabô 'ásî nyâ'dî- rî-drî-lâ-ngâ-mûdrî, ââ'dô rô bê ítâ fî gólîyî rû ûsû 'bá 'dî 'bá yí  icûzô â'dôlê gûgû âlô rô.

⁷ "Gô'dá gólîyî ēēdê ítâ âcê mûdrî-drî-lâ-ngâ-âlô  indrî 'bí 'ásî âkôlê gûgû 'dî drîlî sî bûuû vûdrî 'dî sî lâ. ⁸ Ítâ âcê rî 'dî 'bá yí, cêcê lâ â'dô pâ lâfâlé lâlâ mûdrî-drî-lâ-ngâ-nâ, gô'dá  avû- avû lâ ã'dô pâ lâfâlé rî. Ítâ 'dî 'bá yí  avû- avû lâ ã'dô 'dô âlô, gô'dá cêcê lâ â'dô kpá âlô. ⁹ Gólîyî ôlôsê ítâ bî njî rî 'bá yí ndrî âzî-âzî rû, â'dô rô ítâ bî âlô rô. Gô'dá ítâ bî âzâ njî-káziyâ rî 'bá yí, gólîyî ôlôsê kpá  ití, â'dô rô bê ítâ bî âlô rô. Ítâ bî  adukû ítâ âcê njî-káziyâ âzâ 'dî 'bá yí kâ, gólîyî ââtî 'â lâ rî, â'dô rô bê rîlî jô  ilî-fî gûgû 'dî kâ drîlî. ¹⁰ Gólîyî ēēdê ítâ fî âzâ 'bá yí nyâ'dî- rî-drî-lâ-ngâ-mûdrî lôsélé ítâ fî gârâ drî ítâ âcê 'dî kâ rû. Gô'dá gólîyî ēēdê ítâ fî âzâ 'bá yí nyâ'dî- rî-drî-lâ-ngâ-mûdrî kpá  ití lôsélé ítâ fî gârâ drî ítâ âcê 'dî kâ rû. ¹¹ Gólîyî ēēdê ngá ítâ gûgû kâ 'dî 'bá yí  icû kâ lâ  adi zilî bôrônjî rî 'ásî nyâ'dî- rî-drî-lâ-ngâ-mûdrî, â'dô rô bê ítâ âcê 'dî 'bá yí  icûlî âlô âkôlê gûgû 'dî drîlî. ¹² Ítâ âcê  icûlî vô âlô 'á 'dî, õzô gólîyî ââkô trâ gûgû 'dî drîlî rî, gólîyî ââyê ítâ fî  ambukû ítâ âzâ âcê 'dî kâ ââ'dê rô bê kündrû ûgûlî lésî rô. ¹³ Gô'dá ítâ âcê 'e'â âkôlâ gûgû 'dî drîlî rî,  avû- avû lâ â'dô  angî lâvûlî kôrô  avû- avû gûgû 'dî kâ drîlî sî. Gólîyî õ'bâ ítâ 'dî  ilî gûgû gârâ drî âlô 'dî kâ rî'á drî-mvâ- lîfî mûdrî-drî-lâ-ngâ-njî-drî-lâ-nâ, gô'dá  ilî kpá gûgû gârâ drî 'dî kâ âzâ lésî rî 'á drî-mvâ- lîfî mûdrî-drî-lâ-ngâ-njî-drî-lâ-nâ. ¹⁴ Gólîyî ēēdê ngá âzâ 'bá yí rî âkôlê gûgû 'dî drîlî, âlô rî gólîyî ēēdê kâbîlîkî ágô ínyírikó rû'bâ lâ ikâlê ikâ rî 'ásî, gô'dá âzâ rî gólîyî ēēdê ínyírikó  tândí 'ásî. O'bâ ínyírikó 'dî 'bá yí âkôlê ítâ âcê gûgû 'dî kâ rî drîlî.

¹⁵ "Gólîyî  opâ fê âzâ 'bá yí fê kásiyâ rô rî 'ásî, â'dô rô bê gûgû fâ rô. ¹⁶ Gô'dá gûgû fâ rî 'dî 'bá yí cêcê lâ â'dô pâ lâfâlé sû, gô'dá  avû- avû lâ ã'dô drî-mvâ- lîfî lâlâ nyâ'dî- trâ-drî-lâ-ngâ-njî-drî-lâ-rî. ¹⁷ Gólîyî  opâ gûgû fâ rî 'dî âlô-âlô cû sîlî bê rî, â'dô rô lôsôlê rî rî ngá êdélé sîlîvâ 'ásî, gûgû fâ 'dî 'bá yí drî  adrézô  urû ânyî gûgû fâ âzî rû. Gûgû fâ 'dî 'bá yí lârâkô lâ yí â'dô ndrî 'dô âlô. ¹⁸ Gólîyî ēēdê gûgû fâ rî 'dî 'bá yí nyâ'dî- trâ, â'dô rô bê gûgû gârâ drî- agô drî lésî rô rî kâ. ¹⁹ Gólîyî ēēdê ngá sîlîvâ 'ásî gûgû fâ 'dî 'bá yí sîlî lâ lôsôzô 'â lâ sî rî nyâ'dî- rî. Ngá rî 'dî 'bá yí â'dô rî rî gûgû fâ 'dî 'bá yí drî  adrézô drî lâ 'á. ²⁰ Gô'dá gólîyî  opâ gûgû fâ âzâ 'bá yí nyâ'dî- trâ, â'dô rô bê gûgû gârâ drî- lîfî drî lésî rô rî kâ. ²¹ Gólîyî ēēdê ngá sîlîvâ 'ásî âzâ 'bá yí gûgû fâ 'dî 'bá yí sîlî lâ lôsôzô 'â lâ sî rî nyâ'dî- rî. Ngá rî 'dî 'bá yí â'dô rî rî gûgû fâ 'dî 'bá yí drî  adrézô drî lâ 'á. ²² Gólîyî ēēdê gûgû fâ  ugûlî lésî gôlê  itû drî firî 'â lâ rî njî-káziyâ. ²³ Gô'dá rû  icûmâ gûgû kâ rî  ugûlî lésî rî kâ drî rî, gólîyî ēēdê gûgû fâ âzâ â'dô rô bê sôlê 'â lâ âlô rû  icûmâ gûgû kâ âlô rî 'á, gô'dá gólîyî ūsô kpá âlô rû  icûmâ gûgû kâ âzâ lésî rî 'á. ²⁴ Gûgû fâ gólîyî rû  icûmâ gûgû kâ âlô lésî rî kâ, gólîyî ââkpâ gûgû fâ rî 'dî 'bá yí vô âlô 'á tómô 'bâlê  urû lésî, gô'dá rû  icûmâ gûgû kâ âzâ lésî rî, gólîyî ââkpâ gûgû fâ 'dî 'bá yí kpá  ití vô âlô 'á

^u26.14 Ínyírikó 'dî ínyírikó kôrõnyâ  angî  imvû kâ rî kâ 'í.

tómó sī. ²⁵ Gūgū fā ūgúlī lésī rī ää'dō nji-dri-lâ-nâ, gō'dá ngá êdélé sîlîvâ 'ásī gūgū fā 'dî 'bá yî sîlî lâ lôsôzó 'á lâ rî 'bá yî ää'dô mûdrî-dri-lâ-ngâ-njî-káziyá.

²⁶ “Gólîyî òpâ fê ácê fê kásiyâ ró rî 'ásī, ää'dô ró bê fê lâlâ ró lâlîlî lâlîlî gûgû fâ êdréle 'dî 'bá yî drîj sî. Gólîyî òlâlâ fê lâlâ 'dî 'bá yî njî gûgû gârâ drî-ágó drî lésî ró rî kâ rî drîj. ²⁷ Gô'dá gólîyî òlâlâ fê lâlâ 'dî 'bá yî kpâ iti njî gûgû gârâ drî-ljij drî lésî ró rî kâ rî drîj. Gô'dá gólîyî òlâlâ fê lâlâ 'dî 'bá yî kpâ njî gûgû ūgúlî lésî ró gôlé itu drî firî 'á lâ rî drîj. ²⁸ Gólîyî òpâ fê lâlâ gôlât ito rî ää'dôle cêlè bûuu  dükü 'ásî  dükü 'á. 'Dîj rî, fê lâlâ rî rî 'bá yî  yikâ  urû lésî ró gô'dá  zâ rî rî 'bá yî  yikâ kpâ vûdrî lésî ró. ²⁹ Gólîyî ūndrû gûgû fâ êdréle  urû 'dî 'bá yî gô'dá fê lâlâ 'dî 'bá yî rû'bâ lâ dâabô sî. Gô'dá  edê  yî  njî dâabô 'ásî ipâlé gûgû fâ ácê êdréle  urû 'dî 'bá yî drî lâ 'ásî, ää'dô ró bê fê lâlâ 'dî 'bá yî sôzô kôrô ūpî  njî 'dî 'bá yî kâ 'dî 'bá yî 'ásî. ³⁰ Gólîyî  edê gûgû 'dî té ūzô lâfî gôlât má drî  dâlê ní drîj nôngá nôkâtî.

³¹ “Gólîyî  edê  yî ita bî ácê tîlî sû 'bá rî 'ásî, ää'dô ró bê 'lîlî gûgû 'dî 'á 'álê lésî ró. Ita bî 'dî gólîyî òlôsê rû'bâ lâ  igigirâlê  igigirâlê sûsû ró kîyâ  isitubâ ró kâdâ-kâdâ rî, lâmûrî-lâmûrî ró rî, gô'dá kâkâ ró rî bê. Ita lôsê 'bá tândi  lôsê mälâyikâ lîndrî ita 'dî rû. ³² Gólîyî òpâ fê ácê  zâ 'bá yî sû fê kásiyâ ró rî 'ásî êdréle ndîrî gûgû 'dî 'álê lâ 'á sôlê ngá sîlîvâ 'ásî rî 'bá yî drîj. Gólîyî ūndrû fê 'dî 'bá yî rû'bâ lâ dâabô sî. Gô'dá gólîyî  edê ngá ūzô ójá kâtî dâabô 'ásî ipâlé fê ácê 'dî 'bá yî rû, ää'dô ró bê ita bî ácê 'dî  izô 'dîl sî lâ. ³³ Gólîyî  lîlî ita bî 'dî fê sû 'dî 'bá yî rû ngá ūzô ójá kâtî 'dî 'bá yî sî, vò gôlât ita  angî gûgû drî  kôkâ kâ 'dî 'bá yî  cû kâ 'dî zelé. Ita 'dî  rî vò gôlât ngîngâ lâ má drî rî lâfâ lâ  câlê vò  amâkâ  zâ rî rû sî. Gólîyî  âtrô sândukû tâ-drî lêlê kâ kûnî mvâ bê rî yí 'á rî 'bâlê ita 'dî ūgûlî vò gôlât ngîngâ lâ má drî 'dî 'á. ³⁴ Gô'dá gólîyî  âtrô sândukû fî vò tâ  onjî  ayê kâ rô 'dî  kôkôlé kpâákû sândukû tâ-drî lêlê kâ 'dî  tî. ³⁵ Gólîyî  âtrô târâbîzâ  ambâtâ 'bâ kâ 'dî 'bâlê vò  amâkâ  zâ 'dî 'á gûgû gârâ  lôrû rî rû gôlé drî-ljij drî lésî ró, gô'dá gólîyî  âtrô ngá lámbâ 'bâ kâ 'dî 'bâlê  yikâ gûgû gârâ  zâ rî rû gôlé drî- gôd rî lésî ró, mbî târâbîzâ 'dî bê.

³⁶ “Gólîyî  edê  yî ita bî ácê tîlî sû 'bá rî 'ásî, ää'dô ró bê 'lîlî fîzô gûgû 'dî 'álâ rî 'á. Ita bî 'dî gólîyî òlôsê rû'bâ lâ  igigirâlê  igigirâlê sûsû ró kîyâ  isitubâ ró kâdâ-kâdâ rî, lâmûrî-lâmûrî ró rî, gô'dá kâkâ ró rî bê. ³⁷ Gólîyî  opâ fê ácê njî fê kásiyâ ró rî 'ásî, ää'dô ró bê fê ita jô tîlî-fî 'dî kâ rî kâ rô. Gólîyî ūndrû fê rî 'dî 'bá yî rû'bâ lâ dâabô sî. Gólîyî  edê ngá  zâ 'bá yî njî  dî  lîl bôrônjî rî 'ásî, ää'dô ró fê 'dî 'bá yî lôsôzó 'álâ sî  adréle  urû. Gô'dá gólîyî  edê ngá  zâ 'bá yî ūzô ójá kâtî dâabô 'ásî, ipâlé fê ácê 'dî 'bá yî rû, ää'dô ró bê ita bî ácê 'dî  izô 'dîl sî lâ.”

Vô kôrônyâ zâ kâ ngá fefê rô Ôvârî drî rî  edê- edê lâ

27 ¹ Gô'dá nîngá sî, Ôvârî drî tâ  atâzô Mûsâ drî kî, “ jilâ  srâlîlê kâ 'dî 'bá yî  edê  yî vò kôrônyâ zâ kâ má drî fê kásiyâ ró rî 'ásî, gbôngôrôkô ró. Gô'dá gólîyî  lîlî bî gârâ lâ sû 'dî 'bá yî 'dô  icâ- icâ ró, pâ gbâyâ lâlâ njî-dri-lâ- rî cû ito 'â lâ bê. Gô'dá ácê lâ  urû rî ää'dô  yikâ pá gbâyâ lâlâ sû cû ito 'â lâ bê. ² Gólîyî  edê ngá  zâ 'bá yî  lâtôkô lâ yî  a'dô ūzô kôrônyâ  yâ kâtî vò kôrônyâ zâ kâ 'dî rû  cûmâ lâ sû 'dî 'bá yî drî lâ 'ásî,  yâ 'dî 'bá yî vò kôrônyâ zâ kâ 'dî bê,  a'dô ró bê ngá  lôrû rô. Gô'dá gólîyî ūndrû vò kôrônyâ zâ kâ 'dî rû'bâ lâ  dî  lîl bôrônjî rî sî. ³ Gólîyî  edê ngá lôsî ' e kâ vò kôrônyâ zâ kâ 'dî kâ nô 'bá yî  dî  lîl bôrônjî rî 'ásî: ngá  fô ômvô kâ rî 'bá yî, ngá  fô dâzô 'á lâ rî 'bá yî,  gâ ngá lôdâ kâ rî 'bá yî, ngá cû sîlî bê rîzô  wâ  jâlê lâsî 'ásî rî 'bá yî, gô'dá ngá lâsî  lâtôkô trô kâ rî 'bá yî bê. ⁴ Gólîyî  edê ngá rîzô lâsî  cîlî drî lâ rî  râcâ- râcâ iti bôrônjî 'ásî. Gô'dá gólîyî  edê  njî sû  pâlé vò kôrônyâ zâ kâ 'dî rû  cûmâ lâ 'ásî njîzô lâ. ⁵ Gólîyî  bâ ngá rîzô lâsî  cîlî drî lâ 'dî vò kôrônyâ zâ kâ 'dî 'á, fî gârâ lâ zelé ito 'â 'á. ⁶ Gólîyî  opâ fê ácê vò kôrônyâ zâ kâ 'dî njî kâ rô rî fê kásiyâ ró rî 'ásî, gô'dá gólîyî ūndrû fê rî 'dî 'bá yî rû'bâ lâ bôrônjî sî. ⁷ Gólîyî ūsô fê 'dî 'bá yî vò kôrônyâ zâ kâ 'dî gârâ drî lâ rî 'dî 'á, kôrô  njî 'dî 'bá yî ūpî lâ 'ásî, ää'dô ró vò kôrônyâ zâ kâ 'dî njîzô 'dîl sî lâ. ⁸ Gólîyî  edê vò kôrônyâ zâ kâ 'dî fê kpêkêrê 'ásî, gólîyî  yâkê 'â lâ rîl hûwâ. Gólîyî  edê vò kôrônyâ zâ kâ 'dî té ūzô lâfî má drî  dâlê ní drîj nôngá rî tí.”

Ndôgô gûgû lânjâ ngîngâ lâ rô Kûmú Ôvârî kâ rî kâ rî  edê- edê lâ

⁹ “Gólîyî  edê  dî- dri gûgû lânjâ mâ Ôvârî kâ 'dî kâ ndôgô lâ ita bî ácê tîlî sûsû ró rî 'bá yî 'ásî. Cêcê lâ gôlé drî- gôd rî lésî ró rî  a'âdô pá lâfâlê lâlâ nyâ'dî- rî- dri- lâ- ngâ- mûdrî. ¹⁰ Gólîyî  edê fê ácê ndôgô 'dî kâ nyâ'dî- trâ bôrônjî 'ásî. Gô'dá gólîyî  edê ngá fê 'dî 'bá yî lôsôzô 'á lâ sî rî 'bá yî bôrônjî 'ásî nyâ'dî- trâ. Gólîyî  edê ngá  zâ ūzô ójá kâtî rî sîlîvâ 'ásî ipâlé fê 'dî 'bá yî rû ita bî ácê ndôgô kâ 'dî  izô 'dîl sî lâ. Gô'dá gólîyî  edê fê lâlâ  zâ 'bá yî sîlîvâ 'ásî,  a'dô ró bê fê bôrônjî kâ  dréle  urû 'dî 'bá yî  cûzô 'dîl sî lâ. ¹¹ Ndôgô gârâ gôlé drî- lîjî drî lésî, gôlât  edê kpâ té ūzô gârâ lâ gôlé drî- gôd rî lésî rî kâtî. ¹² Gô'dá gôlé  lîtû drî fîrî lésî ró rî, ndôgô ita 'ásî 'dî cêcê lâ  a'âdô pá lâfâlê lâlâ nyâ'dî- trâ- dri- lâ- ngâ- njî. Fê ácê ndôgô 'dî kâ bôrônjî 'ásî  dréle  urû rî 'bá yî  a'âdô mûdrî, gô'dá ngá  délê bôrônjî 'ásî fê ácê 'dî 'bá yî lôsôzô 'á lâ sî rî 'bá yî  a'âdô kpâ mûdrî. ¹³  dî- dri gûgû 'dî kâ gôlé  lîtû drî  fôrê lésî 'â'dô 'bá cû fî- vô bê rî, cêcê lâ  a'âdô kpâ pá lâfâlê lâlâ nyâ'dî- trâ- dri- lâ- ngâ- njî. ¹⁴⁻¹⁵ Ndôgô ita ácê 'ásî 'dî fî- vô gûgû 'dî kâ gârâ drî lâ 'ásî cé fîfî rî 'á rî, cêcê lâ  a'âdô pá lâfâlê lâlâ njî- dri- lâ- rî cû ito 'â bê. Gô'dá fê ácê ndôgô 'dî kâ bôrônjî 'ásî rî 'bá yî  a'âdô nâ, gô'dá ngá  délê bôrônjî 'ásî  a'âdô ró fê  drézô  urû 'dî 'bá yî lôsôzô 'á lâ sî rî 'bá yî  a'âdô kpâ nâ.

¹⁶ “Gô'dá  jilâ  srâlîlê kâ 'dî 'bá yî  edê  yî ita bî ácê tîlî sû 'bá rî 'ásî, 'lîl jô tîlî-fî fîzô  dî- dri gûgû 'dî kâ 'á rî 'á. Cêcê lâ  a'âdô pá lâfâlê lâlâ mûdrî. Ita bî 'dî gólîyî òlôsê rû'bâ lâ  igigirâlê  igigirâlê sûsû ró kîyâ  isitubâ ró kâdâ-kâdâ rî, lâmûrî-lâmûrî ró rî, gô'dá kâkâ ró rî bê. Gólîyî  edê fê sû lôsôlê ngá bôrônjî 'ásî rî 'á sû  itî jô tîlî-fî kâ 'dî  fîfî. ¹⁷ Fê ácê ndôgô 'dî kâ 'dî 'bá yî ndrî dîrî  dî- dri gûgû 'dî kâ 'dî rû sî rî, gólîyî òlôsê fê 'dî 'bá yî ndrî ngá  délê bôrônjî 'ásî rî 'á. Gô'dá gólîyî  edê ngá  zâ ūzô ójá kâtî rî sîlîvâ 'ásî ipâlé fê 'dî 'bá yî rû ita bî ácê ndôgô 'dî kâ 'izô 'dîl sî lâ. Gô'dá gólîyî  edê fê lâlâ  zâ 'bá yî kpâ sîlîvâ 'ásî,  a'âdô ró bê fê bôrônjî kâ  dréle  urû 'dî 'bá yî  cûzô 'dîl sî lâ.

¹⁸  dî- dri gûgû 'dî kâ cêcê lâ  a'âdô pá lâfâlê lâlâ nyâ'dî- rî- dri- lâ- ngâ- mûdrî, gô'dá  längbângú lâ  a'âdô pá lâfâlê lâlâ nyâ'dî- trâ- dri- lâ- ngâ- njî. Ita bî ácê tîlî ró gólîyî 'lîl ndôgô  dî- dri 'dî kâ rû rî, cêcê lâ  urû rî 'a'âdô pá lâfâlê lâlâ rî cû ito

'â lâ bê. ¹⁹ Gõ'dá ngá ndrï gólïyï lôsï gûgû 'dî kâ 'êzó rî 'bá yî gõ'dá ngá gólïyï gûgû 'dî ipâ kâ ̄nyákú drïj rî 'bá yî bê, gólïyï ̄edê ngá 'dî 'bá yî ndrï bôrónjï 'ásï."

Tâ 'bâ'bâ lâsï lámbâ kâ tâsï rî

²⁰ "Tâ 'bâ'bâ lâsï lámbâ kâ rî kâ rîl'â ̄dî nô: ní 'bâ tâ ̄ojílâ ̄sîrâ'lélê kâ 'dî 'bá yî drí, gólïyï ̄âatrô ró bê dô tândí ̄olivâ kâ lôdâlâ lámbâ 'dî 'bá yî 'â, ̄dô rô bê lámbâ 'dî 'bá yî drí zâa rîzô kôlé kâyï vósï cé. ²¹ Gõ'dá ̄rónâ yî mvá lâ yî bê ̄bâ lámbâ rî 'dî 'bá yî gûgû 'dî 'â, ̄vî itá bî gólâ 'ilí sândukû tâ-drj lêlê kâ 'dî ândrá rî 'ásï. Gólïyï ̄bâ lámbâ 'dî 'bá yî rîl'â kôlé ngâcï gîrj kâyï vósï cé gûgû ̄várí kâ 'dî 'â. 'Dî rîl'â tâ 'bâ'bâ 'i ̄ojílâ ̄sîrâ'lélê kâ 'dî 'bá yî drí rîl'â 'elâ zâa gbâdú câlé bûu òzowâ lâ yî ózowâ yî rû ̄dûkû ãkô."

Ítâ kôronyâ zâ 'bá rî 'bá yî kâ

28 ¹ Gõ'dá ̄várí drí tâ âtázó Músä drí kî, "Ní ̄azî ánî ̄adrúpî ̄rónâ ní ngálâ mvá lâ yî Nâdábë, ̄bîhû, ̄lîyézâ gõ'dá ̄támâ yî bê, ní njî rô gólïyï ̄ojílâ ̄sîrâ'lélê kâ lâfâlê 'ásï ̄dólé lôsï ̄elé má drí gûgû lânjâ ámákâ 'á gõ'dá kpâ kôronyâ zâlê ngá fefê rô má drí. ²⁻³ Ní ̄azî ̄ojílâ gólïyï má drí tâ nîn' ngá 'dî dî kâ fêzô drlîyï rî ndrï, ní âtâ rô tâ gólïyï drí itá ̄rónâ yî kâ 'dizó, tâlâ ̄bâ rô bê gólïyï ̄ojílâ ngîl'â lâ rô lôsï ̄elé má drí. Itâ lôsé 'bâ 'dî 'bá yî ̄olosê ̄yî itâ sùsù tândí kôronyâ zâ 'bá rî 'bá yî kâ ánî ̄adrupi ̄rónâ yî drí mvá lâ yî bê, tâlâ ̄bâ rô bê lânjâ gólïyï rû gõ'dá kpâ gólïyï drí sùzô bê sùsù lôsï ̄erê 'â. ⁴ Gólïyï ̄olosê itâ nô 'bá yî ̄rónâ rî gogô drí: itâ bî fînyawâ ágâsî kâ, itâ kútuwâ ̄zîlî ̄efodé rî, itâ ̄azâ ̄acé 'bá bûu pâ ômbê 'ásï ̄igigirâlê ̄igigirâ rî, itâ ̄acé cê 'bá bûu ̄orokô drj sî sôlê itâ ̄acé 'bá bûu pâ ômbê 'ásï 'dî drj sî, itâ bî drj gõ kâ, gõ'dá itâ bâgô rô ipi kâ bê. Gólïyï ̄edê kpâ itâ lânjâ rî 'bá yî ̄itâ ̄rónâ rî mvá yî drí sôlê rîzô lôsï ̄elé má drí kôronyâ zâ 'bá rô. ⁵ Gõ'dá gólïyï ̄dî itâ 'dî 'bá yî ngá nô 'bá yî 'ásï: tîlâ sû 'bá rô, kiyâ ̄isitubâ rô kâdâ-kâdâ rî, lâmûrj-lâmûrj rô rî, gõ'dá kâkâ rô rî, gõ'dá kpâ kiyâ wâyî-wâyî dâabô rô rî 'bá yî bê."

Ítâ ̄efodé rô rî lârâkô lâ

⁶ "Gõ'dá itâ 'dî 'bá tândí rî 'bá yî ̄dî itâ kútuwâ ̄zîlî ̄efodé rî tîlâ sû 'bá rô rî 'ásï, kiyâ ̄isitubâ rô kâdâ-kâdâ rî, lâmûrj-lâmûrj rô rî, kâkâ rô rî, gõ'dá kpâ kiyâ wâyî-wâyî dâabô rô rî bê, ̄edélé lânjâ rô ̄igigirâlê ̄igigirâ rî 'ásï. ⁷ Itâ ̄efodé 'dî ̄olosê itâ bî rî 'ásï, ̄lôlâ ágâlé lési rô, gõ'dá ̄azâ ̄iyikâ ̄ugûlî lési, gõ'dá kpâ itâ bâgô ̄uwû drj kâ bê rî, ̄dô rô bê itâ bî ágâlé lési rî kâ ̄icûlî itâ bî ̄ugûlî lési rî kâ bê. ⁸ Gólïyï ̄edê bâgô ipi kâ kpâ kiyâ lârâkô ̄alô-̄alô 'dî 'bá yî 'ásï tîlâ bê, lôsélé itâ ̄efodé kâ 'dî rû, ̄dô rô bê ngá ̄lô rô. ⁹ Gólïyï ̄âatrô kûnî mvá lâgû-lâgû ̄zîlî ̄onikîsî rî rî, gõ'dá gólïyï ̄ogô rô ̄yâkobâ ̄sîrâ'lélê rî mvá yî mûdrj-drj-âlô-ngâ-rj rî 'bá yî rû lâ yî pâlê kûnî mvá 'dî 'bá yî drj. ¹⁰ Gólïyï ̄opâ rû 'dî 'bá yî ̄alô ndrô gólïyï tî kâ rî vò rô. Kûnî mvá ̄alô rî drj ̄âlô ̄nîj-kâzîyâ, gõ'dá ̄azâ rî drj ̄âlô ̄dô kpâ ̄nîj-kâzîyâ. ¹¹ ̄ojílâ gólâ rî 'bá ngá pâlê dôdô rî ̄opâ ̄yâkobâ rî mvá 'dî 'bá yî rû lâ yî kûnî mvá rj 'dî 'bá yî drj. Gõ'dá gólâ ̄edê ngá kûnî ̄âfî kâ ̄azâ 'bá yî rj dâabô 'ásï, ̄dô rô bê kûnî mvá 'dî 'bá yî ̄atîlî gâgâ. ¹² Ní trô kûnî mvá rj ̄yâkobâ rî mvá yî rû bê drj lâ 'dî 'bá yî 'bâlê itâ bâgô ̄efodé kâ ̄uwû drj 'â 'dî 'bá yî rû. Ní 'bâ ̄alô rî ̄uwû drj drj-âgô kâ rî lési rô, gõ'dá ní 'bâ ̄azâ rî ̄iyikâ gôlê ̄uwû drj drj-âjîlî lési rô, ̄âlô rô ̄yâkobâ rî mvá yî tâ. Rû 'dî 'bá yî ̄orî zâa ̄rónâ rî ̄uwû drj 'â, tâlâ ̄ojílâ ámákâ tâ lâ ̄orî rô ágâlé zâa kârâ mâ ̄kumû ̄vârî drj.

¹³⁻¹⁴ "̄ojílâ ̄sîrâ'lélê kâ ̄edê nyârî rj bâgô rô dâabô ̄ififî 'ásï, gõ'dá gólïyï ̄edê kpâ ngá ̄icû kâ lâ rj, ̄dô rô bê nyârî rj 'dî 'bá yî ̄ârjó kûnî mvá 'bâlê ̄uwû drj 'â 'dî 'bá yî rû itâ ágâsî kâ rî ̄atîlî."

Tâ itâ bî ágâsî kâ ̄edê-̄edê lâ kâ

¹⁵ Gõ'dá ̄vârî drí tâ âtázó Músä drí kî, "̄ojílâ rj 'bá itâ 'dîlî dôdô rî ̄dî ̄iyî itâ bî ágâsî kâ kôronyâ zâ 'bá drí, tâlâ ngá ̄azâ bê 'e'â 'bâlâ itâ rî 'dî 'â kôronyâ zâ 'bá 'dî 'bâlê ̄icâlê tâ gólïyï mâ ̄vârî drí lêlê 'elé rî 'bá yî nîlî. Itâ rî 'dî ̄dî kpâ ngá gólïyï itâ bî ̄efodé kâ 'dî 'dîzó ̄dî sî lâ rî 'bá yî sî: tîlâ sû 'bá rô, kiyâ ̄isitubâ rô kâdâ-kâdâ rî, lâmûrj-lâmûrj rô rî, kiyâ kâkâ rô rî, gõ'dá kpâ kiyâ wâyî-wâyî dâabô rô rî bê, ̄edélé lânjâ rô ̄igigirâlê ̄igigirâ rî. ¹⁶ Gõ'dá itâ rî 'dî ̄ââtî 'â lâ ̄andâlâ ̄lô, ̄dô rô bê kîsî kâtî. Gõ'dá ̄ijjibî ̄garâ lâ sû kpâ 'dô ̄icâ-̄icâ rô, ̄âlô ̄dô drj-mvâ-̄lîfî lâlâ ̄nîj-̄drj-̄lâ-sû. ¹⁷ Gólïyï ̄edê ̄esê lâ sû itâ bî ágâsî kâ 'dî rû, ̄dô rô bê kûnî mvá lâgû-lâgû mûdrj-drj-âlô-ngâ-rj rî 'bá yî ̄icîzó 'â lâ ̄iyî 'ásï. ̄esê lâ ̄sîsî rî 'â rî, gólïyï ̄icî kûnî mvá nâ nô 'bá yî: kûnî mvá kâkâ rô ̄zîlî ̄kârânâlîyâñi, kûnî mvá kpíri-kpíri lâwâ-lâwâ rô ̄zîlî ̄tôpâzâ, gõ'dá kûnî mvá kâdâ-kâdâ ̄kâdâ-kâdâ rô ̄zîlî ̄berîlê rî bê. ¹⁸ Gõ'dá ̄esê rj lâ rô rî 'â rî, gólïyï ̄icî kûnî mvá nâ nô 'bá yî: kûnî mvá ngbângbâ lâdâ-̄lâtâ ̄zîlî ̄emêrâlâdâ, kûnî mvá lâgû-lâgû rô kâdâ-kâdâ rô ̄zîlî ̄sâfîrê, gõ'dá kûnî mvá kpíri-kpíri kâdâ-kâdâ rô ̄zîlî ̄kîrîsîpârasé bê. ¹⁹ Gõ'dá ̄esê nâ lâ rô rî 'â rî, gólïyï ̄icî kûnî mvá nâ nô 'bá yî: kûnî mvá wâyî-wâyî rô ̄zîlî ̄jâsînîsî, kûnî mvá ngîlâkâ-lâkâ rô mvêêmâvê ̄zîlî ̄ágêtê, gõ'dá kûnî mvá lâmûrj-lâmûrj rô ̄zîlî ̄amâsâsítî bê. ²⁰ Gõ'dá ̄esê sû lâ rô rî 'â rî, gólïyï ̄icî kûnî mvá nâ nô 'bá yî: kûnî mvá cû ̄urî bê ngiingi dûu ̄zîlî ̄onikîsî, kûnî mvá ngbângbâ lâwâ-lâwâ rô ̄zîlî ̄kîrîsôlâtê, gõ'dá kûnî mvá lâgû 'bá ngbângbâ ngânâ kâtî ̄zîlî ̄jâsîpâ bê. ̄icî ndrî ngá kûnî mvá ̄âfî kâ ̄edélé dâabô 'ásî rj 'bá yî sî. ²¹ Gólïyï ̄olôpâ ̄yâkobâ ̄sîrâ'lélê rî mvá yî rû ̄alô-̄lô kûnî mvá 'dî 'bá yî drj. Kûnî mvá 'dî 'bá yî ̄âlô ̄iyî 'bâsûrû ̄sîrâ'lélê kâ mûdrj-drj-âlô-ngâ-rj rî 'bá yî 'dî, ̄ozô ̄yâkobâ rî mvá yî rû ̄âpâlê 'bâsûrû 'dî 'bá yî drj rî kâtî.

²² "Gõ'dá itâ bî ágâsî kâ 'dî drj rî, gólïyï ̄âatrô nyârî rj gólïyï ̄edélé trâ bâgô rô dâabô ̄ififî 'ásî 'dî 'bá yî. ²³ Gólïyï ̄edê tómô rj dâabô 'ásî, ̄dô rô bê ̄icûlî rû ̄icûmâ itâ bî ágâsî kâ ̄urû lési 'dî 'bá yî rû. ²⁴ Gõ'dá gólïyï ̄osô nyârî bâgô rô dâabô 'ásî 'dî 'bá yî kôrô ̄upi tómô 'dî kâ 'ásî ̄ombézô lâ 'dî sî lâ. ²⁵ Gõ'dá gólïyï ̄icî rô nyârî rj ̄âzâ 'dî 'bá yî bê ngá kûnî mvá ̄amôlê rj itâ ̄efodé kâ rû ̄uwû drj 'â 'dî rû. ²⁶ Gõ'dá gólïyï ̄edê tómô ̄âzâ 'bá yî rj dâabô 'ásî ̄icûlî itâ rj ̄adûkû ágâsî kâ ̄vûdrj lési rj 'bá yî rû 'âlê lési rj 'â ̄efodé rû. ²⁷ Gólïyï ̄edê tómô ̄âzâ 'bá yî rj dâabô 'ásî ̄icûlî ̄efodé rû ̄anyî ̄iprj rû.

ní bē kpá gólâ rî pá-mvá-ágó gólé drî-ágó drî lési rî rú. Gô'dá ní 'ê kpá nyé ïtí Árónâ rî mvá yî rú sî. Gô'dá ní trô ãrí 'dî ūrûkâ lâ lûvîlî vō kôrõnyâ zâ kâ 'dî gârâ lâ sû 'dî 'bâ yî 'ásî ndrî. ²¹ Gô'dá ní trô ãrí 'dî ūrûkâ lâ vō kôrõnyâ zâ kâ 'dî drî sî, ônjálé dô òrë fê kâ rî sî, ní lûvî rô Árónâ yî rú mvá lâ yí bê, gô'dá kpá ítâ gólîyíkâ rú sî, gólîyî nyânyâ gô'dá ítâ gólîyíkâ rî 'bâ yí bê, ã'dô rô ïyî bê njââ lôsî ámákâ 'lél.

²² “Gô'dá ní mvâ dô kâbîlîkî gólâ Árónâ yî 'bâ 'bâ â'dolé njââ lôsî ámákâ 'lél 'dî kâ, ãvî lâ, dô ngá gólîyî 'álé lési rî rú rî 'bâ yí bê, ní mvâ kpá ôgô tî ūrûkâ gô'dá ólöffi rî rî 'bâ yî gô'dá dô lâ bê, gô'dá párâ'bú pá gólâ gólé drî-ágó drî lési rî bê. ²³ Gô'dá ívõ gólâ ámbâtâ fî ngüüngî 'bâzô 'a lâ 'dî 'ásî rî, ní trô ámbâtâ âlô 'bêlê dô òlívî kâ sî rî, ámbâtâ âlô 'bêlê dô âkó yí 'a rî, gô'dá ámbâtâ kpékérë kpá âlô. ²⁴ Gô'dá ní trô ámbâtâ 'dî 'bâ yî ngá kâbîlîkî kâ 'dî 'bâ yî bê ndrî 'bâlê Árónâ yî drî ágálé 'a mvâ lâ yí bê, tâlâ gólîyî ïngâ rô ïyî ûrû lôyâlé ngá fêfê lôyâlé rî rô má Kúmú Ôvârî drí. ²⁵ 'Dî vósî, ní trô ngá 'dî 'bâ yî ndrî gólîyî drîgâ sî, ní zâ rô vō rizó kôrõnyâ zâlê 'dî drîlî kpâkâ âlô kâbîlîkî sisî ní drí zâlê trâ lâsî sî ngá fêfê rô 'dî bê, ajî lâ â'dô ámâ 'bâ'â 'dolé ãyikô rô.

²⁶ “Gô'dá nîngâ sî, ní trô kâbîlîkî gólâ Árónâ yî 'bâ 'bâ â'dolé njââ lôsî ámákâ 'lél 'dî bâ lâ ìngâlê ûrû ìyâlê má Kúmú Ôvârî rî lîfî drî 'a ngá fêfê ìyâlê rî rô má drí. Vó lâ sî rî, ní gô rô 'bâlâ ání nyânyâ drí nyâlê.

²⁷ “Gô'dá ïtí rî, ní 'bâ kâbîlîkî 'dî â'wâ lâ ūrûkâ gólâ Ôvârî drí 'bâlê Árónâ yî drí nyâlê 'dî â'dolé ngüngî lâ rô gólîyî drí. Â'wâ rí 'dî 'bâ yî 'dî rî'â bâ gô'dá párâ'bú lâ gólîyî ìngâlê trâ ûrû ìyâlê má Kúmú Ôvârî rî lîfî drî 'a rî. ²⁸ Gô'dá ïzâtû õzô õjîlâ ïsîrâ'lêl kâ òtirî rî'â yî ngá fêfê tâ 'dî 'e kâ õjîlâ âzî bê rî kâ fêlê má Kúmú Ôvârî drí rî, â'wâ ūrûkâ rî 'dî 'bâ yî â'dô â'dô'â ïyikâ zââ Árónâ yî kâ mvâ lâ yí bê gô'dá kpâ òzowâ lâ yí bê. ²⁹ Gô'dá nîngâ sî, itâ Árónâ kâ rizó lôsî kôrõnyâ zâ kâ 'elé 'dî, icâ trâ suzó rú lâ ïyî â'dolé òzowâ lâ yí gólâ vólé sî rî 'bâ yî drí, tâlâ iicâ rô bê dô dazó gólîyî drîlî, gô'dá drí 'bâzô gólîyî drîlî itâ rî 'dî 'bâ yî bê ïyî rú. ³⁰ Gô'dá ïtí rî, âzâkôlâ gólâ â'dô 'bâ drî-'bâ kôrõnyâ zâ 'bâ yî kâ rô Árónâ vólé sî rî â'dô itâ rî 'dî 'bâ yî sô'a kâyî njî-drî-lâ-rî sî, kâyî gólâ drí rî'â kârâmâ drí 'bâ'â bâ kâ 'dî 'elé rî 'bâ yî sî.

³¹ “Ití rî, ní trô kâbîlîkî â'wâ gólâ kârâmâ drí 'bâ'â bâ kâ rî sî ãmbukû lâ rî, gô'dá lâdilî vô ngüngî lâ âzâ 'a. ³² Ní fê â'wâ 'dî Árónâ yî drí nyâlê mvâ lâ yí bê, ámbâtâ gólîyî ívô 'a rî 'bâ yî sî gûgû tî. ³³ Gô'dá gólîyî ââ'dô cé ïyî drîlî sî â'wâ gô'dá ámbâtâ gólîyî 'bâ 'bâ ngá fêfê rô tâ ònjí gólîyíkâ rî 'bâ yî âyézô rî nyâlê kârâmâ drí 'bâ kâ gólîyî drîlî rî tú. Õjîlâ tâkó nyá ïyî kô, tâlâ o'bâ ngá rî 'dî 'bâ yî trâ gârâ drîlî ngî lâ rô kôrõnyâ zâ 'bâ yî drí. ³⁴ Gô'dá õzô â'wâ ngâtâ ámbâtâ kârâmâ drí 'bâ'â bâ kâ rî kâ 'dî âzâkâ lâ òlâkâ trâ câlê drîzô âzâ sî rî, icâ trâ zâzô lâ vólé lâsî sî. Ícâ nyâzô lâ kô, tâlâ o'bâ trâ ngüngî lâ rô kârâmâ 'dî tâsî.

³⁵ “Ní 'e tâ rî 'dî 'bâ yî nyé õzô má drí âtâlê trâ ní drí rî kâtí, â'dô rô bê Árónâ yî 'bâlê kôrõnyâ zâ 'bâ rô mvâ lâ yí bê. Gô'dá kârâmâ drí 'bâ'â bâ kâ 'dî â'dô 'e'â lâ kâyî njî-drî-lâ-rî. ³⁶ Kâyî âlô-âlô kârâmâ 'dî kâ vósî cé rî, ní lî lîfî jôrâ fêlê ngá fêfê rô tâ ònjí âyézô. Ngá fêfê 'dî â'dô vô kôrõnyâ zâ kâ 'dî 'bâ'â â'dolé ngbângbâ má lîfî. Ní 'bâ vô kôrõnyâ zâ kâ 'dî â'dolé ngüngî lâ má drí dô ndrûndrû sî rû'bâ lâ 'a kâyî njî-drî-lâ-rî 'dî 'bâ yî vósî cé. ³⁷ Gô'dá ní rî ngá fêfê tâ ònjí âyé kâ 'dî 'bâ yî fêlê kâyî vósî cé ândâlâ njî-drî-lâ-rî, vô kôrõnyâ zâ kâ 'dî 'bâlê â'dolé ngüngî lâ má drí. Vó lâ sî rî, vô kôrõnyâ zâ kâ 'dî â'dô 'bâ'â zââ bâdî vô ngüngî lâ má drí rî rô, gô'dá õzô âzâkôlâ 'dî ngâtâ ngá âzâ òdô trâ rî, ââ'dô rî'â cé ámákâ rô.”

Ngá fêfê kâyî vósî cé rî

³⁸ Ôvârî drí kpá tâ âtázó Músâ drí kî, “Nôô yî rî'â ngá gólîyî ânî drí 'bâ'â fêlâ ngá fêfê rô vô kôrõnyâ zâ kâ 'dî drîlî kâyî vósî cé rî 'dî: kâbîlîkî rî gólîyî ndrô lâ ïyî drí â'dolé âlô âlô rî 'bâ yî. ³⁹ Ní fê âlô rî cîjnô gô'dá âzâ rî ââ'dô ìyâlîkâ lânjâtûlî bê. ⁴⁰ Gô'dá gólâ sîsî rî bê rî, ní fê kîlô âlô 'a'lî-ârâ 'bölî-'bölî ârâjâ kâ ônjálé mälângî lítâ âlô kâ dô zâlê òlîvî 'ásî rî sî. Gô'dá nî gô rô kpá òdrâ mälângî lítâ âlô kâ âtrôlê dâlê ngá mvûmvû gólâ ngá fêfê rô rî rô. ⁴¹ Gô'dá lânjâtûlî sî rî, ní fê rô kpá kâbîlîkî gólâ âzâ rî lâ rô rî ngá fêfê rô nyé õzô cîjnô rî fêrê kâtí. 'Dî rî'â ngá fêfê nyâsâ rô rî 'dî mâ Kúmú Ôvârî drí, gô'dá ajî lâ sû trâ má rû rôrô. ⁴² Gô'dá kâyî nô 'bâ yî 'a câlê bûuwû aqî 'álâ zââ bâdî rî, ngá fêfê gólâ zâzâ lâ rô lâsî sî 'dî ââ'dô rî'â fêlâ kâyî vósî cé má ândrá gûgû ámâ â'dô-â'dô kâ rî tî, tâlâ vô rî 'dî 'dî rî'â vô gólâ má drí ânî õjîlâ ámâkâ ûsûzô gô'dá tâ âtázó nî rî gogó drí rî 'dî. ⁴³ Vô rî 'dî 'a rî, má â'dô õjîlâ ïsîrâ'lêl kâ ûsû'â, gô'dá vô 'dî â'dô ámâkâ rî kâ lâgû 'bâ lâgû rî 'dî 'e'â â'dolé ngüngî lâ rô má drí. ⁴⁴ Ití rî, tâ pâtîlî rô, má â'dô gûgû 'dî gô'dá vô kôrõnyâ zâ kâ 'dî bê 'e'â â'dolé ngüngî lâ rô má drí, gô'dá má drí kpá Árónâ yî 'bâzô mvâ lâ yí bê ngî 'âzî-âzî rû sî lôsî ámâkâ 'elé kôrõnyâ zâ 'bâ yî rô. ⁴⁵ Gô'dá má â'dô rî'â õjîlâ ïsîrâ'lêl kâ lâfâlê â'dolé Ôvârî gólîyíkâ rô. ⁴⁶ Gô'dá gólîyî â'dô njî'â lâ kî, má 'dî rî'â Kúmú gólîyíkâ Ôvârî gólâ gólîyî pâ 'bâ Mâsîrî 'âsî, tâlâ má rî rô bê gólîyî lâfâlê rî 'dî. Ití rî, pâtîlî má rî'â Kúmú gólîyíkâ Ôvârî 'dî.”

Vô lânjâ ngá ajî bê tûrû-tûrû rî zâ kâ rî êdê-êdê lâ

30 ¹ Gô'dá nîngâ sî, Ôvârî drí tâ âtázó Músâ sî kî nî rî, “Ní êdê vô lânjâ âzâ fê kâsîyâ rô rî 'âsî rizó ngá ajî bê tûrû-tûrû õzô bâhûrû kâtí rî zâlê má drí. ² Ití rî, vô rî 'dî ââ'dô gböngörökô rô. I'lîbî gârâ lâ sû 'dî 'bâ yî 'dî icâ-icâ rô drî-mvâ-lîfî mûdrî-drî-lâ-ngâ-njî-drî-lâ-nâ, gô'dá âcê lâ ûrû rî ââ'dô pâ-gbâyâ nâ. Gô'dá ââ'dô kpá cû ngá lârâkô bê õzô kôrõnyâ 'yâ kâtí rî 'bâ yî bê úsú lâ sû 'âsî. Òpâ 'yâ 'dî 'bâ yî pâpâ kpá fê kâsîyâ rô rî 'âsî, â'dô rô bê ngá âlô rô vô ngá ajî bê tûrû-tûrû rî zâ kâ 'dî bê. ³ Gô'dá nîngâ sî, ní gô rô drî lâ ûrû lési rî gârâ lâ sû 'dî 'bâ yî, gô'dá 'yâ lâ yí bê ndrûlî ndrûndrû dââbô ififî sî, gô'dá nî 'ê fî gârâ lâ igigíralé igigírâ dââbô sî dîrî gbââ. ⁴ Gô'dá ní gô rô ìnjî rî êdêlê dââbô 'âsî, â'dô rô bê vô ngá ajî bê zâ kâ 'dî njî kâ rô, ní ipâ ìnjî 'dî 'bâ yî gârâ lâ yí rî rî 'âsî, fê âcê njîzô lâ rî 'bâ yî sôzô üpî lâ yí 'âsî. ⁵ Gô'dá ní êdê fê rî 'dî 'bâ yî fê kâsîyâ rô rî 'âsî. Ní ndrû rû'bâ lâ yí dââbô sî. ⁶ Gô'dá nîngâ sî, ní 'bâ vô rizó ngá ajî bê rî zâlê drî lâ 'dî gûgû 'âlê ìvî lési itâ gólâ 'lîlî trâ sândûkû tâ-drî lêlê kâ ândrá rî 'â, tâlâ sândûkû 'dî rî'â vô gólâ má drí ânî ûsûzô rî 'dî. ⁷ Gô'dá cîjnô vósî cé, õzô Árónâ âanî trâ bâgô lámbâ kâ êdêlê nîngâ rî, gólâ icâ trâ ngá

gólīyî ąjî lâ yî drí â'dólé tûrû-tûrû rî 'bá yî âtrôlé zâlē lâsî sî vō 'dî drî. ⁸ Gõ'dá gólâ â'dô kpá ngá ąjî bê tûrû-tûrû 'dî zâ' ı'dî lânjâtûlî sî, őzõ gólâ ôtirî ânî lámbâ ı'lí rî. Gólâ ől'ê ıtî ıtu vósî cé, tâlâ ngá ąjî bê tûrû-tûrû 'dî őrî ró vélé Ôvârî ândrá zââ gbádú cälé bûuu ózôwá lâ yî ózôwá yî rú ădûkû ăkó. ⁹ Gõ'dá ıtî rî, vō 'dî drî rî, ní fë cé ngá ąjî bê tûrû-tûrû mbî rî ı'dî, té őzõ má drí â'dálé ní drí rî kâtí. Ní fë ngá gólîyî lôgâlé trá dô, őzõ ngá ăzâ ngîf gólîyî ąjî bê tûrû-tûrû rî 'bá yî kâtí, ngá fëfë kôrõnyâ ró rî 'bá yî kâtí, ăzâkâ lâ yî ngâtá ădrûgû ıfî 'lî yâ, ngâ gõ'dá őôrá trôlê dâlê drî lâ 'á rî 'bá yî kô. ¹⁰ Gõ'dá Árónâ drí icâlê lâ'bí vō 'dî 'bá 'bá â'dólé ngbângbâ Ôvârî ıfî rî 'dâlê ı'dî ândâlâl ălô ndrô 'á. Gõ'dá áâtrô kôrõnyâ gólîyî fêlê trá ngá fëfë ró tâ önüj tâsî 'dî 'bá yî ărî lâ lôbêlê vō 'dî ı'yâ lâ yî sû rî 'bá yî rú sî. Ó'dâ lâ'bí 'dî ndrô vósî cé zââ gbádú cälé bûuu ózôwá lâ yî ózôwá yî rú ădûkû ăkó. ıtî rî, vō rî 'dî icâ trá rîlî ngîngî lâ ró mâ Kûmû Ôvârî drí."

Âdî ômbê gîgî kâ ngá fëfë ró gûgû Ôvârî kâ 'dî' ı'dî lâ tâsî gõ'dá kpá vó lâ ndrêzó rî

¹¹ Gõ'dá nîngá sî, Kûmû Ôvârî drí tâ âtázó Mûsâr drí kî, ¹² "Mûsâr, őzõ ní őtirî rî őjîlâ ı'sîrâ'elê kâ lâlê rî, icâ trá ăgô ălô-ălô drí ădî sîlîvâ xró rî fêlê má drí iyî ômbê gîzó, ngá lâzé önüj őzõ kô 'dêê gólâ drî, őzõ őotirî rî őjîlâ lâlê rî. ¹³⁻¹⁴  lâ cé ăgô cé  fî  ndrô bê nyâ'dî-trâ rî  dî zââ nî'â sîsî 'lâlâ. Gõ'dá  jîlâ  lô- lô lôfîlî trá 'dîy lâlâ 'á rî icâ trá gólâ drí ădî lêlê rî fêlê lânjî lâ drí â'dozó  ndrî kpâkâ ălô.  tî rî,  jîlâ  lô- lô icâ trá fêlê ngá fëfë ró má drí. ¹⁵ Gõ'dá bê trá  tî rî, ngâ-fî dûu 'bá  fëfë  dî  lêlê 'dî gârâk kô, ngâtá ngá ăkô lé 'bá  fëfë kpâ kô vûdrî 'lâlâ ró,  zõ gólîyî  tirî  dî  fëfë  yî  ombê gîzó rî. ¹⁶ Gõ'dá ní  d'u  dî  dî  jîlâ  sîrâ'elê kâ drîgâ sî,  dô ró bê gûgû lânjâ  mâkâ 'dîzó gõ'dá kpá vó lâ ndrêzó.  tî rî,  dî  ombê gî kâ rî 'dî â'dô  d'ô'á fêlê tâ  délé gólîyî lâfâlê 'asî Ôvârî bê. Gõ'dá nîngá sî, tâ  sûzó gólîyî rú rî â'dô rî'â má drî."

Tâ sâánî ândrê drí jî kâ pâ bê rî tâsî rî

¹⁷ Gõ'dá nîngá sî, Kûmû Ôvârî drí tâ âtázó Mûsâr drí kî, ¹⁸ "Ní  dê sâánî ândrê cù pâ bê  lô bôrônjî 'asî,  dô ró bê drî jîzó pâ bê. Gõ'dá ní  trô ró 'bâlê gûgû lâfâlê vô kôrõnyâ zâ kâ bê rî 'á. Gõ'dá ní  bê ró lûmvû dâlê 'á lâ, ¹⁹ tâlâ Árónâ yî mvâ lâ yî bê drí rîzó  yî drí gô'dá pâ bê jîlî  dî sî lâ. drê  kpâkâ'dâ gólîyî drí fî  kô lôsî Ôvârî kâ 'elê. ²⁰⁻²¹ 'Dî drê sîsî gólîyî ngá kô fîlî gûgû 'lâlâ ngâtá  câlê  nyâ vô kôrõnyâ zâ kâ rî rú ngá fëfë fêlê, tâlâ  oôzó gólîyî  fû kô. Tâ rî 'dî  dî rî'â tâ 'bâ'bâ gólâ Árónâ yî drí  fîlî gâgâ mvâ lâ yî bê gô'dá kpá ózôwá lâ yî bê zââ gbádú zââ rî  dî."

Tâ dô ndrûndrû tâsî rî

²² Gõ'dá nîngá sî, Kûmû Ôvârî drí tâ âtázó Mûsâr drí kî, ²³ "Ní  trô ngá  jî tândí bê rî 'bá yî: kîlô njî-kâzîyâ dô mûrâ ró rî kâ, kîlô nâ ngá  jî bê tûrû-tûrû zîlî gîrîfâ rî kâ, kîlô nâ  mâ  jî bê tûrû-tûrû lârâkô bê pârâkâ kâtí rî kâ, ²⁴ gõ'dá kîlô njî-kâzîyâ kâsîyâ  fôk kâ bê. Gõ'dá ní  dâ ró bê kpâ mâlângâ sû dô  lîvî kâ  délé rî kâ  dî bê lâ  yî. ²⁵ Gõ'dá ní  dê ró dô ndrûndrû gólâ ngá rî 'bá yî lô'bâlê ngîngî lâ Ôvârî kâ ró rî, ní  onjâ tândí ró  zõ rîyâ  onjárê kâtí. ²⁶ Gõ'dá ní  trô dô cù  jî bê 'dî rî'â  ndrûlâ gûgû lânjâ  mâkâ rú, sândûkû tâ-dri lêlê kâ rú, ²⁷  târâbîzâ rú gô'dá ngá lâ yî lô'bâlê drî lâ 'á rî 'bá yî bê  ndrî, ngá lâmbâ 'bâzô drî lâ ngá lâ yî bê  ndrî 'dô, vô rîzó ngá  jî bê rî zâlê rî, ²⁸ vô rîzó kôrõnyâ zâlê má drí rî 'dô ngá lâ yî bê  ndrî, gõ'dá kpâ sâánî ândrê pâ bê rîzó drî jîlî pâ bê rî bê. ²⁹ Gõ'dá ní 'bâ drî drî lâ  yî  tî, tâlâ drîlîyî  dôzó bê ngîngî lâ Ôvârî kâ ró.  zõ ngá ngâtá  jîlâ 'lî yâ  dô rú trâ ngá 'dî 'bá yî rú rî, Ôvârî  dô trô'â lâ  yî zââ  yîkâ ró. ³⁰ Gõ'dá ní  ndrû Árónâ yî mvâ lâ yî bê kpâ dô rî 'dî sî, gõ'dá ní 'bâ ró drî gólîyî drî  gólîyî 'bâlê ngîngî lâ kôrõnyâ zâ 'bá yî ró  lôsî  mâkâ 'elê. ³¹ Nîngá sî, ní gô ró tâ  atâlê  jîlâ  sîrâ'elê kâ drí kî, dô lânjâ rî 'dî,  dô rî'â  ndrûlî  jîlâ tâkô ró rî 'bá yî rú kô. Gõ'dá  icâ kpâ kô rîzó  lîfî dô rî 'dî  onjâlê rî âtrôlê  dî rîzó dô  zâ 'bá yî  onjâlê  zõ dô rî 'dî kâ rî kâtí, tâlâ dô rî 'dî rî'â ngîngî lâ  lôsî  mâkâ 'ezó. Gõ'dá bê  tî rî, ní 'bâ dô rî 'dî kpâ  d'ôlê ngîngî lâ ró má drí. ³³ Gõ'dá  jîlâ  zâ dô  zâ  onjâ 'bá  zõ dô rî gôgô 'dî kâtí, ngâtá dô rî gôgô 'dî  trô 'bá dâlê  jîlâ  zâ gólâ  d'ô 'bá kô kôrõnyâ zâ 'bá ró rî drî rî,  dô gólâ dâ 'bâ lâ  azî- azî drî 'dî kî'â vôle  azî- azî 'asî gô'dá  zõ gólîyî kô  mâkâ ró  alôwâlâ."

Ngá zâlê  jî bê tûrû-tûrû Ôvârî drí rî  dê- dê lâ

³⁴ Nôô rî'â tâ gólîyî Kûmû Ôvârî kâ râlê ngá zâlê  jî bê tûrû-tûrû rî 'bá yî tâsî rî  dî. Gólâ kî Mûsâr drí rî, "Mûsâr, ní  bê ngá  jî bê tûrû-tûrû nô 'bá yî:  bélengowâ  lmvû, ngá  zõ  títíngbâlâ kâtí, fê  lmvû zîlî  gâlâbânômõ, gõ'dá ngá  jî tândí bê zîlî  fârâkînsésê bê, lânjî lâ yî drí  d'ô  lô- lô kpâkâ rî 'bá yî. ³⁵ Gõ'dá tâ  nînî  jîlâ rî 'bá dô  jî bê rî 'bá yî  dêlê rî 'bá yî kâ sî rî, ní dâ  lî- nyâ 'lî  lôsî  mâkâ 'elê. ³⁶  tî rî, ní dî  urûkâ lâ  dîdî 'bôlî-'bôlî rô, gõ'dá nî yî rô  urûkâ lâ âtrôlê 'bâlê sândûkû tâ-dri lêlê kâ ândrá vô gólâ má drí 'e'â  anî  usûlî 'lî  lôsî  mâkâ 'elê. Ngá  jî bê tûrû-tûrû 'dî rî'â ngîngî lâ ró zâlê má drí vô lânjâ 'dî drî. ³⁷ Nî  dê ngá  jî bê 'dî kô  anî  nyâânyâ drí, tâlâ  bâ trâ cé mâ Kûmû Ôvârî drí. ³⁸ Gõ'dá  tî rî, gólîyî  lî 'bá lâ tâ sûsû  yî  nyâânyâ kâ tâsî rî 'bá yî tâsî rî,  dô gólîyî kî'â vôle  azî- azî 'asî gô'dá  zõ gólîyî kô  mâkâ ró  alôwâlâ."

Tâ Kûmû Ôvârî drí Bêzâlêlê yî ìnjîzó Ôhôlîyâbâ bê ngá  dê 'bá yî ró rî

31 ¹ Nîngá sî, Kûmû Ôvârî drí tâ âtázó kpâ Mûsâr drí kî, ² "Ní  ndrê drê, Mûsâr, má njî Bêzâlêlê ytrâ. ³ Gõ'dá má sô mbârâkâ  mâkâ trá dûu gólâ 'á. Gõ'dá má fë tâ  nînî icâzó ngá-fî  dêzó rî trá  ndrî kâtírâ gólâ drí, ⁴ tâlâ gólâ drí

^{x30:12} Sîlîvâ 'dî lânjî lâ  dô gârâmâ njî-kâzîyâ.

^{y31:2} Bêzâlêlê 'dî mvâ  gô  zîlî  Urî rî kâ. Bêzâlêlê 'dî  yîkâ Hûrû rî ózôwá 'lî. Gólîyî rî'â 'bâsûrû Yûdâ kâ 'asî.

tā nññi ūsúzó ngá gólyi dáabō ró, sílīvā ró, gõ'dá bõrónjí ró rí 'bá yí êdészó, ⁵ gõ'dá kpá kúní mvá lôpâ-lôpâ tā nññi lâ sî rî, fê lôpâ-lôpâ yî, gõ'dá ngá-fí süsü êdê kâ kâtârâ ndrî bê 'dó. ⁶ Gõ'dá má nñj Öhõlýyábâ, âgô zilí Ákisámákâ, 'básúrú Dánâ kâ 'ásí rî mvá kpá trá Bézâlélê rí ügûlî  tîlî lôsî 'e 'le sî. Gõ'dá má fê tâ nññi ândrê icázó icâ rí kpá trá lôsî nññi 'e 'bá ūrûkâ 'bá yí drí ndrî, tâlâ gólyi drí icázó bê ngá gólyi má drí tâ lâ 'bâlé nññi yí êdélé: ⁷ gûgû lânjâ ámâ 'dô- 'dô kâ, sãndukû tâ-drî lêlê kâ, sãndukû rí 'dî fî lâ võ tâ  njjí âyê kâ ró ngá ndrî gûgû 'dî kâ rí 'bá yí bê, ⁸ târâbízâ gõ'dá ngá lâ yí bê ndrî, ngá lámbâ 'bâzó gá drî lâ dáabô ífî 'ásí rî ngá lâ yí bê ndrî, võ ngá  jí bê tûrû-tûrû rí zâ kâ, ⁹ võ kôrõnyâ zâlê zâzâ rí kâ, ngá lâ yí bê ndrî, sâánâ ândrê cù pá bê drî jî kâ pá bê, ¹⁰ itâ süsü lôsélé ngîngâ lâ Árónâ kôrõnyâ zâ 'bá ró rí drí rí 'bá yí, gõ'dá kpá itâ Árónâ rî mvá yí kâ sôlê 'dózó lôsî ámâkâ 'elé kôrõnyâ zâ 'bâlé rí 'bá yí, ¹¹ dô gôlâ rí'á ndrûlâ rî, gõ'dá ngá zâlê  jí bê tûrû-tûrû võ ngîngâ lâ má drí rí 'á rî. Ítí rî, gólyi  ê té tâ ndrî gólyi má drí 'bâlé trá gólyi drí rí 'dî."

Tâ kâtî lôvô-lôvô kâ rí tâsî

¹² Gõ'dá nñngâ sî, Kúmú Ôvârî drí tâ 'bâzó Músâ drí ¹³ ââtâ ró tâ  jílâ  sîrâ'elê kâ drí kî, " nâ  jílâ  sîrâ'elê kâ, nî 'bâ kâtî nñj-drî-lâ-rî rí 'dôlê kâtî ámâkâ lôvô-lôvô kâ ró, tâlâ kâtî 'dî rí'á lâmbé tâ-drî lêlê ámâ lâfâlê 'á  njjí bê zââ gbâdú gõ'dá tâ 'dâlê  njjí drí kî, mâ rí'á Kúmú gôlâ  njjí 'e 'bâ  jílâ ámâ nyâanyâ kâ ró rí 'dî. ¹⁴ Ítí rî, nî 'bâ kâtî 'dî kâtî lôvô-lôvô kâ ró, tâlâ gôlâ rí'á kâtî ngîngâ lâ má drí.  zô gôlâ 'e 'bâ lâ  tî kô gõ'dá rízó lôsî 'elé 'á lâ rî, 'ââ'dô gôlâ rí fû'á. ¹⁵ Kâtî rí'á  njjí-kâzíyâ  njjí drí lôsî  njjíkâ 'e 'zô 'á lâ, gõ'dá kâtî nñj-drî-lâ-rî 'dî rí'á kâtî lôvô-lôvô kâ rí 'dî, ngîngâ lâ cé rí'á má drí.  zô gõ'dá  jílâ  azâkâ  o 'ê lôsî trá 'á lâ rî, 'ââ'dô gôlâ rí fû'á. ¹⁶ Ítí rî, icâ trá  jílâ  sîrâ'elê kâ drí kâtî rí 'dî  njjílî  zââ bâdî dôdô lâmbé tâ-drî lêlê kâ ró. ¹⁷ Kâtî 'dî rí'á lâmbé gôlâ  zââ gbâdú tâ-drî lêlê ámâkâ kâ  jílâ  sîrâ'elê kâ bê rí 'dî, tâlâ mâ Kúmú Ôvârî 'bâ 'bûu gõ'dá  nyâkú bê ndrî kâtî nñj-kâzíyâ sî, gõ'dá kâtî nñj-drî-lâ-rî sî má drí lôvôzó." ¹⁸ Gõ'dá nñngâ sî, Ôvârî ndê úlî âtâ-âtâ bê Músâ bê únî  zilí Sinâyî rí drî 'álâ rî, gôlâ drí kúní mvá kpêkérê-kpékérê rí gôlâ rí nyâanyâ Ôvârî drí tâ 'bâ 'bâ  igizó trá drî lâ rî fêzó Músâ drí.

Tâ  jílâ  sîrâ'elê kâ drí  tî ágô mvá êdészó dáabô 'ásí ôvârî ró rí

32 ¹ Gõ'dá  jílâ  sîrâ'elê kâ 'dî 'bâ yí ndrê  yî bê Músâ njâ trá rôô únî drî 'á tólâ lêlê âgôlé 'wââ kô rî, drílîyî rû 'e'bézô ndrî 'dô dîrî gbââ Árónâ lâgâtî sî tâ âtâlê kî nñ rî, "Músâ lôfô ámâ trá Mâsîfî lésî. Gõ'dá ngbâângbânô rî, mâ nñj tâ 'dô 'bâ gôlâ bê únî drî 'á tólâ nâ kô. Ítí rî, 'dôvô ní êdê ôvârî  zââ  o 'dê rô bê sisjí ámâ lôpélé nñngâ sî." ² Gõ'dá Árónâ drí tâ-drî lôgôzó drílîyî kî nñ rî, "Dôvô ní  d'âdû ngá bî kâ dáabô 'ásí  njjí  okó yí drí rí'á sôlâ  njjí mvá  njjí bê gõ'dá kpá mvá ágô yí bê 'dî ndrî 'dô  ajílî má drí nôlê." ³ Gõ'dá  jílâ rí 'dî 'bâ yí drí ngá bî kâ 'dî 'bâ yí  d'âdûzó ndrî 'dô 'e'bézô  ajílî Árónâ drí. ⁴ Gõ'dá  tî rî, Árónâ ní drí ngá bî kâ dáabô ró 'dî 'bâ yí  dâzó ndrî  lâsî 'á ôlélé, ní drí gôzó êdêlâ âfôlê  tî ágô mvá líndrî ró. Gõ'dá  jílâ rí 'dî 'bâ yí drí tâ âtâzó kî nñ rî, " jílâ ámâkâ  sîrâ'elê kâ, ôvârî ámâkâ ámâ lôfô 'bâ  yî Mâsîfî lésî rí 'bâ yí trá rí'á 'dî nô!"

⁵ Gõ'dá Árónâ ndrê bê tâ rí 'dî 'bâ yí  tî rî, drílâ võ kôrõnyâ zâ kâ bêzô  tî ágô mvá líndrî 'dî ândrá, gôzó ngâlê tâ  yâlê  jílâ drí kî nñ rî, " drú rí trá rí'á kâtî kârâmâ  angâ ôvârî nô  njjí kâ 'lî." ⁶ Gõ'dá  jílâ drí ngazó  yî  akpâkâ'dâ cïnô  njjílî  yî nâlâ kôrõnyâ  lîlî zâlê ngá fêfê ró gõ'dá kpá ngá fêfê 'á  mûn kâ ró rí fêlê. Gõ'dá nñngâ sî, drílîyî rízó vûdrî ngá nyânyâ nyâlê gõ'dá kpá  odrá mvûlî, gôzó ngâlê kpá rí'á  yîlî  akpâ  yî võ 'ásí nñngâ  onjí lâ ró  tî.

⁷ Gõ'dá tâ rí 'dî tâsî rî, Ôvârî drí ngazó tâ âtâlê Músâ drí únî drî 'á tólâ kî nñ rî, "Ní ngâ gôlê vôlê únî drî'á nñngâ sî vûdrî 'álâ, tâlâ  jílâ  njjíkâ ní drí lôfôlê Mâsîfî lésî rí  zââ  yî rû trá  onjí ró. ⁸ Gõ'dá gólyi drí  tî rû trá 'wââ tâ má drí 'bâlé trá drílîyî 'elé rí rû sî. Gôlyi drílîyî  tî ágô mvá líndrî trá ôvârî ró  yî drí dáabô 'ásí rí'á  njjílî. Gõ'dá nôô rî, gólyi rí trá kôrõnyâ zâlê drílâ. Gôlyi  tî tâ trá nôô kî, ' jílâ  sîrâ'elê kâ, ôvârî ámâkâ ámâ lôfô 'bâ Mâsîfî lésî rí'á 'dî nô!"

⁹ Gõ'dá Ôvârî drí tâ âtâzó Músâ drí kî nñ rî, "Mâ ndrê  jílâ 'dî 'bâ yí trá, mâ nñ trá kî, gólyi drí rí'á  ambâ- ambâ ró. ¹⁰ Ítí rî, ngbâângbânô rî, ní  kî mâ kô. Mâ trá  wâqâ ró gólyi bê tâkâyî, mâ lê trá gólyi  fûlî ndrî. Gõ'dá má drí  njjí 'bâzô 'dî  njjí  ozowâ yí bê lîzôlê rôô âcâlê 'bâsúrû  angâ ró  jílâ  sîrâ'elê kâ 'dî 'bâ yí võ lâ 'á."

¹¹ Ítí rî, gõ'dá Músâ drí rû'âbâ lô'bâzó Kúmú  yîkâ Ôvârî drí kî nñ rî, "Kúmú, ní  fûlî  jílâ  njjíkâ tîbê ní drí lôfôlê Mâsîfî lésî mbârâkâ  akî  njjíkâ sî nô 'bâ yí kô  wâqâ  njjíkâ 'dî sî. ¹²  zô ní  o 'ê trá  tî rî, 'dî rí 'ââ'dô  jílâ Mâsîfî kâ 'bâ'á  njjí rû  zâlê kî, 'Áâ, tâkô nî Kúmú  lôfô  jílâ  sîrâ'elê kâ Mâsîfî 'ásí nô tâ  onjí drí sî. Gõ'dá ní  bâ tâ trá gólyi  fûzô únî 'á tólâ gõ'dá gólyi  fûlî  ngbâlâ  nyâkú nô drî'á sî vôlê." Gõ'dá Kúmú Ôvârî, ní  yê 'âlê  gîn  njjíkâ 'dî,  njjí  pîpîsîlî  qâ 'dî, ní  fûlî  jílâ  njjíkâ kô. ¹³ Dôvô ní  sû drê rû  bâ 'bâ  njjíkâ  bârâyâmâ yî tâ  sâkâ bê gõ'dá kpá  sîrâ'elê bê. Ní 'bâ tâ trá drílîyî  lâtâtrí sî kî nñ rî, yí  ââ'dô  ozowâ lâ yî 'bâ'á lîzôlê  ozô  bâ'á lîwâ  urû 'álâ rí 'bâ yí kâtí. Gõ'dá  nyâkú gôlâ ní drí tâ lâ 'bâlé trá gólyi drí rí 'bâ yí  fê'á ndrî gólyi  ozowâ yî drí, gõ'dá  nyâkú rí 'dî 'ââ'dô  elé 'ââ'dôlê gólyikâ ró  zââ gbâdú  dûkû  akô." ¹⁴ Ítí rî, gõ'dá Kúmú Ôvârî drí tâ  sû  yîkâ jâzô gõ'dá gôlâ  fûlî  jílâ 'dî 'bâ yí kô  ozô yí drí  sûlî trá rí kâtí.

¹⁵ Gõ'dá Músâ drí ngazó  agôlé únî drî lésî cû kúní mvá kpêkérê-kpékérê tâ 'bâ 'bâ kâ bê yí drígâ rí. Gõ'dá  fîgî tâ 'bâ 'bâ Ôvârî kâ  fêlê rí 'bâ yí trá kúní mvá rí 'dî 'bâ yí rû kpârâtî,  fîgî tâ 'bâ 'bâ rí 'dî 'bâ yí kúní rí 'dî 'bâ yí rû kpâ  gâlê lâ yí lésî gõ'dá kpâ  ugûlî lâ yí lésî. ¹⁶ Gõ'dá Ôvârî rí nyâanyâ êdê kúní mvá rí 'dî 'bâ yí trá cû nñ gõ'dá gôlâ  gîgî tâ 'bâ 'bâ rí 'dî 'bâ yí kpâ trá nñ kúní mvá rí 'dî 'bâ yí rû.

Gõ'dá Músâ  rî bê únî drî lésî  agôlé  yâsôwâ rí  usûlî  lâtî 'á  yî tê võ 'á rî, drílîyî gôzó ngâlê  agôlé 'dûwâ  yâsôwâ bê.

¹⁷ Gõ'dá drílîyî rírê  agôlé rí 'á,  yâsôwâ drí  jílâ kâlâlâ  ârîzô  otrê'á  yî tâyâ 'álâ. Gõ'dá  yâsôwâ drí tâ âtâzó Músâ drí kî, "Kâlâlâ nyé  âkî'á nñ rî,  ajú bê tâyâ 'álâ rí tî 'dî 'ââ'dô  yî yâ?" ¹⁸ Gõ'dá Músâ drí tâ-drî kôzô gôlâ  tî kî nñ rî, " d'ô kô kâlâlâ  ayikô tâ trô kâ  ajú 'ásí rí kâ 'lî, gõ'dá  ââ'dô kpâ kô kâlâlâ 'dîyî pê kâ  ajú 'ásí rí kâ 'lî. 'dî rí'á  ozô  lôngô  kârâmâ kâ rí tî mä drí rí'á  ârîlâ 'dî."

¹⁹ Gō'dá Músā yî ânī bê âcálé ãnyî tâyâ lágatî rî, Músä drí îtî ágô mvá líndrí êdélé dâabô 'ásî 'dî ndrêzô, gôzó kpá òjílã ndrêlé ândú tõrê 'â. Ítí rî, Músä rî 'álé drí gizó tákányi. Gō'dá Músä ní drí kúnî mvá tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ bê ní drígå nô vûzó vûdrî únî pá 'â tólâ, gô'dá kúnî mvá rî 'dî 'bâ yî drí úpizó. ²⁰ Gō'dá Músä drí îtî ágô mvá líndrí gólîyikâ êdélé 'dî âtrôzó vûlî lásî 'â ôlélé vólé. Drilâ 'izó lâ 'â'r-ârá ró. Gō'dá drilâ 'â'r-ârá 'dî trôzó dâlê lîmvû 'â fêlê òjílã ïsirâ'élê kâ 'dî 'bâ yî drí mvûlî mbârâkâ sî. ²¹ Gō'dá Músä drí tâ ijízó Árónâ tî kî nî rî, "Ójílã nô 'bâ yî 'ê ïyî nô ã'dô tâ 'î ní rú nôtî yâ? Ní 'bâ gólîyî tâ ònjí têtë nô 'êlê îtî ã'dô tâsî yâ?"

²² Gō'dá Árónâ drí tâ-dřj jázó Músä drí kî nî rî, "Á ámbágó, ní ngâ kô ȝwâ ró má bê. Ní nî trá tândí ró kî nî rî, òjílã nô 'bâ yî lê ïyikâ ȝtú vósí cé zaâ rîl'â tâ ònjí 'elé ȝdî. ²³ Ójílã rî 'dî 'bâ yî kî má drí rî, 'Músä lôfô âmâ trá Mâsîrî lésî, gô'dá ngbâângbânô rî, mân nîj tâ ã'dô 'bâ gólâ bê rî kô. 'Dôvô ní êdê ôvârî âzâ, ã'dô ró bê âmâ lôpélé.' ²⁴ Ítí rî, gô'dá má drí tâ 'dî lôgôzó drílyi kî nî rî, 'Ozô ã'dô gô'dá trá ȝtî ró rî, 'dôvô nî ȝd'û ngá ânîkâ bî kâ dâabô 'ásî rî ndrî 'dô âjílî má ngáâ nôlê.' Gô'dá gólîyî âjî bê rî, má drí gôzó vûlî lásî 'â ôlélé ȝdî, drilâ âfôzô îtî ágô líndrí ró."

²⁵ Gō'dá Músä ndrê tâ 'dî trá kî, òjílã rî 'dî 'bâ yî trá 'dô tâ ârî ãkô lé 'bâ ró ȝozô kôrônyâ kâtí. Árónâ âyê gólîyî trá cù ȝtî gólîyî vó ndrê ãkô, gô'dá âcâ ïyî trá âzâ-âzâ ró ȝajú-'bâ-âzí lâ yî lîfî.

²⁶ Gô'dá ȝtî rî, Músä drí âdrêzó âkpâkâ'dâ vô fizó tâyâ 'álâ rî tî, gôzó tâ âtâlé gólîyî drí kî nî rî, "Ójílã gólîyî ndrî lê 'bâ 'dêlê Kúmú âmâkâ Ôvârî vósí rî, ânî ïyî ndrî 'dô má ngáâ nôlê." Gô'dá òjílã ndrî 'bâsûrû Lâvî kâ 'ásî rî 'bâ yî drí rû ȝbêzô âdrêlé dîrî Músä lágatî sî. ²⁷ Gô'dá Músä drí tâ âtâzó òjílã Lâvî kâ 'dî 'bâ yî drí kî nî rî, "Ôvârî Kúmú ïsirâ'élê kâ âtâ trá nôtî, 'Nî trô ȝigû âcê mbêlêsó-mbêlêsô ânîkâ ndrî ânî drígå sî, nî ȝitô ró nîlî tâyâ ȝdûkû 'ásî filí kôrô tâyâ 'ásî fôlê tâyâ ȝdûkû âzâ lésî rî 'álâ. Ójílã ânî drí ȝusúlî ngâtá ânî ȝadrûpî 'î ngâ rû-lê-âzí ró gô'dá ngâtá 'bâ-ȝi-'dî-âzí ró yâ rî, nî ȝufû vólé.'" ²⁸ Gô'dá ȝtî rî, òjílã 'bâsûrû Lâvî kâ 'ásî rî drí úlî Músä kâ 'dî ârîzó gôzó rôlâ, gô'dá drílyi ȝtôzó rîl'â òjílã ȝambukû 'dî 'bâ yî ȝufûlî. Kâyî rî 'dî sî rî, ȝufû ȝjílã ïsirâ'élê kâ trá kûtû-nâ. ²⁹ Gô'dá Músä drí tâ âtâzó òjílã Lâvî kâ 'dî 'bâ yî drí kî nî rî, "Kâyî ândrô nô nî fê trá rû ȝibûzô Kúmú Ôvârî drí, tâlâ ânî trá njââ ânî mvá ágô yî ȝufûlî ânî ȝadrûpî yí bê. Gô'dá Ôvârî fê ȝorê trá ânî drí tâ rî 'dî tâsî."

³⁰ Gô'dá kâyî âzâ rî sî rî, Músä drí ngâzó tâ âtâlé òjílã 'dî 'bâ yî drí kî nî rî, "Nî 'ê tâ ònjí têtë trá. Ngbâângbânô rî, má lê trá mbâlê únî drí 'álâ Kúmú Ôvârî ngâlâ. 'A'dî nî nî yâ? Tákô má 'âdô rû 'bâ lô'bâ'â Ôvârî drí tólâ, gólâ âyê ró ânî bê tâ ònjí ânîkâ 'dî 'ásî.'" ³¹ Gô'dá Músä drí ngâzó kpá ó'dí, nîl'â gôlê Kúmú Ôvârî ngâlâ únî drí 'álâ, nîl'â tâ âtâlé gólâ drí kî nî rî, "Ójílã nô 'bâ yî 'ê ïyî tâ ònjí têtë trá! Gólîyî êdê ôvârî ȝbârâdâgô trá dâabô 'ásî. ³² Gô'dá ngbâângbânô Kúmú, ní âyê gólîyî tâ ònjí têtë gólîyikâ 'dî 'ásî. Ozô gô'dá nî ȝicâ kô tâ ònjí têtë gólîyikâ 'dî âyêlê rî, 'dôvô ní ȝzâ âmâ rû bûkû ní drí òjílã ânîkâ rî 'bâ yî rû lâ ȝigzó 'â lâ rî 'ásî vólé."

³³ Gô'dá Kúmú Ôvârî drí tâ âtâzó Músä drí kî nî rî, "Má â'dô bê-rî òjílã gólîyî tâ ònjí têtë 'ê 'bâ má drí 'dî 'bâ yî rû lâ yî ȝzâ'â ȝdî bûkû âmâkâ 'ásî. ³⁴ Ítí rî, gô'dá ngbâângbânô nî nî ȝjílã rî 'dî 'bâ yî drílî, ȝnzô gólîyî bê rô má drí tâ lâ âtâlé trá ní drí rî 'álâ, 'bâdři Kânánâ kâ 'álâ, gô'dá mälâyikâ âmâkâ 'âdô ânî lôpélé. Ozô kâyî ââcâ trá má drí lâjô fêzô drílyi rî, má â'dô fê'lâ lâ tâ ònjí têtë gólîyikâ 'dî tâsî." ³⁵ 'Dî vósí rî, Ôvârî drí lâjô ândrê ngá lâzé kâ fêzô òjílã ïsirâ'élê kâ drí tâ ònjí têtë gólîyikâ 'elé Árónâ yí bê ôvârî ȝbârâdâgô êdêzô îtî ágô mvá ró 'dî tâsî.

Tâ Ôvârî drí tâ 'bâzó ȝjílã ïsirâ'élê kâ drí únî Sînayî kâ âyêzô rî

33 ¹ Gô'dá Ôvârî drí kpá tâ âtâzó Músä drí kî nî rî, "Nî gô'dá òjílã gólîyî ní drí lôfôlê Mâsîrî lésî rî 'bâ yî bê, ní âyê vô nô. Nî nî vô gólâ má drí tâ lâ 'bâlê trá lâtrîtrí sî fêlê ȝbârâyâmâ drí ïsâkâ bê gô'dá Yâkôbâ yî bê rî 'álâ kâyî gólâ má drí tâ âtâzó kîl'â nî rî, 'Má â'dô ȝnyâkû 'dî fê'â ânî ȝzôwâ yî drí' rî tú. ² Má â'dô mälâyikâ âmâkâ jô'â 'dêlê sisî ânî lôpélé, gô'dá má â'dô kpá òjílã gólîyî rî 'bâ ȝnyâkû nâ 'â nâ 'bâ yî lôfô'â vólé mbârâkâ sî: ȝjílã Kânánâ kâ, Âmôrâ kâ, Hítî kâ, Pérêzê kâ, Hívî kâ, gô'dá kpá Jêbûsâ kâ bê. ³ Nî nî ȝnyâkû tândí nâ 'álâ, gô'dá má ȝicâ kô nîlî ânî bê, tâlâ má òzô kô ânî ȝufû lâfî 'â, ozô ânî drí 'bârê âmbâ-âmbâ rô 'dî kâtí rî."

⁴⁻⁶ Gô'dá Ôvârî drí kpá tâ âtâzó Músä drí âtâlé òjílã ïsirâ'élê kâ drí kî nî rî, "Gólîyî â'dô drí lômbâ 'bâ 'î. Ozô má ònî zââ ânî bê ȝnyâwâ sisî 'álâ rî, má â'dô ânî ȝufû'â ndrî. Ítí rî, 'dôvô nî ȝotî ngá lô'î-lô'î ânîkâ sûsû rô 'dî 'bâ yî ndrî ânî rû sî vólé, má gô rô tâ gólâ má drí 'e'â 'êlâ ânî drí rî ȝisûlî.' Gô'dá ȝtî rî, ȝjílã ïsirâ'élê kâ 'dî 'bâ yî drí ngá lô'î-lô'î ȝyikâ sû kâ 'dî 'bâ yî ȝotîzô ndrî vólé ȝyî rû sî únî ȝilî Sînayî nâ zê 'álâ. Vôrâ ònjí 'dî 'bâ gólîyî trá â'dôlê tâ ȝisû rô rôdô. Gô'dá òjílã âlô gólîyî lâfâlê sî ngá lô'î-lô'î sû 'bâ rô 'dî sô 'bâ yî rû rî yû âlôwâlâ.

Tâ gûgû rû ȝusû kâ Ôvârî bê rî tâsî rî

⁷ Gô'dá Músä rî trá rîl'â gûgû mâsámâ rô rî êdélé gbiyâ jêjê ró tâyâ rû sî, gólâ drí gûgû rî 'dî ȝizó 'gûgû rû ȝusû kâ Ôvârî bê'. Ozô òjílã âzâkôlâ 'dî â'dô bê ȝolê trá Ôvârî rî ȝjílî tâ âzâ 'bâ yî tâsî rî, òjílã rî 'dî â'dô nîl'â gûgû rî gôgô 'dî lágatî 'â tólâ vólé tâyâ 'ásî. ⁸ Gô'dá ozô Músä ȝtîrî 'bââ 'e'â nîl'â gûgû rû ȝusû kâ Ôvârî bê nâ 'álâ rî, òjílã drí ngâzó ȝyî ndrî 'dô âdrêlé ȝurû gûgû ȝyikâ rî 'bâ yî tî sî, rîl'â gólâ rî ndrêlé bûuû drilâ nîl'â filí gûgû rû ȝusû kâ nâ 'álâ. ⁹ Ítí rî, ozô Músä ȝtîrî 'bââ nîl'â filí gûgû rû ȝusû kâ nâ 'álâ rî, mbârâsâsâ drí ȝrîzó ȝâsîlî ȝurû lésî, nîl'â gûgû rû ȝusû kâ 'dî tî lâ lîmôlê kpââkû, ozô Ôvârî ȝtîrî rîl'â tâ âtâlé Músä bê rî. ¹⁰ Ítí rî, ozô òjílã ȝondrê mbârâsâsâ rî 'bâ lîmôlê gûgû rû ȝusû kâ 'dî tî rî trá rî, drílyi ndrî 'dô âdrêzó ȝurû drí ȝândîlî vûdrî Ôvârî rî ȝinjîlî, ȝjílã âlô té yí drí gûgû tî, té yí drí gûgû tî. ¹¹ Gô'dá Kúmú Ôvârî rî trá rîl'â tâ âtâlé Músä drí ȝifî drí 'â, ozô òjílã mvá drí rîrê úlî âtâlé ȝyî rû-lê-âzí drí rî kâtí. Nîngâ sî rî, Músä â'dô ngâ'â nî gôlê 'bâ 'álâ, gô'dá ȝugûlî ȝifî 'bâ gólâkâ âgô ânîjî ró rû bê Yásowâ mvá ágô Nûnû kâ ró rî drí ȝyikâ rîzó âkpâkâ'dâ gûgû rû ȝusû kâ 'dî 'â nîngâ.

Tā Músä drí tā lânjā Ôvârî kâ ndrëzó süsü lâ bê rî

¹² Gõ'dá Músä drí tā âtázó Kúmú Ôvârî drí kî nî rî, “Ní âtâ tâ trá má drí òjílā Ìsírâ'lélê kâ drízó, nî'á vô gólâ ní drí â'dálé trá rî 'álâ. Gõ'dá òjílā gólâ ní drí 'e'á jõlâ má bê rî, ní â'dá kô. Ní âtâ trá má drí kî, yí ūnî mâtâ tândí ró gõ'dá yí â'dô âyïkô ró má bê. ¹³ Òzô pâtñi ní ââ'dô rî'á âyïkô ró má bê rî, 'dõvó ní â'dâ drê tâ ̄sü ánïkâ rî 'bá yî má drí, tâlâ má nî ró bê, gõ'dá má rî ró bê kpá zââ tâ gólïyî rî 'bá ámâ 'bâlé âyïkô ró rî yî 'e'le ̄dî. Gõ'dá ní 'bâ ní dríñi kî, 'bâsûrû nô 'bá yî rî'á ūyï òjílâ ánïkâ rî 'bá yî ̄dî.”

¹⁴ Gõ'dá Kúmú Ôvârî drí tâ-drí jâzó Músä drí kî nî rî, “Ámâ nyâanyâ, má â'dô nî'á nî ânî bê, gõ'dá má â'dô ândrâ-tândí fê'á nî ânî drí.” ¹⁵ Gõ'dá Músä drí kpá tâ-drí lôgôzó Kúmú Ôvârî drí kî nî rî, “Òzô ámî nyâanyâ âanî cù nî âmâ bê kô rî, 'dõvó ní jô âmâ kô nîlî vólé vô nô 'ásî. ¹⁶ Òzô ní âanî âmâ bê rî, òjílâ ̄zâ 'bá yî â'dô nî'á lâ kî nî rî, nî rî'á âyïkô ró má bê gõ'dá kpá òjílâ ánïkâ nô 'bá yî bê. Gõ'dá ̄tí rî, ní â'dô tâ â'dâ'lâ kî, òjílâ ánïkâ 'dî 'bá yî kpâkâ ̄lô má bê, mâmâ â'dô â'dô'á ngüñigô ̄rî ̄angó nô 'â ̄zâ 'bá yî dríñi sî.” ¹⁷ Gõ'dá Ôvârî drí kpá tâ âtázó Músä drí kî nî rî, “Má â'dô tâ gólâ ní drí tâ lâ ̄jílî má tî rî 'e'á, tâlâ má nî nî trá tândí ró, gõ'dá mâtâ kpá rî'á âyïkô ró nî bê.”

¹⁸ Gõ'dá Músä drí kpá tâ ̄zâ ̄jízó Ôvârî tî kî nî rî, “Kúmú, 'dõvó ní â'dâ drê tâ lânjâ ánïkâ tâ süsü lâ bê má drí kê.” ¹⁹ Gõ'dá Kúmú Ôvârî drí kpá tâ-drí lôgôzó kî nî rî, “Má â'dô tândí âmákâ rî 'bá yî 'bâ'á ndrî 'dô lâvûlî ní ândrá sî, gõ'dá má drí ámâ rú ̄iyázó, ‘mâ Kúmú’, tâlâ ní ârî ró bê. Má â'dô tâ tândí âmákâ â'dâ'lâ òjílâ gólïyî má drí lêzó trá â'dâlâ drílîyî rî 'bá yî drí, gõ'dá má â'dô kpá tâ ̄dî âmákâ â'dâ'lâ òjílâ gólïyî má drí lêzó trá â'dâlâ drílîyî rî 'bá yî drí. ²⁰ Gõ'dá ní ̄icâ kô ámâ ̄lîfî ndrêlê, tâlâ òjílâ ̄zâ ̄icâ kô ámâ ̄lîfî ndrêlê gôzó rîlî ̄lêdrê-̄lêdrê ró. ²¹ Vô bê rî'á ̄anyî má ̄lágâtî, â'dô ró bê ní drí ̄âdrézó 'â lâ gá kúnî mvá dríñi. ²² Gõ'dá ̄ozô ámâ süsü mbârâkâ bê ̄otírî 'bââ vô rî 'dî lâvûlî rî, má â'dô ámî 'bâ'á 'bûlukú ̄andrê únî 'â rî 'â, gõ'dá má drí 'bûlukú 'dî tî lâ ̄bâzô kpâkâkâ ámâ drí sî bûuû má drí lâvûzó ̄zâlô. ²³ Nîngâ sî, má drí gôzó ámâ drí trôlê vólé 'bûlukú 'dî tî sî, gõ'dá ní drí cé ámâ ̄ugûlî ndrëzó ̄dî. ̄Tí rî, ní ̄icâ kô ámâ ̄lîfî ndrêlê.”

Kúnî mvá ó'dí rî lâ ró tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ bê rî 'bá yî

34 ¹ Gõ'dá nîngâ sî, Kúmú Ôvârî drí tâ âtázó Músä drí kî, “Ní êdê kúnî mvá kpêkérê-kpékérê tândí ró ̄zâlô rî ̄ozô gólïyî ̄sîsî rî 'bá yî kâtí. Gõ'dá má â'dô tâ gólïyî kúnî mvá ̄sîsî ní drí ̄ufûlî trá rî 'bá yî dríñi 'dî 'bá yî ̄igñi'á drí lâ. ² ̄Tí rî, ní â'dô njââ ̄anîlî ̄ídrû ̄cîjnó únî Sînayî drí 'álâ ámî ̄arê â'dâlé má drí drí lâ 'â tólâ. ³ Õjílâ ̄zâkâ ̄lôlâ âanî kô kpââ ní bê ngâtâ ní vósî. Tâ pâtñi ró, òjílâ ̄zâkâ yû'dâwâ ̄ayéle ndrêlê únî 'dî drí lâ 'â, gõ'dá kpâlê ̄itî ngâtâ ̄indri, kâbîlîkî bê ânyâlê ̄anyî ̄lágâtî lâ sî rî.”

⁴ ̄Tí rî, Músä drí ngâzó kúnî mvá êdélé zâlô rî ̄ozô gólïyî ̄sîsî rî 'bá yî kâtí. Gõ'dá ̄kpâkâ'dâ ̄cîjnó Músä drí ngâzó kúnî mvá rî 'dî 'bá yî trôlê yí drîgâ gôzó mbâlê únî Sînayî drí 'álâ ̄ozô Kúmú Ôvârî drí âtâlê trá gólâ drí rî kâtí. ⁵ Gõ'dá nîngâ sî, Músä bê trá ̄âdré'lâ tólâ rî, Ôvârî drí ̄sîsîzó gólâ ngâlâ mbârâsâsâ 'â ̄âdré'lê tólâ Músä bê gõ'dá ̄iyî rú Kúmú Ôvârî rî ̄zîlî. ⁶ Gõ'dá drílâ ngâzó lâvûlî Músä ̄andrâ sî, gõ'dá tâ âtázó Músä drí kî, “Mâ Ôvârî rî'á Kúmú gólâ tâ ̄dî 'e' 'bá ró gõ'dá kpá ngá ̄izâ drí gâzô gâgâ ̄lîfî lâ 'â, gólâ ngâ 'bá kô 'wââ ̄ombâ ró gõ'dá gólâ rî 'bá lôvô sî, gõ'dá ̄lîfî 'bâ'bâ drí lâ 'â rî sî rî bê rî ̄dî. ⁷ Má ̄âdrê trá tâ tândí âmákâ 'bâlé trá ̄elé òjílâ ámákâ drí rî dríñi zââ ̄bâdî câlê bûuû drí-bâ kútû kútû rî 'bá yî rú gõ'dá tâ ̄zâ-̄zâ tâ ̄onjí gólïyikâ rî 'bá yî kâ ̄ayê-̄ayê lâ sî. Gõ'dá má ̄ayé ̄lâjô fêfê 'dîyimvâ drí ̄ozowâ lâ yí bê kô, tâlâ tâ ̄onjí gólïyikâ tâsî bûuû drí-bâ gólïyî nâ câlê sû rî 'bá yî rû ̄atî 'â tólâ, tâlâ tâ ̄onjí gólïyî tî 'bá rî 'bá yî kâ drí sî.”

⁸ Nîngâ sî rî, Músä drí ngâzó 'wââ drí ̄andîlî vûdrî Ôvârî rî ̄injîlî. ⁹ Gólâ kî, “Kúmú, ̄ozô pâtñi âyïkô ̄ocî fî trá ní rú ámâ tâsî rî, 'dõvó má ̄ijî nî nîlî ámâ bê. ̄Ozô òjílâ 'dî 'bá yî â'dô ̄iyî kpâlê drí ̄ambâ-̄ambâ bê rî, 'dõvó ní ̄ayê tâ ̄zâ-̄zâ gõ'dá kpâ tâ ̄onjí ámákâ rî 'bá yî bê ndrî, gõ'dá ní trô ̄amâ 'bâlé òjílâ ámî nyâanyâ kâ rî ró.”

¹⁰ Gõ'dá nîngâ sî, Kúmú Ôvârî drí tâ-drí lôgôzó Músä drí kî, “Rî'á ndrî tândí ró. Nôô rî'á tâ-drí lêlê má drí nî'á 'êlâ ânî òjílâ Ìsírâ'lélê kâ bê rî ̄dî. Má â'dô tâ fî drí ̄dîzó drí lâ sî, gólïyî drê kô rû 'e' 'asî ndrî ̄inyâkû dríñi sî ngâtâ ̄angó 'asî rî 'bá yî 'e'á. Gõ'dá òjílâ ndrî ânî drí ̄usûlî rî 'bá yî â'dô ̄iyî mbârâkâ ámákâ gólâ ̄urjî-gâ-dê ró rî â'dâ'lâ ânî sî.

¹¹ Nîngâ sî, tâ 'bâ'bâ ndrî má drí rî'á fê'á ̄andrô ní drí nô rî'á tâ gólïyî ânî drí bâgô lâ 'ilî trá ânî ̄ombê 'â rî ̄dî. Gõ'dá tâ pâtñi ró, má â'dô òjílâ Ámôrâ kâ, Kânánâ kâ, Hítî kâ, Pêrézê kâ, Hívî kâ gõ'dá Jêbûsâ kâ rî 'bá yî bê gólïyî ̄âdré 'bâ kpâakû ̄lîfî 'â ânî drí rî 'bá yî drô'á ndrî vólé ânî ̄andrâ 'asî. ¹² Ânî ̄lîfî ̄ombâ ânî rú, nî râ tâ tândí òjílâ ̄zâkâ ̄angó ânî drí 'bâ'á nî'á 'álâ 'dî 'bá yî kâ rî 'bá yî bê kô, tâlâ 'dîñi â'dô â'dô'á ̄odrâ pá 'â ânî dríñi. ¹³ Bê-rî, nî ̄uûfû vô gólïyikâ kôrônyâ zâ kâ Ôvârî ̄âbârâdâgô drí 'dî 'bá yî ̄ozô pârândâ kâtí ngbâ vólé, gõ'dá nî ̄aqâdî ró kúnî mvá gólïyî drí rî'á ̄injîlî rî 'bá yî vólé, gõ'dá nî ̄âgâ ró kpâ Ôvârî ̄âbârâdâgô gólïyikâ lôpâlê lôpâ fê 'asî rî 'bá yî. ¹⁴ Nîngâ sî, nî ̄injî Ôvârî ̄zâkâ ̄azâ kô, tâlâ mâtâ Kúmú Ôvârî rî'á ̄abê bê ânî tâsî.”

¹⁵ “̄Tí rî, ânî ̄lîfî ̄ombâ ânî rú, nî râ tâ tândí òjílâ ̄zâkâ ̄angó 'dî 'â 'dî 'bá yî bê kô, tâlâ gólïyî â'dô ânî ̄aqâ'á ânîlî ̄iyî ngâlâ ̄ozô gólïyî ̄otírî rî'á Ôvârî ̄âbârâdâgô ̄iyikâ rî 'bá yî ̄injîlî gõ'dá kpâ kôrônyâ zâlê drílîyî rî, gõ'dá nîngâ sî rî, â'dô 'bâ'á ânî drí tâ ̄ujû ró ngâ 'dî nyâlê gólïyî bê. ¹⁶ Gõ'dá kpâ ânî mvá yî â'dô ngâ ̄awâ 'dî 'bá yî trô'á ̄okó ró. Gõ'dá ngâ ̄awâ 'dî 'bá yî â'dô ânî mvá 'dî 'bá yî 'bâ'á tâ ámákâ ̄arîlî kô, gõ'dá gólïyî 'bâ'á cé rîlî Ôvârî ̄âbârâdâgô gólïyikâ ̄injîlî ̄dî.

¹⁷ Nî ̄injî Ôvârî ̄âbârâdâgô gólïyî ̄edélé ̄aqâ'á 'asî rî 'bá yî gõ'dá kô ̄alôwâlâ.”

¹⁸ “Gõ'dá nîngâ sî, tâ kârâmâ ̄ambâtâ ̄aqûkâ kâ rî kâ ̄orî ânî dríñi rî'á ̄elâ. Nî 'ê kârâmâ rî 'dî ̄kayî ̄njî-drí-lâ-rî párâ zîlî Ábîbî 'zî sî, ̄ozô má drí 'bâlé trá ânî drí rî kâtí, tâlâ 'dîñi rî'á párâ gólâ má drí ânî pâzó Mâşirî lésî rî ̄dî.

¹⁹ “Nîngá sī, mvá ágó dr̄í-káká òjílā mvá kâ gō'dá kôrōnyā 'bā kâ rī 'bá yí bê rī'á īyî 'dó ámákâ ī'dî. ²⁰ Gō'dá nī â'dô dōngí dr̄í-káká ró rī 'bá yí Ȑkúrā' kâbîlîkî jörâ sī ngá fēfē ró má drí. Ȑzō nī Ȑkúrā' kô'dawá rî, nī Ȑnô ômbê lâ òdrâ ró bê drâdrâ. Gō'dá òjílā mvá tâsî rî, nī fē ngá fēfē mâ Ôvârî drí, â'dô ró mvá ágó dr̄í-káká ró rî dr̄í lâ tîzó.

“Òjílā Ȑzâkâ yû âdréle má ândrá cù Ȑtî ngá fē Ȑkô.

²¹ “ânî bê rī'á kâyî bê njî-káziyâ Ȑnî drí lôsî Ȑnîkâ 'ezó 'á lâ. Gō'dá nî 'ê lôsî kô kâyî njî-dr̄í-lâ-rî sî, gō'dá kpálé ngá Ȑfûlî ngâtá ngá-fî ámvú 'á rî 'bá yî Ȑbélê.

²² “Nî rî rî'á kârámâ ngá-fî dr̄í Ȑzâ Ȑamvú kâ rî kâ 'élê, Ȑzô nî Ȑtîrî 'êe Ȑarâjâ Ȑbélé rî, gō'dá kpá kârámâ gûgû kâ, Ȑzô nî Ȑtîrî ngá Ȑdûkû fî Ȑnîkâ Ȑamvú kâ Ȑbélê rî.

²³ “Gō'dá Ȑtî rî, âgô Ȑnîkâ Ȑsîrâ'élê kâ ndrî drí Ȑicâlê rî'á mâ Kûmû Ȑnîkâ Ôvârî rî Ȑinjîlî ândâlâ nâ kârámâ 'e'ë sî ndrô vósî cé. ²⁴ Ȑtî rî, òjílâ Ȑzâkâ yû'dawâ 'dâlê Ȑnî dr̄í gō'dá ângó Ȑnîkâ rûlî, Ȑzô nî Ȑtîrî rî'á nîlî mâ Kûmû Ȑnîkâ Ôvârî rî Ȑinjîlî ândâlâ nâ ndrô vósî cé rî, tâlâ mâ â'dô 'bâdrî gôlâ âdré 'bá Ȑnî ândrá rî drô'á vólé, gō'dá mâ drí kpá 'bâdrî Ȑnîkâ 'ezó Ȑavûlî Ȑavû.

²⁵ “Gō'dá kârámâ lâvû-lâvû kôrô kâ tâsî rî, nî fē Ȑambâtâ gôlâ bêlê Ȑakú bê yí 'á rî kô mâ drí, Ȑzô nî Ȑtîrî kôrōnyâ zâlê zâzâ rî fêe mâ drí rî. Gō'dá nî 'bá kôrōnyâ Ȑwâ Ȑzâkâ gôlâ fûlî kârámâ 'dî 'á rî kô Ȑayîlî fôlê drîzô Ȑzâ rî 'álâ. ²⁶ Ndrô vósî cé, nî rî ngá-Ȑarû dr̄í Ȑzâ tândí Ȑnîkâ trôlê fêlê mâ Kûmû Ȑnîkâ Ôvârî drí. Nî lâ'dî Ȑkâbîlîkî mvá Ȑindîfî mvá bê bâ Ȑimvû ândré lâ yí kâ rî sî kô.”

²⁷ Gō'dá nîngá sî, Kûmû Ôvârî drí tâ Ȑâtâzô Mûsâ' drí kî, “Nî Ȑigî tâ gôlîyî mâ drí Ȑâtâlê nô 'bá yî ndrî vûdrî, tâlâ 'dî rî'á tâ 'bâ'bâ tâ-dr̄í lêlê Ȑamâkâ nî bê gô'dá kpá òjílâ Ȑsîrâ'élê kâ bê kâ rî 'bá yî Ȑlîdî.”

²⁸ Mûsâ' yî rî trâ Kûmû Ôvârî bê únî dr̄í 'álâ Ȑitû nyâ'dî-rî gô'dá ngâcî kpá nyâ'dî-rî, cù Ȑtî ngá nyâ Ȑakó gô'dá kpá ngá mvûmvû Ȑakó. Gô'dá kâyî rî 'dî sî, gôlâ drí úlî tâ-dr̄í lêlê kâ rî 'bá yî Ȑigîzô ndrî tâ 'bâ'bâ mûdrî bê rî 'bá yî bê kûmî mvá kpâkârâ-kpâkârâ rî rî 'bá yî drîfî.

Tâ Mûsâ' rî nîlî drí lâgûzô rî

²⁹ Gô'dá nîngá sî, Mûsâ' ârî bê únî dr̄í lêsî cù kûnî mvá kpâkârâ-kpâkârâ úlî gôlîyî tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ rî kâ Ȑigîzô trâ dr̄í lâ 'á rî yí bê yí drîgâ rî, gôlâ ûsû vô lâ kô kî, Ȑyî nîlî rî'á lâgû'â, tâlâ gôlîyî âtâ úlî trâ Kûmû Ôvârî bê Ȑlîfî 'á Ȑlîfî 'á.

³⁰ Gô'dá ȐArónâ yî òjílâ Ȑsîrâ'élê kâ rî 'bá yí bê ndrîlê bê Mûsâ' rî nîlî rî'á lâgû'â rî, Ȑurî drí gâzô gôlîyî rû, tâlâ Ȑâsîzô Ȑanyî gôlâ rû. ³¹ Lé Ȑtî rî, Mûsâ' drí ngâzô gôlîyî Ȑazîlî, gô'dá ȐArónâ yî drî-'bâ Ȑsîrâ'élê kâ rî 'bá yí bê drí ânîzô úlî Ȑâtâlê yí bê.

³² 'Dîv vósî rî, òjílâ Ȑsîrâ'élê kâ rî 'bá yí ndrî drí ângâzô Ȑanîlî Mûsâ' ngâlâ, gô'dá drîlâ tâ 'bâ'bâ gôlîyî Kûmû Ôvârî drí fêlê gôlâ drí únî Sînâyî drî 'álâ rî Ȑâtâzô gôlîyî drí. ³³ Gô'dá Mûsâ' ndê bê úlî Ȑâtâ-Ȑâtâ trâ gôlîyî bê rî, drîlâ Ȑitâ fî Ȑatrôzô â'bâlê kpâqâkû Ȑiyî nîlî 'á. ³⁴ Gô'dá Ȑzô gôlâ Ȑtîrî nîfî gûgû rû ûsû kâ rî 'álâ tâ Ȑâtâlê Kûmû Ôvârî bê rî, gôlâ drí Ȑitâ fî 'dî jâzô vólé Ȑiyî nîlî sî té Ȑâfôzô zâlô sîsî gûgû 'dî 'ásî, gô'dá tâ gôlîyî Kûmû Ôvârî drí 'bâlê trâ gôlâ drí rî Ȑâtâzô zâlô òjílâ drí, ³⁵ gô'dá kpá òjílâ Ȑondrê ró Ȑiyî nîlî lâgû-lâgû 'dî bê, drê Ȑakpâkâ'dâ yí â'bâá Ȑiyî nîlî Ȑitâ 'dî sî kô. Gô'dá Mûsâ' drí Ȑiyî nîlî â'bâzô Ȑitâ fî 'dî sî, té Ȑzô yí Ȑogô kpá trâ tâ Ȑâtâlê Kûmû Ôvârî bê gûgû rû ûsû kâ rî 'álâ ó'dî rî.

Tâ 'bâ'bâ kâyî lôvô-lôvô kâ tâsî

35 ¹ Kâyî lôvô-lôvô kâ tâsî rî, Mûsâ' drí ngâzô òjílâ Ȑsîrâ'élê kâ rî 'bá yí Ȑazîlî rû Ȑbélé tû. Gô'dá drîlâ ngâzô tâ Ȑâtâlê gôlîyî drí kî, “Nî Ȑicâ trâ tâ 'bâ'bâ Ôvârî ngá lêsî nô 'bá yí Ȑinjîlî. ² Kâyî njî-dr̄í-lâ-rî vósî cé rî, nî 'ê lôsî cé kâyî njî-káziyâ sî, gô'dá kâyî njî-dr̄í-lâ-rî 'dî rî'á kâyî lôvô-lôvô kâ 'lî gô'dá kpá rî'á kâyî lânjâ ngîngî lâ ró mâ Kûmû Ôvârî kâ rî 'lîdî. Gô'dá òjílâ Ȑzâ gôlâ lôsî Ȑzâkâ 'e' bâ kâyî rî 'dî 'á rî, â'dô drâ'á vólé. ³ Gô'dá kpá rî, nî Ȑicâ lâsî Ȑanî drí 'bâ 'ásî kpá kô Ȑalôwâlâ.”

Ngá fêlê gûgû lânjâ ngîngî lâ ró Ôvârî drí rî 'dîzô rî

⁴ Nîngá sî, Mûsâ' drí tâ Ȑâtâzô òjílâ Ȑsîrâ'élê kâ drí ndrî kî, “Nôô rî'á tâ 'bâ'bâ gôlâ Kûmû Ôvârî kâ ngá fêlê gûgû lânjâ ngîngî lâ yí drí rî 'dîzô rî tâsî rî 'lîdî. ⁵ Òjílâ ndrî gôlîyî lê 'bá trâ rî drí ânîlî Ȑiyî ngá fêfê gôlîyî nôô yí bê Kûmû Ôvârî drí: dââbô, sîlîvâ, bôrônjî bê, ⁶ Ȑitâ Ȑtîlî ró sû 'bâ sûsû rî, kîyâ Ȑisîtûbâ ró kâ'dâ-kâ'dâ, lâmûrî-lâmûrî, gô'dá kâkâ ró rî, gô'dá Ȑitâ Ȑedêlê Ȑindrî 'bí 'ásî, ⁷ Ȑkâbîlîkî Ȑinyírîkô 'lî 'bá trâ Ȑikâlê Ȑikâ rî 'bá yî, gô'dá Ȑinyírîkô Ȑatândî, kâsîyâ fê, ⁸ dô Ȑolîvî kâ lâmbâ 'rîzô, ngá cù Ȑajî bê rîzô dô ndrûlî rû 'bâ 'á rî lâ'dîlî rî 'bá yî, gô'dá ngá rî'á zâlâ Ȑajî bê tûrû-tûrû rî 'bá yî, ⁹ gô'dá kûnî mvá lâgû-lâgû zîlî Ȑonîkîsî, gô'dá kpá kûnî mvá Ȑzâ 'bá yí bê lô'bâlê ngâtá lôsélé Ȑitâ Ȑefôdê rî rû gô'dá Ȑitâ gôlâ Ȑágâsî kâ rî bê.”

Gûgû Ôvârî kâ rî ngá-fî lâ yí bê

¹⁰ “Òjílâ ndrî gôlîyî tâ nînî ngá êdê kâ bê dôdô Ȑanî lâfâlê sî rî 'bá yí Ȑicâ Ȑiyî trâ ânîlî ngá gôlîyî Kûmû Ôvârî drí tâ lâ 'bâlê nô 'bá yí 'lîlê: ¹¹ gûgû lânjâ, Ȑitâ bî rû 'bâ lâ kâ, Ȑinyírîkô dr̄í lâ Ȑakozô rî bê, ngá Ȑicû kâ lâ rî 'bá yî, gô'dá gûgû fâ Ȑitâ 'dî ômbézô rû lâ, ngá 'bû bê gûgû fâ 'dî 'bá yî lôsôzô 'á lâ sî, fê Ȑacê lâlâ rî 'bá yí bê, ¹² Ȑsândûkû tâ-dr̄í lêlê kâ, fê Ȑacê njîzô lâ rî, fî lâ vô Ôvârî drí rîzô tâ Ȑonjî òjílâ kâ Ȑayéle 'á lâ rî, gô'dá Ȑitâ 'lîlî Ȑsândûkû 'dî ândrá â'bâlâ ndûû rî, ¹³ Ȑtârâbîzâ fê Ȑacê njîzô lâ rî 'bá yí bê, gô'dá ngá lâ yí bê ndrî, Ȑambâtâ tâ âlâdâ kâ ró kî, Ôvârî bê rî'á gôlîyî bê rî, ¹⁴ ngá lâmbâ 'bâzô gâ dr̄í lâ 'á rî, gô'dá ngá-fî lâ yí bê ndrî, lâmbâ yí dô lâ yí bê, ¹⁵ vô ngá Ȑajî bê tûrû-tûrû rî zâzô, gô'dá fê Ȑacê njîzô lâ rî 'bá yî, dô rû 'bâ ndrû kâ, ngá zâlê Ȑajî bê tûrû-tûrû rî, gô'dá Ȑitâ 'lîlî vô fîrî gûgû 'álâ rî 'á rî, ¹⁶ vô rîzô kôrōnyâ zâlê dr̄í lâ rî 'bá rî, cù ngá bôrônjî 'ásî rîzô lâsî Ȑicîlî dr̄í lâ 'á rî bê, fê Ȑacê vô kôrōnyâ zâ kâ 'dî njîzô rî 'bá yî, gô'dá ngá-fî vô rî 'dî kâ rî

^{a35.7} Ȑinyírîkô 'dî Ȑinyírîkô kôrōnyâ Ȑângî Ȑimvû kâ rî kâ 'lî.

'bá yí bê ndrī, sāmī ândrē cū pá bê drí jízó pá bê rí bê,¹⁷ ítā bì ázâ 'bá yí 'lí dírī gbää ndögö ró rí, fê ácê lâ yî, gõ'dá ngá 'bú bê fê 'dī 'bá yí lôsözó 'á lâ sî rí 'bá yí bê, gõ'dá ítā 'lí vō fízó ă'dí-dří rí 'dī 'á lâ rí,¹⁸ fê sîlî pâlē pâpâ rí 'bá yí bê gûgû 'dî tâsî gõ'dá ndögö ă'dí-dří 'dî kâ bê,¹⁹ gõ'dá ítâ süsü tândí kôrõnyä zâ 'bá drí sôlē õzö gólâ ôtirî rí ngá 'élé vō lânjä ngîngî lâ Ôvârî drí rí 'á, ă'dô ró bê Ârónâ yí drí sôlē mvá lâ yí bê."

Tâ õjîlâ drí ngá fêfê ȳykâ rí 'bá yí âjízó rí

²⁰ Nîngâ sî, õjîlâ ndrî Šisrâ'lélê kâ drí ngazó nîlî ȳyî vólé,²¹ gõ'dá õjîlâ âlô gólâ tâ lê 'bá trá ȶtî rí drí ngá fêfê ȳykâ Kûmû Ôvârî drí tâlâ gûgû lânjä ngîngî lâ gólâkâ rí tâsî rí trôzó fêlê. Ítî rí, gólîyî âtrô ngá-fî kâkârâ ndrî lêlê tâ ȶnjî 'ezô vō rí 'dî 'á rí 'bá yí gõ'dá kpâ ngá ítâ kôrõnyä zâ 'bá kâ lôsézó rí 'bá yí kpââ.²² Nîngâ sî, gólîyî tâ-dří lê 'bá trá âgô 'ásî òkô 'ásî rí 'bá yí drí ndrî ngazó, bélé-bélé dââbô 'ásî ȳgîgîrâlê trá rí 'bá yí, tómó yî, gõ'dá ngá-fî kâkârâ ndrî 'dýyî lôî kâ dââbô 'ásî rí 'bá yí kâ bê âtrôlê. Gõ'dá Ârónâ yí drí ȳngázó lâ ȳyî ndrî gólîyî 'bâlê â'dôlê ngîngî lâ ró ȳyî Kûmû Ôvârî drí.²³ Gõ'dá nîngâ sî, õjîlâ ăkî gólîyî â'dô 'bá cû ítâ ȶtlâ ró rí, kîyâ ȶsîtûbâ ró kâ'dâ-kâ'dâ, lámûrî-lámûrî, gõ'dá kâkâkâ ró rí bê, ítâ ȶndrî 'bí 'ásî rí bê, ngâtâ kâbîlkî ínyîrîkô ikálé ikâ rí bê, ínyîrîkô tândí âzâ bê, âtrôzó kpââ âjîlî Ârónâ yî ngâlâ.²⁴ Gõ'dá gólîyî âzâ 'bá yí ȳcâ trá cû ădî sîlîvâ ró gõ'dá bôrônjî bê rí 'bá yí fêlê, gõ'dá gólîyî kâsîyâ fê bê lôsî 'ezô rí 'bá yí bê, drí kpâ âtrôzó lâ ȳyî fêlê Kûmû Ôvârî drí ngá fêfê ȳykâ rí 'bá yí ró.²⁵ Nîngâ sî, ăkî gólîyî ndrî tâ nî 'bá ró rí 'bá yí âjî ȳykâ ítâ ȶtlâ ró drîlîyî 'dîlî trá ȶarîrî 'bôlî 'bôlî ró rí 'ásî, gõ'dá kpâ kîyâ ȶsîtûbâ ró kîyâ kâ'dâ-kâ'dâ, lámûrî-lámûrî, gõ'dá kâkâkâ ró, â'dô 'bá bê gólîyî drí êdélê rí kpââ ânîl'â fêlê.²⁶ Gõ'dá ăkî gólîyî tâ nî 'bá ró 'dî 'bá yí drí kpâ kîyâ pîzó ȶndrî 'bí 'ásî.

²⁷ Nîngâ sî, drî-'bá gólîyîkâ rí 'bá yí âtrô ȳykâ kúnî mvá lâgû-lâgû ȶnîkîsî ró, gõ'dá kúnî mvá lâgû-lâgû âzâ 'bá yí bê rí ȶdî lô'bâlê ȶfodé rú sî ítâ gólâ âgâsî kâ rí bê.²⁸ Gõ'dá gólîyî âtrô kpâ dô ȶlîvî kâ dâlê lámâb 'ásî, gõ'dá ngá ăjî bê tûrû-tûrû rí 'bá yí, âzâ 'bá yí rû'bâ ndrûzó, gõ'dá âzâ 'bá yí zâzó ngá ăjî bê tûrû-tûrû rí ró.²⁹ Ítî rí, õjîlâ Šisrâ'lélê kâ âgô gõ'dá ăkî cé fîfî, gólîyî tâ lê 'bá trá ngá Ȅmû 'ezô lôsî Kûmû Ôvârî drí tâ lâ 'bâlê trá 'elé Mûsâ sî rí 'bá yí drí kpâ ngá fêfê ȳykâ rí 'bá yí âtrôzó fêlê Kûmû Ôvârî drí.

Tâ Ôvârî drí tâ nînî Ȅcâ-Ȅcâ kâ rîzó ngá êdélê rí fêzó Bêzâlélê yí drí Ôhôlîyâbâ bê rí

³⁰ Gõ'dá nîngâ sî, Mûsâ drí ngazó tâ âtâlê õjîlâ Šisrâ'lélê kâ drí kî, "Kûmû Ôvârî njî Bêzâlélê gólâ Úrî rí mvá ró gõ'dá Hûrû rí ȶzôwâ ró 'bâsûrû Yûdâkâ rí 'ásî rí trá.³¹ Ôvârî lôfî mbârâkâ Ȅykâ trá dûû gólâ 'á, gõ'dá fê tâ nînî ngá êdê kâ, Ȅcâ-Ȅcâ kâ rîzó ngá êdélê rí trá, gõ'dá ngá-fî lârâkô ăkî ăkî êdê-êdê nînî kâ bê gólâ drí,³² ă'dô ró bê gólâ drí Ȅcâzó cû ngá süsü âzâ 'bá yí tâ lâ ȶsîzô Ȅdélê dââbô 'ásî, sîlîvâ 'ásî, gõ'dá kpâ bôrônjî bê.³³ Gõ'dá gólâ rî'â cû tâ nînî kúnî mvá lâgû-lâgû ró rí 'bá yí lôpâ-lôpâ kâ bê gõ'dá râzó lâ yí bê dôdó, gõ'dá kpâ fê pâpâ yí bê. Tâ ȶpâtî ró, gólâ rî'â cû tâ nînî Ȅcâ 'bá bê ngá-fî dûû 'ezô rí 'bá yí bê.³⁴ Gõ'dá ȶtî rí, Kûmû Ôvârî fê Ȅcâ-Ȅcâ tâ nînî ngá êdê kâ trá gólîyî drí kpârâtî Ôhôlîyâbâ Ȅkîsâmâkâ rí mvá 'bâsûrû Dânâ kâ rí 'ásî rí bê, tâlâ drîlîyî tâ â'dâzó bê âzî-âzî lâ yí drí.³⁵ Gõ'dá Kûmû Ôvârî fê tâ nînî lôsî fî lârâkô 'ezô gólîyî dââbô ró, sîlîvâ ró, gõ'dá bôrônjî ró rí 'bá yí êdélê, gõ'dá kpâ kúnî mvá lôpâ-lôpâ tâ nînî lâ sî rí, fê lôpâ-lôpâ yí, gõ'dá ngá fî süsü êdê kâ kâkârâ ndrî bê 'dô, ítâ ȶtlâ ró rí 'dî 'dî lâ, gõ'dá ngá lîndrî lôsélé kîyâ ȶsîtûbâ ró kâ'dâ-kâ'dâ, lámûrî-lámûrî, kâkâkâ ró rí 'ásî rí 'bá yí trá gólîyî drí. Ítî rí, gólîyî Ȅcâ trá lôsî fî lârâkô 'elé ndrî tâ nînî gólîyî Ôvârî drí fêlê trá gólîyî drí rí sî."

36¹ Gõ'dá Mûsâ drí tâ âtâzó kî, "Bêzâlélê yí Ôhôlîyâbâ bê gõ'dá kpâ ngá êdê 'bá âzâ 'bá yí bê ndrî gólîyî Kûmû Ôvârî drí tâ nînî gõ'dá â'dô-â'dô ngá 'e kâ fêzó drîlîyî gõ'dá kpâ tâ ȶsû tândí ngá ndrî êdê kâ rí bê rí, â'dô Ȅyî â'dô'â nî gûgû lânjä ngîngî lâ ró Kûmû Ôvârî kâ rí 'dîlî gõ'dá kpâ ngá-fî jó 'álé lâ kâ rí 'bá yí êdélê."

Tâ õjîlâ drí ngá fêfê âjízó dûû rí

² Nîngâ sî, Mûsâ drí Bêzâlélê yí Ȅzîzó Ôhôlîyâbâ bê gõ'dá kpâ gólîyî â'dô 'bá cû tâ nînî ngá êdê kâ bê, gólîyî Kûmû Ôvârî drí Ȅcâ-Ȅcâ ngá 'elé rí kâ fêzó trá ngá Ȅmû-Ȅmû 'elé rí 'bá yí bê. Gõ'dá Mûsâ drí tâ âtâzó gólîyî drí tâlâ lôsî ȶtôzó bê.³ Gõ'dá nîngâ sî, Mûsâ drí ngazó ngá gólîyî âfêlê trá rí 'bá yí fêlê õjîlâ rí 'dî 'bá yí drí tâlâ gûgû lânjä ngîngî lâ ró Kûmû Ôvârî drí 'dî ndêzó. Gõ'dá rí, õjîlâ drí rîzó zââ rî'â ânîlî ngá fêfê bê cînîn vósî cé.⁴ Nîngâ sî, âgô tâ nî 'bá ró gõ'dá rí 'bá Ȅyî ngá êdélê rí 'bá yí drí ngazó nîlî Ȅyî Mûsâ ngâlâ,⁵ gõ'dá tâ âtâlê Mûsâ drí kî, "Ójîlâ trá gõ'dá rî'â ânîl'â Ȅyî ngá bê dûû rôô lâvûlî gârâq ngá gólîyî lâlê lôsî gólâ Kûmû Ôvârî drí tâ lâ 'bâlê trá 'elé rí drî'â sî."

⁶ Ítî rí, Mûsâ drí tâ Ȅyázó tâyâ 'ásî ndrî, tâlâ õjîlâ ȶzô drí Ȅbê âzâ 'e e Ȅtî 'álâ gûgû lânjä ngîngî lâ Ôvârî drí rí tâsî. Gõ'dá ȶtî rí, õjîlâ Ȅjî Ȅyî ngá fêfê gõ'dá kô.⁷ Ngá gólîyî lôjîlî trá sîsî rí 'bá yí Ȅcâ trá, rî'â lâvûlî kôrô ngá gólîyî lâlê gûgû 'dî 'dîzó ndêlê rí drî'â sî.

Gûgû lânjä ngîngî lâ Kûmû Ôvârî kâ drí rí êdê-êdê lâ

⁸ Ójîlâ gólîyî tâ nînî ăkî bê gólîyî lâfâlê 'ásî rí 'bá Ȅyî lôsî 'dî 'elé rí 'bá yí drí gûgû Kûmû Ôvârî kâ 'dî êdêzó. Gõ'dá gólîyî êdê gûgû rí 'dî ítâ bì ȶtlâ ró mûdrî rí 'ásî. Gólîyî drí lôsézó lâ kîyâ ȶsîtûbâ ró kâ'dâ-kâ'dâ, lámûrî-lámûrî, gõ'dá kpâ kâkâkâ ró rí 'bá yí sî, gõ'dá Ȅgîgîrâ Ȅyî ítâ rí 'dî 'bá yí mâlâyîkâ yí lîndrî sî.⁹ Ítâ bì rí 'dî 'bî-Ȅbî-Ȅbî lâ yí rí cé fîfî Ȅlô pâ lâfâlê mûdrî-dří-lâ-ngâ-rî Ȅcê lâ vó ró, gõ'dá pâ lâfâlê fî lângbângú lâ drî'.¹⁰ Gõ'dá gólîyî lôsê nîjî rí 'bá yí 'dô kpâkâ ngá Ȅlô ró. Gõ'dá âzâ nîjî rí 'bá yí lôsézó kpâ ȶtî.¹¹ Gõ'dá gólîyî Ȅtî ítâ fî gólâ kâ'dâ-kâ'dâ rí 'bá yí 'â lâ âtî-âtî pârâ-pârâwâ ítâ fî Ȅivî lîsî lôsélé ítâ Ȅcê rí rí 'bá yí tî.¹² 'Dî' rí, gólîyî Ȅtî ítâ zâlô nyâ'dî-ři-dří-lâ-ngâ-mûdrî ítâ Ȅcê êdêlê sîsî rí fî gõ'dá Ȅtî Ȅyî ítâ fî Ȅzâ kpâ Ȅzö sîsî 'dî kâtí râlê Ȅyî dââdâ ítâ fî gólâ rí lâ ró rí tî.¹³ Gõ'dá nîngâ sî, gólîyî êdê kpâ ngá Ȅcû kâ dââbô 'ásî zâlô nyâ'dî-ři-dří-lâ-ngâ-mûdrî, ă'dô ró bê ítâ fî râlê Ȅyî trá rí 'dî Ȅcúzó bê â'dôlê ngá Ȅlô ró.

¹⁴ Nîngá sī, gólíyî drí ítā bī mûdrî-drî-lâ-ngâ-âlô êdézó ɻndrî 'bí 'ásî âkólé gûgû 'dî drîf sî bûuu vûdrî. ¹⁵ Gólíyî êdê ítâ bî rî 'dî 'bá yî ɻ'bí vô lâ bê 'dó kpâkâ âlô ɻoz nôti: âcê lâ rî'á pá lâfâlé mûdrî-drî-lâ-ngâ-nâ, gô'dâ ɻvû-âvû lâ íyikâ rî'á pá lâfâlé rî. ¹⁶ Gô'dâ gólíyî lôsê ítâ bî njî rî 'bá yî kpâkâ âlô, gô'dâ ítâ bî njî-káziyá rî 'bá yî íyikâ kpâ kpâkâ âlô. ¹⁷ Gô'dâ nîngá sî, gólíyî drí ítâ fî ɻatlí trá pârâ-pârâwâ nyâ'dî-rl-drî-lâ-ngâ-mûdrî rî trôzó lôsêlê ítâ rî 'dî 'bá yî fî sî dââdâ. ¹⁸ Gô'dâ gólíyî êdê kpâ ngá ɻcû kâ âzâ 'bá yî zâlô nyâ'dî-rl-drî-lâ-ngâ-mûdrî bôrónjî 'ásî ítâ fî rî 'dî 'bá yî ɻcúzó, â'dô rô bê ítâ bî âlô rî rô. ¹⁹ Gô'dâ nîngá sî, gólíyî drí kpâ kâbîlkî ínyírikó ɻkâlê trá ɻkâ rî âtrôzó ínyírikó ɻtândí rî âkólé kpâ kpâqkû ítâ ɻndrî 'bí 'ásî rî drîf.

²⁰ Gô'dâ gólíyî êdê gûgû 'dî fâ rî 'bá yî fê kâsîyâ rô rî sî, â'dô rô bê gûgû 'dî ômbézó rû'bâ lâ yî 'á. ²¹ Gûgû fâ rî 'dî âcê lâ rî'á pá lâfâlé sû, gô'dâ ɻvû-âvû lâ íyikâ rî'á drî-mvâ-rlf nyâ'dî-rl-drî-lâ-ngâ-njî-drî-lâ-rî, ²² ɻpâ gûgû fâ rî 'dî âlô-âlô cû sîlî bê rî sôlê êdrêlê ɻurû. Gûgû fâ rî 'dî 'bá yî rî'á 'dô fê sîlî pâlê pâpâ rî rî 'bá yî bê. ²³ Gô'dâ gólíyî êdê gûgû fâ nyâ'dî-rl-rl ɻitî êdrêlê gûgû 'dî gârâ drî lâ 'a gôlê drî-âgô drî lési rî 'á. ²⁴ Gólíyî êdê ngá âzâ 'bá yî sîlîvâ 'ásî zâlô nyâ'dî-rl cû 'bú bê ɻyî 'ásî, â'dô rô bê gûgû fâ sîlî 'dî 'bá yî lôsôzó 'á lâ ɻyî. Gô'dâ ngá rî 'dî 'bá yî â'dô ɻyî rî rî gûgû fâ âlô rî zâlô, â'dô rô êdrêzó lâ ɻurû. ²⁵ Gô'dâ gôlê drî-rljî drî gûgû 'dî kâ lési rô rî, gólíyî êdê gûgû fâ zâlô nyâ'dî-rl.

²⁶ Gólíyî êdê kpâ ngá sîlîvâ 'ásî cû 'bú bê nyâ'dî-rl gûgû fâ 'dî 'bá yî lôsôzó 'á lâ sî êdrêlê ɻurû. ²⁷ Gô'dâ gûgû ɻugûlî lési rô gôlê ɻitû drí fîrî 'álâ rô rî, drîlîyî gûgû fâ êdézó zâlô njî-káziyá. ²⁸ Gô'dâ gólíyî êdê gûgû fâ âzâ trá, â'dô rô bê sôlê 'á lâ âlô rû ɻcûmâ gûgû kâ âlô rî 'á, gô'dâ gólíyî sô kpâ âlô trá rû ɻcûmâ gûgû kâ âzâ lési rî 'á. ²⁹ Gô'dâ gólíyî âkpâ gûgû fâ rî 'dî kâ rû ɻcûmâ ɻugû lési rî kâ rû. ³⁰ ɻitî rî, gûgû fâ trá rî'á njî-drî-lâ-nâ cû ngá êdêlê sîlîvâ 'ásî rî 'bá yî bê zâlô mûdrî-drî-lâ-ngâ-njî-káziyá, gô'dâ rî rî 'bá yî ɻyikâ gûgû fâ rî zâlô âlô-âlô.

³¹ Gô'dâ nîngá sî, gólíyî drí fê lâlâ lâlîlî trá lâlîlî kâsîyâ 'ásî zâlô mûdrî-drî-lâ-ngâ-njî rî êdézó, gô'dâ njî rî 'bá yî ɻyikâ gûgû fâ gólíyî gô 'bá gûgû gârâ âzâ lési rî drî, ³² gô'dâ njî âzâ rî 'bá yî ɻyikâ kpâ gârâ lâ âzâ lési rî drî, gô'dâ âzâ njî rî 'bá yî ɻyikâ gûgû fâ gô 'bá ɻitû drí fîrî lési rô jêjê rô gûgû ɻadukû 'álâ. ³³ Gólíyî êdê fê lâlâ gôlâ ítô rî â'dôlê cêlê bûuu ɻadukû 'ásî ɻadukû 'á. 'Dî rî, fê lâlâ rî rî 'bá yî ɻyikâ ɻurû lési rô gô'dâ âzâ rî rî 'bá yî ɻyikâ kpâ vûdrî lési rô. ³⁴ Gô'dâ gólíyî drí gûgû rî 'dî fâ lâ ndrûzó dââbô sî, gô'dâ ɻinjî êdêlê trá dââbô 'ásî rî 'bá yî âtrôzó fê lâlâ 'dî 'bá yî lôlîzó ɻifilî gágâ. Gô'dâ gólíyî ndrû fê lâlâ rî 'dî 'bá yî kpâ dââbô sî.

³⁵ Gô'dâ gólíyî drí ítâ 'ilî gûgû 'dî 'álâ lâ 'a rî lôsêzó ítâ bî tîlî rô rî 'ásî. Gólíyî drí lôsêzó lâ kîyâ ɻishtubâ rô kâ'dâ-kâ'dâ, lâmûrî-lâmûrî, gô'dâ kpâ kâkârâ rô rî 'bá yî sî, gô'dâ ólôsê mâlâyikâ yî lîndrî 'dî ítâ rî 'dî rû. Ítâ rî 'dî rî'á 'ilî 'álâ lési rô vô ngîngî lâ rô rôô Ôvârî kâ rî lâfâ lâ câlê. ³⁶ Gólíyî pâ fê âcê trá sû fê kâsîyâ rô rî 'ásî êdrêlê ndjîrî gûgû 'dî 'álâ lâ 'a sôlê ngá sîlîvâ 'ásî rî 'bá yî 'á. Gólíyî ndrû fê 'dî 'bá yî rû'bâ lâ trá dââbô sî. Gô'dâ gólíyî êdê ngá ɻoz ójâ kâtí trá dââbô 'ásî ipâlê fê âcê 'dî 'bá yî rû, â'dô rô bê ítâ bî âcê 'dî ɻizó 'dî sî lâ. ³⁷ Gô'dâ gólíyî drí kpâ ítâ 'ilî fîrî gûgû 'álâ rî tî rî lôsêzó ítâ tîlî rô rî 'ásî. Gólíyî drí lôsêzó lâ kîyâ ɻishtubâ rô kâ'dâ-kâ'dâ, lâmûrî-lâmûrî, gô'dâ kpâ kâkârâ rô rî 'bá yî sî, gô'dâ ɻigigirâ ɻyî ítâ rî 'dî lîndrî sûsû rô rî 'bá yî sî. ³⁸ Gô'dâ ítâ rî 'dî drí rî, gólíyî drí kpâ fê êdézó zâlô njî gôzó lô'lî gâ ójâ sî, gô'dâ drî lâ yî ndrûzó fê lâ yî bê dââbô sî, gô'dâ kpâ ngá bôrónjî rô rî 'ásî zâlô njî êdézó fê 'dî 'bá yî drí lôsôzó 'á lâ ɻyî.

Sândukû tâ-drî lêlê kâ rî êdê-êdê lâ

37 ¹ ɻitî, Bêzâlélê drí sândukû tâ-drî lêlê kâ êdézó fê kâsîyâ rô rî 'ásî, 'dîf âcê lâ rî'á drî-mvâ-rlf ² nyâ'dî-rl-drî-lâ-ngâ-njî. Lângbângû lâ rî'á drî-mvâ-rlf nyâ'dî-rl-rl-drî-lâ-ngâ-njî-drî-lâ-rî. Gô'dâ ɻapírî lâ rî'á kpâ ɻoz ɻvû-âvû lâ kâtí. ³ Gô'dâ gôlâ drí ndrûzó lâ ɻivî lési gô'dâ kpâ 'álê lési dââbô ɻififî sî, gô'dâ kpâ fî gârâ lâ dîrî gbââ rî bêzô dââbô sî. ³ Nîngá sî, gôlâ drí ɻinjî êdézó dââbô 'ásî sândukû rî 'dî drí zâlô sû ipâlê úsú lâ sû vûdrî lési rî rû sî. 'Dî rî, gôlâ ipâ ɻinjî fî sândukû gârâ âzâ lési rî rû, gô'dâ kpâ ɻitî gârâ âzâ lési rî rû. ⁴ Gô'dâ nîngá sî, gôlâ drí fê âcê kâsîyâ 'ásî rî êdézó zâlô rî, gô'dâ ndrûzó lâ ɻyî dââbô sî, ⁵ nîngá sî, âlô rî sôzô kôrô ɻinjî ɻififî gólíyî rî âzâ lési rî 'ásî, gô'dâ fê âcê âzâ rî 'ezô sôlê kpâ ɻitî, ɻizó sândukû rî 'dî njîlî 'dî sî lâ ɻyî. ⁶⁻⁹ Nîngá sî, gôlâ drí ngâzó sândukû rî 'dî fî lâ edêlê kpâ dââbô ɻififî 'ásî. Âcê lâ rî'á drî-mvâ-rlf nyâ'dî-rl-drî-lâ-ngâ-njî-drî-lâ-rî. Gô'dâ gôlâ êdê sândukû 'dî fî lâ cû mâlâyikâ lîndrî dîlî dîdî dââbô 'ásî rî 'bá yî bê rû lâ 'á, 'dî rî âlô rî ɻyikâ sândukû fî gârâ drî âlô rî lési rî 'á, gô'dâ âzâ rî ɻyikâ kpâ gârâ drî lâ âzâ lési rî 'á. Gôlâ ipâ mâlâyikâ lîndrî 'dî 'bá yî trá sândukû 'dî fî lâ rû, â'dô rô bê ngá âlô rô 'dî bê lâ. Gô'dâ mâlâyikâ lîndrî 'dî 'bá yî, âlô rî ndrê vô gôlê âzâ rî ngâlâ. Gô'dâ âzâ rî kpâ ɻitî kôrô sândukû fî drîf sî. Gô'dâ úfû lâ yî rû lâjâ 'bá 'dî drí sândukû fî 'dî âkôzô. Vô gôlâ mâlâyikâ lîndrî 'dî 'bá yî lâfâlé 'á 'dî rî'á vô Ôvârî drí ɻizó tâ ɻonjî ɻojîlâ kâ âyéle rî 'dî.

Târâbízâ ɻizó âmbâtâ ngá fêfê rô Ôvârî drí drî lâ rî êdê-êdê lâ

¹⁰ Gô'dâ nîngá sî, gôlâ drí târâbízâ kâsîyâ fê 'ásî rî êdézó. Târâbízâ rî 'dî âcê lâ rî'á drî-mvâ-rlf nyâ'dî-rl-rl-drî-lâ-ngâ-mûdrî-drî-lâ-ngâ-njî-káziyá, lângbângû lâ rî'á drî-mvâ-rlf mûdrî-drî-lâ-ngâ-njî-drî-lâ-nâ, gô'dâ ɻapírî lâ ɻyikâ rî'á drî-mvâ-rlf nyâ'dî-rl-rl-drî-lâ-ngâ-njî-drî-lâ-rî. ¹¹ Gô'dâ gôlâ drí ndrûzó lâ dââbô sî, gô'dâ kpâ fî gârâ lâ bêzô dââbô sî dîrî gbââ rû lâ sî. ¹² Gô'dâ gôlâ drí târâbízâ 'dî êdézó cû ɻirâ bê dîrî gbââ rû lâ sî. ɻirâ lâ ɻvû-âvû lâ rî'á drî-mvâ-rlf nâ. Gô'dâ drîlâ ɻirâ lâ bêzô dââbô sî. ¹³ Gô'dâ gôlâ drí ngâzó ɻinjî ɻonjî lâ rî êdêlê sû dââbô 'ásî ipâlê târâbízâ rî 'dî úsú lâ sû vûdrî lési rî 'bá yî 'ásî. ¹⁴ Gô'dâ ipâ ɻinjî ɻizó târâbízâ rî 'dî njîlî rî 'bá yî ɻanyî ɻirâ lâ lâgâtî. ¹⁵ Nîngá sî, gôlâ drí fê lâlâ âcê rî 'bá yî êdézó rî kâsîyâ 'ásî gô'dâ ndrûzó lâ ɻyî dââbô ɻififî 'ásî. Gólíyî 'bá ɻupuwâ 'dî 'bá yî trá gô'dâ kôrâ 'dî 'bá yî bê, â'dô rô bê ngá mvûmvû gôlîyî rî'á fêlâ Ôvârî drí ngá fêfê rô rî lôdâzô 'álâ 'ásî.

^b36.19 Ínyírikó 'dî ínyírikó kôrõnyâ ɻangî ɻimvû kâ rî kâ 'i.

Ngá lámbā 'bāzó drī lâ rî

¹⁷ Gō'dá nīngá sī, gólâ drí ngá lámbā 'bāzó drī lâ 'á rî êdészó kpá dââbō 'ásī, pá bê drílâ âdrézó drī lâ rî gō'dá pá fâ lâ ítô 'â lâ 'á rî bê, ngá îgígírâlé trá drī lâ fê fôô fû 'bá trá rî kâtí rî, ð'bôrökô lâ yí bê rî, â'lô ïyâ trá ndrî ngá âlô rô.

¹⁸ Gō'dá ngá rîzó lámbā 'bâlē drī lâ 'á 'dî rî'á gárâ bê njî-káziyá, gárâ nâ rî 'bá yí ïyíkâ gárâ lâ âzâ lési rî 'á, gō'dá âzâ nâ rî 'bá yí ïyíkâ kpá ití gárâ lâ âzâ lési rî 'á. ¹⁹ Gō'dá gárâ njî-káziyá 'dî 'bá yí âlô-âlô rî'á ngá îgígírâlé trá rî bê cé tîfî nâ lârâkô bê fê zîlî âmôndô rî fôô lâ kâtí cù ð'bôrökô bê. ²⁰ Gō'dá lámbâ rî 'dî pâ lâ ítô 'á 'á rî rî'á ngá îgígírâlé trá rî bê sú òzô âmôndô fôô kâtí cù ð'bôrökô bê. ²¹ Gō'dá ngá ð'bôrökô bê rî rî'á âlô rû icensmâ gárâ lâ kâ gólîyâ nâ rî 'bá yí zéle sî âlô-âlô cé tîfî. ²² Ngá ð'bôrökô bê 'dî 'bá yí, gárâ 'dî 'bá yí, gō'dá lámbâ pâ 'dî 'bá yí bê rî'á 'dô ngá âlô dîlî trá dââbô ififî 'ásī rî 'dî. ²³ Gō'dá gólâ êdê lámbâ rî'á zâlô njî-drî-lâ-rî dââbô ififî 'ásī 'bâlē ngá lámbâ kâ 'dî drî. Gō'dá gólâ drí kpá ngá bâgô lámbâ kâ vê 'bá trá rî յoզó vôle rî êdészó sâanî kpékérêwá mvá bâgô vê 'bá trá rî 'bâzó drî lâ 'á rî bê dââbô ififî 'ásī. ²⁴ Gō'dá gólâ êdê ngá lámbâ 'bâzó drî lâ 'dî ndrî 'dô ngá lâ yí bê kâtírâ dââbô lânjî-lânjî lâ drí â'dolé kîlô nyâ'dî-trâ-drî-lâ-ngâ-mûdrî-drî-lâ-ngâ-njî rî sî.

Vô lânjâ ngá յjî bê tûrû-tûrû rî zâ kâ Ôvârî drí rî êdê-êdê lâ

²⁵ Gō'dá nîngá sî, gólâ drí ngazó vô lânjâ ngá յjî bê tûrû-tûrû rî zâ kâ Ôvârî drí rî êdélé fê kâsîyâ rî 'ásî. Gō'dá vò rî 'dî rî'á gböngörôkô ró gárâ lâ sû rî 'bá yí bê 'dô dââdâ òzô nôô kâtí: âcê lâ yí rî'á âlô-âlô cé tîfî drî-mvâ-lijî mûdrî-drî-lâ-ngâ-njî-drî-lâ-nâ, gō'dá  pírî lâ rî'á pâ-gbâyâ nâ. Gō'dá rî'á cù ngá lârâkô bê òzô kôrônyâ 'yâ kâtí rî 'bá yí bê úsú lâ sû rî 'bá yí 'ásî, rî'á յyâ 'dô ngá âlô ró 'dî bê lâ. ²⁶ Gō'dá drî lâ sû 'dî 'bá yí, gō'dá 'yâ lâ sû úsú lâ yí 'ásî 'dî 'bá yí bê, gólâ drí ndrûzô lâ յyî 'dô dââbô ififî sî gôzó fî gárâ lâ lôbêlê ndrî kpá dââbô sî dîrî rú lâ 'ásî. ²⁷ Gō'dá nîngá sî, gólâ drí kpá յnji nñjôzô lâ rî kâ dîzô zâlô rî drîlâ, gôdâ  pâlê fî gárâ lâ rî rî 'bá yí zéle, â'dô ró bê fê âcê nñjôzô lâ 'dî sî lâ rî  fîlî gágá. ²⁸ Gō'dá gólâ drí kpá fê âcê êdészó fê kâsîyâ ró rî 'ásî, gôdâ gólâ drí rú'bâ lâ յyî ndrûzô dââbô sî.

Ngá rî'á zâlâ յjî bê tûrû-tûrû vô lânjâ 'dî drî'í êdê-êdê lâ dô ndrûndrû bê rî

²⁹ Gō'dá drîlâ ngá rî'á zâlâ յjî bê tûrû-tûrû sûsû rî êdészó, â'dô ró bê zâlê Ôvârî drí vô lânjâ Ôvârî kâ 'dî drî. drîlâ ônjâzô lâ tândí ró òzô rîyâ ônjârê kâtí. Gō'dá drîlâ kpá dô ndrûndrû lânjâ ngîngâ lâ ró lôsî Ôvârî kâ 'ezô rî êdészó ônjâlê tândí ró òzô rîyâ ônjârê kâtí.

Vô lânjâ kôrônyâ zâ kâ ngá fefê ró Ôvârî drí rî êdê-êdê lâ

38 ¹ Gólâ drí ngazó vô lânjâ rîzó kôrônyâ zâlê drî lâ rî êdélé fê kâsîyâ ró rî 'ásî gböngörôkô ró. Gō'dá gárâ lâ sû rî 'bá yí  bî- bî lâ yí rî'á ndrî 'dô dââdâ ró pâ-gbâyâ njî-drî-lâ-rî kpá cù ítô 'â lâ bê. Gō'dá  pírî lâ rî'á pâ-gbâyâ sû kpá cù ítô 'â lâ bê. ² Gō'dá gólâ drí ngá òzô kôrônyâ 'yâ kâtí rî êdészó úsú sû 'dî 'bá yí drîlî lési â'dolé ngá âlô ró vô lânjâ 'dî bê. Gólâ ndrû rú'bâ lâ ndrî bôrónjî sî. ³ Gō'dá nîngá sî, gólâ drí ngá-fî ndrî vô 'dî kâ nô 'bá yí êdészó bôrónjî 'ásî: ngá  fô ômvô kâ rî 'bá yí, ngá lâsî  lákô  kukî kâ yí, kôrâ yí, sâanî ândrê yí,  dî cù sîlî bê rîzô  wâ âsôlê âtrôlê lâsî 'ásî rî 'bá yí, gôdâ ngá lâsî  vô kâ rî 'bá yí bê. ⁴ Gō'dá gólâ drí  dî lîfî bê râcâ rîzô lâsî  cîlî drî lâ 'á rî êdészó bôrónjî 'ásî gôdâ trôlê 'bâlê vô lânjâ kôrônyâ zâ kâ 'dî kâ 'dî fî lâ dîrî rî zéle, â'dô ró bê câlê  nyî ítô 'â lâ 'ásî  rû 'álâ vô lânjâ 'dî rú. ⁵ Gō'dá nîngá sî, gólâ drí յnji vô rî 'dî njî kâ êdészó sû  pâlê úsú lâ sû 'dî 'bá yí rú sî. ⁶ Gō'dá nîngá sî, gólâ drí ngazó fê âcê kâsîyâ ró rî êdélé rîzô njîlâ rî, 'dîlî gólâ ndrû fê âcê 'dî 'bá yí rú'bâ lâ yí ndrûndrû bôrónjî sî. ⁷ Gō'dá gólâ drí lôsôzô lâ յyî kôrô  pî յnji êdélé trá 'dî 'bá yí kâ 'ásî. Gôdâ  edê vô kôrônyâ zâ kâ 'dî fê kpékérê-kpékérê rî 'bá yí 'ásî, 'â lâ hûwâ.

Sâanî ândrê bôrónjî 'ásî rî êdê-êdê lâ

⁸ Nîngá sî rî,  kó gólîyâ ngá 'e 'bá ró fîrî gûgû rû  sû kâ rî tî rî 'bá yí drí ngânâ  yíkâ êdélé bôrónjî 'ásî rî 'bá yí trôzô  jîlî Bêzâlélê drí. Gôdâ  tî rî, Bêzâlélê drí ngazó sâanî ândrê cù pâ bê rîzô  lmvû dâlê 'â lâ drî  jîzô pâ bê rî êdélé bôrónjî rî 'dî 'ásî.

Ndôgô gûgû lânjâ Kûmû Ôvârî kâ rî kâ êdê-êdê lâ

⁹ Gôdâ nîngá sî rî, gólâ drí itâ tîlâ ró rî êdészó ndôgô ró gûgû lânjâ ngîngâ lâ ró Kûmû Ôvârî kâ 'dî drí. Ndôgô gárâ gôlê drî- gôlê drî lési rî 'â rî, gólâ êdê itâ sûsû tîlâ ró rî trâ, âcê lâ rî'á pâ lâfâlê nyâ'dî- rî- drî-lâ-ngâ-mûdrî, ¹⁰ gôdâ fê âcê êdélé bôrónjî 'ásî ró rî 'bá itâ ndôgô ró 'dî  fîlî rî 'bá yí rî'á nyâ'dî-trâ, ngá bôrónjî 'ásî fê âcê 'dî 'bá yí lôsôzô 'â lâ 'â rî 'bá yí rî'á nyâ'dî-trâ, cù ójá sîlîvâ ró rî 'bá yí bê, gôdâ kpá fê lâlâ sîlîvâ 'ásî rî 'bá yí bê. ¹¹ Gôdâ ndôgô gárâ gôlê drî- fijî drî lési, gólâ êdê trá kpá té  zô gárâ lâ gôlê drî- gôlê drî lési rî kâtí. ¹² Gôdâ gôlê  tû drî fîrî lési ró rî, âcê lâ rî'á pâ lâfâlê nyâ'dî-trâ- drî-lâ-ngâ-njî, cù fê âcê bê mûdrî bôrónjî 'ásî lôsôlê ngá gólîyâ êdélé trá bôrónjî 'ásî rî 'bá yí 'â, cù rî'á ójá sîlîvâ 'ásî rî itâ lâ yí  lôzô yí bê, gôdâ fê lâlâ yí bê sîlîvâ 'ásî. ¹³ Gôdâ gôlê  tû drî  fôrê lési ró lâfâlê fî kâ drî 'âdôzô rî lési rî, ndôgô 'dî âcê lâ rî'á kpá pâ lâfâlê nyâ'dî-trâ- drî-lâ-ngâ-njî. ¹⁴⁻¹⁵ Gôdâ fîrî tolâ rî, gárâ drî 'ásî cé tîfî itâ ndôgô ró rî bê rî'á pâ lâfâlê njî- drî-lâ-rî, gôdâ fê âcê  drêlê  rû rî bê rî'á nâ, gôdâ kpá ngá rîzô fê âcê 'dî 'bá yí lôsôlê rî rî'á kpá nâ. ¹⁶ Ití rî, ndôgô dîrî gbââ  dî- drî 'dî rû sî  edê trá itâ tîlâ ró rô tândí rî sî. ¹⁷ Ngá fê âcê 'dî 'bá yí lôsôzô 'â lâ rî 'bá yí  edê trá bôrónjî 'ásî. Gôdâ ójá yí  edê trá sîlîvâ 'ásî. Gôdâ  ndrû fê  edrêlê  rû drî lâ yí 'dî 'bá yí 'dô sîlîvâ sî. Fê âcê ndôgô 'dî kâ gólîyâ ndrî dîrî gbââ rî 'bá yí  fîcû trâ fê lâlâ sîlîvâ 'ásî rî 'bá yí sî. ¹⁸ Gôdâ itâ  lî fîrî ndôgô 'dî 'â lâ rî kâ 'dî trá itâ sûsû tîlâ ró lôsôlê kîyâ  sîtûbâ ró kâ'dâ-kâ'dâ, lâmûrî-lâmûrî, gôdâ kâkâ rî 'bá yí sî, gôdâ îgígirâzô lâ kpá

lôsê-lôsê lâ sī. Gō'dá cēcē lâ rī'á pá lāfälé mûdrī, ăpírī lâ rī'á pá lāfälé rī cù ítō 'â lâ bê, őzō ndōgō ăpírī kâtí. ¹⁹ Gō'dá fê ăcê bê sū êdrélé ūrû rī'á ăpílâ, ngá lôsôzó lâ 'á lâ rī kpâ bê rī'á sū bôrónyjí 'ásī. Gō'dá ójá lâ yî fê lâlâ yî bê éedê trá sîlîvâ 'ásī, gō'dá úndrû fê êdrélé ūrû 'dī 'bá yî drī lâ trá sîlîvâ sī. ²⁰ Gō'dá fê sîlî gûgû ipázó gô'dá ndôgô dîrî gbââ rú lâ sī rî bê rî 'bá yî ndrî éedê bôrónyjí 'ásī.

Ngá ndrî gôlîyî gûgû lânjâ tâ-drî lêlê kâ 'dî édêzó l'dî sî lâ rî 'bá yî lânjî-lânjî lâ

²¹ Gō'dá drîlîyî ngá ndrî gôlîyî gûgû lânjâ tâ-drî lêlê kâ 'dî édêzó rî 'bá yî lâzó. Mûsâ drí ăjîlâ őrî Lâvî kâ rî kâ rî 'bá yî 'bâzó ngá 'dî 'bá yî lâlê. Gō'dá ó'bâ Ítámâ, Árónâ kôrónyâ zâ 'bá ró rî mvâ trá lôsî 'dî vó lâ ndrê 'bá ró.

²² Bêzâlélê gôlâ Úrî rî mvâ ró gô'dá âdô 'bá kpâ Hûrû drí ózowâ ró, 'bâsûrû Yûdâ kâ 'ásî rî, ădê ngá gôlîyî 'dî 'bá yî nî cé fîfî té őzô Kûmû Óvârî drí tâ lâ yî 'bâlê trá 'dî 'bá yî kâtí. ²³ Gō'dá drî ămû 'bá ró gôlâ bê rî rî'á Ôhôlîyâbâ, Akîsâmákâ rî mvâ ró 'bâsûrû Dánâ kâ rî 'ásî rî l'dî. Gôlâ l'dî ngá lôpâ 'bá 'î ngá sûsû ădélé rî 'bá yî tâ lâ yî râ 'bá 'î, gô'dá kpâ itâ sûsû tîlâ ró 'bôlî-'bôlî 'dî 'bá gô'dá kpâ ngá líndrî lôsé 'bá 'î kiyâ ăsítubâ ró kâ'dâ-kâ'dâ, lámûrî-lámûrî, gô'dá kâkâkâ rî 'bá yî sî. ²⁴ Gō'dá dâabô ndrî gôlîyî â'dô 'bá ngîngî lâ ró Kûmû Óvârî drí gûgû lânjâ rî kâ tâsî rî, lânjî-lânjî lâ yî rî'á kîlô kûtû-ălô, lânjî-lânjî lâ 'dî rî'á â'dô ngá 'l'bî-'l'bî pâtî mbî ódrî 'bâlê trá rî vó ró. ²⁵ Gō'dá sîlîvâ fêlê trá ăjîlâ lâlâ sî rî, lânjî-lânjî lâ rî'á kîlô kûtû-nâ-kámâ-sû-drî-lâ-ngâ-nyâ'dî-trâ-drî-lâ-ngâ-mûdrî, â'dô ngá 'l'bî mbî rî vó ró. ²⁶ Gō'dá ngá lôfîlî gûgû 'dî édêzó 'dî rî'á 'dérê ăjîlâ ăyî fê 'bá trá lâlê rî 'bá yî bê, ăjîlâ ălô-ălô fê té ngá lêlê rî, őzô ódrî 'bâlê trá rî kâtí. Gō'dá ăgô gôlîyî ndrô lâ yî drî â'dôlê nyâ'dî-trâ ngâtâ gârâ 'dî drî' sî rî 'bá yî rî'á ăyî kûtû-kámâ-njî-káziyâ-drî-lâ-ngâ-nâ-drî-lâ-kámâ-njî-drî-lâ-ngâ-nyâ'dî-rî-drî-lâ-ngâ-mûdrî (603,550). 'Dî gôlîyî ăyî lâ 'bá trá rî vó ró. ²⁷ Gō'dá sîlîvâ lânjî lâ drí 'bâlê kîlô kûtû-nâ-drî-lâ-ngâ-kámâ-sû 'dî, ă'lôsî gûgû 'dî ngá kámâ-ălô rîzô gûgû fâ itâ gûgû kâ ăfîlî rî 'bá yî lôsôzô 'â lâ sî rî 'bá yî trá l'dî sî lâ. Ngá 'dî 'bá yî ălô-ălô lânjî lâ rî'á kîlô nyâ'dî-trâ-drî-lâ-ngâ-mûdrî-drî-lâ-ngâ-sû. ²⁸ Gō'dá ămbukû lâ lâkî 'bá kîlô nyâ'dî-trâ-drî-lâ-ngâ-mûdrî rî 'ásî rî, Bêzâlélê drí fê lâlâ ădêzó ndôgô tâsî ójá yî bê gô'dá fê êdrélé ūrû rî drî lâ yî ndrûzô l'dî sî lâ. ²⁹ Gō'dá bôrónyjí kîlô kûtû-rî-kámâ-sû-drî-lâ-ngâ-nyâ'dî-trâ-drî-lâ-ngâ-njî ngá ngîngî lâ ró Kûmû Óvârî drí rî tâsî rî, ³⁰ gôlâ ădê l'dî sî lâ ngá gôlîyî fê êdrélé ūrû fîrî gûgû lânjâ 'â lâ rî 'bá yî lôsôzô 'â lâ rî 'bá yî, vô kôrónyâ zâ kâ, sândukû lâ ăyâ lâ yî bê, gô'dá kpâ ădî ăfî bê râcâ rî bê, ³¹ gô'dá kpâ ngá gôlîyî ădélé fê êdrélé ūrû ndôgô kâ rî 'bá yî lôsôzô 'â lâ rî 'bá yî, ngá gôlîyî fê êdrélé ūrû fîrî ă'dî-drî 'â lâ rî 'bá yî lôsôzô 'â lâ rî 'bá yî, gô'dá ngá sîlî gôlîyî gûgû 'dî ipâ kâ ănyákû drî' rî 'bá yî bê, gô'dá kpâ ngá sîlî gôlîyî itâ ndôgô 'dî kâ ipâ kâ ănyákû drî' rî 'bá yî bê.

Ítâ kôrónyâ zâ 'bá yî drí

39 ¹ Kôrónyâ zâ 'bá yî drí rî, ngá ădê 'bá yî drí ngâzô itâ sûsû 'dîlî kiyâ ăsítubâ ró kâ'dâ-kâ'dâ, lámûrî-lámûrî, gô'dá kâkâkâ ró rî 'bá yî sî, itâ gôlîyî kôrónyâ zâ 'bá yî drí 'e'â sôlâ, őzô gôlîyî ătirî rî'â lôsî 'elé gûgû lânjâ ngîngî lâ ró Óvârî kâ rî 'á rî. Gô'dá gôlîyî lôsê kpâ itâ rî 'dî ăzâ Árónâ drí, té őzô Kûmû Óvârî drí tâ lâ 'bâlê trá Mûsâ drí rî kâtí.

Ítâ ăfodê ró rî

² Gô'dá gôlîyî lôsê itâ ăfodê ró rî, itâ sûsû tîlâ ró rî 'ásî, kiyâ ăsítubâ ró kâ'dâ-kâ'dâ, lámûrî-lámûrî, gô'dá kâkâkâ ró rî bê, gô'dá kiyâ wâyî-wâyî dâabô ró rî bê. ³ Kiyâ dâabô ró rî ădê-ădê lâ tâsî rî, ngá ădê 'bá yî ădî dâabô trá ănyikô ró gô'dá ăkîlî ăindrâ-ăindrâwâ itî sûsû ró, gô'dá ădélé lôsêzô lâ itâ tîlâ ró 'dî rû kiyâ ăsítubâ kâ'dâ-kâ'dâ, lámûrî-lámûrî, gô'dá kâkâkâ ró rî bê ăigigâzô lâ ăigigâz. ⁴ Gô'dá nîngâ sî, gôlîyî drí ngâzô itâ ūwû drî kâ ădélé rî lôsêlê ă'dô rô bê itâ bî ăgâlê lésî rî kâ ăcûlî itâ bî ăugûlî lésî rî kâ bê. ⁵ Gô'dá gôlîyî drí bâgô ipâ kâ ădêzó kiyâ lârâkô ălô-ălô 'dî 'bá yî 'ásî tîlâ bê, lôsêlê itâ ăfodê kâ rû, ă'dô rô bê ngá ălô rô, té őzô Kûmû Óvârî drí tâ lâ 'bâlê trá Mûsâ drí rî tí.

⁶ Gô'dá gôlîyî ădê kpâ kûmî mvâ zîlî ănkîsî ró rî rî ăkpâlê dâabô rârâ lâ ró rî 'bá yî bê, gô'dá ăpâ Yâkóbâ ăsîrâ'elê rî mvâ yî mûdrî-drî-lâ-ngâ-rî rî 'bá yî rû lâ ăyî trá drî lâ 'á ăyî. ⁷ Gô'dá nîngâ sî, gôlîyî drí trôzô lâ ăyî 'bâlê lôsêlê itâ ūwû drî' itâ ăfodê ró rî kâ rî rû, ngá rî 'dî ă'dâ tâ 'bâsûrû ăsîrâ'elê kâ mûdrî-drî-lâ-ngâ-rî rî 'bá yî kâ rî l'dî, tâlâ ărî rô bê ăgâlê zââ Kûmû Óvârî drî' sî, té őzô gôlâ drí tâ lâ 'bâlê trá Mûsâ drí rî tí.

Ítâ ăgâsî kâ rî

⁸ Gô'dá gôlîyî ădê itâ ăgâsî kâ rî kpâ té ngá gôlîyî itâ gôlâ ăfodê kâ ădêzó rî 'ásî, gô'dá lôsê ăyî lârâkô lâ kpâ 'dó ălô. ⁹ Drîlîyî ătîzô lâ gârâ bê dâadâ gböngörökô ró, ă'dôlê kîsî kâtí, gô'dá ăcê lâ rî'á drî-mvâ-ăfî njî-drî-lâ-sû, gô'dá ăvû-ăvû lâ rî'á kpâ drî-mvâ-ăfî njî-drî-lâ-sû. ¹⁰ Gô'dá nîngâ sî, gôlîyî drí kûnî mvâ lâgû-lâgû rî 'bá yî râzô ăsê bê zâlô sû itâ ăgâsî kâ 'dî rû nôtî: ăsê sîsî rî 'á rî, kûnî mvâ kâkâkâ ró zîlî kârânâlýâñi, kûnî mvâ kpírî-kpírî lâwâ-lâwâ ró zîlî tôpázâ, gô'dá kûnî mvâ kâ'dâ-kâ'dâ kâ'dâ-kâ'dâ ró zîlî bêrîlê rî bê. ¹¹ Gô'dá rî rî 'á rî, gôlîyî ăcî kûnî mvâ nô 'bá yî trá: kûnî mvâ ngbângbâ lâdâ-ădâ lâdâ zîlî ămârâlâdâ, kûnî mvâ lâgû-lâgû ró kâ'dâ-kâ'dâ ró zîlî sâfîrê, gô'dá kûnî mvâ kpírî-kpírî kâ'dâ-kâ'dâ ró zîlî kîrîsîpârâsê bê. ¹² Gô'dá nâ rî 'á rî, gôlîyî ăcî kûnî mvâ nô 'bá yî trá: kûnî mvâ wâyî-wâyî ró zîlî jâsînîsî, kûnî mvâ ngîlî lâkâ-lâkâ ró mvâemvâ zîlî ăgëtë, gô'dá kûnî mvâ lámûrî-lámûrî ró zîlî ămâsâsítî bê. ¹³ Gô'dá sû lâ rî 'á rî, gôlîyî ăcî kûnî mvâ nô 'bá yî trá: kûnî mvâ cû ūrî bê ngîngî dûû zîlî ănkîsî, kûnî mvâ ngbângbâ lâwâ-lâwâ ró zîlî kîrîsôlâtë, gô'dá kûnî mvâ lâgû 'bá ngbângbâ ngâñâ kâtí zîlî jâsîpâ bê. ăcî gôlîyî ndrî ngá kûnî mvâ ăfî kâ ădêlê dâabô 'ásî rî 'bá yî sî. ¹⁴ Kûnî mvâ bê rî'á mûdrî-drî-lâ-ngâ-rî. Gô'dá ălôpâ Yâkóbâ ăsîrâ'elê rî mvâ yî rû ălô-ălô kûnî mvâ 'dî 'bá yî drî'. Kûnî mvâ 'dî 'bá yî ă'dâ ăyî 'bâsûrû ăsîrâ'elê kâ mûdrî-drî-lâ-ngâ-rî rî 'bá yî l'dî, őzô Yâkóbâ rî mvâ yî rû ăpâlê 'bâsûrû 'dî 'bá yî drî' rî kâtí. ¹⁵ Itâ gôlâ rî'á ăsâlâ ăgâsî drî' rî, ă'dî nyârî trá rî dâabô ififî 'ásî, ă'dô rô bê ăombélâ itâ ăfodê rî rû ūwû drî' lâ. ¹⁶ Gôlîyî drí tômô ădêzó rî dâabô 'ásî ăcîlî itâ ăfî ădûkû ăgâsî kâ ūrû lésî rî

rú. Gõ'dá drílŷi kpá ngá ãzâ rí dâabô 'ásî rî êdêzó nyârî 'izó ítâ ẽfôdê kâ rú sî. ¹⁷ Nîngá sî, gólŷi drí nyârî rí 'dî 'bá yî trôzô 'ilí tómô ictílî trá ítâ tî ãdûkû ágásî kâ ûrû lési rí rú. ¹⁸ Gõ'dá drílŷi nyârî tî ãzâ 'dî 'bá yî ictúzó ngá kúnî mvá âmólé rí ítâ ẽfôdê kâ rú ûuwû drí 'á 'dî rú. ¹⁹ Gõ'dá gólŷi drí tómô ãzâ 'bá yî êdêzó rí dâabô 'ásî trôlê ictílî ítâ tî ãdûkû ítâ ágásî kâ rú vûdrí lési ítâ ẽfôdê kâ 'dî rú. ²⁰ Gólŷi drí kpá tómô ãzâ ẽdêzó rí dâabô 'ásî ictílî ítâ ẽfôdê ró rí rú ágálé lési, ãnyî bâgô ippitíkû kâ ûrû lési rí rú. ²¹ Gólŷi drí tómô ítâ ágásî kâ vûdrí lési 'dî 'bá yî tî lâ ômbézó bâgô kât' dâ sî tómô ítâ ẽfôdê ró ãnyî ippitíkû rú 'dî 'bá yî rú, tâlâ òrî ró bê njíri-njíri õzô rû ïyá kô. Gólŷi 'ê tâ rí 'dî 'bá yî trá õzô Ôvârî drí tâ lâ 'bârê Músâr drí rí kâtí.

Ítâ kôrõnyâ zâ 'bá kâ ãzâ 'bá yî

²² Ítâ ãcê gólâ kôrõnyâ zâ 'bá drí sôlê ítâ ẽfôdê kâ zêlê ãcê 'bá bûuû órókó 'ásî rî, ó 'dî ítâ 'dî ndrî kiyâ kât' dâ kât' dâ rí sî. ²³ Ítâ ãcê 'dî, ólôsê ítâ ãzâ trá njînři ró dîrî ômbê lâ rú sî, tâlâ ítâ 'dî õzô sîn kô. ²⁴ Gõ'dá gólŷi drí kûrâ lârâkô lâ õzô fê lô'wâ zîlî põmëgáránřtî kâtí rí 'bá yî lôsézó kiyâ ̄isitubâr ró, kât' dâ-kât' dâ rí, lámûrî-lámûrî ró rí, gõ'dá kpá kâkâkâ ró gólŷi pîlî trá rí 'ásî. Gólŷi drí kûrâ 'dî 'bá yî lô'izó dîrî gbaâr ítâ tî ãdûkû 'dî 'ásî. ²⁵⁻²⁶ Gõ'dá gólŷi drí ngîlî-ngîlî ẽdêzó dûu dâabô ífîfî 'ásî lô'ilí dîrî gbaâr kûrâ 'dî 'bá yî lâfâlê lâ 'ásî. Ícâ trá kôrõnyâ zâ 'bá drí ítâ 'dî sôlê 'dî lôsî Ôvârî kâ 'erê 'á, õzô Ôvârî drí tâ lâ 'bâlê trá Músâr drí rí kâtí.

²⁷ Gõ'dá nîngá sî, gólŷi drí kpá ítâ ãzâ lôsézó ãcê 'bá bûuû pá ômbê 'ásî ítâ tîlâ ró rí 'ásî Arónâ yî drí rílâ sôlâ mvá lâ yî bê. Ítâ ãcê 'dî rílâ Arónâ drí sôlê ítâ ãcê 'bá órókó 'ásî rí zêlê. ²⁸ Gõ'dá drílŷi ítâ drí gõ kâ rí 'bá yî lôsézó Arónâ drí gõ'dá ápâ lôsézó Arónâ rí mvá yî drí, gõ'dá kpá ítâ lôsélé tîlâ 'ásî rílâ sôlê vûdrí lési rí bê Arónâ yî drí mvá lâ yî bê. ²⁹ Gõ'dá bâgô mvá gólâ rîzó ítâ ãcê rí ômbélê ippitíkû 'á rí, ẽdê trá Arónâ drí ítâ sôsü tîlâ ró rí 'ásî. Ódrí lôsézó lâ kiyâ ̄isitubâr ró kât' dâ-kât' dâ, lámûrî-lámûrî, gõ'dá kpá kâkâkâ ró rí 'bá yî sî igigírlâ tândí ró. Ítâ lôsé 'bá ẽdê trá tândí ró õzô Ôvârî drí tâ lâ 'bâlê trá Músâr drí rí kâtí. ³⁰ Gõ'dá gólŷi ẽdê ngá ápâ-âpâ ãzâ trá kôlérê dâabô ífîfî 'ásî, gõ'dá úlî nô 'bá yî igîzó drí lâ: Ó'BÃ TRÁ NGÎNGÎ LÂ KÚMÚ ÔVÂRÍ DRÍ. Ngá kôlérê 'dî rí rílâ drí-ãcê kôrõnyâ zâ 'bá kâ rí 'â dâlé õjîlâ drí. ³¹ Gõ'dá gólŷi drí ngá kôlérê 'dî ômbézó ítâ gôlâ rílâ pâlâ kôrõnyâ zâ 'bá rí drí rí rú bâgô kât' dâ sî, õzô Ôvârî drí tâ lâ 'bâlê trá Músâr drí rí kâtí.

Tâ Músâr drí gûgû Ôvârî kâ ̄arîzó ngá ndrî 'á lâ rí 'bá yî bê rí

³² Nîngá sî, õjîlâ Šisrâ'elê kâ drí lôsî gûgû lânjâ Ôvârî kâ 'dî ẽdê kâ ndêzó ndrî. Õjîlâ Šisrâ'elê kâ 'ê tâ ndrî trá õzô Ôvârî drí tâ lâ 'bâlê trá Músâr drí rí kâtí. ³³ Gólŷi drí ngá gûgû 'dî kâ 'dî 'bá yî âtrôzó Músâr drí ndrêlê ngá rílâ 'bâlâ 'á lâ rí 'bá yî bê ndrî. Gólŷi âtrô ítâ bî tîlâ ró rí 'bá yî, gûgû ẽdrêlê ûrû ngá gólŷi lôsôzó lâ 'á lâ rí 'bá yî bê, fê ẽdrêlê ûrû rí yî, fê lâlâ yî, gõ'dá ngá ̄icû kâ rí 'bá yî bê. ³⁴ Gólŷi drí kpá kâbîlîkî ìnyírkó ikâlê ikâ rí 'bá yî âtrôzó Músâr drí ìnyírkó ctândí bê âkôlé gûgû 'dî drí. Gólŷi drí kpá ítâ âtrôzó 'ilí jô 'álâ ̄atî tî fîrî vô tândí ngîngî lâ ró Ôvârî drí rí kâ 'á. ³⁵ Gólŷi drí kpá sândûkû tâ-drí lêlê Ôvârî kâ rí kâ âtrôzó Músâr ngâlâ fê rîzó ñjîlâ rí 'bá yî sî. Gólŷi âtrô sândûkû 'dî tî lâ kpââ kpá, 'dîlî vô Ôvârî drí rîzó tâ ñjîlâ kâ âyéle 'á lâ rí 'dî. ³⁶ Gõ'dá gólŷi drí târâbízâ âtrôzó Músâr ngâlâ ngá gólŷi rílâ 'bâlâ drí lâ 'á rí 'bá yî bê, gõ'dá kpá ãmbâtâ tâ 'âlâ kâ kî Ôvârî bê rílâ gólŷi bê rí bê. ³⁷ Gólŷi drí kpá ngá cû gárâ bê ẽdêlê dâabô ífîfî 'ásî gôlâ rîzó lámbâ 'bâlê drí lâ rí âtrôzó Músâr ngâlâ lámbâ lâ yî bê, dô lâsî kâ bê, gõ'dá kpá ngá ãzâ lámbâ kâ rí 'bá yî bê. ³⁸ Gólŷi drí vô ẽdêlê dâabô 'ásî rîzó ngá ̄ajî bê tûrû-tûrû zâlê ngá fefê ró Ôvârî drí drí lâ rí âtrôzó ajîlî Músâr ngâlâ, ngá ̄ajî bê tûrû-tûrû rí bê, dô rílâ ndrûlâ kôrõnyâ zâ 'bá ẽdêlê lôsî Ôvârî kâ 'elé rí bê, gõ'dá kpá ítâ ãcê rílâ 'ilâ ndôgô ró ̄atî tî fîrî gûgû lânjâ 'dî 'á rí bê. ³⁹ Gõ'dá gólŷi drí vô ndrûlî trá bôrónjî sî rîzó kôrõnyâ zâlê drí lâ ngá fefê ró Ôvârî drí rí âtrôzó Músâr ngâlâ, ̄adî 'bâlê drí lâ lîfî bê râcâ gôlâ rîzó lâsî zâlê drí lâ 'á rí bê, fê rîzó ngá bôrónjî 'ásî 'dî ñjîlî rí 'bá yî bê, ngá ãzâ 'bá yî rîzó lôsî kôrõnyâ lî kâ zâlê rí 'elé rí 'bá yî bê, gõ'dá kpá sâanî ândrê cû pâ bê rîzó drí jîlî pâ bê 'á lâ 'á rí bê. ⁴⁰ Gólŷi drí kpá ngá ndrî ndôgô ̄adî-drí gûgû 'dî kâ rí kâ ẽdêzó 'álâ 'ásî rí 'bá yî âtrôzó Músâr ngâlâ, fê ẽcê ẽdrêlê ûrû rí 'bá yî, ngá fê 'dî 'bá yî lôsôzó 'á lâ gâgâr rí 'bá yî, fê lâlâ yî, itâ yî, bâgô yî, fê sîlî mvá ippâ kâ lâ yî, gõ'dá ítâ 'ilî ̄atî tî fîrî ̄adî-drí 'dî 'á rí 'álâ rí bê. Gõ'dá gólŷi drí ngá ãmbukû gûgû lânjâ Ôvârî kâ 'dî kâ rí 'bá yî âtrôzó Músâr ngâlâ. ⁴¹ Gólŷi drí ítâ lânjâ gólŷi drí lôsélé trá kôrõnyâ zâ 'bá drí sôlê lôsî 'erê 'á gûgû Ôvârî kâ 'dî 'á rí 'bá yî âtrôzó ndrî Músâr ngâlâ. 'Dîlî ítâ Arónâ drí sôlê 'âdôzó kôrõnyâ zâ 'bá ró gõ'dá kpá ítâ mvá lâ yî drí sôlê rû 'l'bû 'bá gôlâkâ ró rí 'bá yî bê rí 'dî. ⁴² Õjîlâ Šisrâ'elê kâ 'dî 'bá yî ẽdê ̄iyâ ngá 'dî 'bá yî trá ndrî nyé õzô Ôvârî drí tâ lâ 'bâlê trá Músâr drí rí kâtí. ⁴³ Gõ'dá Músâr drí ngá 'dî 'bá yî ̄arîzó ndrî ̄akí ̄akó. Gôlâ ndrê trá kî, gólŷi 'ê lôsî 'dî trá nyé õzô Ôvârî drí tâ lâ 'bâlê trá drílâ rí kâtí. Ítî rí, Músâr drí ̄orê fêzô gólŷi drí lôsî gólŷi drí 'elé 'dî 'bá yî tâsî.

Gûgû lânjâ Ôvârî drí rí 'dî 'dî lâ

40 ¹ Nîngá sî, Kúmú Ôvârî drí tâ âtázó Músâr drí kî, ² "Kâyî drí-kákâ párâ sîsî kâ sî rî, nî 'dî gûgû lânjâ gôlâ ngîngî lâ ró âmâ drí rîzó rû ûsûlî kôrõnyâ zâ 'bá yî bê rí. ³ Gõ'dá nî trô ró bê sândûkû tâ-drí lêlê kâ 'dî 'bâlê 'álâ, gõ'dá nî gô ró ítâ bî âtrôlê 'ilî ndûu ândrâ lâ 'á. ⁴ Gõ'dá nî âtrô kpá târâbízâ gôlâ ẽdêlê trá fê kâsîyâ kâ 'ásî 'dî lôfîlî gûgû rí 'á, gõ'dá nî gô ró ngá-tî cé fîfî 'e'á lô'bâlâ târâbízâ rí 'dî drí rí 'bá yî âtrôlê râlê sîrû-sîrû. Nîngá sî, nî âtrô ró bê kpá ngá lámbâ 'bâkâ gâ drí lâ 'á 'dî rí, nî gô ró lámbâ lâ yî râlê drí lâ yî 'ásî. ⁵ Nîngá sî, nî 'bâ ngá ẽdêlê dâabô 'ásî rîzó ngá ̄ajî bê tûrû-tûrû rí zâlê drí lâ 'á rí 'dî sândûkû tâ-drí lêlê kâ 'dî ândrâ, gôlê ̄iví lési ró ítâ bî 'dî ândrâ. Gõ'dá nî 'i ró bê ítâ bî kpââkû fîrî gûgû lânjâ ró 'dî rí tî. ⁶ Nîngá sî, nî âtrô ró ngá rîzó kôrõnyâ zâlê drí lâ 'á ngá fefê ró 'dî 'bâlê gbíyâ jêjê ró fîrî gûgû lânjâ ró 'dî ândrâ. ⁷ Gõ'dá nî 'bâ ró sâanî ândrê drí jî kâ pâ bê 'dî gûgû lânjâ ró 'dî lâfâlê ngá rîzó kôrõnyâ zâlê

^{c39:34} Ìnyírkó 'dî ìnyírkó ikâlê kôrõnyâ ángí lîmvû kâ rí kâ lî.

dr̄i lâ 'á r̄i b̄e r̄i 'á, gō'dá ní dā ró lūmvū sāánī ândrē 'dī 'á. ⁸ Ní êdê ndōgō dīr̄i gūgū lānjā ró 'dī rú sī, gō'dá ní gō rō kpá itá b̄i 'ilí ndūnū fīr̄i ă'đi-dři gūgū r̄i 'dī kā 'álâ r̄i t̄i.

⁹ "Ní trō dō ndrūndrū ălívī kā ngîngî lâ ró r̄i 'dī ndrūlī gūgū lānjā ró 'dī dr̄i ngá-f̄i cé f̄i f̄i 'á lâ r̄i 'bá yí b̄e, ă'dō rō b̄e gūgū 'dī 'bälé ngá-f̄i ndr̄i 'á lâ 'á r̄i b̄e lōsī mā Kúmú Ôvârī kâ 'ezó. Ití r̄i, ngá r̄i 'dī 'bá yí ă'a'dō ngîngî lâ mā dr̄i. ¹⁰ Gō'dá nīngá sī, ní ndrū ălívī dō ngîngî lâ ró 'dī vō rīzō kōrōnyā zālē dr̄i lâ 'á r̄i dr̄i, ngá-f̄i lâ yí b̄e ndr̄i. Gō'dá ní 'bā ngá r̄i 'dī 'bá yí ngîngî lâ ró lōsī mā Kúmú Ôvârī kâ 'ezó. ¹¹ Gō'dá ní ndrū ró ălívī dō 'dī kpá sāánī ândrē 'dī rú pâ lâ b̄e rīzō lōsī mā Kúmú Ôvârī kâ 'elé.

¹² "Gō'dá nīngá sī, ní âtrō Årónā yí mvá lâ yí b̄e 'bälé fīr̄i gūgū lānjā ámákâ 'álâ r̄i 'á, gō'dá ní jī ró gólīyī b̄e lūmvū sī. ¹³ Gō'dá ní sō itá lānjā ró r̄i 'bá yí Årónā rú. Ní gō rō dō ngîngî lâ ró r̄i ndrūlī gólâ rú, gō'dá ní f̄e rō b̄e gólâ lōsī mā Kúmú Ôvârī kâ 'elé, ă'dō rō b̄e gólâ dr̄i lōsī 'ezó má dr̄i kōrōnyā zā 'bá ró. ¹⁴ Gō'dá nīngá sī, ní âtrō kpá Årónā r̄i mvá yí, gō'dá ní âtrō rō itá ácé 'bá būuu pâ ômbē 'asī 'dī 'bá yí sôlé gólīyī rú. ¹⁵ Gō'dá nīngá sī, ní trō dō gólâ ngîngî lâ ró 'dī ndrūlī kpá gólīyī rú lâf̄i ălôlâ gólâ ní dr̄i átā lâ yí Årónā r̄i 'bärē ă'dolé kōrōnyā zā 'bá ró, gō'dá gólīyī ă'dō rō b̄e kpá lōsī 'elé má dr̄i kōrōnyā zā 'bá ró. Ití r̄i, dō ndrūndrū gólīyī rú 'dī ă'dō gólīyī 'bā'á ă'dolé kōrōnyā zā 'bá ró zāâ bădī, 'dī rīlā gólīyī gō'dá gólīyī ózowá yí b̄e itôlē ngbâângbânō zāâ ăt̄i 'álâ."

¹⁶ Gō'dá nīngá sī, Músä dr̄i tā gólīyī Ôvârī dr̄i 'bälé yí dr̄i 'elé r̄i 'ezó cé f̄i f̄i ăkí ăkó. ¹⁷ Gō'dá ití r̄i, Músä yí 'dī gūgū lānjā r̄i 'dī trá kâyī sîsî pârá sîsî kâ r̄i 'a ndr̄i r̄i lâ ró gólīyī dr̄i ăfôzó trá vôlē Mâsîr̄i 'asī r̄i vôlē dr̄i lâ 'asī r̄i sī nôtî.

¹⁸ Gō'dá gólīyī 'asī vō lâ r̄i 'dī 'á, gólīyī dr̄i ngá ădélé sîlîvâ 'asī r̄i 'bá yí lô'bâzó vō r̄i 'dī 'asī, gō'dá dr̄lîyī gûgû fâ lôsôzó 'á lâ ădrôlē ătrôzó. Vô lâ sī, gólīyī dr̄i f̄e lâlâ ătrôzó lôfîlî kôrô ănjî gólīyî lô'lîlî trá gûgû fâ 'dî 'bá yí 'asī. ¹⁹ Gō'dá 'dî vósī r̄i, Músä yí dr̄i ngazó itá ătrôlē lâjâlê gûgû lānjā ró 'dī rú, gō'dá gólīyī dr̄i dr̄i lâ ăkôzó kpâákû ănyirîkó yí sī, nyé ăzô Kúmú Ôvârī dr̄i tā lâ 'bälé trá r̄i t̄i.

²⁰ Nîngá sī, Músä dr̄i kúnî kpâkârâ-kpâkârâ cù tâ 'bâ'bâ tâ-dr̄i lêlē kâ ăgîzó trá dr̄i lâ 'á r̄i 'bá yí lô'bâzó ăyî sândûkû tâ-dr̄i lêlē kâ 'dî 'á. Gō'dá gólâ dr̄i ngazó f̄e ăcê sôlê kôrô ănjî ăfî sândûkû 'dî kâ r̄i 'asī, gō'dá sândûkû 'dî f̄i lâ 'bâzó.

²¹ 'Dî r̄i vósī, Músä yí dr̄i gôzó sândûkû 'dî trôlê lôfîlî gûgû r̄i 'dî 'álâ, gō'dá itá bî trôzó 'ilí ndûnû sândûkû r̄i 'dî ngá lésî, nyé ăzô Kúmú Ôvârī dr̄i tâ lâ 'bälé trá r̄i t̄i.

²² Gō'dá nîngá sī, Músä yí dr̄i ătrâbîzâ 'dî trôzó 'bälé gûgû lânjâ 'dî 'á gôlê dr̄i-ăjî dr̄i 'álâ itá bî 'ilí ndûnû r̄i ândrá. ²³ Gō'dá gólâ dr̄i ămbâtâ ătrôzó 'bälé gá ătrâbîzâ 'dî dr̄i Kúmú Ôvârī ândrá, nyé ăzô Ôvârī dr̄i tâ lâ 'bälé trá r̄i kâtî.

²⁴ Nîngá sī, gólâ dr̄i ngá lámbâ 'bâ kâ gá r̄i ătrôzó 'bälé gûgû lânjâ 'dî 'á gôlê dr̄i-ăgô dr̄i 'álâ ngbûlă-ngbûlă ătrâbîzâ rú sī. ²⁵ Gō'dá gólâ dr̄i lámbâ lâ yí ătrôzó lô'bâlê gá gá ngá lámbâ lô'bâ kâ 'dî dr̄i Kúmú Ôvârī ândrá, ăzô Ôvârī dr̄i ătâlê trá r̄i kâtî.

²⁶ Gō'dá nîngá sī, gólâ dr̄i ngá dââbô 'asî rîzó ngá ăjî b̄e tûrû-tûrû r̄i zâlē dr̄i lâ gûgû lânjâ 'dî 'á r̄i 'bâzó itá bî 'ilí trá ndûnû 'dî ândrá. ²⁷ Nîngá sī, gólâ dr̄i ngá ăjî b̄e tûrû-tûrû tândí ró r̄i zâzó dr̄i lâ, ăzô Ôvârī dr̄i 'bälé trá r̄i t̄i.

²⁸ Gō'dá nîngá sī, gólâ dr̄i itá bî 'dî 'izó fīr̄i gûgû lânjâ r̄i 'dî kâ 'á.

²⁹ Gō'dá gólâ dr̄i ngá rîzó ngá fefê zâlē zâzâ dr̄i lâ r̄i ătrôzó 'bälé gbîyâ jêjê ró fīr̄i gûgû lânjâ 'dî ândrá, kôrōnyâ zâlē zâzâ r̄i fefê ndr̄i ngá fefê ădrûgû ró r̄i 'bá yí b̄e dr̄i lâ, ăzô Kúmú Ôvârī dr̄i tâ lâ 'bälé trá drîlâ r̄i kâtî.

³⁰ Nîngá sī, gólâ dr̄i sâanî ândrê ătrôzó 'bälé gûgû lânjâ 'dî lâfâlê 'á ngá rîzó ngá fefê zâlē zâzâ dr̄i lâ r̄i b̄e, gō'dá lûmvû dâzô 'á lâ gólîyî dr̄i pâ jîzô dr̄i yí b̄e. ³¹ Ití r̄i, Músä yí Årónâ bê gō'dá kpá Årónâ r̄i mvá yí b̄e dr̄i lûmvû 'dî 'bâzó rîzó ăyî pâ jîlî ăyî dr̄i yí b̄e. ³² Gō'dá gólîyî r̄i trá ăyî dr̄i jîlî pâ yí b̄e kârâ, ăzô gólîyî ătîrî fîfî gûgû lânjâ 'dî 'álâ r̄i, gō'dá kpá ăzô gólîyî ătîrî nîñ ănyî ngá rîzó ngá fefê zâlē zâzâ dr̄i lâ 'á r̄i rû r̄i, ăzô Kúmú Ôvârī dr̄i tâ lâ 'bälé trá Músä dr̄i r̄i kâtî.

³³ Gō'dá nîngá sī, Músä dr̄i ndôgô 'bâzó dîr̄i gûgû lânjâ ró 'dî gō'dá ngá rîzó ngá fefê zâlē dr̄i lâ 'á r̄i b̄e r̄i rû sī, gôzó itá bî 'ilí fîr̄i ă'dî-dr̄i 'dî 'álâ r̄i 'á. Ití r̄i, Músä âtî ngá 'e'ë vó trá 'dî ití.

Tâ Ôvârī dr̄i ămbâ íyîkâ â'dázó ăjîlâ ăsîrâ'élê kâ dr̄i r̄i

³⁴ Gō'dá nîngá sī, mbârâsâsâ dr̄i gûgû lânjâ 'dî dr̄i lâ lîmózó, gō'dá Ôvârī dr̄i ămbâ íyîkâ â'dázó lâgû-lâgû ró ăjîlâ ăsîrâ'élê kâ dr̄i mbârâsâsâ 'dî 'á. ³⁵ Ití r̄i, Músä ăcâ kô fîlî gûgû lânjâ 'dî 'álâ, tâlâ mbârâsâsâ ăsî trá rîlî dr̄i lâ, gō'dá mbârâkâ ămbâ Ôvârī kâ r̄i kâ trô vô trá cù gûgû lânjâ 'dî 'á tólâ. ³⁶ Kâyî 'dî 'bá yí sī, ăjîlâ ăsîrâ'élê kâ dr̄i r̄i, ăzô mbârâsâsâ ătîrî sîfî vôlê gûgû 'dî dr̄i sî r̄i, gólîyî dr̄i ngazó nîlî ăcî tólé ăyî. ³⁷ Gō'dá ăzô drîlâ â'dorê drê bê r̄i kâtî gûgû dr̄i r̄i, gólîyî tó ăcî kô kô. Gólîyî r̄i rîlî vô ălô r̄i 'dî 'á té bûuu mbârâsâsâ â'dô sî'á vôlê zâlô. ³⁸ Ití r̄i, ătû sî r̄i, mbârâsâsâ Kúmú Ôvârī kâ dr̄i bê r̄i 'á gûgû lânjâ 'dî dr̄i, gō'dá ngacî bê r̄i, mbârâsâsâ 'dî rî 'á cù lâsî bê yí 'á. Gō'dá ăjîlâ ăsîrâ'élê kâ r̄i ăyî trá mbârâsâsâ 'dî ndrôlê tô, ăzô kpâlê gólîyî ătîrî rî ăcî tólé ngâ rîlî vô ălô 'á r̄i. Ití r̄i, ăjîlâ ăsîrâ'élê kâ nî tâ trá kî, Ôvârī bê kârâ gólîyî bê ăcî tôtô gólîyîkâ 'á.